

MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM
1-12.

HELYI TANTERV

Készült az 51/2012. (XII. 21.) számú EMMI rendelet kerettanterve alapján
2013.

MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM - ALSÓ TAGOZAT

Az általános iskola alsó tagozatán a magyar nyelv és irodalom tantárgy elsődleges célja az anyanyelvi kommunikációs képességek fejlesztése, és az ehhez elengedhetetlen ismeretek elsajátíttatása. Az anyanyelvi képességek fejlesztése nemcsak cél, hanem eszköz is a személyiség harmonikus fejlődéséhez, a nemzeti önazonosság erősödéséhez, a kognitív és érzelmi fejlődéshez, valamint mindezek katalizátora is egyben.

Az anyanyelvi nevelésnek kisiskolás korban is alapvető szerepe van a kulcskompetenciák kialakításában, fejlesztésében, mert erre építve, ez által válik lehetővé a kultúra aktív befogadása, a társas-társadalmi érintkezés, az identitás kialakulása, az önálló ismeretszerzés és a tanulás.

A magyar nyelv és irodalom tantárgy további fontos feladata a szóbeli és az írásbeli érintkezések önálló és kreatív, integrált használatának elsajátíttatásához szükséges alapvető képességek intenzív fejlesztése, a modern társadalom különféle szinterein gyakorolt nyelvhasználati módok tanítása, illetve a nyelvhasználat változatos, adekvát, tanulói tevékenységekre épülő, folyamatos gyakoroltatása.

A kor szükségleteinek és a társadalom elvárásainak megfelelően az alsó tagozatos magyar nyelv és irodalom tantárgy középpontjába a kerettanterv az olvasás-szövegértés és a helyes beszéd képességének fejlesztését helyezi, mint kiemelt területet, és ennek új elemeiként megjelennek az olvasási stratégiák is. Az olvasás és az írás képességének elsajátítása kulcs az önálló tanuláshoz, majd pedig a boldoguláshoz a mindennapi életben.

A kisiskolások az iskolai tanulmányaik megkezdésekor különféle szinten birtokolják és használják anyanyelvüket. Az első iskolai években a tanító feladata nem az elméleti rendszerezés, hanem a változatos és egyre magasabb szinten történő gyakoroltatás a különféle kommunikációs helyzetekben, illetve a szorongásmentes, motivált nyelvi fejlődési környezet megteremtése. A játékos, önkifejező gyakorlatok lehetőséget teremtenek a nyelvi tudatosság, a kreativitás, az árnyalt önkifejezés, a másik megértésének igényére, a képességek fejlesztésére. E fejlesztési folyamatra épülhet majd a továbbiakban az anyanyelvi és az irodalmi kultúra megismertetése.

Az irodalmi nevelés kialakítja és fejleszti a művekkel folytatott aktív párbeszéd képességét. Elsődleges feladata az olvasás megszerettetése, az olvasási kedv felkeltése és megerősítése. Az irodalmi műveltség megalapozásához kisiskolás korban a szövegolvasáshoz kapcsolódó szövegelemző és értelmező együttgondolkodás, a saját gondolatok kifejtése, egymás véleményének megismerése, valamint az irodalmi művekkel kapcsolatos tapasztalatszerzés, az esztétikai, erkölcsi értékek felfedezése, érzelmileg is megalapozott befogadása nyit utat. Mindez komoly hatást gyakorolhat az érzelmi élet, az önismeret és a társas kapcsolatok fejlődésére.

A különféle kommunikációs helyzetekhez kapcsolódó tevékenységek kedvező feltételeket teremtenek az önálló tanulás képességeinek célirányos fejlesztéséhez, az ismeretfeldolgozás kulturális technikáinak megismeréséhez és gyakorlásához.

Célok és feladatok

1. osztály

Az általános iskola alsó tagozatán a magyar nyelv és irodalom tantárgy elsődleges célja az anyanyelvi kommunikációs képességek fejlesztése, és az ehhez elengedhetetlen ismeretek elsajátíttatása. Az anyanyelvi képességek fejlesztése nemcsak cél, hanem eszköz is a személyiség harmonikus fejlődéséhez, a nemzeti önazonosság erősödéséhez, a kognitív és érzelmi fejlődéshez, valamint mindezek katalizátora is egyben.

Az anyanyelvi nevelésnek kisiskolás korban is alapvető szerepe van a kulcskompetenciák kialakításában, fejlesztésében, mert erre építve, ez által válik lehetővé a kultúra aktív befogadása, a társas-társadalmi érintkezés, az identitás kialakulása, az önálló ismeretszerzés és a tanulás.

A tanuló érzelmi érzékenysége, erkölcsi gondolkodása legalább olyan szintre kerül, hogy az olvasott művekben képessé válik emberi alaphelyzetek, irodalmi témák, természeti motívumok felismerésére, megnevezésére. Bekapcsolódik a jó és a rossz, a szép és a csúnya fogalmak tartalmáról szóló órai beszélgetésekbe. Megismeri a nagy ünnepkörök egy-egy szöveghagyományát, ezeket évszakok szerint is képes elhelyezni, valamint ismer ezekhez kapcsolódó alkotásokat (népdalokat, mondákat, meséket, műalkotásokat). Részt vesz a ritmusérzékét, mozgáskultúráját is fejlesztő önismereti gyakorlatokban, szerepjátékokban. Képessé válik az olvasmányaihoz kapcsolódó személyes ismeretek, élmények felidézésére és megosztására, gondolatok, érzelmek, vélemények kifejezésére. Szívesen részt vállal ritmusos, énekes rögtönzésekben, különböző kreatív játékokban. Képes mindennapi konfliktusok átélésére bábjátékban, drámajátékban. Kipróbálja a testmozgás, a manuális és művészeti alkotó tevékenység több formáját, és képes megfogalmazni ezzel kapcsolatos élményeit, tapasztalatait. A magyar nyelv és irodalom foglalkozások feladatmegoldásaiban, közös tevékenységeiben tapasztalatot szerez a társakkal való együttműködésről, tevékenységek kezdeményezéséről

A tanuló játékos gyakorlatok révén elsajátít néhány, a koncentrációs képességét fejlesztő memóriagyakorlatot. Az olvasásmegértés folyamatában fejlődik a szókincese, a nyelvi-logikai kapcsolatokat, következtetéseket, viszonyításokat felismerő képessége.

A gyerekek az iskolába lépés előtt először a szűkebb környezetüktől sajátítják el a magyar nyelvet. A tantárgy feladata ennek az ösztönös nyelvtudásnak a formálása, a nyelvi tudatosság fejlesztése.

Az 1. évfolyam legfontosabb feladata az olvasás és az írás megtanítása, az igényes beszéd fejlesztése, amely egyben a további anyanyelvi nevelés alapja is. Az olvasás és az írás életkornak megfelelő tudása nélkül elképzelhetetlen a tantárgyakban való továbbhaladás.

Az első olvasási sikerek meghatározó erejűek az olvasóvá válás, az olvasással kapcsolatos pozitív viszonyulások kialakulásának folyamatában. Ezért az első osztályban a tanulók egyedi sajátosságaira tekintettel, differenciáltan kell megszervezni az olvasástanulás folyamatát, haladási tempóját a tanulási kudarcok, a tevékenységgel kapcsolatos szorongások, gátoltság kialakulásának megelőzése érdekében.

Az anyanyelvi nevelés területeit arányosan kell fejleszteni, s el kell érni, hogy a különböző területek képességfejlesztése és ismeretanyaga egységet alkosson. Kiemelt feladat a szókincs gyarapítása, a használt szavak jelentésrétegeinek, stílusértékének és különféle használatainak a megismertetése és tudatosítása, mert az anyanyelvi kommunikáció egyik feltétele a szókincs árnyalt ismerete.

A gyermeki spontán alkotóképességre és a játék örömeire alapozva kell a legkülönbözőbb tevékenységformákkal a hétköznapiakban gyakori szövegműfajok tudatos és kreatív használatára nevelni.

Az írás eszközzé fejlesztése a kézírás megtanításával kezdődik. A betűformák és betűkapcsolások elsajátításán keresztül vezet az út az írás automatizálásáig. Olyan írástempóra kell szert tenniük a tanulóknak, amely kiszolgálja a tanulási igényüket, s megfelel az életkorban elvárható követelményeknek.

Fokozni kell a tanulók tudatosságát, kitartását és igényességét a különböző nyelvi tevékenységekben, segíteni kell őket, hogy tanulási tevékenységüket fokozatosan növekvő időtartamban legyenek képesek irányítani.

Tematikai egység: Beszéd-készség, szóbeli szövegek megértése, értelmezése és alkotása		Óraszám: 15 óra
Ismeretek	Nevelési célok és fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><u>Témák:</u></p> <p>A helyes beszéd-lézés. A hangok tiszta artikulációja, az időtartam és a hangkapcsolatok helyes kiejtése.</p> <p>Szókapcsolatok, mondatok, szövegek olvasásakor, memoriterek elmondásakor a hangleadés, a hangsúly helyes alkalmazása.</p> <p>Az aktív szókincs bővítése, pontosítása szövegkörnyezetben történő értelmezéssel és képek, képzetek, képi kompozíciók fogalmi megfeleltetésével.</p> <p>Mondatok alkotása képek, képsorok alapján, adott vagy választott témáról. Mondatok összekapcsolása.</p> <p>Összefüggő mondatok alkotása képek, képsorok alapján adott vagy választott témáról.</p>	<p><u>Nevelési célok:</u></p> <p>A szóbeli és az írásos kommunikációban a megértés pontosságának és a kifejezés érthetőségi szintjének emelése. A környezettel való nyelvi kapcsolattartás biztonságának elősegítése.</p> <p>Két vagy több mondat összekapcsolásával a gondolatok, érzések, vélemények pontosabb kifejezése.</p> <p><u>Fejlesztési követelmények:</u></p> <p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – érthetően beszél; – megérti az egyszerű magyarázatokat, utasításokat és társai közléseit. A kérdésekre értelmesen válaszol; – használja a bemutatkozás, a felnőttek és a kortársak megszólításának és köszöntésének illendő nyelvi formáit; – bekapcsolódik a közös tevékenységekbe. Alkalmazkodik azok szabályaihoz; – eligazodik szűkebb környezete társas kapcsolatrendszerében. 	<p><i>Ének-zene; testnevelés és sport:</i> helyes légzéstechnika.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> képek, képzetek, képi kompozíciók; egyszerű (pl. kitalált vagy átélt) cselekmény megjelenítése képekkel (pl. rajzzal, képsorozattal, fotóval) megfelelő hanghatásokkal (pl. zörejjel, énekhanggal) kiegészítve.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> szituációs játékok</p>

Páros és csoportos beszélgetés.
Szituációs játékokban a felnőttek és a kortársak udvarias megszólítása és a szituációnak megfelelő nyelvhasználat alkalmazása.

Nem verbális jelzések tartalmának felismerése, használata beszéd közben.

Önismereti gyakorlatok, szerepjátékok.

Kulcsfogalmak:

Tempó, ritmus, szünet, hangerő, hangsúly, arcjáték, tekintet, testtartás, bemutatkozás, bemutatás, köszönés, megszólítás, kérés, köszönetnyilvánítás.

Erkölcstan: én és környezetem, bemutatkozás, önismeret.

Tematikai egység: Olvasás, az írott szöveg megértése 1. - az olvasástanulás előkészítése		Óraszám: 25 óra
Ismeretek	Nevelési célok és fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><u>Témák:</u></p> <p>Motiváció kialakítása, fejlesztése, szorongásmentes olvasási környezet megteremtése.</p> <p>Az olvasáshoz szükséges képességek és részképességek fejlesztése (fonémahallás, megkülönböztető képesség, figyelem, tempó, ritmus, szókincs, nyelvhasználati szabályok, kommunikációs képességek, irányok felismerése, relációs szókincs, nyelvi tudatosság).</p> <p>Az olvasáshoz és az íráshoz szükséges helyes testtartás kialakítása.</p> <p>A szavak első hangjának leválasztása, szavak bontása hangokra.</p> <p><u>Kulcsfogalmak:</u></p> <p>Betű, hang, beszédhang, cím, szöveg, mondat, szótag, szó.</p>	<p><u>Nevelési feladatok:</u></p> <p>Az olvasástanulás előkészítése.</p> <p><u>Fejlesztési követelmények:</u></p> <p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – nyitott, motivált, érdeklődő az olvasás tanulásában; – rendelkezik a megfelelő ismeretekkel és szókinccsel az olvasást, írásbeliséget illetően; – részképességei elérték a szükséges szintet. 	<p><i>Vizuális kultúra:</i> ábra, illusztráció, reprodukció.</p> <p><i>Ének-zene:</i> ritmus, tempó, dallam.</p> <p><i>Matematika, Testnevelés és sport:</i> irányok azonosítása, megnevezése..</p>

Tematikai egység: Olvasás, az írott szöveg megértése 2. - az olvasás jelrendszerének elsajátítása, dekódolási képesség kialakítása		Óraszám: 62 óra
Ismeretek	Nevelési célok és fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><u>Témák</u> A nyomtatott kis- és nagybetűk együttes tanítása, a hang és a betű megfeleltetése. Betűk összeolvasása, betűkapcsolatok, szótagok, szavak, szókapcsolatok, mondatok és szövegek olvasása némán és hangosan.</p> <p>Az olvasásra vonatkozó szókincs, pl. szerző, író, olvasó, cím, szöveg, mondat, írásjel, bekezdés. Az olvasás funkciójáról, folyamatáról alkotott ismeret, meggyőződés kialakítása, fejlesztése. Betűfelismerés, betű-hang, fonéma-graféma azonosítási szabályok, automatizált képesség. Biztonságos betű-összevonási képesség. Olvasástechnikai hibák felismerése, javítása.</p> <p><u>Kulcsfogalmak</u> Betű, hang, beszédhang, szerző, író, olvasó, cím, szöveg, mondat, írásjel, összefoglalás.</p>	<p><u>Nevelési célok:</u> Az olvasás jelrendszerének elsajátítása, a dekódolási képesség kialakítása.</p> <p><u>Fejlesztési követelmények:</u> A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – olvasási tevékenysége motivált, érdeklődő; – ismeri a magyar ábécé nyomtatott kis és nagybetűit; – ismeri a betű-hang, fonéma-graféma megfeleltetési szabályait; – biztos betűfelismerési, összevonási képességgel rendelkezik; – ismeri olvasással kapcsolatos erősségeit, hibáit; – rendelkezik az olvasásra, annak folyamatára vonatkozó szókinccsel, ismeretei az életkornak megfelelőek; – biztonsággal, pontosan olvas szavakat, szószerkezeteket, mondatokat életkori sajátosságának megfelelő egyszerű, rövid szövegeket. 	<p><i>Vizuális kultúra:</i> betűtípus, betűforma.</p>

Tematikai egység: Olvasás, az írott szöveg megértése 3. - a szövegértő olvasás előkészítése		Óraszám: 35 óra
Ismeretek	Nevelési célok és fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><u>Témák:</u></p> <p>Magabiztos néma és hangos olvasás a mondat egyszerűbb, életkori sajátosságoknak megfelelő szintjén.</p> <p>A szövegértő olvasás megalapozása, fejlesztése.</p> <p>Olvasási stratégiák előkészítése: érzékszervi képek alkotása, grafikus szervezők, összefoglalás, előzetes áttekintés.</p> <p>Az explicit információk, állítások megértése, értelmezése, értékelése, egyszerű következtetések levonása.</p> <p>Mesék, narratív történetek értő hallgatása, felidézése. (pl. történetek a családi élet eseményeiről; nemzeti ünnepeinkről, jelképeinkről).</p> <p>A szövegértés szövegtípusnak megfelelő funkciójáról, folyamatáról alkotott ismeret, meggyőződés kialakítása,</p>	<p><u>Nevelési célok:</u> A szövegértő olvasás előkészítése.</p> <p><u>Fejlesztési követelmények:</u></p> <p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – ismert és begyakorolt szöveget folyamatosságra, pontosságra törekvően olvas fel, – felismeri, szükség esetén modellkövetéssel javítja olvasási hibáit, – használja az előzetes áttekintés, egyszerű összefoglalás, az érzékszervi képek alkotásának stratégiáit a megértés érdekében; – a szöveg megértését bizonyítja a következő tevékenységekkel: következtetés, lényegkiemelés, tartalommondás, események összefoglalása, egyszerű értékelése az életkornak megfelelő szinten. 	<p><i>Matematika;</i> <i>környezetismeret:</i> szóbeli és írásbeli szövegértés.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> Mesék, gyermekirodalmi alkotások és azok animációs, filmes adaptációinak összehasonlítása, feldolgozása. Az olvasott/felolvasott szöveghez és a levetített adaptációhoz kapcsolódó élmények megjelenítése és feldolgozása (pl. rajzzal, montázskészítéssel).</p>

Kulcsfogalmak:

Betű, hang, beszédhang, szerző, író, olvasó, cím, szöveg, mondat, írásjel, bekezdés, összefoglalás, előzetes áttekintés.

Médiaélmények (pl. tetszés, kíváncsiság, rossz élmény) felidézése, kifejezése és megjelenítése szóban, vizuálisan (pl. rajzolás, bábkészítés) vagy szerepjáttékkal.
Jel, jelkép, piktogram.

Tematikai egység: Irodalmi kultúra, az irodalmi művek értelmezése		Óraszám: 2 óra
Ismeretek	Nevelési célok és fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><u>Témák</u></p> <p>Magyar nép- és műköltészeti alkotások megismertetése, a népköltészetben megtestesülő értékek, hagyományok közvetítése.</p> <p>Ismerkedés hazai kisebbségek és más népek irodalmának alkotásaival. A mese és a valóságírás különbségének tudatosítása.</p> <p>Tapasztalatszerzés a verses és a prózai szövegek formájának különbségeiről.</p> <p>Az olvasmány címének, hangulatának megfigyelése; témájának, szereplőinek, főbb eseményeinek megnevezése (pl. Arany László, Benedek Elek, Wass Albert, Illyés Gyula meséi, mesefeldolgozásai).</p>	<p><u>Nevelési célok:</u></p> <p>Az irodalmi alkotások befogadásának megalapozása. A műélvezet fejlesztése a beleélés, a képzelet, az asszociációk, a játék, a ritmus és a zene révén. Szépirodalmi és ismeretterjesztő szövegek megismerése. A költői nyelv sajátosságai (ritmus, rím), megértésének megalapozása. Elemi irodalmi ismeretek elsajátítása tapasztalati úton (pl. vers, mondóka, találós kérdés, mese, szereplő).</p> <p><u>Fejlesztési követelmények:</u></p> <p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – hallgat, olvas verset, mesét, életkori sajátosságának megfelelő irodalmi műveket; – képes egyszerű irodalmi szövegek felismerésére műfaji jellemzőinek alapján (pl. mese, költemény, mondóka, találós kérdés); 	<p><i>Dráma és tánc:</i> dramatikus és improvizációs játékok.</p> <p><i>Ének-zene:</i> ritmus, ismétlődések.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> Jelmez, kellék, díszlet, színpadi tér és lépték. Különböző médiaszövegek (pl. animációs mesék) cselekménye kezdő- és végpontjának, a cselekményelemek sorrendjének megfigyelése közvetlen példák alapján. Címadás.</p>

A szereplők cselekedeteinek megítélése, tulajdonságaik megfigyelése. Egyszerű oksági összefüggések felismerése.

A cím és a tartalom kapcsolatának felismerése.
A verses forma megfigyelése, a ritmus, a rím, az ismétlődések felfedezése, megtapasztalása. Olvasmányok szerzőjének megnevezése.

Rövid mesék, történetek dramatikus, bábos megjelenítése.
Az olvasmány tartalmához kapcsolódó improvizációs és beleélő játékok.

Kulcsfogalmak

Népköltészet, műköltészet; mese, mesekezdés, mesebefejezés; monda, főszereplő, mellékszereplő; vers, verses mese, versszak, verssor, ritmus, ismétlődés, rím.

– néhány verset, mondókát elmond fejből;
dramatikus játékokban együttműködik a társakkal

Saját megélt élmények és tapasztalatok összevetése a média által közvetített, megjelenített világokkal (pl. gyermekműsorok, gyermekújságok, képregények, életkornak megfelelő rajzfilmek, gyermekeknek készülő internetes honlapok alapján).

A hang és kép szerepe a mesevilágban.

Erkölcstan: én és szűkebb közösségeim.

Tematikai egység: Az írástanítás előkészítése - az írás megtanulásának technikai alapozása		Óraszám: 20 óra
Ismeretek	Nevelési célok és fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><u>Témák</u></p> <p>Hangok helyének, időtartamának megfigyelése szavakban.</p> <p>Analizáló, szintetizáló feladatok végzése.</p> <p>Tájékozódás térben, síkban.</p> <p>A füzet és az írószerek használata. Finommozgások, mozgáskoordináció fejlesztése.</p> <p>Vonalvezetési gyakorlatok, betűelemek vázolása, írása.</p> <p>Helyes írásszokások kialakítása (testtartás, írószerfogás, kézcsúsztatás).</p> <p><u>Kulcsfogalom</u> Betűelem.</p>	<p><u>Nevelési célok:</u></p> <p>A tanulás eszközeinek és az eszközök használatának megismerése, gyakorlása, elemi tanulási szokások kialakítása. Fonéमतudatosság, hallás fejlesztése. Az iskolai tanuláshoz szükséges pszichikus funkciók, alapvető képességek célirányos fejlesztése (pl. a figyelem tudatossága, tartóssága; feladattudat; a kivárási képessége; differenciált látási és hallási megfigyelések; mozgáskoordináció; finommozgások).</p> <p><u>Fejlesztési követelmények:</u></p> <p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – nyitott, motivált, érdeklődő az írás tanulásában; – előzetes képességei és ismeretei megfelelőek az írástanulás megkezdéséhez; – finommotorikája, szem-kéz koordinációja megfelelő szintű; – tisztában van az írás alapvető funkcióival a mindennapi életben. 	<p><i>Életvitel és gyakorlat:</i> a finommozgások fejlesztése (pl. gyurmázással).</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> a finommozgások fejlesztése rajzolással, festéssel, mintázással.</p> <p><i>Erkölcstan:</i> az írott nyelvi kommunikációs viselkedés szabályai.</p> <p><i>Ének-zene:</i> hallásfejlesztés</p>

Tematikai egység: Az írott betűalakok tanítása - írástechnikát fejlesztő gyakorlatok		Óraszám: 62 óra
Ismeretek	Nevelési célok és fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><u>Témák</u></p> <p>Az írott kis- és nagybetűk szabályos alakítása, kapcsolása. Betűkapcsolatok, rövid szavak írása.</p> <p>A hangok időtartamának jelölése.</p> <p>Másolás írott, majd nyomtatott mintáról: szavak, szókapcsolatok, rövid mondatok írása. Hat betűnél nem hosszabb szavak látó-halló tollbamondásra írása.</p> <p>Rövid szavak írása emlékezetből. Rövid mondatok írása tollbamondásra és emlékezetből.</p> <p><u>Kulcsfogalom</u></p> <p>Nyomtatott betű, írott betű, írásjegy, egyjegyű betű, kétjegyű betű, háromjegyű betű, kisbetű, nagybetű, szótag, szó, mondat, szöveg.</p>	<p><u>Nevelési célok:</u></p> <p>Az írás jelrendszerének differenciált elsajátítása. A helyes írásszokások kialakítása az egyéni képességkülönbségek figyelembevételével. Az írástechnika és a rendezett kézírás megalapozása, fejlesztése.</p> <p><u>Fejlesztési követelmények:</u></p> <p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – ismeri és használja a magyar ábécé betűinek írott alakjait; – írása rendezett, a betűket olvashatóan alakítja és kapcsolja egymáshoz. 	<p><i>Vizuális kultúra:</i></p> <p>irányváltásokat segítő vonalkombinációk (vonalkötegek, vonalgombolyagok stb.) használata.</p>

Tematikai egység: Az írástechnika fejlesztése - az eszközszintű írás előkészítése- folyamatos		Óraszám: 19 óra
Ismeretek	Nevelési célok és fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><u>Témák:</u></p> <p>Szabályos betűalakítás és betűkapcsolás a szavak, szókapcsolatok, mondatok és rövid szövegek írásakor. Az íráshasználat normáinak megtartása. Elvárható tempójú írás.</p> <p>Két-három összefüggő mondat leírása másolással, tollbamondás után vagy emlékezetből. Önállóan alkotott mondatok leírása.</p> <p>Helyes írásszokások alkalmazása (testtartás, írószerfogás, kézcsúsztatás).</p> <p><u>Kulcsfogalmak</u> Kisbetű, nagybetű; margó</p>	<p><u>Nevelési célok:</u> Az elsajátított új nyelvhasználati módok készségeinek továbbfejlesztése: az írásmozgások automatizmusainak és az íráshoz kapcsolódó helyes szokásoknak a megerősítése.</p> <p><u>Fejlesztési követelmények:</u> A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – másoláskor nem vét írástechnikai hibát; – jelöli a mondatkezdést és a mondatzárást; – a gyakorolt szókészlet körében alkalmazza a szókezdő nagybetűt; – ismeri az időtartam és a <i>j</i> hang kétféle jelölési módját; – szövegmintá alapján felismeri és kijavítja hibáit. 	<p><i>Ének-zene; testnevelés és sport:</i> helyes légzéstechnika.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> képek, képzetek, képi kompozíciók; egyszerű (pl. kitalált vagy átélt) cselekmény megjelenítése képekkel (pl. rajzzal, képsorozattal, fotóval) megfelelő hanghatásokkal (pl. zörejjel, énekhanggal) kiegészítve.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> szituációs játékok.</p> <p><i>Erkölcstan:</i> én és környezetem, bemutatkozás, önismeret.</p>

Tematikai egység: Helyesírási szabályok ismerete és alkalmazása		Óraszám: 8 óra
Ismeretek	Nevelési célok és fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><u>Témák:</u></p> <p>Szabályszerűségek felismerése és alkalmazása írásbeli feladatokban.</p> <p>Nyelvi fogalmak tapasztalati úton történő megismerése, rövid és hosszú hangok, egy-,két-, háromjegyű betűk ismerete. A nagybetűk és a mondatzáró írásjelek használatának, helyesírásának megfigyelése.</p> <p>Az írás és a helyes kiejtés együttes alkalmazása.</p> <p>A j és ly használata az ismert szókincs körében.</p> <p>A mondatkezdő nagybetű és a megfelelő mondatvégi írásjel jelölése, alkalmazása írásbeli feladatokban.</p>	<p><u>Nevelési célok:</u></p> <p>A helyesírási készség fejlesztése. A megismert nyelvi eszközök, nyelvhelyességi és helyesírási szabályok alkalmazása a szóbeli és az írásbeli nyelvhasználatban.</p> <p><u>Fejlesztési követelmények:</u></p> <p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – szükség szerint felidézi és alkalmazza a helyesírási szabályokat a begyakorolt szókészlet körében; – 10-20 begyakorolt szó esetében helyesen jelöli a j hangot; – az egyszerű szavakat helyesen választja el. 	<p><u>Ének-zene:</u> egy adott dallamhoz szöveg alkotása.</p>
<p>Az önellenőrzés módjának elsajátítása.</p> <p>A korosztálynak megfelelő lexikonok, szótárak használata.</p> <p><u>Kulcsfogalmak:</u></p> <p>Ábécé, elválasztás, szótag, pont, kérdőjel, felkiáltójel.</p>		

Tematikai egység: A tanulási képesség fejlesztése		Óraszám: 2 óra
Ismeretek	Nevelési célok és fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><u>Témák</u></p> <p>Az önálló feladatvégzés egyes lépéseinek megalapozása és gyakorlása (könyvtárlátogatás, könyvkölcsönzés; gyermeklexikon használata; beszélgetés a tanulás szerepéről, fontosságáról, a tanuláshoz szükséges információk kereséséről és kezeléséről).</p> <p>Egyszerű ok-okozati összefüggés felismerése; következtetések levonása.</p> <p>Tanulás több tevékenység és érzékszerv segítségével: ritmus-, mozgás- és beszédgyakorlatokkal kombinált memória-gyakorlatok, szövegtanulási technikák.</p> <p>A fantázia és képzelet aktiválása a megismerés érdekében. A kép és a szöveg kapcsolata.</p> <p>Illusztrált szövegekben a kép és a szöveg kiegészítő hatása.</p>	<p><u>Nevelési célok:</u> A tanulási képesség, mint az életkori sajátosságoknak megfelelő megismerési, élményszerzési folyamatnak, a játszva tanulás képességének támogatása, fejlesztése.</p> <p><u>Fejlesztési követelmények:</u> A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – a tanító irányításával motiváltan tanul; – a tanulási folyamat során változatos tevékenységeket és több érzékszervet is használ; – szöveghűen felidézi a következő szépirodalmi műveket, illetve azok részleteit: 2-3 mondóka, József Attila: <i>Altató</i>; Nemes Nagy Ágnes: <i>Nyári rajz</i>; Petőfi Sándor: <i>Anyám tyúkja</i>, Tamkó Sirtó Károly egy verse, Weöres Sándor három költeménye; kortárs magyar lírikusok műveiből néhány alkotás. 	<p><i>Matematika;</i> <i>környezetismeret:</i> önálló tanulás.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> A szöveget alkotó betűformák és a közlési tartalmak kapcsolatának felismerése. Kép és szöveg kompozíciós kapcsolatának elemzése. Mesék, gyermekirodalmi alkotások és azok animációs, filmes adaptációinak összehasonlítása, feldolgozása.</p>

<p>A könyvtárhasználat alapvető szabályai. Írott nyelvi források, információhordozók, könyvek, újságok. Eligazodás a könyvek, írott nyelvi források világában. Gyermekújságok jellemzői tartalomjegyzék alapján. Tájékozódás a gyermeklexikonokban betűrend segítségével. A könyvek jellemző adatainak, részeinek megfigyelése (író, cím, kiadó, tartalomjegyzék). <u>Kulcsfogalmak:</u> Könyvtár, lexikon, betűrend, tartalomjegyzék, gyermekújság</p>		<p>Az olvasott/felolvasott szöveghez és a levetített adaptációhoz kapcsolódó élmények megjelenítése és feldolgozása (pl. rajzzal, montázkészítéssel). Az életkori sajátosságokhoz igazodó internethasználat kockázatainak és lehetőségeinek felismerése (pl. gyermekbarát honlapok böngészése).</p>
--	--	--

Tematikai egység: Az ítéloképesség, az erkölcsi, az esztétikai és a történelmi érzék fejlesztése		Óraszám: 2 óra
Ismeretek	Nevelési célok és fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><u>Témák</u></p> <p>Egyszerű ítéletek alkotása a mesék, versek, olvasott, hallott irodalmi művek szereplőiről.</p> <p>Alapvető erkölcsi, esztétikai fogalmak, kategóriák kialakítása (szép, csúnya, jó, rossz, igaz, hamis).</p> <p>A történetiségen alapuló összefüggések megértése az egy szálon futó történekekben.</p> <p>Azonosulás, ítélet, érvelés szépirodalmi szövegek kapcsán.</p> <p>A megismert mese, történet tanulságának összevetése saját tapasztalatokkal, eseményekkel.</p> <p>Egyszerű közmondások, szólások megismerése, megfelelő alkalmazása.</p> <p>Mindennapi konfliktusok átélése dramatikus játékokban, drámajátékokban (pl. bábjáték).</p>	<p><u>Nevelési célok:</u></p> <p>Erkölcsi, esztétikai kategóriák megismerése, ítéletalkotás egyszerű szituációban, szépirodalmi művek alapján, a történetmesélés szabályainak, szerveződésének, logikájának megismerése.</p> <p><u>Fejlesztési követelmények:</u></p> <p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – ismeri, megérti rövid, egy szálon futó művek segítségével a történeteket bemutató művek szerveződését, felépítését, az összefüggések logikáját, az ok-okozati viszonyt; – képes állást foglalni, érvelni alapvető erkölcsi kérdésekben; – meggyőződéssel képviseli a legalapvetőbb emberi értékeket; – meghallgatja mások érvelését is; – képes beleélésre, azonosulásra az életkori sajátosságainak megfelelő művek befogadása során; 	<p><i>Dráma és tánc:</i> részvétel dramatikus játékokban.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> átélt, elképzelt vagy olvasott esemény vizuális kifejezése.</p> <p><i>Erkölcstan:</i> családtagjaim, szeretet, barátkozás (konfliktushelyzetek megélése játékokon keresztül).</p> <p><i>Környezetismeret:</i> az ember megismerése (magatartásformák, szabályok, viselkedési normák); környezet és fenntarthatóság.</p>

<p>A múlt néhány emléke környezetünkben (múzeumok, emléktáblák, műemlékek, emlékművek; tárgyak, fotók, egyéb dokumentumok; szokások). Nemzeti ünnepeink, jelképeink.</p> <p><u>Kulcsfogalmak:</u> Tanulság, konfliktus, közmondás, nemzeti ünnep, jelkép.</p>	<p>- dramatikus és drámajátékok segítségével képes átélni mindennapi konfliktusokat, azokat életkori szintjén kezelni.</p>	
--	--	--

Memoriterek:

- Hüvelyujjamon almafa
- Weöres Sándor: Haragosi
- Hátamon a zsákom
- Hónap mondóka
- Gazdag Erzsébet: Egy kis malac
- Móra Ferenc: Zengő ABC
- Weöres Sándor: A tündér
- Jókai Mór: Ültess fát!

Tananyagok listája:

- Földvári Erika: Olvasókönyv Mozaik Kiadó, Szeged-2012
- Földvári Erika: Olvasás Munkafüzet Mozaik Kiadó, Szeged-

Számonkérési formák:

- Diagnosztikus értékelés
- Formatív értékelés
- Összegző-lezáró-minisíté értékelés
- Szöveges értékelés tetszőleges szimbólumok alkalmazásával

Célok és feladatok 2. osztály

A tanuló érzelmi érzékenysége, erkölcsi gondolkodása legalább olyan szintre kerül, hogy az olvasott művekben képessé válik emberi alaphelyzetek, irodalmi témák, természeti motívumok felismerésére, megnevezésére. Bekapcsolódik a jó és a rossz, a szép és a csúnya fogalmak tartalmáról szóló órai beszélgetésekbe. Megismeri a nagy ünnepkörök egy-egy szöveghagyományát, ezeket évszakok szerint is képes elhelyezni, valamint ismer ezekhez kapcsolódó alkotásokat (népdalokat, mondákat, meséket, műalkotásokat). Részt vesz a ritmusérzékét, mozgáskultúráját is fejlesztő önismereti gyakorlatokban, szerepjátékokban. Képessé válik az olvasmányaihoz kapcsolódó személyes ismeretek, élmények felidézésére és megosztására, gondolatok, érzelmek, vélemények kifejezésére. Szívesen részt vállal ritmusos, énekes rögtönzésekben, különböző kreatív játékokban. Képes mindennapi konfliktusok átélésére bábjátékban, drámajátékban. Kipróbálja a testmozgás, a manuális és művészeti alkotó tevékenység több formáját, és képes megfogalmazni ezzel kapcsolatos élményeit, tapasztalatait. A magyar nyelv és irodalom foglalkozások feladatmegoldásaiban, közös tevékenységeiben tapasztalatot szerez a társakkal való együttműködésről, tevékenységek kezdeményezéséről. A kisiskolások, akik korán találkoznak audiovizuális és hipertextes (internetes közegben működő) szövegekkel is (gyerekművek, reklámok, videojátékok, közösségi oldalak használata), megismerkednek a szövegek különböző modalitásaival, eltérő *mediumok* szövegalkotó sajátosságainak alapjaival is (az írott szöveg, a hang és a kép kapcsolatával – egyszerű, játékos formában). A tanuló játékos gyakorlatok révén elsajátít néhány, a koncentrációs képességét fejlesztő memóriagyakorlatot. Az olvasásmegértés folyamatában fejlődik a szókinccse, a nyelvi-logikai kapcsolatokat, következtetéseket, viszonyításokat felismerő képessége. IKT eszközökkel képes irányított, majd önálló információkeresésre, rövid szövegek létrehozására. Segítséggel felismeri szükségleteit, tud kérdezni, gyakorlatot szerez teljesítményének és képességeinek reális értékelésében.

A 2. évfolyam legfontosabb feladata az olvasás és az írás tanítása, az igényes beszéd fejlesztése, amely egyben a további anyanyelvi nevelés alapja is. Az olvasás és az írás életkornak megfelelő tudása nélkül elképzelhetetlen a tantárgyakban való továbbhaladás.

Az anyanyelvi nevelés területeit arányosan kell fejleszteni, s el kell érni, hogy a különböző területek képességfejlesztése és ismeretanyaga egységet alkosson. Kiemelt feladat a szókinccs gyarapítása, a használt szavak jelentésrétegeinek, stílusértékének és különféle használatainak a megismertetése és tudatosítása, mert az anyanyelvi kommunikáció egyik feltétele a szókinccs árnyalt ismerete.

Az értő olvasás fejlődésében fontos szerepe van a szöveggel való foglalkozásnak. A fejlesztés eredményeként elvárható, hogy a tanuló néma olvasás útján megértse tankönyvei szövegének, a feladatok utasításainak a lényegét.

A gyermeki spontán alkotóképességre és a játék örömeire alapozva kell a legkülönbözőbb tevékenységformákkal a hétköznapokban gyakori szövegműfajok tudatos és kreatív használatára nevelni.

Az írás eszközzé fejlesztése a kézírás megtanításával kezdődik. Olyan írástempóra kell szert tenniük a tanulóknak, amely kiszolgálja a tanulási igényüket, s megfelel az életkorban elvárható követelményeknek.

Az anyanyelvről szerzett ismeretek segítségével a tudatos nyelvszemléletet, az emeltebb igényű szóbeli és írásbeli anyanyelvhasználatot alakíthatjuk ki. Ennek keretében a magyar nyelv rendszerére vonatkozó elemi ismereteket szerezhetnek a tanulók. A fogalomalkotás nyelvi

tapasztalásra épül. A nyelvtani ismeretekhez kapcsolódik a helyesírási szabályismeret és a helyesírási készség elemi szintjének kialakítása. A szabályalkalmazással párhuzamosan futó fejlesztési feladat a tanulók önellenőrzésének és hibajavító tevékenységének, a helyesírási szótár használatának szokássá fejlesztése.

Fokozni kell a tanulók tudatosságát, kitartását és igényességét a különböző nyelvi tevékenységekben, segíteni kell őket, hogy tanulási tevékenységüket fokozatosan növekvő időtartamban legyenek képesek irányítani.

Tematikai egység: Beszéd-készség, szóbeli szövegek megértése, értelmezése és alkotása		Óraszám:18 óra
Ismeretek	Nevelési célok és fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><u>Témák:</u> A helyes beszéd-légzés. A hangok tiszta artikulációja, az időtartam és a hangkapcsolatok helyes kiejtése.</p> <p>Mondatok, szövegek olvasásakor, memoriterek elmondásakor a hanglejtés, a hangsúly helyes alkalmazása.</p> <p>Az aktív szókincs bővítése, pontosítása szövegkörnyezetben történő értelmezéssel és képek, képzetek, képi kompozíciók fogalmi megfeleltetésével.</p> <p>Mondatok összekapcsolása. Összefüggő mondatok alkotása képek, képsorok alapján, adott vagy választott témáról.</p> <p>Páros és csoportos beszélgetés. Szituációs játékokban a felnőttek és a kortársak udvarias megszólítása és a szituációnak megfelelő nyelvhasználat alkalmazása.</p>	<p><u>Nevelési célok:</u> A szóbeli és az írásos kommunikációban a megértés pontosságának és a kifejezés érthetőségi szintjének emelése. A környezettel való nyelvi kapcsolattartás biztonságának elősegítése. Két vagy több mondat összekapcsolásával a gondolatok, érzések, vélemények pontosabb kifejeztetése.</p> <p><u>Fejlesztési követelmények:</u> A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – érthetően beszél; – megérti az egyszerű magyarázatokat, utasításokat és társai közléseit. A kérdésekre értelmesen válaszol; – használja a bemutatkozás, a felnőttek és a kortársak megszólításának és köszöntésének illendő nyelvi formáit; – bekapcsolódik a közös tevékenységekbe. Alkalmazkodik azok szabályaihoz; – eligazodik szűkebb környezete társas kapcsolatrendszerében. 	<p><i>Ének-zene; testnevelés és sport:</i> helyes légzéstechnika.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> képek, képzetek, képi kompozíciók; egyszerű (pl. kitalált vagy átélt) cselekmény megjelenítése képekkel (pl. rajzzal, képsorozattal, fotóval) megfelelő hanghatásokkal (pl. zörejjel, énekhanggal) kiegészítve.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> szituációs játékok.</p>

Nem verbális jelzések tartalmának felismerése,
használata beszéd közben.

Önismereti gyakorlatok, szerepjátékok.

Kulcsfogalmak:

Tempó, ritmus, szünet, hangerő, hangsúly, arcjáték,
tekintet, testtartás, bemutatkozás, bemutatás, köszönés,
megszólítás, kérés, köszönetnyilvánítás.

Erkölcstan: én és
környezetem,
bemutatkozás, önismeret.

Tematikai egység: Olvasás, az írott szöveg megértése 3. –szövegértő olvasás előkészítése		Óraszám:70 óra
Ismeretek	Nevelési célok és fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><u>Témák:</u> Az olvasásra vonatkozó szókincs, pl. szerző, író, olvasó, cím, szöveg, mondat, írásjel, bekezdés.</p> <p>Az olvasás funkciójáról, folyamatáról alkotott ismeret, meggyőződés fejlesztése.</p> <p>Betűfelismerés, betű-hang, fonéma-graféma azonosítási szabályok, automatizált képesség.</p> <p>Biztonságos szóolvasási képesség.</p> <p>Olvasástechnikai hibák felismerése, javítása.</p> <p>Magabiztos néma és hangos olvasás a mondat egyszerűbb, életkori sajátosságoknak megfelelő szintjén.</p> <p>Olvasási stratégiák előkészítése: érzékszervi képek alkotása, grafikus szervezők, összefoglalás, előzetes áttekintés.</p>	<p><u>Nevelési célok:</u> A szövegértő olvasás előkészítése.</p> <p><u>Fejlesztési követelmények:</u> A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – olvasási tevékenysége motivált, érdeklődő; – ismeri a magyar ábécé nyomtatott kis és nagybetűit; – ismeri a betű-hang, fonéma-graféma megfeleltetési szabályait; – biztos betűfelismerési, összevonási képességgel rendelkezik; – ismeri olvasással kapcsolatos erősségeit, hibáit; – rendelkezik az olvasásra, annak folyamatára vonatkozó szókinccsel, ismeretei az életkornak megfelelőek; – biztonsággal, pontosan olvas szavakat, szó szerkezeteket, mondatokat életkori sajátosságának megfelelő egyszerű, rövid szövegeket. 	<p><i>Vizuális kultúra:</i> betűtípus, betűforma.</p> <p><i>Matematika;</i> <i>környezetismeret:</i> szóbeli és írásbeli szövegértés.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> Mesék, gyermekirodalmi alkotások és azok animációs, filmes adaptációinak összehasonlítása, feldolgozása. Az olvasott/felolvasott szöveghez és a levetített adaptációhoz kapcsolódó élmények megjelenítése és feldolgozása (pl. rajzzal, montázskészítéssel).</p>

<p>Az explicit információk, állítások megértése, értelmezése, értékelése, egyszerű következtetések levonása. Mesék, narratív történetek értő hallgatása, felidézése. (pl. történetek a családi élet eseményeiről; nemzeti ünnepeinkről, jelképeinkről).</p> <p>A szövegértés szövegtípusnak megfelelő funkciójáról, folyamatáról alkotott ismeret, meggyőződés kialakítása, fejlesztése.</p> <p><u>Kulcsfogalmak:</u> Betű, hang, beszédhang, szerző, író, olvasó, cím, szöveg, mondat, írásjel, bekezdés, összefoglalás, előzetes áttekintés.</p>	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – ismert és begyakorolt szöveget folyamatosságra, pontosságra törekvően olvas fel, – felismeri, szükség esetén modellkövetéssel javítja olvasási hibáit, – használja az előzetes áttekintés, egyszerű összefoglalás, az érzékszervi képek alkotásának stratégiáit a megértés érdekében; – a szöveg megértését bizonyítja a következő tevékenységekkel: következtetés, lényegkiemelés, tartalommondás, események összefoglalása, egyszerű értékelése az életkornak megfelelő szinten. 	<p>Médiaélmények (pl. tetszés, kíváncsiság, rossz élmény) felidézése, kifejezése és megjelenítése szóban, vizuálisan (pl. rajzolás, bábkészítés) vagy szerepjátékkal. Jel, jelkép, piktogram.</p>
---	---	---

Tematikai egység: Irodalmi kultúra, az irodalmi művek értelmezése		Óraszám:13 óra
Ismeretek	Nevelési célok és fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><u>Témák:</u></p> <p>Magyar nép- és műköltészeti alkotások megismertetése, a népköltészetben megtestesülő értékek, hagyományok közvetítése.</p> <p>Ismerkedés hazai kisebbségek és más népek irodalmának alkotásaival.</p> <p>A társas kapcsolatok, családi és társadalmi ünnepek bemutatása.</p> <p>A mese és a valóságleírás különbségének tudatosítása. Mondák, legendák a magyar nép történetéből; rövid elbeszélések a magyar történelem nagy alakjairól.</p> <p>Tapasztalatszerzés a verses és a prózai szövegek formájának különbségeiről.</p> <p>Az olvasmány címének, hangulatának megfigyelése; témájának, szereplőinek, főbb</p>	<p><u>Nevelési célok:</u></p> <p>Az irodalmi alkotások befogadásának megalapozása. A műélvezet fejlesztése a beleélés, a képzelet, az asszociációk, a játék, a ritmus és a zene révén. Szépirodalmi és ismeretterjesztő szövegek megismerése. A költői nyelv sajátosságai (ritmus, rím), megértésének megalapozása. Elemi irodalmi ismeretek elsajátítása tapasztalati úton (pl. vers, mondóka, találós kérdés, mese, szereplő).</p> <p><u>Fejlesztési követelmények:</u></p> <p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – hallgat, olvas verset, mesét, életkori sajátosságának megfelelő irodalmi műveket; – képes egyszerű irodalmi szövegek felismerésére műfaji jellemzőinek alapján (pl. mese, költemény, mondóka, találós kérdés); – néhány verset, mondókát elmond fejből; – dramatikus játékokban együttműködik a társakkal. 	<p><i>Dráma és tánc:</i> dramatikus és improvizációs játékok.</p> <p><i>Ének-zene:</i> ritmus, ismétlődések.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> Jelmez, kellék, díszlet, színpadi tér és lépték. Különböző médiaszövegek (pl. animációs mesék) cselekménye kezdő- és végpontjának, a cselekményelemek sorrendjének megfigyelése közvetlen példák alapján.</p>

eseményeinek megnevezése (pl. Arany László, Benedek Elek, Móra Ferenc, Gárdonyi Géza, Wass Albert, Illyés Gyula meséi, mesefeldolgozásai).

A szereplők cselekedeteinek megítélése, tulajdonságaik megfigyelése. Egyszerű oksági összefüggések felismerése.

A szövegek megértésének igazolása feladatok megoldásával.

A cím és a tartalom kapcsolatának felismerése.

A verses forma megfigyelése, a ritmus, a rím, az ismétlődések felfedezése, megtapasztalása.

Olvasmányok szerzőjének megnevezése.

Rövid mesék, történetek dramatikus, bábos megjelenítése.

Az olvasmány tartalmához kapcsolódó improvizációs és beleélő játékok.

Kulcsfogalmak:

Népköltészet, műköltészet; mese, mesekezdés, mesebefejezés; monda, főszereplő, mellékszereplő; vers, verses mese, versszak, verssor, ritmus, ismétlődés, rím.

Címadás. Saját megélt élmények és tapasztalatok összevetése a média által közvetített, megjelenített világokkal (pl. gyermekműsorok, gyermekújságok, képregények, életkornak megfelelő rajzfilmek, gyermekeknek készülő internetes honlapok alapján). A hang és kép szerepe a mesevilágban.

Erkölcstan: én és szűkebb közösségeim.

Tematikai egység: Az írástechnika fejlesztése- az eszközsztű írás előkészítése		Óraszám: 34 óra
Ismeretek	Nevelési célok és fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><u>Témák:</u> A nagy- és kisbetűk pontos ismerete.</p> <p>Szabályos betűalakítás és betűkapcsolás a szavak, szókapcsolatok, mondatok és rövid szövegek írásakor. Az íráshasználat normáinak megtartása.</p> <p>Elvárható tempójú írás. Két-három összefüggő mondat leírása másolással, tollbamondás után vagy emlékezetből. Önállóan alkotott mondatok leírása.</p> <p>Helyes írásszokások alkalmazása (testtartás, írószerfogás, kézcsúsztatás).</p> <p><u>Kulcsfogalmak:</u> Kisbetű, nagybetű; margó.</p>	<p><u>Nevelési célok:</u> Az elsajátított új nyelvhasználati módok készségeinek továbbfejlesztése: az írásmozgások automatizmusainak és az íráshoz kapcsolódó helyes szokásoknak a megerősítése.</p> <p><u>Fejlesztési követelmények:</u></p> <p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – másoláskor nem vét írástechnikai hibát; – jelöli a mondatkezdést és a mondatzárást; – a gyakorolt szókészlet körében alkalmazza a szókezdő nagybetűt; – ismeri az időtartam és a j hang kétféle jelölési módját; – szövegmintá alapján felismeri és kijavítja hibáit. 	<p><i>Vizuális kultúra:</i> térérzékelés, finommotorika, esztétikai igényesség; különféle vonaltípusok készségfejlesztő alkalmazása.</p> <p><i>Testnevelés és sport:</i> harmonikus mozgás.</p> <p><i>Ének-zene:</i> tempó, ritmus.</p>

Tematikai egység: Nyelvtani és nyelvhelyességi ismeretek tudatosítása és alkalmazása: mondat, szó, hang, betű, szótagolás, szótó és toldalék, mondatfajták		Óraszám: 65 óra
Ismeretek	Nevelési célok és fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><u>Témák:</u> A mondat, a szó, a hang, a betű felismerése és megnevezése.</p> <p>Az ábécé hangjainak felsorolása. A betűrend használata gyakorlati feladatokban. A hangok csoportosítása fajtájuk és időtartamuk szerint. A szótagolás szabályszerűségeinek felismerése. A szavak jelentést hordozó szerepének ismerete. A rokon értelmű és az ellentétes jelentésű szavak. A szótó felismerése, a toldalékok jelölése.</p> <p>A toldalékos szavak felismerése szövegben. Szavak toldalékos alakjának alkotása. A -ba, -be, -ban, -ben, -val/-vel, -ból/-ből, -tól/-től, -t, -hoz/-hez/-höz, -va/-ve/-vá/-vé, -kor ragos szóalakok helyes használata és leírása.</p>	<p><u>Nevelési célok:</u> Az anyanyelvhasználat tudatosításának megindítása, a helyesírás biztonságának megalapozása. A nyelvi elemzési készség fejlesztése és a nyelvtani fogalmak használatának tudatosítása.</p> <p><u>Fejlesztési követelmények:</u> A tanuló - felismeri és megnevezi a tanult nyelvtani fogalmakat, és a különféle feladatmegoldásban használja a szabályokat.</p>	<p><i>Környezetismeret:</i> állatok kommunikációja, jel, jelzés, információ; lakóhely, közlekedés; természeti ritmusok.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> hangfelvételek és képfelvételek készítése; a helyes kiejtés vizsgálata a felvétel segítségével.</p> <p><i>Ének-zene:</i> ritmusjátékok ütőhangszereken.</p>

A beszélői szándék felismerése a kijelentő és a kérdő mondatokban. Megnevezésük.
Az -e kérdőszó helyes használata.

Kulcsfogalmak:

Hang, betű; ábécé; egyjegyű betű, kétjegyű betű, háromjegyű betű; magánhangzó, mássalhangzó; szó, mondat, szöveg; szótó, toldalék, kijelentő mondat, kérdő mondat.

Tematikai egység: Helyesírási szabályok ismerete és alkalmazása		Óraszám: 34 óra
Ismeretek	Nevelési célok és fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><u>Témák:</u></p> <p>Szabályszerűségek felismerése és alkalmazása írásbeli feladatokban. Hibajavításkor indoklás a szabály felidézésével.</p> <p>A helyesírási probléma felismerése, a jelölés gyakorlása szóelemzés segítségével.</p> <p>Az írás és a helyes kiejtés együttes alkalmazása.</p> <p>Személynevek helyesírása.</p> <p>A <i>j</i> és <i>ly</i> használata az ismert szókincs körében. Szabályismeret és alkalmazás:</p> <ul style="list-style-type: none"> – az időtartam jelölése; – a kiejtéstől eltérő hang- kapcsolatok; – a hagyomány szerinti írásmód; – az elválasztás szabályai; – a kijelentő és a kérdő mondat jelölése. 	<p><u>Nevelési célok:</u></p> <p>A helyesírási készség fejlesztése. A megismert nyelvi eszközök, nyelvhelyességi és helyesírási szabályok alkalmazása a szóbeli és az írásbeli nyelvhasználatban.</p> <p><u>Fejlesztési követelmények:</u></p> <p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – szükség szerint felidézi és alkalmazza a helyesírási szabályokat a begyakorolt szókészlet körében; – 30–40 begyakorolt szó esetében helyesen jelöli a <i>j</i> hangot; – az egyszerű szavakat helyesen választja el. 	<p><i>Ének-zene:</i> egy adott dallamhoz szöveg alkotása.</p>

A mondatkezdő nagybetű és a megfelelő mondatvégi írásjel jelölése, alkalmazása írásbeli feladatokban.

A korosztálynak megfelelő lexikonok, szótárak használata.

Kulcsfogalmak:

Ábécé, elválasztás, szótag; pont, kérdőjel, felkiáltójel.

Tematikai egység: A tanulási képesség fejlesztése		Óraszám: 15 óra
Ismeretek	Nevelési célok és fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><u>Témák:</u> Az önálló feladatvégzés egyes lépéseinek megalapozása és gyakorlása (könyvtárlátogatás, könyvkölcsönzés; gyermeklexikon használata; beszélgetés a tanulás szerepéről, fontosságáról, a tanuláshoz szükséges információk kereséséről és kezeléséről).</p> <p>Egyszerű ok-okozati összefüggés felismerése; következtetések levonása.</p> <p>Tanulás több tevékenység és érzékszerv segítségével: ritmus-, mozgás- és beszédgyakorlatokkal kombinált memória-gyakorlatok, szöveg tanulási technikák.</p> <p>A fantázia és képzelet aktiválása a megismerés érdekében. A kép és a szöveg kapcsolata. Illusztrált szövegekben a kép és a szöveg kiegészítő hatása.</p>	<p><u>Nevelési célok:</u> A tanulási képesség, mint az életkori sajátosságoknak megfelelő megismerési, élményszerzési folyamatnak, a játszva tanulás képességének támogatása, fejlesztése.</p> <p><u>Fejlesztési követelmények:</u> A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – a tanító irányításával motiváltan tanul; – a tanulási folyamat során változatos tevékenységeket és több érzékszervet is használ; – szöveghűen felidézi a következő szépirodalmi műveket, illetve azok részleteit: 2-3 mondóka, József Attila: Altató; Nemes Nagy Ágnes: Nyári rajz; Petőfi Sándor: Anyám tyúkja, Weöres Sándor: Galagonya, Buba éneke, című költeménye; kortárs magyar lírikusok műveiből néhány alkotás. 	<p><i>Matematika;</i> <i>környezetismeret:</i> önálló tanulás.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> A szöveget alkotó betűformák és a közlési tartalmak kapcsolatának felismerése. Kép és szöveg kompozíciós kapcsolatának elemzése. Mesék, gyermekirodalmi alkotások és azok animációs, filmes adaptációinak összehasonlítása, feldolgozása.</p>

A könyvtárhasználat alapvető szabályai. Írott nyelvi források, információhordozók, könyvek, újságok. Eligazodás a könyvek, írott nyelvi források világában. Gyermekújságok jellemzői tartalomjegyzék alapján. Tájékozódás a gyermeklexikonokban betűrend segítségével.

A könyvek jellemző adatainak, részeinek megfigyelése (író, cím, kiadó, tartalomjegyzék).

Kulcsfogalmak:

Könyvtár, lexikon, betűrend, tartalomjegyzék, gyermekújság.

Az olvasott/felolvasott szöveghez és a levetített adaptációhoz kapcsolódó élmények megjelenítése és feldolgozása (pl. rajzzal, montázkészítéssel). Az életkori sajátosságokhoz igazodó internethasználat kockázatainak és lehetőségeinek felismerése (pl. gyermekbarát honlapok böngészése).

Tematikai egység: Az ítéelőképesség, az erkölcsi, az esztétikai és történeli érzék fejlesztése		Óraszám:3 óra
Ismeretek	Nevelési célok és fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><u>Témák:</u></p> <p>Egyszerű ítéletek alkotása a mesék, versek, olvasott, hallott irodalmi művek szereplőiről.</p> <p>Alapvető erkölcsi, esztétikai fogalmak, kategóriák kialakítása (szép, csúnya, jó, rossz, igaz, hamis). A történeliségen alapuló összefüggések megértése az egy szálon futó történelkben.</p> <p>Azonosulás, ítélet, érvelés szépirodalmi szövegek kapcsán. A megismert mese, történel tanulságának összevetése saját tapasztalatokkal, eseményekkel.</p> <p>Egyszerű közmondások, szólások ismerete, megfelelő alkalmazása.</p> <p>Mindennapi konfliktusok átélése dramatikus játékokban, drámajátékban (pl. bábjáték).</p>	<p><u>Nevelési célok:</u></p> <p>Erkölcsi, esztétikai kategóriák megismerése, ítéletalkotás egyszerű szituációban, szépirodalmi művek alapján, a történelmeselés szabályainak, szerveződésének, logikájának megismerése.</p> <p><u>Fejlesztési követelmények:</u></p> <p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – ismeri, megérti rövid, egy szálon futó művek segítségével a történelket bemutató művek szerveződését, felépítését, az összefüggések logikáját, az ok-okozati viszonyt; – képes állást foglalni, érvelni alapvető erkölcsi kérdésekben; – meggyőződéssel képviseli a legalapvetőbb emberi értékeket; – meghallgatja mások érvelését is; – képes beleélésre, azonosulásra az életkori sajátosságainak megfelelő művek befogadása során; 	<p><i>Dráma és tánc:</i> részvétel dramatikus játékelban.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> átélt, elképzelt vagy olvasott esemény vizuális kifejezése.</p> <p><i>Erkölcstan:</i> családtagjaim, szeretet, barátkozás (konfliktushelyzetek megélése játékokon keresztül).</p> <p><i>Környezetismeret:</i> az ember megismerése (magatartásformák, szabályok, viselkedési normák); környezet és fenntarthatóság.</p>

<p>Az egymással szembeni tisztelet, a másság elfogadása.</p> <p>A múlt néhány emléke környezetünkben (múzeumok, emléktáblák, műemlékek, emlékművek; tárgyak, fotók, egyéb dokumentumok; szokások).</p> <p>A lakóhely ismerete.</p> <p><u>Kulcsfogalmak:</u> Tanulság, konfliktus, közmondás, nemzeti ünnep, jelkép.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - dramatikus és drámajátékok segítségével képes átélni mindennapi konfliktusokat, azokat életkori szintjén kezelni. 	
--	---	--

Memoriterek:

- Petőfi Sándor: Itt van az ősz, itt van újra
- Kölcsey Ferenc: Himnusz 1. versszak
- Móra Ferenc: A cinege cipője
- József Attila: Altató;
- Nemes Nagy Ágnes: Nyári rajz;
- Petőfi Sándor: Nemzeti dal
- Petőfi Sándor: Anyám tyúkja,
- Weöres Sándor: Galagonya, Buba éneke, című költeménye;
- kortárs magyar lírikusok műveiből néhány alkotás.

Tanesszközök listája:

- Földvári Erika: Olvasókönyv

Mozaik Kiadó, Szeged 2012

- Földvári Erika: Olvasás Munkafüzet Mozaik Kiadó, Szeged - 2012
- Földvári Erika: Nyelvtan Munkatankönyv Első félév Mozaik Kiadó, Szeged-2012
- Földvári Erika: Nyelvtan Munkatankönyv Második félév Mozaik Kiadó, Szeged- 2012
- Földvári Erika: Nyelvtan Gyakorló Mozaik Kiadó, Szeged- 2012

Számonkérési formák:

- Diagnosztikus értékelés
- Formatív értékelés
- Összegző-lezáró-minisítí értékelés
- Szöveges értékelés tetszőleges szimbólumok alkalmazásával az első félévben,

Célok és feladatok 3. osztály

A magyar nyelv és irodalom tantárgy fontos feladata a szóbeli és az írásbeli érintkezések önálló és kreatív, integrált használatának elsajátíttatásához szükséges alapvető képességek intenzív fejlesztése, a modern társadalom különféle színterein gyakorolt nyelvhasználati módok tanítása, illetve a nyelvhasználat változatos, adekvát, tanulói tevékenységekre épülő, folyamatos gyakoroltatása.

A beszédkézség, a szóbeli szövegek megértésének, értelmezésének és alkotásának fejlesztése képezi alapját és kiinduló pontját valamennyi újonnan megtanulásra kerülő nyelvi tevékenységnek. E fejlettség döntően meghatározza a gyermek kortársaival való kapcsolattartásának és iskolai pályafutásának sikerét. Ezért különösen fontos a kulturált nyelvi magatartás megalapozása, a szókincs aktivizálása szövegalkotó feladatokkal, a narráció ösztönzése, gyakoroltatása.

Az olvasástechnika eszközzé fejlesztése feltételt teremt az írott szövegek önálló megértéséhez. A szövegek értelmezésével és feldolgozásával felkészít az alapvető szövegműveletek önálló alkalmazására. Az olvasmányok sokoldalú feldolgozása fejleszti a tanulók kritikai érzékét, ítélőképességét és empátiáját, a kifejezés nyelvi megvalósulására való figyelmet. Lehetőséget teremt egyszerű irodalmi formákkal kapcsolatos tapasztalatok szerzésére, irodalmi kifejezésformák, stílusbeli és szerkezeti sajátosságok felfedezésére, a magyar nyelv és a magyar kultúra hagyományainak megismerésére, az olvasás megszerettetésére.

Az írásbeli szövegalkotás szabályainak megtanítása különböző témájú és szövegtípusú olvasmányok feldolgozásával valósul meg. Ezek szolgálnak mintául a gyermekek fogalmazásaihoz, nyitnak utat a későbbi kreatív alkotásokhoz, a képzelet, az érzelmek, a gondolatok önálló kifejezéséhez. A szövegek az árnyalt, gazdag szókincs kialakításának forrásai is; hozzájárulnak az önkifejezés igényének kielégítéséhez és képességének fejlődéséhez.

Az önálló tanulás képességének kialakítása az olvasás-szövegértés képességének fejlesztésébe ágyazva az ismeretszerző képességek intenzív fejlesztését szolgálja. Fontos a tanulási szokások és technikák tanulása, a különféle források és azok használatának, az információszerzés lehetőségeinek és korlátainak megismerése, a szelekció, az összehasonlítás és a kritikai feldolgozás képességének fejlesztése.

A 3. évfolyamon az írás-helyesírás tanításának célja az életkornak és az oktatás igényeinek megfelelő írástechnika differenciált kialakítása, a tanulást és az írásos önkifejezést szolgáló eszközzé fejlesztése az olvashatóság, a rendezettség és a helyesség igényével.

A tapasztalati megalapozottságú, elemi szintű grammatikai ismeretek megszerzésével elkezdődik a tudatos nyelvszemlélet kialakulásának folyamata. Fejlődésnek indul a nyelvi kifejezésre irányuló figyelem, az önértékelő képesség, a kritikai érzék és az igényes, változatos és kifejező nyelvhasználatra való törekvés különféle kommunikációs helyzetekben.

Tematikai egység: Beszéd-készség, szóbeli szövegalkotás és a megértés fejlesztése		Óraszám:14 óra
Ismeretek	Nevelési célok és fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><u>Témák:</u></p> <p>A helyes beszéd-légzés, a helyes kiejtés, a mondat- és szövegfonetikai eszközök alkalmazása különféle kommunikációs helyzetekben (pl. párbeszéd, felolvasás, kiscsoportos beszélgetés, vita, beszámoló).</p> <p>Felolvasáskor, szövegmondáskor nonverbális eszközök használata a kifejezés segítésében.</p> <p>Vélemény kulturált megfogalmazása.</p> <p>Figyelem a beszélgetőtársra. Az üzenet lényegének és érzelmi háttérének megfigyelése, értékelése.</p> <p>Állandósult szókapcsolatok, szólások, közmondások jelentésének, stílusértékének értelmezése az olvasott szövegekben.</p>	<p><u>Nevelési célok:</u></p> <p>A beszéd tartalmának, hangzásának, stílusának és kifejező erejének egymással összefüggő fejlesztése. A beszéd és a megértés továbbfejlesztése, különös tekintettel a pontosságra, a folyamatosságra és a kifejezőerőre, valamint az aktív szókincs intenzív gyarapítására.</p> <p>A szóbeli szövegalkotási készség fejlesztése.</p> <p><u>Fejlesztési követelmények:</u></p> <p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – értelmesen és érthetően fejezi ki gondolatait; – használja a mindennapi érintkezésben az udvarias nyelvi fordulatokat; – beszédstílusát beszélgető partneréhez igazítja; – bekapcsolódik csoportos beszélgetésbe, vitába, történetalkotásba, improvizációba, közös élményekről, tevékenységekről való beszélgetésekbe, értékelésbe; – a közös tevékenységeket együttműködő magatartással segíti. 	<p><i>Minden tantárgy:</i> összefüggő beszéd, érvelés.</p> <p><i>Környezetismeret:</i> önfenntartás, légzés.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> Műalkotások megfigyelése, jellemzése, értelmezése, értékelése. Médiaszövegek közötti különbségek (pl. televíziós műsортípusok, animációs mesefilmek, sorozatok) felismerése saját médiaélmények</p>

A különböző tantárgyak tanulásakor használt szakkifejezések, olvasmányokból kiemelt ritkábban használt szavak célzott használatával az aktív szókincs gyarapítása.

Több mondatos összefoglaló szöveg alkotása olvasmányok tartalmáról, gyűjtött tapasztalatokról, megfigyelésekről.

Hosszabb szóbeli közlések tartalmának rövidített elmondása.

Kulcsfogalmak:

Hangsúly, hanglejtés, hangerő, beszédtempó, szünet; tekintet, arcjáték, testtartás, térköz, távolságtartás.

megjelenítésén (pl. szerepjáték) és közvetlen példákon keresztül.

Tematikai egység: Olvasás, az írott szöveg megértése		Óraszám: 70 óra
Ismeretek	Nevelési célok és fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><u>Témák:</u> Életkori sajátosságoknak megfelelő szépirodalmi, dokumentum típusú, folyamatos, nem folyamatos, kevert, egyéni, közös és tankönyvi célú szövegek megismerése, ezek megértése. A megértés igazolása feladatok megoldásával.</p> <p>Globális és kereső olvasás, grafikus szervezők (ábrák, táblázatok, gondolattérkép, fűrtábra) alkalmazása a hatékonyabb szövegértés érdekében.</p> <p>Az olvasmányhoz kapcsolódó előzetes ismeretek, személyes élmények, tapasztalatok felidézése és megosztása.</p> <p>Gondolatok és információk értelmezése és integrálása, tartalom, nyelvezet, szövegszerkezet vizsgálata és értékelése.</p>	<p><u>Nevelési célok:</u> Az olvasástechnika fejlesztése, automatizálása, a folyékony olvasás kialakításának segítése, olvasási stratégiák bevezetése, különböző szövegtípusok megismertetése, biztos olvasási készség, az értő olvasás kialakítása.</p> <p><u>Fejlesztési követelmények:</u> A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – az olvasás terén motivált, érdeklődő; – folyékony, automatizált olvasástechnikával rendelkezik a hangos és a néma olvasás területén is; – felismeri és javítja a hibáit; – felismeri és megérti azokat a különböző típusú, műfajú szövegeket, amelyekről tanult; – szintetizálja, értelmezi és értékeli az életkori szintjének megfelelő szöveg információit és gondolatait; – megfelelő nyelvi tudatossággal rendelkezik; – ismeri és tanítói segítséggel használja a tanult olvasási stratégiákat. 	<p><i>Matematika:</i> szöveges feladatok.</p> <p><i>Környezetismeret:</i> önálló tanulás, szövegfeldolgozás kialakítása.</p> <p><i>Erkölcstan:</i> én magam; az én világom.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> Személyes élmények és irodalmi szöveg alapján képek készítése. Képzőművészeti műfajok. Az elemi mozgóképi szövegalkotó kódok felismerése, médiaszöveg olvasása.</p>

A következő olvasási stratégiák, olvasást megértő folyamatot segítő technikák ismerete, alkalmazása a hatékonyabb megértés érdekében:

- a szöveg átfutása,
- az előzetes tudás aktiválása,
- jóslás, anticipáció.

Az olvasás céljának, módjának az olvasás megkezdése előtt való tisztázása.

Kulcsfogalmak:

Szöveg, műfaj, szövegértés.

Kérdések megfogalmazása a látott információra, ismeretre, élményre vonatkozóan.

Mesék, gyermekirodalmi alkotások és azok animációs, filmes adaptációinak összehasonlítása, feldolgozása.

Tematikai egység: Irodalmi kultúra, az irodalmi művek értelmezése		Óraszám:25 óra
Ismeretek	Nevelési célok és fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><u>Témák:</u> Az olvasókönyvi szövegek csoportosítása formájuk, műfajuk és kommunikációs szándékuk szerint.</p> <p>Az olvasmányok témájának megfigyelése, azonos témájú szövegek összehasonlítása (pl. gyerekalakok és gyereksorsok). Hasonlóságok és különbségek felfedezése különféle irodalmi közlésformákban.</p> <p>Versek feldolgozása.</p> <p>Művészi eszközök keresése lírai és elbeszélő művekben (ritmus, rím, refrén, hasonlatok). Jellegzetes irodalmi témák, motívumok (pl. család, gyermek, természet) felfedezése olvasmányokban.</p> <p>A művek szerkezeti jellemzőinek megfigyelése, a tér-idő változásainak felismerése.</p> <p>A magyar történelemhez kapcsolódó mesék, mondák olvasása.</p>	<p><u>Nevelési célok:</u> A szövegelemzésben való jártasság elmélyítése, az irodalmi mű befogadása, az érzelmi tartalmak (pl. öröm, izgalom, várakozás, azonosulás) átélésének segítése. Az olvasmányok tartalmához kapcsolódva a nemzeti kultúra hagyományainak megismerése. Magyar és világirodalmi népköltészeti, műköltészeti alkotások megismerése. Irodalmi ismeretek tapasztalati úton való elsajátíttatása.</p> <p><u>Fejlesztési követelmények:</u> A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – megnevezi olvasmányai szerzőjét, szereplőit és azok tulajdonságait, magyarázza cselekedeteiket; – azonosítja a történet idejét és helyszínét; a cselekmény kezdő- és végpontját, a cselekményelemek sorrendjét; – konkrét esetekben felismeri a mesére jellemző fordulatokat, szókapcsolatokat, mesejellemtzőket; 	<p><i>Környezetismeret:</i> környezeti, természeti, környezetvédelmi témájú olvasmányok.</p> <p><i>Ének-zene:</i> a népdalok szövege (kifejező eszközök, nyelvi fordulatok, motívumok, természeti képek).</p> <p><i>Vizuális kultúra; dráma és tánc:</i> A témához és a tartalomhoz is illeszkedő kifejezőeszközök elemzése, alkalmazása. Mesék, gyermekirodalmi alkotások és azok animációs, filmes adaptációinak</p>

<p>Az események sorrendjének, a mesélő személyének megállapítása.</p> <p>Mesékre jellemző kezdő és befejező fordulatok, szókapcsolatok, ismétlődő motívumok felismerése.</p> <p>Rövidebb irodalmi szövegek (versek, mesék, elbeszélések) önálló olvasása.</p> <p>Nagyobb terjedelmű, jellemzően kortárs magyar és európai gyermekirodalmi alkotás (meseregény, ifjúsági regény, mesés-, verseskötet) elolvasása a tanító irányításával. Művek a kortárs magyar irodalomból. (Például: Békés Pál: Félőlény, A bölcs hiánypótló; Berg Judit: Rumini; Boldizsár Ildikó: Boszorkányos mesék; Csukás István: Süsü, a sárkány, Keménykalap és krumpliorr, Pom Pom összes meséi, gyerekversek; Dávid Ádám: A Virág utcai focibajnokság; Lázár Ervin: Szegény Dzsoni és Árnika; Lackfi János: Kövér Lajos színre lép; Kányádi Sándor, Kovács András Ferenc, Szabó T. Anna gyermekversei; Tóth Krisztina: Londoni mackók, Varró Dániel: Túl a Maszat-hegyen.)</p> <p>Ritmus-, mozgás- és beszédgyakorlatokkal kombinált memóriagyakorlatok, fantáziajátékok</p>	<ul style="list-style-type: none"> – az egyszerű szerkezetű mesék, elbeszélések tartalmát időrendben, több összefüggő mondattal mondja el. 	<p>összehasonlítása, feldolgozása. Az olvasott/felolvasott szöveghez és a levetített adaptációhoz kapcsolódó élmények megjelenítése és feldolgozása (pl. rajzzal, montázkészítéssel). A különböző médiaszövegekben megjelenő egyszerű helyszín- és időviszonylatok megfigyelése és értelmezése konkrét médiaszövegeken keresztül. Az elbeszélő személyének azonosítása különböző egyszerű médiaszövegekben (pl. animációs mesék).</p>
--	---	---

elképzelt és valóságos helyzetek megjelenítése.
Részvétel csoportos játékokban, állóképek tervezése,
kivitelezése és megbeszélése.

A mozgás és a szövegmondás összekapcsolása.
Egyszerűbb drámai konvenciók és a színházi
formanyelv alapjainak tapasztalati megismerése (jelenet,
felvonás, kezdet és vég, díszlet, berendezés, jelmez,
kellék, fény- és hanghatások). A tanultak felhasználása
saját produkcióhoz, bábelőadások, színházi előadások
megbeszélésekor.

Kulcsfogalmak:

Szépirodalmi szöveg, ismeretterjesztő szöveg, monda,
közmondás, szólás, találós kérdés, elbeszélés, regény;
főszereplő, mellékszereplő; hasonlat, ismétlés, ellentét;
kezdőpont, végpont, fordulópont.

Tematikai egység: Az íráshasználat fejlesztése		Óraszám:15 óra
Ismeretek	Nevelési célok és fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><u>Témák:</u></p> <p>Az írástechnika fejlesztése, helyes írásszokások megszilárdítása (testtartás, írószerfogás, kézcsúsztatás).</p> <p>Az írás lendületének és tempójának fokozása.</p> <p>Szósorok, mondatok írása másolással, tollbamondás után, emlékezetből és akaratlagos írással.</p> <p>Az egyéni írás kialakítása a rendezett, tiszta és olvasható íráskép igényével. Szükség esetén az olvashatóság javítása.</p> <p><u>Kulcsfogalmak:</u> Íráskép, szövegkép, olvashatóság.</p>	<p><u>Nevelési célok:</u></p> <p>Az írás eszközszintre emelésének segítése. E tevékenységben a kitartás és a folyamatjellegű gyakorlás ösztönzése.</p> <p>Az írástempó fokozása mellett a helyesség, az íráskép rendezettségének, esztétikumának értéként való elfogadása.</p> <p><u>Fejlesztési követelmények:</u></p> <p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – írása jól olvasható; – írástempója lendületes; – füzetvezetése rendezett. 	<p><i>Matematika;</i> <i>környezetismeret:</i> olvasható, tetszetős és rendezett füzetvezetés.</p>

Tematikai egység: Fogalmazási alapismeretek		Óraszám:18 óra
Ismeretek	Nevelési célok és fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><u>Témák:</u></p> <p>A különböző szövegformák tartalmi és szerkesztési jellemzőinek ismerete.</p> <p>Kellő tapasztalat a cím szerepéről, jellemzőiről; a szövegek felépítéséről; az időrendről; az esemény, az előzmény és a következmény kapcsolatáról; a szöveg kohéziójáról; a tématartrásról; a nyelvi megformáltságról; a különböző szövegforma jellemzőiről, a bekezdések szerepéről.</p> <p>A szövegalkotás műveleteinek ismerete: anyaggyűjtés, címválasztás, a lényeges gondolatok kiválasztása, elrendezése, az időrend érzékeltetése, a szöveg tagolása bekezdésekre.</p> <p><u>Kulcsfogalmak:</u></p> <p>Témaválasztás, anyaggyűjtés, címadás; bekezdés; bevezetés, tárgyalás, befejezés; elbeszélés, hír, leírás, levél, meghívó; értesítés; hirdetés; SMS; e-mail.</p>	<p><u>Nevelési célok:</u></p> <p>Az önkifejezés iránti igény erősítése, különféle formáinak és lehetőségeinek megismertetése, megvalósításának támogatása.</p> <p><u>Fejlesztési követelmények:</u></p> <p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – a tanult fogalmazási ismereteket felhasználja fogalmazáskészítéskor. 	<p><i>Környezetismeret;</i> <i>matematika:</i> érthető, világos szóbeli szövegalkotás.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> Az elemi mozgóképi szövegalkotó kódok kreatív alkalmazása, médiaszöveg írás. Egyszerű cselekmény megjelenítése képsorozattal (pl. rajz, digitális fotó, rövid animációs film) és hangokkal.</p>

Tematikai egység: Szövegalkotási gyakorlatok		Óraszám:29 óra
Ismeretek	Nevelési célok és fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><u>Témák:</u></p> <p>A tanult fogalmazási ismeretek felhasználása a szöveg alkotásakor.</p> <p>Gondolatok, érzelmek, vélemények kifejezése.</p> <p>Önálló írásbeli fogalmazások készítése elbeszélő szövegformában. A párbeszéd beillesztése a történetmondásba.</p> <p>Szemléletes leírások készítése egyszerű tárgyról, növényről, állatról. Jellemzés készítése emberről.</p> <p>Levélírás, levélcímzés. Rövid szöveges üzenetek megfogalmazása különféle alkalmakra a címzett személyének figyelembevételével.</p> <p>Fogalmazásíráskor a megfelelő nyelvi eszközök alkalmazása.</p>	<p><u>Nevelési célok:</u></p> <p>A képzelet, az önkifejezés aktivizálása különböző szövegformák megismerésével és az írásbeli szövegalkotás képességének továbbfejlesztésével. Az írásbeli szövegalkotó készség fejlesztése.</p> <p><u>Fejlesztési követelmények:</u></p> <p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – a tanult fogalmazási ismeretek felhasználásával kb. egy oldal terjedelmű elbeszélő fogalmazást készít; – a fogalmazás témájának megfelelő szavakat és kifejezéseket használ; – adott vagy választott témáról 8–10 mondatos leírást készít a tanult fogalmazási ismeretek alkalmazásával; – a tartalmi egységek kezdetét bekezdéssel jelzi; – figyel a bemutatás sorrendjére és a nyelvi eszközök használatára; – a tanító útmutatásai alapján kijavítja fogalmazási és helyesírási hibáit. 	<p><i>Környezetismeret:</i> változatos élővilág; a tanultak bemutató leírása.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> Természeti jelenség megfigyelése, a tapasztalatok leírása, megjelenítése. Egyszerű cselekmény megjelenítése képsorozattal (pl. rajz, digitális fotó, rövid animációs film) és hangokkal (médiaszöveg-írás).</p>

A fogalmazás koherenciájának megteremtése tématarással, a mondatok kapcsolásával. A fogalmazás témájának megfelelő szavak és kifejezések használata, a fölösleges szóismétlődés kerülése.

A fogalmazások javítása a tanult fogalmazási ismeretek felhasználásával, a tanító segítségadásával.

Kulcsfogalmak:

Elbeszélés, történetmondás, leírás, jellemzés; téma, helyszín, szereplő, cselekmény, időrend, nézőpont; párbeszéd.

Tematikai egység: Nyelvtani és nyelvhelyességi ismeretek tudatosítása és alkalmazása: mondatfajták, szavak, szófajok		Óraszám: 25 óra
Ismeretek	Nevelési célok és fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><u>Témák:</u></p> <p>A felkiáltó, a felszólító és az óhajtó mondatokban a beszélő szándékának felismerése és megnevezése szövegben.</p> <p>A rokon értelmű szavak, a többjelentésű, azonos alakú szavak helyes használata.</p> <p>A tanult szófajok felismerése és megnevezése szójelentés alapján todalékos formában is, szócsoportokban, mondatban és szövegben.</p> <p>Az ige felismerése. Az igeragozás.</p> <p>Különböző időben végbemenő cselekvések, történések megkülönböztetése.</p> <p>Az igeidők helyes használata beszédben és írásban. Az igekötők szerepének és írásmódjának megfigyelése. Tudatos alkalmazásuk.</p>	<p><u>Nevelési célok:</u></p> <p>A nyelvi tapasztalatok körének bővítése. A tapasztalatokra épülő nyelvi fogalomrendszer alapozásának megindítása a szófajok körében.</p> <p>A tanulók önállóságának növelése: a feladatvégzésben; az információszerezésben és felhasználásban; a szabályalkalmazásban; az önellenőrzésben.</p> <p>A nyelvi tudatosság fokozása.</p> <p><u>Fejlesztési követelmények:</u></p> <p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – felismeri és megnevezi a tanult nyelvtani fogalmakat, használja a szabályokat; – felismeri, megnevezi és megfelelően jelöli a mondatfajtákat; – todalékos formájukban, szövegben is felismeri és megnevezi a tanult szófajokat; – a szövegkörnyezetnek megfelelően használja az igeidőket és az igekötőket; – alsó tagozaton tanult anyanyelvi ismeretei rendszerezettek. 	<p><i>Vizuális kultúra:</i> Jelek a mindennapi életben. Az időbeliség ábrázolása a képzőművészetben.</p> <p><i>Környezetismeret:</i> tulajdonnevek a térképeken.</p>

A főnév fajtáinak csoportosítása, megnevezése. Többes számú főnevek alkotása.

A *-ba, -be, -ban, -ben* ragos főnevek helyes használata mondatalkotással, szövegértelmezéssel.

A tulajdonnevek csoportjainak megismerése: személynevek, állatnevek, földrajzi nevek, intézmények neve, márkanevek, címek.

A melléknév szerepének ismerete a nyelvhasználatban.

A fokozott melléknévi alakok használata szövegalkotáskor.

A fokozott számnévi alakok helyes használata.

Ragos melléknevek.

A névelők és a névutók szerepének ismerete. A névelők helyes használata.

A névmások (személyes, mutató, kérdő) szerepének megértése, alkalmazásuk a mondatokban.

Kulcsfogalmak:

Szófaj; főnév, köznév, tulajdonnév, személynév, állatnév, intézménynév, földrajzi név,

márkanév, cím; határozott névelő, határozatlan névelő; névutó; ige; igeragozás; igemód; igekötő; melléknév, melléknévfokozás; számnév, tőszámnév, sorszámnév, törtszámnév; határozott számnév, határozatlan számnév; személyes névmás, mutató névmás, kérdő névmás.		
---	--	--

Tematikai egység: Helyesírási szabályok ismerete és alkalmazása		Óraszám: 36 óra
Ismeretek	Nevelési célok és fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><u>Témák:</u></p> <p>A mondatvégi írásjelek helyes használata az egyszerű mondatok végén.</p> <p>Helyesírási szabályok alkalmazása különböző írástevékenységekben: igeidők, ragos és kiejtéstől eltérő írásmódú igék; felszólítást kifejező igealakok; igekötős igék; tulajdonnevek, fokozott melléknevek és számnevek; ragos névszók; névutós szerkezetek; betűvel írt számnevek; a keltezés többféle formája.</p> <p>Hosszú ú/ű jelölése a melléknevek végén.</p> <p>A főnév -t toldalékának (ragjának) és a múlt idő jelének megkülönböztetése.</p> <p>A <i>j</i> hang biztonságos jelölése a tanult szófajok körében.</p> <p><u>Kulcsfogalmak:</u> Nagybetű, kisbetű, írásjel, helyesírási szabály.</p>	<p><u>Nevelési célok:</u></p> <p>A helyesírási készség fejlesztése. A megismert nyelvi eszközök, nyelvhelyességi és helyesírási szabályok alkalmazása a szóbeli és az írásbeli nyelvhasználatban.</p> <p><u>Fejlesztési követelmények:</u></p> <p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – a mondatot nagybetűvel kezdi és írásjellel zárja; – a begyakorolt szókészlet körében biztonsággal alkalmazza a tanult helyesírási szabályokat; – írásbeli munkái rendezettek, olvashatóak; – helyesírását önellenőrzéssel felülvizsgálja, szükség esetén javítja. 	<p><i>Környezetismeret:</i> térképvázlat készítése tulajdonnevek feltüntetésével.</p> <p><i>Matematika:</i> számnevek helyesírása.</p>

Tematikai egység: A tanulási képesség fejlesztése		Óraszám:14 óra
Ismeretek	Nevelési célok és fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><u>Témák:</u> A tanulás szerepe és módjai. Saját tanulási folyamatunk megismerése, hogyan tanulunk a legkönnyebben, mi okoz nehézséget.</p> <p>Gondolkodás a gondolkodásunkról, tanulásunkról. Egyszerű tanulási módok, stratégiák.</p> <p>Tanulás különböző típusú szövegekből. Ritmus-, mozgás- és beszédgyakorlatokkal kombinált (koncentrációs) memóriagyakorlatok, szöveg tanulási technikák.</p> <p>Vázlatkészítés irányítással, tanulás, összefoglalás vázlat segítségével.</p> <p>Ismerkedés különböző információhordozókkal.</p> <p>Adatok, információk gyűjtésének, célszerű elrendezésének módjai.</p>	<p><u>Nevelési célok:</u> Az önálló, hatékony tanulás képességének fejlesztése.</p> <p><u>Fejlesztési követelmények:</u></p> <p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – ismeri a tanulási folyamat alapvető jellemzőit; – azonosítja az információ forrásait, ismeri azok kezelését; – képes önálló tanulásra; – ismeri a saját tanulási folyamatának, képességének jellemzőit; – ismer és alkalmaz néhány tanulási módot, stratégiát a különböző tanulási feladatok teljesítése érdekében; – a szövegből történő tanulás során olvasási stratégiákat használ; – információt keres, kezel önállóan néhány forrásból; 	<p><i>Környezetismeret:</i> jelenségek megfigyelése, ok-okozati kapcsolatok keresése.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> Képi analógiák keresése a tanult szövegekhez. Kérdések megfogalmazása a látott információra, ismeretre, élményre vonatkozóan.</p>

Alapismeretek a könyvtár tereiről és állományrészeiről.
A könyvek tartalmi csoportjai: szépirodalmi művek, ismeretterjesztő irodalom, kézikönyvek, elektronikus információhordozók, internet, digitális tananyagok használata.

A szótárak szerkezeti jellemzői (betűrend, címszó), a szótárhasználat módja.

A lexikon és a szótár egyező és eltérő vonásai.
Az információk keresése és kezelése. Különböző információhordozók a lakóhelyi és az iskolai könyvtárban. A könyvtár mint információs központ, a tanulás bázisa, segítője. Ismerkedés folyóiratokkal. Katalógusok megfigyelése. A könyvtári katalógus tájékoztató szerepe a könyvek és egyéb információforrások keresésében.

Kulcsfogalmak:

Információ, tudás, könyvtár, tanulás, vázlat.

- szöveghűen felidézi a következő szépirodalmi műveket, illetve azok részleteit: népdalszövegek, József Attila: *Betlehemi királyok*, *Mama*; Petőfi Sándor: *Füstbe ment terv*; illetve kortárs magyar

lírikusok műveiből néhány alkotás;
részletek Kölcsey Ferenc: *Hymnus*; Petőfi Sándor: *Nemzeti dal*; Vörösmarty Mihály: *Szózat* című művéből, illetve szépprózai művekből.

Tematikai egység: Az ítélőképesség, az erkölcsi, az esztétikai és a történeti érzék fejlesztése		Óraszám: 6 óra
Ismeretek	Nevelési célok és fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><u>Témák:</u></p> <p>Erkölcsi és esztétikai ítélet megfogalmazása, érvelés a vélemény mellett, vitakészség kialakulása.</p> <p>A szépirodalmi alkotásokban megismert helyzetek, azok tanulságának alkalmazása mindennapi helyzetekben. A művek tanulságainak értelmezése.</p> <p>A saját vélemény mellett a nem saját álláspont megjelenítésének, átélésének képessége. Mások véleményének megértése, elfogadása. Vélemények összevetése, különbségek és hasonlóságok megfigyelése, felismerése és kritikája.</p> <p>A műélvezet, a beleélés mélyebb megtapasztalása a fentiek segítségével is. Mindennapi konfliktusok átélése dramatikus játékokban, drámajátékban (pl. bábjáték) saját és más álláspontból is.</p>	<p><u>Nevelési célok:</u> Erkölcsi, esztétikai kategóriák megismerése, ítéletalkotás egyszerű szituációban, szépirodalmi művek alapján. A narratíva, történetmesélés szabályainak, szerveződésének, logikájának megismerése.</p> <p><u>Fejlesztési követelmények:</u></p> <p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – ismeri, megérti a történeteket bemutató művek szerveződését, felépítését, az összefüggések logikáját, az ok-okozati viszonyt; – képes állást foglalni, érvelni, meggyőzni másokat alapvető erkölcsi, esztétikai kérdésekben; – meggyőződéssel képviseli a legalapvetőbb emberi értékeket, megérti mások érvelését, elfogadja az övétől eltérő véleményeket, képes ezekkel is azonosulni; – képes beleélésre, azonosulásra, érzelmeinek kifejezésére az életkori sajátosságainak megfelelő történetek, művek befogadása során; 	<p><i>Erkölcstan:</i> Értékrend alakulása. Szűkebb és tágabb környezetem, barátság.</p> <p><i>Környezetismeret:</i> Környezeti rendszerek állapota, fenntarthatóság. Egészséges életmód. Viselkedési normák.</p> <p><i>Vizuális kultúra; Dráma és tánc:</i> a lényeg kiemelésének lehetőségei a vizuális kompozíciókban.</p>

Szülők, nagyszülők gyermekkora, életmódja, tárgyi világa. Az idő tagolására szolgáló kifejezések használata; időrend.

A múlt emlékei környezetünkben (múzeumok, emléktáblák, műemlékek, emlékművek; tárgyak, fotók, egyéb dokumentumok; szokások).

Nemzeti ünnepeink, jelképeink.
A magyar szabadságküzdelmek kiemelkedő alakjai.

Kiemelkedő magyar tudósok, feltalálók, művészek, sportolók.

Kulcsfogalmak:

Tanulság, vita, vélemény, konfliktus, múzeum, műemlék, szokás, életmód, időrend.

- dramatikus és drámajátékok segítségével képes átélni mindennapi konfliktusokat saját és más álláspontból is, azokat életkori szintjén kezelni.
- történetek olvasásakor, megbeszélésekor képes elkülöníteni a múltbeli és jelenbeli élethelyzeteket, történéseket.
- képes felidézni történelmünk és kultúránk néhány kiemelkedő alakját, hozzájuk tud rendelni néhány fontos jellemzőt.

Memoriterek:

- József Attila: Betlehemi királyok,
- Nagy László: Dióverés
- Petőfi Sándor: Füstbe ment terv;
- Petőfi Sándor: Mama
- Arany János: Mátyás anyja
- József Attila: Kertész leszek
- Kölcsey Ferenc: Himnusz 1-3. versszak
- Petőfi Sándor: Nemzeti dal;
- Vörösmarty Mihály: Szózat 1. versszak

Tanesszközök listája:

- Földvári Erika: Olvasókönyv Mozaik Kiadó, Szeged 2012
- Földvári Erika: Olvasás Munkafüzet Mozaik Kiadó, Szeged - 2012
- Földvári Erika: Nyelvtan Munkatankönyv Első félév Mozaik Kiadó, Szeged-2012
- Földvári Erika: Nyelvtan Munkatankönyv Második félév Mozaik Kiadó, Szeged- 2012
- Földvári Erika: Nyelvtan Gyakorló Mozaik Kiadó, Szeged- 2012

Számonkérési formák:

- Diagnosztikus értékelés
- Formatív értékelés
- Összegző-lezáró-minisíti értékelés

Célok és feladatok

4. osztály

A kor szükségleteinek és a társadalom elvárásainak megfelelően az alsó tagozatos magyar nyelv és irodalom tantárgy középpontjában az olvasás-szövegértés és a helyes beszéd képességének fejlesztése szerepel, mint kiemelt terület, és ennek új elemeiként megjelennek az olvasási stratégiák is. Az olvasás és az írás képességének elsajátítása kulcs az önálló tanuláshoz, majd pedig a boldoguláshoz a mindennapi életben.

A beszédkészség, a szóbeli szövegek megértésének, értelmezésének és alkotásának fejlesztése képezi alapját és kiinduló pontját valamennyi újonnan megtanulásra kerülő nyelvi tevékenységnek. Ezért különösen fontos a kulturált nyelvi magatartás megalapozása, a szókinccs aktivizálása szövegalkotó feladatokkal, a narráció ösztönzése, gyakoroltatása.

A tapasztalati megalapozottságú, elemi szintű grammatikai ismeretek megszerzésével elkezdődik a tudatos nyelvszemlélet kialakulásának folyamata. Fejlődésnek indul a nyelvi kifejezésre irányuló figyelem, az önértékelő képesség, a kritikai érzék és az igényes, változatos és kifejező nyelvhasználatra való törekvés különféle kommunikációs helyzetekben.

Az olvasástechnika eszközzé fejlesztése feltételt teremt az írott szövegek önálló megértéséhez. A szövegek értelmezésével és feldolgozásával felkészít az alapvető szövegműveletek önálló alkalmazására. Az olvasmányok sokoldalú feldolgozása fejleszti a tanulók kritikai érzékét, ítélőképességét és empátiáját, a kifejezés nyelvi megvalósulására való figyelmet. Lehetőséget teremt egyszerű irodalmi formákkal kapcsolatos tapasztalatok szerzésére, irodalmi kifejezésformák, stílusbeli és szerkezeti sajátosságok felfedezésére, a magyar nyelv és a magyar kultúra hagyományainak megismerésére, az olvasás megszerettetésére.

Az írásbeli szövegalkotás szabályainak megtanítása különböző témájú és szövegtípusú olvasmányok feldolgozásával valósul meg. Kimelt cél az irodalom, az irodalmi alkotások megkedveltetése, az olvasás igényének kialakítása, az irodalmi művek adta élmények, érzések ismeretté, tudássá való transzformálása, az elemzésre, értelmezésre való figyelem felkeltése és kialakítása, az irodalomhoz és a művészetekhez való pozitív viszonyulás megteremtése. Ezzel szorosan összefügg a szóbeli és írásbeli képességek, az önálló szövegművek alkotására való képességek, a vitakészség kialakítása és fejlesztése. Az irodalmi nevelésnek feladata továbbá a megfelelően motivált befogadói magatartás kialakítása, az irodalom és a művészetek iránti érdeklődés állandó fejlesztése, az önálló ízlés kialakulásának az elősegítése.

Az általános, egyetemes erkölcsi-etikai és esztétikai értékek mentén – korukhoz képest – alakítsák saját értékrendjüket, egyéni ízlésüket. Legyenek képesek a saját és az általános értékek között megfelelő egyensúlyt teremteni, véleményüket ezek összhangjában alakítsák ki. A tanulók tudjanak különbséget tenni értékes és értéktelen, fontos és lényegtelen között. Alakuljon ki bennük egy motivált, mindenfajta kultúrára, kulturális értékre nyitott, érdeklődő befogadói attitűd, az irodalommal és az anyanyelvvél való foglalkozás, az olvasás, a moziba, a színházba való járás váljon életük, hétköznapijaik részévé, maguk által is megfogalmazott igénnyé.

Tematikai egység: Beszéd-készség, szóbeli szövegalkotás és a megértés fejlesztése		Óraszám:16 óra
Ismeretek	Nevelési célok és fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><u>Témák:</u></p> <p>A helyes beszéd-légzés, a helyes kiejtés, a mondat- és szövegfonetikai eszközök alkalmazása különféle kommunikációs helyzetekben (pl. párbeszéd, felolvasás, kiscsoportos beszélgetés, vita, beszámoló).</p> <p>Felolvasáskor, szövegmondáskor nonverbális eszközök használata a kifejezés segítésében.</p> <p>Vélemény kulturált megfogalmazása.</p> <p>Figyelem a beszélgetőtársra. Az üzenet lényegének és érzelmi háttérének megfigyelése, értékelése.</p> <p>Állandósult szókapcsolatok, szólások, közmondások jelentésének, stílusértékének értelmezése az olvasott szövegekben.</p>	<p><u>Nevelési célok:</u></p> <p>A beszéd tartalmának, hangzásának, stílusának és kifejező erejének egymással összefüggő fejlesztése. A beszéd és a megértés továbbfejlesztése, különös tekintettel a pontosságra, a folyamatosságra és a kifejezőerőre, valamint az aktív szókincs intenzív gyarapítására.</p> <p>A szóbeli szövegalkotási készség fejlesztése.</p> <p><u>Fejlesztési követelmények:</u></p> <p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – értelmesen és érthetően fejezi ki gondolatait; – használja a mindennapi érintkezésben az udvarias nyelvi fordulatokat; – beszédstílusát beszélgető partneréhez igazítja; – bekapcsolódik csoportos beszélgetésbe, vitába, történetalkotásba, improvizációba, közös élményekről, tevékenységekről való beszélgetésekbe, értékelésbe; – a közös tevékenységeket együttműködő magatartással segíti. 	<p><i>Minden tantárgy:</i> összefüggő beszéd, érvelés.</p> <p><i>Környezetismeret:</i> önfenntartás, légzés.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> Műalkotások megfigyelése, jellemzése, értelmezése, értékelése. Médiaszövegek közötti különbségek (pl. televíziós műsортípusok, animációs mesefilmek, sorozatok) felismerése saját médiaélmények</p>

A különböző tantárgyak tanulásakor használt szakkifejezések, olvasmányokból kiemelt ritkábban használt szavak célzott használatával az aktív szókincs gyarapítása.

Több mondatos összefoglaló szöveg alkotása olvasmányok tartalmáról, gyűjtött tapasztalatokról, megfigyelésekről.

Hosszabb szóbeli közlések tartalmának rövidített elmondása.

Kulcsfogalmak:

Hangsúly, hanglejtés, hangerő, beszédtempó, szünet; tekintet, arcjáték, testtartás, térköz, távolságtartás.

megjelenítésén (pl. szerepjáték) és közvetlen példákon keresztül.

Tematikai egység: Olvasás, az írott szöveg megértése		Óraszám: 70 óra
Ismeretek	Nevelési célok és fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><u>Témák:</u> Életkori sajátosságoknak megfelelő szépirodalmi, dokumentum típusú, folyamatos, nem folyamatos, kevert, egyéni, közös és tankönyvi célú szövegek megismerése, ezek megértése.</p> <p>Globális és kereső olvasás, grafikus szervezők (ábrák, táblázatok, gondolattérkép, fűrtábra) alkalmazása a hatékonyabb szövegértés érdekében.</p> <p>Az olvasmányhoz kapcsolódó előzetes ismeretek, személyes élmények, tapasztalatok felidézése és megosztása.</p> <p>Gondolatok és információk értelmezése és integrálása, tartalom, nyelvezet, szövegszerkezet vizsgálata és értékelése.</p>	<p><u>Nevelési célok:</u> Az olvasástechnika fejlesztése, automatizálása, a folyékony olvasás kialakításának segítése, olvasási stratégiák bevezetése, különböző szövegtípusok megismertetése, biztos olvasási készség, az értő olvasás kialakítása.</p> <p><u>Fejlesztési követelmények:</u> A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – az olvasás terén motivált, érdeklődő; – folyékony, automatizált olvasástechnikával rendelkezik a hangos és a néma olvasás területén is; – felismeri és javítja a hibáit; – felismeri és megérti azokat a különböző típusú, műfajú szövegeket, amelyekről tanult; – szintetizálja, értelmezi és értékeli az életkori szintjének megfelelő szöveg információit és gondolatait; – megfelelő nyelvi tudatossággal rendelkezik; – ismeri és tanítói segítséggel használja a tanult olvasási stratégiákat. 	<p><i>Matematika:</i> szöveges feladatok.</p> <p><i>Környezetismeret:</i> önálló tanulás, szövegfeldolgozás kialakítása.</p> <p><i>Erkölcstan:</i> én magam; az én világom.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> Személyes élmények és irodalmi szöveg alapján képek készítése. Képzőművészeti műfajok. Az elemi mozgóképi szövegalkotó kódok felismerése, médiaszöveg olvasása.</p>

A következő olvasási stratégiák, olvasást megértő folyamatot segítő technikák ismerete, alkalmazása a hatékonyabb megértés érdekében:

- a szöveg átfutása,
- az előzetes tudás aktiválása,
- jóslás, anticipáció.

Az olvasás céljának, módjának az olvasás megkezdése előtt való tisztázása.

Kulcsfogalmak:

Szöveg, műfaj, szövegértés.

Kérdések megfogalmazása a látott információra, ismeretre, élményre vonatkozóan.

Mesék, gyermekirodalmi alkotások és azok animációs, filmes adaptációinak összehasonlítása, feldolgozása.

Tematikai egység: Irodalmi kultúra, az irodalmi művek értelmezése		Óraszám:25 óra
Ismeretek	Nevelési célok és fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><u>Témák:</u> Az olvasókönyvi szövegek csoportosítása formájuk, műfajuk és kommunikációs szándékuk szerint.</p> <p>Az olvasmányok témájának megfigyelése, azonos témájú szövegek összehasonlítása (pl. gyerekalakok és gyereksorsok).</p> <p>A megértés igazolása feladatok megoldásával.</p> <p>Hasonlóságok és különbségek felfedezése különféle irodalmi közlésformákban.</p> <p>Művészi eszközök keresése lírai és elbeszélő művekben (ritmus, rím, refrén, hasonlatok).</p> <p>Jellegzetes irodalmi témák, motívumok (pl. család, gyermek, természet) felfedezése olvasmányokban.</p> <p>A művek szerkezeti jellemzőinek megfigyelése, a tér-idő változásainak felismerése.</p>	<p><u>Nevelési célok:</u> A szövegelemzésben való jártasság elmélyítése, az irodalmi mű befogadása, az érzelmi tartalmak (pl. öröm, izgalom, várakozás, azonosulás) átélésének segítése. Az olvasmányok tartalmához kapcsolódva a nemzeti kultúra hagyományainak megismerése. Magyar és világirodalmi népköltészeti, műköltészeti alkotások megismerése. Irodalmi ismeretek tapasztalati úton való elsajátíttatása.</p> <p><u>Fejlesztési követelmények:</u> A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – megnevezi olvasmányai szerzőjét, szereplőit és azok tulajdonságait, magyarázza cselekedeteiket; – azonosítja a történet idejét és helyszínét; a cselekmény kezdő- és végpontját, a cselekményelemek sorrendjét; – konkrét esetekben felismeri a mesére jellemző fordulatokat, szókapcsolatokat, mesejellemtzőket; 	<p><i>Környezetismeret:</i> környezeti, természeti, környezetvédelmi témájú olvasmányok.</p> <p><i>Ének-zene:</i> a népdalok szövege (kifejező eszközök, nyelvi fordulatok, motívumok, természeti képek).</p> <p><i>Vizuális kultúra; dráma és tánc:</i> A témához és a tartalomhoz is illeszkedő kifejezőeszközök elemzése, alkalmazása. Mesék, gyermekirodalmi alkotások és azok animációs, filmes adaptációinak</p>

Mesék és mondák a magyar történelem eseményeihez kapcsolódóan. Elbeszélések 20. századi eseményekről, hősookról, sorsokról.

Az események sorrendjének, a mesélő személyének megállapítása.

Mesékre jellemző kezdő és befejező fordulatok, szókapcsolatok, ismétlődő motívumok felismerése.

Rövidebb irodalmi szövegek (versek, mesék, elbeszélések) önálló olvasása.

Nagyobb terjedelmű, jellemzően kortárs magyar és európai gyermekirodalmi alkotás (meseregény, ifjúsági regény, mesés-, verseskötet) elolvasása a tanító irányításával. Művek a kortárs magyar irodalomból. (Például: Békés Pál: Félőrlény, A bölcs hiánypótló; Berg Judit: Rumini; Boldizsár Ildikó: Boszorkányos mesék; Csukás István: Süsü, a sárkány, Keménykalap és krumpliorr, Pom Pom összes meséi, gyerekversek; Dávid Ádám: A Virág utcai focibajnokság; Lázár Ervin: Szegény Dzsoni és Árnika; Lackfi János: Kővér Lajos színre lép; Kányádi Sándor, Kovács András Ferenc, Szabó T. Anna gyermekversei; Tóth Krisztina: Londoni mackók, Varró Dániel: Túl a Maszat-hegyen). Szabó Magda: Tündér Lala

- az egyszerű szerkezetű mesék, elbeszélések tartalmát időrendben, több összefüggő mondattal mondja el.

összehasonlítása, feldolgozása. Az olvasott/felolvasott szöveghez és a levetített adaptációhoz kapcsolódó élmények megjelenítése és feldolgozása (pl. rajzzal, montázkészítéssel). A különböző médiaszövegekben megjelenő egyszerű helyszín- és időviszonylatok megfigyelése és értelmezése konkrét médiaszövegeken keresztül. Az elbeszélő személyének azonosítása különböző egyszerű médiaszövegekben (pl. animációs mesék).

Ritmus-, mozgás- és beszédgyakorlatokkal kombinált memóriagyakorlatok, fantáziajátékok, elképzelt és valóságos helyzetek megjelenítése. Részvétel csoportos játékokban, állóképek tervezése, kivitelezése és megbeszélése.

A mozgás és a szövegmondás összekapcsolása. Egyszerűbb drámai konvenciók és a színházi formanyelv alapjainak tapasztalati megismerése (jelenet, felvonás, kezdet és vég, díszlet, berendezés, jelmez, kellék, fény- és hanghatások). A tanultak felhasználása saját produkcióhoz, bábelőadások, színházi előadások megbeszélésekor.

Kulcsfogalmak:

Szépirodalmi szöveg, ismeretterjesztő szöveg, monda, közmondás, szólás, találós kérdés, elbeszélés, regény; főszereplő, mellékszereplő; hasonlat, ismétlés, ellentét; kezdőpont, végpont, fordulópont.

Tematikai egység: Az íráshasználat fejlesztése		Óraszám:15 óra
Ismeretek	Nevelési célok és fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><u>Témák:</u></p> <p>Az írástechnika fejlesztése, helyes írásszokások megszilárdítása (testtartás, írószerfogás, kézcsúsztatás).</p> <p>Az írás lendületének és tempójának fokozása.</p> <p>Szósorok, mondatok írása másolással, tollbamondás után, emlékezetből és akaratlagos írással.</p> <p>Az egyéni írás kialakítása a rendezett, tiszta és olvasható íráskép igényével. Szükség esetén az olvashatóság javítása.</p> <p><u>Kulcsfogalmak:</u> Íráskép, szövegkép, olvashatóság.</p>	<p><u>Nevelési célok:</u></p> <p>Az írás eszközszintre emelésének segítése. E tevékenységben a kitartás és a folyamatjellegű gyakorlás ösztönzése.</p> <p>Az írástempó fokozása mellett a helyesség, az íráskép rendezettségének, esztétikumának értéként való elfogadása.</p> <p><u>Fejlesztési követelmények:</u></p> <p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – írása jól olvasható; – írástempója lendületes; – füzetvezetése rendezett. 	<p><i>Matematika;</i> <i>környezetismeret:</i> olvasható, tetszetős és rendezett füzetvezetés.</p>

Tematikai egység: Fogalmazási alapismeretek		Óraszám:12 óra
Ismeretek	Nevelési célok és fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><u>Témák:</u></p> <p>A különböző szövegformák tartalmi és szövegszerkesztési jellemzőinek ismerete.</p> <p>Kellő tapasztalat a cím szerepéről, jellemzőiről; a szövegek felépítéséről; az időrendről; az esemény, az előzmény és a következmény kapcsolatáról; a szöveg kohéziójáról; a tématartrásról; a nyelvi megformáltságról; a különböző szövegforma jellemzőiről, a bekezdések szerepéről.</p> <p>A szövegalkotás műveleteinek ismerete: anyaggyűjtés, címválasztás, a lényeges gondolatok kiválasztása, elrendezése, az időrend érzékeltetése, a szöveg tagolása bekezdésekre.</p> <p><u>Kulcsfogalmak:</u></p> <p>Témaválasztás, anyaggyűjtés, címadás; bekezdés; bevezetés, tárgyalás, befejezés; elbeszélés, , hír, leírás, levél, meghívó; értesítés; hirdetés; SMS; e-mail.</p>	<p><u>Nevelési célok:</u></p> <p>Az önkifejezés iránti igény erősítése, különféle formáinak és lehetőségeinek megismertetése, megvalósításának támogatása.</p> <p><u>Fejlesztési követelmények:</u></p> <p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – a tanult fogalmazási ismereteket felhasználja fogalmazáskészítéskor. 	<p><i>Környezetismeret;</i> <i>matematika:</i> érthető, világos szóbeli szövegalkotás.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> Az elemi mozgóképi szövegalkotó kódok kreatív alkalmazása, médiaszöveg írás. Egyszerű cselekmény megjelenítése képsorozattal (pl. rajz, digitális fotó, rövid animációs film) és hangokkal.</p>

Tematikai egység: Szövegalkotási gyakorlatok		Óraszám:28 óra
Ismeretek	Nevelési célok és fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><u>Témák:</u></p> <p>A tanult fogalmazási ismeretek felhasználása a szöveg alkotásakor.</p> <p>Gondolatok, érzelmek, vélemények kifejezése.</p> <p>Önálló írásbeli fogalmazások készítése elbeszélő szövegformában. A párbeszéd beillesztése a történetmondásba.</p> <p>Szemléletes leírások készítése egyszerű tárgyról, növényről, állatról. Jellemzés készítése emberről.</p> <p>Levéllírás, levélcímzés. Rövid szöveges üzenetek megfogalmazása különféle alkalmakra a címzett személyének figyelembevételével.</p> <p>Fogalmazásíráskor a megfelelő nyelvi eszközök alkalmazása.</p>	<p><u>Nevelési célok:</u></p> <p>A képzelet, az önkifejezés aktivizálása különböző szövegformák megismerésével és az írásbeli szövegalkotás képességének továbbfejlesztésével. Az írásbeli szövegalkotó készség fejlesztése.</p> <p><u>Fejlesztési követelmények:</u></p> <p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – a tanult fogalmazási ismeretek felhasználásával kb. egy oldal terjedelmű elbeszélő fogalmazást készít; – a fogalmazás témájának megfelelő szavakat és kifejezéseket használ; – adott vagy választott témáról 8–10 mondatos leírást készít a tanult fogalmazási ismeretek alkalmazásával; – a tartalmi egységek kezdetét bekezdéssel jelzi; – figyel a bemutatás sorrendjére és a nyelvi eszközök használatára; – a tanító útmutatásai alapján kijavítja fogalmazási és helyesírási hibáit. 	<p><i>Környezetismeret:</i> változatos élővilág; a tanultak bemutató leírása.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> Természeti jelenség megfigyelése, a tapasztalatok leírása, megjelenítése. Egyszerű cselekmény megjelenítése képsorozattal (pl. rajz, digitális fotó, rövid animációs film) és hangokkal (médiaszöveg-írás).</p>

A fogalmazás koherenciájának megteremtése tématarással, a mondatok kapcsolásával. A fogalmazás témájának megfelelő szavak és kifejezések használata, a fölösleges szóismétlődés kerülése.

A fogalmazások javítása a tanult fogalmazási ismeretek felhasználásával, a tanító segítségadásával.

Kulcsfogalmak:

Elbeszélés, történetmondás, leírás, jellemzés; téma, helyszín, szereplő, cselekmény, időrend, nézőpont; párbeszéd.

Tematikai egység: Nyelvtani és nyelvhelyességi ismeretek tudatosítása és alkalmazása: mondatfajták, szavak, szófajok		Óraszám:27 óra
Ismeretek	Nevelési célok és fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><u>Témák:</u> A kijelentő, kérdő, felkiáltó, a felszólító és az óhajtó mondatokban a beszélő szándékának felismerése és megnevezése szövegben.</p> <p>A rokon értelmű szavak, a többjelentésű, azonos alakú szavak helyes használata.</p> <p>A tanult szófajok felismerése és megnevezése szójelentés alapján todalékos formában is, szócsoportokban, mondatban és szövegben.</p> <p>Különféle időben végbemenő cselekvések, történések megkülönböztetése, a létigék különböző ideje. Az igekötő szerepének és írásmódjának megfigyelése. Tudatos alkalmazásuk.</p> <p>Az igemódok felismerése, mondatalkotás a megfelelő igemódokkal.</p>	<p><u>Nevelési célok:</u> A nyelvi tapasztalatok körének bővítése. A tapasztalatokra épülő nyelvi fogalomrendszer alapozásának megindítása a szófajok körében. A tanulók önállóságának növelése: a feladatvégzésben; az információszerzésben és felhasználásban; a szabályalkalmazásban; az önellenőrzésben. A nyelvi tudatosság fokozása.</p> <p><u>Fejlesztési követelmények:</u> A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – felismeri és megnevezi a tanult nyelvtani fogalmakat, használja a szabályokat; – felismeri, megnevezi és megfelelően jelöli a mondatfajtákat; – todalékos formájukban, szövegben is felismeri és megnevezi a tanult szófajokat; – a szöveggörnyezetnek megfelelően használja az igeidőket és az igekötőket; – alsó tagozaton tanult anyanyelvi ismeretei rendszerezettek. 	<p><i>Vizuális kultúra:</i> Jelek a mindennapi életben. Az időbeliség ábrázolása a képzőművészetben.</p> <p><i>Környezetismeret:</i> tulajdonnevek a térképeken.</p>

A fokozott számnévi alakok helyes használata.
A névelők és a névutók szerepének ismerete. A névelők helyes használata.

A névmások (személyes, mutató, kérdő) szerepének megértése, alkalmazásuk a mondatokban.

A szóalkotás módjainak megismerése.
A főnévi igenév ismerete, alkalmazása.

Kulcsfogalmak:

Szófaj; főnév, köznév, tulajdonnév, személynév, állatnév, intézménynév, földrajzi név, márkanev, cím; határozott névelő, határozatlan névelő; névutó; ige; igeragozás; igemód; igekötő; melléknév, melléknévfokozás; számnév, tőszámnév, sorszámnév, törtszámnév; határozott számnév, határozatlan számnév; személyes névmás, mutató névmás, kérdő névmás.

Tematikai egység: Helyesírási szabályok ismerete és alkalmazása		Óraszám: 39 óra
Ismeretek	Nevelési célok és fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><u>Témák:</u> A mondatvégi írásjelek helyes használata az egyszerű mondatok végén.</p> <p>Helyesírási szabályok alkalmazása különböző írástevékenységekben: igeidők, ragos és kiejtéstől eltérő írásmódú igék; felszólítást kifejező igealakok; igekötős igék; igemódok, tulajdonnevek, fokozott melléknevek és számnevek; ragos névszók; névutós szerkezetek; betűvel írt számnevek; a keltezés többféle formája.</p> <p>A j hang biztonságos jelölése a tanult szófajok körében.</p> <p><u>Kulcsfogalmak:</u> Nagybetű, kisbetű, írásjel, helyesírási szabály.</p>	<p><u>Nevelési célok:</u> A helyesírási készség fejlesztése. A megismert nyelvi eszközök, nyelvhelyességi és helyesírási szabályok alkalmazása a szóbeli és az írásbeli nyelvhasználatban.</p> <p><u>Fejlesztési követelmények:</u> A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – a mondatot nagybetűvel kezdi és írásjellel zárja; – a begyakorolt szókészlet körében biztonsággal alkalmazza a tanult helyesírási szabályokat; – írásbeli munkái rendezettek, olvashatóak; – helyesírását önellenőrzéssel felülvizsgálja, szükség esetén javítja. 	<p><i>Környezetismeret:</i> térkép vázlat készítése tulajdonnevek feltüntetésével.</p> <p><i>Matematika:</i> számnevek helyesírása.</p>

Tematikai egység: A tanulási képesség fejlesztése		Óraszám: 14 óra
Ismeretek	Nevelési célok és fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok

Témák:

A tanulás szerepe és módjai. Saját tanulási folyamatunk megismerése, hogyan tanulunk a legkönnyebben, mi okoz nehézséget. Gondolkodás a gondolkodásunkról, tanulásunkról. Egyszerű tanulási módok, stratégiák. Tanulás különböző típusú szövegekből.

Ritmus-, mozgás- és beszédgyakorlatokkal kombinált (koncentrációs) memóriagyakorlatok, szövegtanulási technikák.

Vázlatkészítés irányítással, tanulás, összefoglalás vázlat segítségével.

Ismerkedés különböző információhordozókkal.

Adatok, információk gyűjtésének, célszerű elrendezésének módjai.

Alapismeretek a könyvtár tereiről és állományrészeiről. A könyvek tartalmi csoportjai: szépirodalmi művek, ismeretterjesztő irodalom, kézikönyvek, elektronikus információhordozók, elektronikus

Nevelési célok:

Az önálló, hatékony tanulás képességének fejlesztése.

Fejlesztési követelmények:

A tanuló

- ismeri a tanulási folyamat alapvető jellemzőit;
- azonosítja az információ forrásait, ismeri azok kezelését;
- képes önálló tanulásra;
- ismeri a saját tanulási folyamatának, képességének jellemzőit;
- ismer és alkalmaz néhány tanulási módot, stratégiát a különböző tanulási feladatok teljesítése érdekében;
- a szövegből történő tanulás során olvasási stratégiákat használ;
- információt keres, kezel önállóan néhány forrásból;

Környezetismeret:

jelenségek megfigyelése, ok-okozati kapcsolatok keresése.

Vizuális kultúra: Képi analógiák keresése a tanult szövegekhez. Kérdések megfogalmazása a látott információra, ismeretre, élményre vonatkozóan.

eszközök, internet, digitális tananyag használata.

A szótárak szerkezeti jellemzői (betűrend, címszó), a szótárhasználat módja. A lexikon és a szótár egyező és eltérő vonásai.

Az információk keresése és kezelése. Különböző információhordozók a lakóhelyi és az iskolai könyvtárban. A könyvtár, mint információs központ, a tanulás bázisa, segítője. Ismerkedés folyóiratokkal. Katalógusok megfigyelése. A könyvtári katalógus tájékoztató szerepe a könyvek és egyéb információforrások keresésében.

Kulcsfogalmak:

Információ, tudás, könyvtár, tanulás, vázlat, digitális tananyag

- szöveghűen felidézi a következő szépirodalmi műveket, illetve azok részleteit: népdalszövegek, József Attila: *Betlehemi királyok*, *Mama*; Petőfi Sándor: *Füstbe ment terv*; illetve kortárs magyar lírikusok néhány alkotás;
- részletek Kölcsey Ferenc: *Hymnus*; Petőfi Sándor: *Nemzeti dal*; Vörösmarty Mihály: *Szózat* című művéből, illetve szépprózai művekből.

Tematikai egység: Az ítéloképesség, az erkölcsi, az esztétikai és a történeti érzék fejlesztése		Óraszám: 6 óra
Ismeretek	Nevelési célok és fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><u>Témák:</u></p> <p>Erkölcsi és esztétikai ítélet megfogalmazása, érvelés a vélemény mellett, vitakészség kialakulása.</p> <p>A szépirodalmi alkotásokban megismert helyzetek, azok tanulságának alkalmazása mindennapi helyzetekben. A művek tanulságainak értelmezése.</p> <p>A saját vélemény mellett a nem saját álláspont megjelenítésének, átélésének képessége. Mások véleményének megértése, elfogadása. Vélemények összevetése, különbségek és hasonlóságok megfigyelése, felismerése és kritikája.</p> <p>A műélvezet, a beleélés mélyebb megtapasztalása a fentiek segítségével is. Mindennapi konfliktusok átélése dramatikus játékokban, drámajátékban (pl. bábjáték) saját és más álláspontból is.</p>	<p><u>Nevelési célok:</u> Erkölcsi, esztétikai kategóriák megismerése, ítéletalkotás egyszerű szituációban, szépirodalmi művek alapján. A narratíva, történetmesélés szabályainak, szerveződésének, logikájának megismerése.</p> <p><u>Fejlesztési követelmények:</u></p> <p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – ismeri, megérti a történeteket bemutató művek szerveződését, felépítését, az összefüggések logikáját, az ok-okozati viszonyt; – képes állást foglalni, érvelni, meggyőzni másokat alapvető erkölcsi, esztétikai kérdésekben; – meggyőződéssel képviseli a legalapvetőbb emberi értékeket, megérti mások érvelését, elfogadja az övétől eltérő véleményeket, képes ezekkel is azonosulni; – képes beleélésre, azonosulásra, érzelmeinek kifejezésére az életkori sajátosságainak megfelelő történetek, művek befogadása során; 	<p><i>Erkölcstan:</i> Értékrend alakulása. Szűkebb és tágabb környezetem, barátság.</p> <p><i>Környezetismeret:</i> Környezeti rendszerek állapota, fenntarthatóság. Egészséges életmód. Viselkedési normák.</p> <p><i>Vizuális kultúra; Dráma és tánc:</i> a lényeg kiemelésének lehetőségei a vizuális kompozíciókban.</p>

Szülők, nagyszülők gyermekora, életmódja, tárgyi világa. Az idő tagolására szolgáló kifejezések használata; időrend.

A múlt emlékei környezetünkben (múzeumok, emléktáblák, műemlékek, emlékművek; tárgyak, fotók, egyéb dokumentumok; szokások).

Nemzeti ünnepeink, jelképeink.
A magyar szabadságküzdelmek kiemelkedő alakjai.

Kiemelkedő magyar tudósok, feltalálók, művészek, sportolók.

Az egymással szembeni tisztelet, a máság elfogadása.

A lakóhely ismerete.

Kulcsfogalmak:

Tanulság, vita, vélemény, konfliktus, múzeum, műemlék, szokás, életmód, időrend.

- dramatikus és drámajátékok segítségével képes átélni mindennapi konfliktusokat saját és más álláspontból is, azokat életkori szintjén kezelni.
- történetek olvasásakor, megbeszélésekor képes elkülöníteni a múltbeli és jelenbeli élethelyzeteket, történéseket.
- képes felidézni történelmünk és kultúránk néhány kiemelkedő alakját, hozzájuk tud rendelni néhány fontos jellemzőt.

Memoriterek:

- Petőfi Sándor: Füstbe ment terv
- Elindultam szép hazámbul
- Lévy József: Mikes
- Amott kerekedik
- Kossuth Lajos azt izente
- Szepesi Attila: Városok

Tananyagok listája:

- Földvári Erika: Olvasókönyv Mozaik Kiadó, Szeged 2012
- Földvári Erika: Olvasás Munkafüzet Mozaik Kiadó, Szeged - 2012
- Földvári Erika: Nyelvtan Munkatankönyv Első félév Mozaik Kiadó, Szeged-2012
- Földvári Erika: Nyelvtan Munkatankönyv Második félév Mozaik Kiadó, Szeged- 2012
- Földvári Erika: Nyelvtan Gyakorló Mozaik Kiadó, Szeged- 2012

Számonkérési formák:

- Diagnosztikus értékelés
- Formatív értékelés
- Összegző-lezáró-minisítési értékelés

5. évfolyam

Az 5. évfolyam az alsó tagozat fejlesztő munkájának folytatása és összegzése, egyben kaput nyit a felsőbb évfolyamokra. A tanulók előzetes tudásának (kéességeinek és ismereteinek) megfelelő mérőeszközökkel történő felmérése, elemzése után a hibák javítására, a hiányok kiküszöbölésére, a fejletlenebb képességterületek megfelelő fejlesztésére szolgál. Ebben a szakaszban rendkívüli fontosságú a pedagógus differenciáló munkája, az egyéni fejlesztések megtervezése és folyamatos megvalósítása, a tanulási utak támogatása, a megfelelő személyiségfejlesztés érdekében. Az anyanyelvi kompetencia kulcskompetencia, ezért a részét képező kommunikációs képességek fejlesztésére minden magyarórán, sőt minden egyéb órán gondolni kell.

Belépő tevékenységformák

Kulturált nyelvi magatartás

A mindennapi érintkezés kommunikációs helyzeteinek, szereplőinek, tényezőinek és szóhasználatának megfigyelése, néhány szempont szerinti értékelése - a korábban elsajátított ismeretek felidézésével. Szituációs játékok az udvarias nyelvi viselkedés formáinak gyakorlására. Helyzetgyakorlatok: a helyes beszédleghzés és hangképzés, hangsúlyozás, tempó és szünettartás. A szavak, a mondatfonetikai eszközök és a nem verbális kifejezőeszközök (testbeszéd) összehangolása a beszédhelyzetnek megfelelően. A hangzás és a testbeszéd jeleinek megfigyelése a beszédpartak megnyilatkozásaiban és a képi, mozgóképi megjelenítésben.

Szövegértés

Gyakorlatok az életkorban elvárható tempójú, folyamatos hangos és néma olvasás fejlesztésére, különböző témájú művek fölkészülés utáni értelmes felolvasása. Memoriterek kifejező előadása. A szöveg megértésének bizonyítása a mondatfonetikai eszközök helyes használatával. A nyelvi eszközök és a jelentés viszonyának fölismerése, a szó szerinti és az átvitt jelentés megkülönböztetése szépirodalmi és más olvasmányokban. A szavak alapjelentésének, hangulatának, stílusértékének fölismerése szépirodalmi és egyéb művekben. Az előismeretet feltáró szövegszintű és a szójelentésre épülő szövegelemző eljárások irányított és önálló alkalmazása irodalmi és ismeretterjesztő szövegek jelentésének feltárásában. Feladatok a szöveg tagolására, a lényeg kiemelésére, a szöveg tömörítésére. A kreativitás fejlesztése válogató olvasással, előremondással (jóslással), megbeszéléssel, átalakítással, kiegészítéssel. A leírás, a jellemzés különféle kifejezőeszközeinek megfigyelése szépirodalmi és nem irodalmi művekben.

Szövegalkotás

Az írástechnika továbbfejlesztése másolás, tollbamondás, emlékezet utáni írással. Irodalmi és ismeretterjesztő olvasmányélményekre, szótári vizsgálódásokra épülő szógyűjtés (szavak, szószerkezetek, szólások). Kreatív játékos szókinccsgyakorlatok a szóképzés lehetőségeinek felhasználásával, a szóhangulat figyelembevételével. Leíró fogalmazás előkészítése: megfigyelés, azonosságok, különbségek összevetése, lényeges és lényegtelen vonások elkülönítése. Tájéleírás készítése valóságos vagy elképzelt tájról, lakókörnyezetről különféle szerkezeti megoldásokkal (egész – rész; közel – távol; részletező – egyben látó). A szemléletesség nyelvi eszközeinek alkalmazása. Történetmondás mindennapi személyes élményről, olvasmányról szóban és rövid fogalmazásban (különböző elbeszélő szerepében, mesei és valóságos helyzetekről, önállóan vagy megadott témák, motívumok alapján).

Tanulási képesség

Eligazodás a gyermekeknek szóló ismeretterjesztő irodalomban, az olvasott művek, műrészletek rövid szóbeli ismertetése, ajánlása. Vázlatkészítés tanári irányítással és önállóan. Vázlat felhasználása különböző műfajú, témájú szövegek megértéséhez, ill. megfogalmazásához. Könyvtárhasználat. a könyvek tartalmának megállapítása, ismertetése tartalomjegyzék, bevezető fülszöveg alapján, ill. átlapozással. Önálló ismeretszerzés könyvtári munkával: könyvek keresése bármely tantárgyi témához egyénileg vagy társakkal együttműködve. Segédkönyvek, a korosztálynak készült szótárak, lexikonok használata ismeretlen kifejezések magyarázatára, személyekhez, témákhoz kapcsolódó adatok gyűjtése a tanult anyag bővítésére. Források azonosítása (szerző, cím, kiadó, a kiadás helye, éve), rövid feljegyzés készítése a felhasznált könyvekről.

A magyar nyelv életének, rendszerének ismerete

A korábban tanult nyelvtani (hangtani, alaktani) és helyesírási ismeretek rendszerezése, az ismeretek biztonságos alkalmazása különféle feladatokban. A hangképzési sajátságok megfigyelése. Ritmusjelenségek megfigyelése a mindennapi beszédbe, művészi szövegmondásban. Játékos ritmusgyakorlatok szóban és írásban. Hangutánzó, hangulatfestő, azonos és hasonló alakú szavak gyűjtése; fogalmazási gyakorlatok a gyűjtött anyaggal. Vizsgálódás a szóképzés és a jelentés viszonyáról, a rokon és ellentétes értelmű szavak kapcsolatáról. A szójelentés értelmezése különféle célú és műfajú irodalmi és nem irodalmi (gyakorlati, tantárgyi-szakmai) szövegekben. Gyakorlatok a szókinccs különféle rétegeiből származó szavak (például társalgási, diáknyelvi szavak, szakszavak) jelentésének, használati körének megkülönböztetésére és helyes használatuk a különféle beszédhelyzetekben.

Az irodalom és az olvasó kapcsolata

Szövegelemző gyakorlatok a művekben megjelenített élethelyzetek, érzelmek, a gyermek érdeklődésére számot tartható alapvető irodalmi témák részletesebb megbeszélése. Különféle műfajú, változatos ritmikájú alkotások értelmezése, irodalmi szövegek kreatív, játékos feldolgozása, ritmika gyakorlatok. Drámajátékok: szövegmondás mozgással összekötve; szereplők kapcsolatának (egymásra hatásának, együttműködésének, ellentéteinek stb.) megfigyelése, eljátszása. Az olvasott művek alapján néhány alapvető irodalmi téma, motívum fölismerése epikai, lírai művekben, népköltészeti és műköltészeti alkotásokban. A közlésmód sajátosságainak, szerepének megfigyelése az olvasott művekben, például szerkezet, képiség. Ritmika, az ismétlődés különféle formái, a túlzás. Látott, hallott, elképzelt élmények önálló megfogalmazása, elsősorban szóban. Erkölcsi választások indoklása, beszélgetés érzelmekről: szeretet, együttérzés, segítőkészség, félelem, bizalom, hála stb.

Ismeretek az irodalomról

Az 5. osztályos irodalmi anyag összegzi és folytatja az alsó tagozatos olvasmányokat, tartalmi (természet, szülőföld, emberi kapcsolatok) és irodalomelméleti szempontból (epikai műfajok, az elbeszélő művek szerkezete, a kettősképek), középpontjában a történetmondás áll.

Tematikai egység:	I. Mesék	óraszám: 11
ismeretek	követelmények	kapcsolódási pontok
<p>témák</p> <p>mesék, verses és prózai formájú mesék, meseregények A szövegalkotás műfajai.</p> <p>kulcsfogalmak</p> <p>népmese, mûmese - meseregény, mesealak, meseformula, meseszám; vers, ritmus, próza. (3 óra) tündérmese (2 óra) csalimese, láncmese (1 óra) hõsmese (2 óra) állatmese (fabula) (2 óra) elbeszélés, leírás, jellemzés, kreatív írások (1 óra)</p> <p>olvasmányok</p> <p>Aiszóposz, Phaedrus, La Fontaine klasszikus történetei és új átdolgozások</p>	<p>nevelési célok:</p> <p>Annak felismerése, hogy a mesék segítenek alapvetõ magatartásformák, erkölcsi értékek megismerésében és értékelésében. Meseélmények, mesehõsök, mesei fordulatok, mesei jellemzõk felidézése, rendszerezése, kreatív gyakorlatok, mesemondás. Újabb mesék megismerése, a mûfaji változatok tudatosítása. A befogadói képességek fejlesztése: a valóság és fikció különbségének belátása, mesék verses és prózai formáinak tudatosítása. A fogalmi gondolkodás fejlesztése a mesékkal kapcsolatos fogalmak alkalmazásával. Szóbeli kifejezésformák: történetmondás, cselekményismertetés, mesehõsök bemutatása; mûvek, részletek elõadása.</p> <p>fejlesztési követelmények:</p>	<p><i>Dráma és tánc:</i> kifejezõ beszéd, mesemondás.</p>

	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – ismert műfajú művek olvasásával, értelmezésével illeszkedik az új nevelési-oktatási szakasz irodalmi/képességfejlesztési folyamatába (átismétel, felidéz); – megismer műveket a magyar népmesék, műmesék, hazai nemzetiségek és más népek meséi köréből; – tudatosítja a mese különféle műfaji változatainak, illetve egy-egy mű variánsainak létezését, a népmese és a műmese fogalmát; – tudatosítja a valóság és mese (fikció) különbségét; egy-egy feldolgozás verses és prózai formáját; – alkalmazni tudja a műfajjal kapcsolatos legfontosabb fogalmakat; – képes cselekményismertetésre, hős-bemutatásra; megtanul és előad művet/műrészletet. 	
--	---	--

Tematikai egység:	II. János vitéz		óraszám: 18
ismeretek	követelmények		kapcsolódási pontok
<p>témák</p> <p>A <i>János vitéz</i> cselekménye, szerkezete. A mű mesei elemei (cselekmény, hősök) népies elbeszélő költemény/verses mese.</p>	<p>nevelési célok:</p> <p>A <i>János vitéz</i> olvasása, részletes feldolgozása folyamatában felismer epikai jellemzőket, adott szempontokból elemzi és minősíti a művet (pl. tér, idő, cselekmény, szereplő, elbeszélő). Megismeri, megérti és</p>		<p><i>Erkölcstan:</i> társas kapcsolatok, segítő kapcsolatok, felnőtté válás, beavatás.</p>

<p>Kukorica Jancsi útja, tettei, választásai (értelmezés, jellemzés).</p> <p>A megjelenítés eszközei (az egységenkénti feldolgozás során néhány poétikai eszköz megismerése: képek, pl. hasonlat, megszemélyesítés, metafora; alakzatok, pl. ellentét, párhuzam, felsorolás, megszólítás, felkiáltás, kérdés).</p>	<p>képes jellemezni a szereplőket; együttműködik a mű poétikai, nyelvi sajátosságainak feltárásában. Szóbeli és írásbeli fogalmazási képessége különböző közlésformájú önálló gyakorlatok révén fejlődik. Képesé válik élménye, véleménye megosztására, magatartásformák megítélésére, azonosulásra erkölcsi értékekkel (pl. hűség, bátorság); memoriterek előadására.</p>	<p><i>Ének-zene:</i> ritmusérvék fejlesztése, ritmizálás.</p> <p><i>Vizuális kultúra; mozgóképkultúra és médiaismeret:</i> illusztrációk, a <i>János vitéz</i> rajzfilmen, hangoskönyvben.</p>
<p>Verselési elemzések, ritmizálási gyakorlatok.</p> <p>A szövegalkotás műfajai (3 óra)</p> <p>kulcsfogalmak</p> <p>Epika, elbeszélő költemény; hasonlat, megszemélyesítés, metafora, ellentét, párhuzam; ütemhangsúlyos verselés, verssor, ütem, felező 12-es sorfajta, páros rím.</p> <p>elbeszélés, leírás, jellemzés, levél, érvelő szöveg, kreatív írások.</p>	<p>fejlesztési követelmények:</p> <p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – ismeri az epikai műnem jellegét (tér, idő, cselekmény, szereplő, elbeszélő); – elemzi és minősíti ezeket a viszonyokat, szempontokat a <i>János vitéz</i> részletes feldolgozása során; – jellemzi a mű szereplőit; – megismeri a kapcsolódó elméleti fogalmakat (pl. verses epika; elbeszélő költemény); – megkezdi az ismerkedést a poétikai eszközökkel – a szóképek, alakzatok felismerése, megnevezése ettől kezdve folyamatos feladat; – felismeri a versritmust; – képes önálló szövegalkotási feladatok megoldására (különbéféle közlésformák; nézőpontváltás stb.); – képes saját véleményének megfogalmazására; 	

	alkalmas memoriterek előadására (szövegrészletek a műből).	
--	--	--

Tematikai egység:	Táj, szülőföld	óraszám: 6
ismeretek	követelmények	kapcsolódási pontok
<p>témák</p> <p>Petőfi Sándor tájleíró költészete (3 óra)</p> <p>Epikai művek (részletek) és lírai alkotások magyar tájakról, városokról, illetve vallomások a szülőföldről. (2 óra)</p> <p>A szövegalkotás műfajai (1 óra)</p> <p>kulcsfogalmak</p> <p>tájleíró költemény, úti levél, útleírás, motívum. leírás</p> <p>olvasmányok:</p> <p>Radnóti: <i>Nem tudhatom...</i>, Ady: <i>A föl – földobott kő</i> Babits: <i>Messze... messze...</i> Petőfi Sándor: <i>Az Alföld A puszta, télen, Úti levelek</i> (részlet)</p>	<p>nevelési célok:</p> <p>A tájhoz, a szülőföldhöz való kötődés érzelmi igényének alakítása.</p> <p>Annak tudatosítása, hogy vannak gyakori témák, motívumok az irodalomban; ezzel párhuzamosan annak megértetése, hogy a tematika nem műnemhez, műfajhoz kötődik. Olvasói tapasztalatok megidézésével szövegek műfaji különbségének érzékeltetése.</p> <p>fejlesztési követelmények:</p> <p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – megismeri, hogy a tematika nem műnemhez, műfajhoz kötődik; – érzékeli a szövegek műfaji különbségét (mese – dokumentum; lírai mű – elbeszélés); – megfigyeli a jellegzetes magyar tájak, városok megjelenítésének formáit; – megismeri egy-egy jelentős alkotónak a szülőföldjéhez, a magyar tájhoz való viszonyulását (ez is fejleszti, alakítja a kötődés igényét); – azonosítja a művekben megjelenített témát, motívumot, gondolatot, érzelmet, hangulatot; 	<p><i>Természetismeret:</i> az olvasott művek topológiája.</p> <p><i>Hon és népismeret:</i> hazai táj; az én városom, falum.</p> <p><i>Informatika:</i> tájékozódás, információgyűjtés tájakról, városokról.</p>

Tematikai egység:	A régió, a lakóhely kultúrája, irodalmi emlékei - bevezetés		óraszám: 5
ismeretek	követelmények		kapcsolódási pontok
<p>témák</p> <p>A régió, lakóhely kultúrája, emlékhelyei/az iskola névadója.</p> <p>Koch Valéria (3 óra)</p> <p>Weöres Sándor: Pécs (2 óra)</p> <p>Tóth László: Városom</p> <p>A választott tárgyhoz kapcsolódó fogalmi ismeretek.</p> <p>kulcsfogalmak</p> <p>hagyomány, emlékhely, irodalmi emlékhely</p>	<p>nevelési célok:</p> <p>A szűkebb környezethez való kötődés alakítása, az értékek megbecsülése. Valamely kulturális, irodalmi, népi hagyomány, továbbá jelen, kortárs kulturális tény megismerése a lakóhely (tájegység/település/kerület) vagy az iskolája vonatkozásában.</p>	<p><i>Hon és népismeret:</i> hazai táj, helytörténet, helyi hagyományok; az én városom, falum; hazai nemzetiségek kultúrája és hagyományai.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> folklór, képzőművészet, tárgykultúra, építészet a településen, a régióban.</p>	
	<p>fejlesztési követelmények:</p> <p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – megismer valamely kulturális, irodalmi, népi hagyományt lakóhelye (tájegység/település/kerület) vagy iskolája vonatkozásában (pl. felkeresnek egy irodalmi emlékhelyet, emléktáblát, szobrot); – ismerkedik jelenének hagyományaival (pl. nemzetiségi irodalom, folklór, múzeum, színház), az ide kötődő/kapcsolódó szerző legalább egy irodalmi művével; <p>gyűjtőmunkája eredményeképpen (internet-használattal is) az anyagból valamely prezentációt készít.</p>		

Tematikai egység:	Család, gyerekek és szülők; barátság, emberi kapcsolatok	óraszám: 15
ismeretek	követelmények	kapcsolódási pontok
<p>témák</p> <p>családi, baráti kapcsolatok sokfélesége az irodalmi művekben.</p> <p>A mitológiai és bibliai történetektől(6 óra) a ortárs irodalomig, magyar és világirodalmi szemelvényekkel.</p> <p>Epikai alkotások (6 óra)</p> <p>Lírai alkotások. (3 óra)</p> <p>A választott művekhez kapcsolódó fogalmi ismeretek.</p> <p>kulcsfogalmak</p> <p>Biblia, mitológiai történet, életkép, elbeszélés, novella, regény.</p> <p>olvasmányok:</p> <p><i>Daidalosz és Ikarosz</i></p> <p><i>Paris ítélete</i></p> <p><i>teremtéstörténet</i></p> <p><i>Philémon és Baukisz</i></p> <p><i>Noé</i></p>	<p>nevelési célok:</p> <p>A harmonikus családi élet megtartó erejének felismerése, az értékes emberi kapcsolatok megbecsülése. Folyamatos fejlesztési cél az irodalmi művekben az emberi alaphelyzeteknek, az emberi kapcsolatok sokféleségének, a téma irodalmi megjelenésének megfigyelése, ideértve a témák változatait is. Archetipikus helyzetek felfedezése bibliai, mitológiai történetekkel.</p> <p>Olvasói tapasztalatok, élmények előhívása, megidézése (szereplőinek tettei, érzelmei, gondolatai, a megjelenített emberi helyzetek szóbeli és írásbeli közlésekben).</p> <p>fejlesztési követelmények:</p> <p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – az irodalmi művek segítségével is megfigyeli az emberi kapcsolatok sokféleségét, a téma irodalmi megjelenésének változatosságát korszaktól, műfajtól és formától függetlenül; – felfedez archetipikus helyzeteket bibliai, mitológiai történetekkel; – felismer emberi alaphelyzeteket és irodalmi témákat, 	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> ókori görög istenek, hősök.</p> <p><i>Ének-zene; vizuális kultúra:</i> mitológiai és biblikus témák a zenében, a képzőművészetben.</p> <p><i>Erkölcstan:</i> család, barátság.</p>

<p><i>Jónás története</i> <i>Káin és Ábel</i> <i>József Attila: Mama</i> <i>Arany János: Családi kör</i> J. K. Rowling: Harry Potter és a Főnix rendje, Nógrádi Gábor: Pete Pite Móricz: Fillentő</p>	<p>formákat;</p> <ul style="list-style-type: none"> – részt vesz ajánlott olvasmányok közös feldolgozásában (pl. tér- és időviszonyok, cselekmény, szereplők, elbeszélői nézőpont, szerkezet); – választhatja klasszikus és népszerű ifjúsági regények bemutatását (szemelvények vagy egyéni beszámolók, ajánlások); az érdeklődés felkeltésének céljából is (a mű hatása); – gyakorolja a jegyzetelést, vázlatkészítést; – képes véleménye szóbeli és írásbeli megfogalmazására az olvasott szövegek szereplőinek tetteiről, érzelmeiről, gondolatairól, a megjelenített emberi helyzetekről, folyamatos fejlesztési célként. 	
--	--	--

Tematikai egység:	Molnár Ferenc: <i>A Pál utcai fiúk</i> – házi olvasmány PROJEKT		óraszám: 10
ismeretek	követelmények	kapcsolódási pontok	
<p>témák</p> <p>Molnár Ferenc: <i>A Pál utcai fiúk</i> - sok szempontú megközelítés.</p> <p>Tér- és időviszonyok (cselekményidő/külső, történelmi</p>	<p>nevelési célok:</p> <p>A gyermekkori konfliktusok átélése, azonosulás a vállalható erkölcsi értékekkel. Az elmélyült olvasás, a hatékony, önálló szövegfeldolgozás támogatása, felkészülés <i>A Pál utcai fiúk</i> sok szempontú</p>	<p><i>Erkölcstan:</i> jó és rossz, bűn és erény, a lelkiismeret.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> elbeszélő</p>	

<p>idő) cselekmény, szerkezet szereplők/jellemek, kapcsolatok, konfliktusok. Elbeszélői nézőpont.</p> <p>A mű fontos témái (pl. barátság, közösség, önfeláldozás, gyerekek-felnőttek, hűség-árulás).</p> <p>kulcsfogalmak Ifjúsági regény, cselekmény, tér- és időviszonyok, szerkezet, konfliktus, elbeszélői nézőpont.</p>	<p>megközelítésére. A szóbeli és írásbeli szövegalkotási képesség továbbfejlesztése feladatok megoldásával, pl. jellemzés, levél, elbeszélés, jellemzés nézőpontváltással, kreatív írás. Dramatikus játék előadása.</p>	<p>szöveg egy-egy jelenetének dramatizált megjelenítése.</p>
	<p>fejlesztési követelmények:</p> <p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – megismerkedik a házi olvasmányok megközelítési szempontjaival, lehetőségeivel; – előzetesen felkészül a mű sok szempontú megközelítésére (feladatok; adatkeresés, jegyzetelés, vázlatkészítés stb.); – képes szövegalkotási feladatok megoldására (szóban/írásban), pl. jellemzés, levél, elbeszélés, jellemzés nézőpontváltással, kreatív írás; – képes szövegrészlet megtanulására, esetleg jelenet, dialógus előadására, dramatikus játéokra 	

Tematikai egység:	Szövegalkotás		óraszám: 5 bontva
ismeretek	követelmények		kapcsolódási pontok
<p>témák Irodalmi művekhez kapcsolódó szövegalkotási feladatok készítése, különféle műfajokban (elbeszélés, leírás, jellemzés, levél, érvelő szöveg, kreatív írások).</p> <p>kulcsfogalmak Elbeszélés, leírás, jellemzés, levél, érvelő szöveg.</p>	<p>nevelési célok: Annak belátása, hogy a nyelvi igényesség az önbecsülésnek és mások tiszteletének kifejezője. A szövegalkotás készségszintjének folyamatos fejlesztése, önkorrekció, hibajavítás. Az olvasott irodalmi művekhez (is) kapcsolódóan az elbeszélés, a leírás, a jellemzés közlésformáinak gyakorlása, rövid érvelő szövegek készítése.</p>	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek;</i> <i>Természetismeret;</i> <i>Vizuális kultúra;</i> <i>Matematika:</i> narratív szövegek, leírások, érvelő szövegek alkotása.</p>	
<p>fejlesztési követelmények:</p> <ul style="list-style-type: none"> – szövegalkotási készségszintjének folyamatos fejlesztésére, hibáinak javítására; – az elbeszélés, leírás, jellemzés közlésformáinak gyakorlására; – rövid érvelő szövegek készítésére; néhány, különféle típusú, a mindennapokban megjelenő írott és elektronikus szöveg elkészítésére (meghívó, e-mail stb.). 			

Tematikai egység:	Összefoglalás, gyakorlás, ismétlés		óraszám: 7
-------------------	------------------------------------	--	------------

Memoriter

Tizenöt-husz versszak a *János vitéz* című műből, hat vers a tanultak közül. Petőfi Sándor: *Az Alföld*, Arany János *Családi kör* (részlet).
Egy Koch Valéria költemény. (minimum 12 sor)

Tananyagok listája:

Posta István, Postáné Pető Györgyi: **Sokszínű irodalom 5.** Mozaik Kiadó Bp. 2012 (tankönyv)

[Postáné Pető Györgyi](#): **Sokszínű irodalom 5.** Mozaik Kiadó Bp. 2012 (munkafüzet)

[Postáné Pető Györgyi](#): Tudásszintmérő **Sokszínű irodalom 5. AB** Mozaik Kiadó Bp. 2012

Értékelési módszerek:

Dolgozat, röpdolgozat, szóbeli felelet, teszt, projektmunka produktuma, portfólió, számítógépes (on-line) feladatok
Tudásszintmérő tesztek és feladatlapok, kiselőadás.

Ismeretek a magyar nyelvről

Az 5. osztályos nyelvtani anyag az 1. és a 2. osztály anyagának a kibővítése és rendszerezése. A bővítés és a rendszerezés most már a szófajtnai ismeretek alapján történhet, a 3. és a 4. osztályok anyagának a felidézésével. Újnak számítanak a nyelvről, a kommunikációról, az írás kialakulásáról szóló ismeretek. A hangtanhoz kapcsolódó verstan feleleveníti, kibővíti és rendszerezi az alapvető verstani ismereteket, másrészt ismétli a hangtant. Az olvasás- és írástechnika év eleji felmérése, a fejlesztő tevékenységek megtervezése szükséges.

Tematikai egység:	Beszédkészség, szóbeli szövegek megértése és alkotása		óraszám: 6
ismeretek	követelmények	kapcsolódási pontok	
<p>témák</p> <p>A hallásértés fejlesztése analitikus és evaluációs gyakorlatokkal. Különböző hallott szövegek, információk megértése, rövid összefoglaló reprodukálása.</p> <p>Aktív részvétel különféle kommunikációs helyzetekben. Alkalmazkodás a beszédhelyzethez, a kommunikációs célhoz. A közlési szándéknak megfelelő szókincs, kiejtés (hangsúly, tempó, hangerő stb.), valamint nem nyelvi jelek alkalmazása.</p> <p>Különböző, a kommunikációs célnak, a kommunikációs helyzet: tér, idő és résztvevői szerepeknek megfelelő beszédhelyzetek létrehozása szerepjáttékkal, drámapedagógiai gyakorlatokkal.</p> <p>Mindennapi kommunikációs szituációk különféle</p>	<p>nevelési célok:</p> <p>A kommunikációs helyzetnek megfelelő helyes beszédlejtés, hangképzés, hangsúlyozás, tempó és szünettartás kialakulásának segítése: pl. beszédgyakorlatokkal, dramatikus játékkal, hangos szövegmondással.</p> <p>Törekvés a különböző beszédhelyzetekben a jól formált, a kommunikációs célt közvetítő beszéd alkottatására. A kifejező kommunikáció, a megfelelő szókincs alkalmaztatása személyes beszámolóban, történetmeséléskor, személyek jellemzésekor.</p> <p>A magyar nyelv kiejtési sajátosságainak (hangsúly, hanglejtés) tudatosításán keresztül a nemzeti identitás erősítése.</p> <p>A nyelvjárási változatok (pl. hangkészlet) felismertetése, ezen keresztül az elfogadó attitűd, a</p>	<p><i>Dráma és tánc:</i></p> <p>kommunikációs kapcsolatteremtés, szituációk, helyzetgyakorlatok.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i></p> <p>vizuális kommunikáció.</p> <p><i>Természetismeret:</i></p> <p>Az ember értelmi képességének, érzelmi intelligenciájának alapvonásai; az érzékszervek szerepe.</p>	

<p>helyzetekben történő gyakorlása: kapcsolatfelvétel, kérdés, kérés, beszélgetés.</p> <p>Férfiak és nők, felnőttek és gyermekek kommunikációja különbözőségeinek megfigyelése, kommunikációs (illem) szabályok (férfiak és nők, felnőttek és gyermekek, gyermekek és gyermekek) között.</p> <p>A kommunikációs helyzet tér, idő és résztvevői szerepek (kontextus), valamint a beszédpartner közlésének, viselkedésnek megfigyelése, értelmezése.</p> <p>A kommunikáció teljes folyamatának megfigyelése, a következtetések nyomán alaptényezőinek megnevezése.</p> <p>kulcsfogalmak</p> <p>Beszédhelyzet, arcjáték, gesztus, testtartás, távolság, külső, kommunikációs folyamat, tényező (adó, vevő, csatorna, kód, üzenet, kapcsolat); zenei eszköz (dallam, hangsúly, tempó, hangerő, szünet).</p>	<p>másság iránti tisztelet erősítése.</p> <p>A kommunikációs folyamat alapvető tényezőinek tudatosítása.</p> <p>Kommunikációs (illem) szabályok tudatosítása.</p>	<p><i>Erkölcstan:</i></p> <p>önismeret, a személyes kapcsolatok, a beszélgetés jelentősége.</p>
	<p>fejlesztési követelmények:</p> <p>A hallásértés fejlesztése (pl. dramatikus játékkal, szövegmondással, interaktív olvasásértéssel).</p> <p>A társas viselkedés szabályozásához szükséges nyelvi kompetenciák fejlesztése, a konfliktusok kezelése képességének fejlesztése.</p> <p>A kiejtés, a szöveg és a nem nyelvi jelek közötti összhang kialakulásának fejlesztése.</p>	

Tematikai egység:	Olvasás, az írott szöveg megértése. Olvasás, szövegértés	óraszám: 4
ismeretek	követelmények	kapcsolódási pontok
<p>témák</p> <p>Különféle szövegek néma és a szöveg üzenetének megfelelő hangos olvasása.</p> <p>Olvasási, szövegértési stratégiák alkalmazása, gyakorlása és bővítése különböző témájú és típusú nyomtatott és elektronikus szövegeken.</p> <p>Az ismert szöveg-feldolgozási stratégiák (átfutás, jóslás, előzetes tudás aktiválása stb.) alkalmazása, illetve újabb stratégiákkal való bővítése (szintézis, szelektív olvasás).</p> <p>Tájékozódás, információkeresés (betűrend, tartalomjegyzék, utalók használatával) a különféle dokumentumtípusokban (könyv, folyóirat, AV és online dokumentum), korosztálynak szóló kézikönyvekben (szótár, lexikon), ismeretterjesztő forrásokban.</p> <p>A szövegértés folyamatának megfigyelése, a szöveg megértésének követése, monitorizálása. A hibás olvasási, szövegértési technika felismerése, a megfelelő javító stratégia megtalálása és alkalmazása.</p> <p>Az információhordozók kommunikációs funkcióinak és az olvasott szövegek tipológiai és műfaji különbségének megfigyelése, a szöveg mondanivalójának saját szavakkal</p>	<p>nevelési célok:</p> <p>A szövegfeldolgozás általános sémájának tudatosítása változó szövegeken.</p> <p>fejlesztési követelmények:</p> <p>Az olvasási technika fejlesztése különféle folyamatos és nem folyamatos szövegeken többféle szövegértési eljárással. A szöveghez tartozó kép és szöveg közötti összefüggés felismertetése, egyszerűbb ábrák, grafikonok értelmeztetése.</p> <p>Az olvasási, a szövegértési hibák felismerésének fejlesztése, és a megfelelő javítási stratégia megismertetése, alkalmazásának elősegítése.</p> <p>A számítógépes szövegek olvasási sajátosságainak felismertetése.</p> <p>A webes felületek nem lineáris szövegeinek olvasási sajátosságainak felismertetése, a nehézségek tudatosítása.</p> <p>A tömegkommunikációs szövegekben rejlő manipulációk felismerésének képességének fejlesztése. (Médiatudatosság.)</p>	<p><i>Matematika;</i> <i>Természetismeret:</i></p> <p>szövegértés, a feladatok szövegének értelmezése.</p> <p><i>Informatika:</i></p> <p>Adatkezelés, adatfeldolgozás, információmegjelenítés; internetes források adatainak megkeresése, csoportosítása.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> szöveg és kép összefüggései.</p>

<p>történő megfogalmazása. A szöveg szereplőinek bemutatása. A szöveg és a kép összefüggéseinek feltárása, értelmezése.</p> <p>kulcsfogalmak</p> <p>Üzenet, szöveggép, betűrend, tartalomjegyzék.</p>		
--	--	--

Tematikai egység:	Írás, fogalmazás		óraszám: 6
ismeretek	követelmények	kapcsolódási pontok	
<p>témák</p> <p>Anyaggyűjtés különféle nyomtatott és elektronikus forrásokból az írott mű elkészítéséhez.</p> <p>A vázlatkészítés szabályainak, fajtáinak megismerése; gyakorlatok a vázlat kifejtéséhez, kiegészítéséhez.</p> <p>Néhány internetes szövegtípus formai és tartalmi jellemzőinek megfigyelése.</p> <p>Az írott és nyomtatott szöveg formájának üzenete.</p> <p>Az írásmű üzenetének, céljának, befogadjának megfelelő szókincs használata.</p> <p>Szövegalkotás az internetes műfajokban: pl. e-mail.</p> <p>Személyes élmények megfogalmazása különböző szöveg-</p>	<p>nevelési célok:</p> <p>Az ismert fogalmazási műfajokban történő változatos, kreatív szövegalkotás támogatása. Újabb szövegalkotási eljárások megismertetése, alkalmazásának segítése.</p> <p>A kialakult egyéni írástechnika további fejlesztése. Törekvés az esztétikus, olvasható kézírásra.</p> <p>Az írás folyamatának megtapasztalása, folytonos ön- és társkorrekció.</p>	<p><i>Idegen nyelvek:</i> udvariassági formulák, egyszerű üzenetek megfogalmazása a tanult idegen nyelven.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> narratív szövegek, történetmondás történelmi eseményekről, hősookról.</p> <p><i>Természetismeret:</i> anyaggyűjtés, vázlatkészítés.</p>	
	<p>fejlesztési követelmények:</p>		

<p>típusokban: mese, elbeszélés, leírás, jellemzés, levél.</p> <p>Az írás nem nyelvi jeleinek (betűforma, -nagyság, sorköz, margó, távolság, színek, kiemelések stb.), a szöveg képének az írott üzeneten túli jelentése.</p> <p>A kézzel írt és a számítógépes szövegek különbözőségei, hasonlóságai.</p> <p>kulcsfogalmak</p> <p>Anyaggyűjtés, vázlat, elbeszélés, leírás, jellemzés, levél, e-mail, emotikon. Nem nyelvi jel (sorköz, betű, margó stb.).</p>	<p>Az írástechnika tempójának, esztétikai megjelenésének fejlesztése, javítása. Az önálló és a tanári segítséggel történő anyaggyűjtés.</p> <p>Digitális kompetencia fejlesztése: néhány internetes szövegtípus formai és tartalmi jellemzőinek megfigyelés, módjainak fejlesztése.</p>	<p><i>Vizuális kultúra:</i> a szöveg képe.</p> <p><i>Informatika:</i> internetes kapcsolattartó műfajok; <i>rajzos-szöveges dokumentumok létrehozása, átalakítása, formázása</i></p>
--	---	--

Tematikai egység:	Helyesírás		óraszám: 12
ismeretek	követelmények		kapcsolódási pontok
<p>témák</p> <p>Az alapvető helyesírási szabályok (kiejtés elve, szóelemzés elve, hagyomány elve, egyszerűsítés) megismerése főleg a hangtani és szófajtani ismeretek elsajátításához kapcsolódóan.</p> <p>A megismert helyesírási esetek felismerése és tudatos alkalmazása az írott szöveg megértése és szövegalkotási folyamatában; az önkontroll és szövegjavítás fokozatos önállósággal. Hibajavítási gyakorlatok segédeszközök használatával.</p> <p>Törekvés a mindennapi írásbeli alkotásokban az igényes</p>	<p>nevelési célok:</p> <p>A helyzetnek megfelelő, pontos helyesírás iránti igény kialakítása, a helyesírást segítő segédeszközök (helyesírási szabályzat, szótár stb.) önálló használatának kialakítása.</p> <p>A magyar helyesírás alapelveinek ismeretében az írott magyar nyelvi norma tudatosítása.</p> <p>fejlesztési követelmények:</p>		<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek;</i></p> <p><i>Idegen nyelvek; Vizuális kultúra; Természetismeret;</i></p> <p><i>Informatika:</i></p> <p>a tantárgyra jellemző fogalmak, tulajdonnevek, földrajzi nevek, digitális kifejezések helyesírása.</p>

helyesírásra.	A leggyakrabban előforduló, a helyesírási alapelvekre épülő helyesírási szabályok megismertetése, tudatosítása, azok fokozatos önálló alkalmazásának fejlesztése az írott kommunikációban.	
<p>kulcsfogalmak</p> <p>Ábécé, helyesírási alapelv (kiejtés elve, szóelemzés elve, hagyomány elve, egyszerűsítés elve), elválasztás.</p>		

Tematikai egység:	A szavak szerkezete és jelentése	óraszám: 20
ismeretek	követelmények	kapcsolódási pontok
<p>témák</p> <p>A szavak szerkezete: szó, szótő, toldalékok: képző, jel, rag.</p> <p>Hangalak és jelentés kapcsolata a szavakban. A szavak jelentése és hangalakja közötti összefüggés megfigyelése.</p> <p>Az állandósult szókapcsolatok, szólások, közmondások jelentésének, szerkezetének, használati körének megfigyelése. A leggyakoribb mindennapi metaforák jelentésszerkezetének megfigyelése a beszélt és írott szövegekben játékos gyakorlatokkal.</p> <p>Egynyelvű szótárak használata, könyvtári kutatás, szójelentések</p> <p>kulcsfogalmak</p> <p>Szótő, toldalék, képző, jel, rag; egyjelentésű szó, többjelentésű szó, rokon- és ellentétes jelentés; hangutánzó</p>	<p>nevelési célok:</p> <p>A magyar nyelv szinonima-gazdagságának, a szójelentések rétegzettségének, sokszínű kifejezőképességének fölfedeztetése.</p> <p>Szókincsbővítés, annak megtapasztaltatása, hogy ugyanazt a tartalmat többféle szerkezettel, más-más szavakkal is ki lehet fejezni.</p> <p>A magyar és valamely tanult, ismert idegen nyelv szerkezete közötti hasonlóságok és különbségek fölfedeztetése.</p>	<p><i>Idegen nyelvek:</i></p> <p>a tanult idegen nyelv szókincsse, néhány állandósult szókapcsolata.</p>
	<p>fejlesztési követelmények:</p>	

<p>szó, hangulatfestő szó, állandósult szókapcsolat, közmondás, szólás; beszélt nyelvi metafora.</p>	<p>A szavak szerkezetének megfigyeltetése, a főbb szóelemek funkcióinak tapasztalati úton történő fölfedeztetése.</p> <p>Néhány, mindennapi metafora jelentésszerkezetének játékos feladatokon keresztül történő megfigyeltetése</p>	
--	--	--

Tematikai egység:	A nyelv szerkezete		óraszám: 17
ismeretek	követelmények		kapcsolódási pontok
<p>témák</p> <p>A hangok, a szóelemek és a szavak szintjének részletesebb vizsgálata.</p> <p>A magyar hangrendszer jellemezőinek tapasztalati úton történő megismerése.</p> <p>A beszédhangok hasonlóságainak és különbségeinek felfedezése, a képzési módok megfigyelése.</p> <p>A magyar hangok rendszere és főbb képzési jellemzőik: magánhangzók, mássalhangzók; magánhangzók: magas, mély; rövid, hosszú; mássalhangzók: zöngés, zöngétlen.</p> <p>Néhány, a magyar nyelvre jellemző hangkapcsolódási szabályszerűség: megfigyelésük kiejtésben, a beszédben és az írásban.</p> <p>A hangok kapcsolódási szabályszerűségei: hangrend, illeszkedés, teljes és részleges hasonulás, kiesés, összeolvadás, rövidülés.</p> <p>A saját nyelvváltozattól ismert hangok eltérései a sztenderd változattól.</p> <p>A szavak egy lehetséges osztályának, a szófajok</p>	<p>nevelési célok:</p> <p>Nyelvi tudatosság figyelemfejlesztéssel: a magyar nyelv szerkezetének megfigyeltetése. A magyar nyelv sajátosságának tudatosítása. (pl. hangrend és illeszkedés, agglutináló nyelvtípus.)</p>	<p><i>Idegen nyelvek:</i> a tanult idegen nyelv hangállománya, hangtani, szótani szerkezete.</p> <p><i>Természetismeret:</i> az ember hangképző szervei.</p>	
	<p>fejlesztési követelmények:</p> <p>A hangok, a szóelemek és a szavak szintjének részletesebb vizsgálata.</p> <p>A kiejtés és az írás összefüggése szabályszerűségeinek megismerttetése.</p> <p>Elemző képesség fejlesztése: a szófaji csoportok jellemző alaktani viselkedésének megfigyeltetése.</p>		

<p>legjellemzőbb csoportjainak áttekintése, szövegbeli és kommunikációs szerepük megfigyelése, alkalmazásuk a kommunikációban.</p> <p>A szófaji csoportok jellemző alaktani viselkedésének megfigyelése, főbb jellemzőinek megnevezése.</p> <p>A tanult alapszófajok leggyakoribb képzőinek megismerése, szóalkotási gyakorlatok.</p> <p>A magyar nyelv szerkezetének összehasonlítása a tanult idegen nyelv hangtani szerkezetével.</p> <p>kulcsfogalmak</p> <p>magánhangzó, mássalhangzó; hangrend, illeszkedés, teljes hasonulás, részleges hasonulás, kiesés, összeolvadás, rövidülés;</p>		
---	--	--

Tematikai egység:	Összefoglalás, gyakorlás, ismétlés	óraszám: 7
--------------------------	---	-------------------

Tananyagok listája:

[Lénárd Judit, Nyemcsokné Bernáth Magdolna, Patonainé Kökényesi Katalin: Sokszínű magyar nyelv 5.](#) Mozaik Kiadó Bp. 2012 (tankönyv)
[Lénárd Judit, Nyemcsokné Bernáth Magdolna, Patonainé Kökényesi Katalin: Sokszínű magyar nyelv mf. 5.](#) Mozaik Kiadó Bp. 2012
[\(munkafüzet\)](#)

Értékelési módszerek:

Dolgozat, röpdolgozat, szóbeli felelet, projektmunka produktuma, portfólió, számítógépes (on-line) feladatok, tesztek és feladatlapok.

6. évfolyam

Ez a tanév az ötödik évfolyamhoz hasonlóan átmeneti jellegű: egyrészt az alsó tagozat fejlesztő munkájának folytatása és összegzése, másrészt bevezet a felsőbb évfolyamok tanulási stratégiáiba. A tanulók előzetes tudásának (képességeinek és ismereteinek) megfelelő mérőeszközökkel történő felmérése, elemzése után a hibák javítására, a hiányok kiküszöbölésére, a fejletlenebb képességterületek megfelelő fejlesztésére szolgál. Ebben a szakaszban rendkívüli fontosságú a pedagógus differenciáló munkája, az egyéni fejlesztések megtervezése és folyamatos megvalósítása a tanulási utak támogatása, a megfelelő személyiségfejlesztés érdekében. Az anyanyelvi kompetencia kulcskompetencia, ezért a részét képező kommunikációs képességek fejlesztésére minden magyarórán, sőt minden egyéb órán gondolni kell.

Belépő tevékenységformák

Kulturált nyelvi magatartás

A nyelvi és nem nyelvi kifejezőeszközök helyes alkalmazása és értelmezése a páros és kisközösségi helyzetekben. Változatos gyakorlatok a beszédkultúra fejlesztésére: együttműködés a társakkal beszélgetésben, vitában, feladatmegoldásban. Saját álláspont előadása, megvédése a témának, a kommunikációs helyzetnek megfelelő kifejezőmóddal. Kérdések és válaszok megfogalmazása különböző helyzetekben.

Szövegértés

Folyamatos hangos és néma olvasási képesség és szövegértés bizonyítása kérdésekre adandó válasszal, rövid szóbeli beszámolóval, különböző témájú és műfajú művek értelmes felolvasásával, memoriterek kifejező előadásával. Feladatok a szövegelemzés bővítésére: a téma önálló megállapítása, lényegkiemelés, adatkeresés, kérdésekre adandó válaszként részletek kiemelése, időrend, ok-okozati összefüggés fölismerése. A műfaji eltérések megfigyelése, a stiláris különbségek megállapítása (például mese és dokumentum, lírai költemény és epikai alkotás, monda és ballada), a tanult műfaji jellemzők megnevezése.

Szövegalkotás

Gyakorlatok az írásmód tempójának és rendezettségének, a helyesírás biztonságának továbbfejlesztésére. Mindennapi élmények,

olvasmánytartalmak összefüggő elmondása, időrendben, logikai rendben, más hangnemben, más nézőpontból többféle hallgatósághoz igazodva. Szövegalkotási feladatok szóban és írásban: elbeszélés adott téma, szempont alapján és terjedelemben (pl. tetőpontos, időrendi szerkezetben); leírás készítése megfigyelt tárgyakról, jelenségekről; jellemzés készítése csoportmunkával és önállóan családtagokról, ismerősökről, irodalmi hősökről. Külső és belső tulajdonságaik, kapcsolataik, cselekedeteik, indítékaik megfigyelése alapján értékelő vélemény megfogalmazása. Kreatív írás "mi lenne, ha" szerkezetben. Önálló véleménynyilvánítás mindennapi helyzetekről, olvasmányélményekről. Képzett igék, főnevek, melléknevek gyűjtése - különös tekintettel a szinonimitásra, a szóhangulatra, a köznyelvi, a diáknyelvi és a szak szavak használatbeli eltéréseire; a gyűjtött anyag felhasználása megadott témák kidolgozásában és kreatív, játékos feladatokban.

Tanulási képesség

A szövegértési feladatok kiterjesztése a vizuális információkra (illusztrációk, tipográfiai eszközök, szövegtagolás), értelmezésük, szerepük megvilágítása a szöveg jelentésének gazdagításában, próbálkozás a szöveg és a vizuális lehetőségek együttes felhasználására saját fogalmazásaikban. Önálló vizsgálódás a könyvtárban: a korosztálynak szánt sajtótermékek megismerése, kézikönyvek használata a tárgyalt irodalmi művekkel és tanulmányaik egyéb területeivel kapcsolatban. Tantárgyi gyűjtőmunka csoportosan vagy egyénileg az életkornak megfelelő folyóiratokból, talált adatok célszerű, gondos elrendezése vázlatban, rövid jegyzetben, a felhasznált forrásokról a szükséges adatok följegyzése. A gyűjtött anyag felhasználása (pl. szóbeli és írásbeli beszámolóban, olvasónaplóban, műsor-összeállításban).

A magyar nyelv életének és rendszerének ismerete

A nyelvi rendszerről szerzett tudás alapján a szövegben előforduló szavak szófajának fölismerése, megnevezése, jellemző jegyeik összegyűjtésével magyarázat (definíció) készítése közösen és/vagy tanári segítséggel. Szókincsgyakorlatok a nyelv állandóságának és változásának megfigyelésére, a szavak, szólások állandósult szókapcsolatok megkülönböztetése, jelentésük értelmezése, megfelelő alkalmazásuk a saját nyelvhasználatban. A szófajra, szóalakra, szóképzésre vonatkozó ismeretek megfogalmazása. Gyakorlatok az egyes szófajok helyesírásának biztonságossá tételére, a szóelemzés alkalmazása a nehezebb helyesírási esetekben. A tanult nyelvtani, nyelvhelyességi és helyesírási ismeretek tudatos alkalmazása, önkontroll és szövegjavítás fokozatos önállósággal.

Az irodalom és az olvasó kapcsolata

Az olvasott művek alapján néhány alapvető irodalmi téma, motívum fölismerése és bemutatása (pl. gyerekek és felnőttek, próbatételek,

szereket, féltés, hősiesség) a tanult anyag kiegészítése egyéni olvasmányokból. Azonos témák más-más műfajú megjelenítése, például elbeszélés vagy párbeszéd formájában; azonos motívumok megfigyelése és összevetése különböző művészeti ágakban. A cselekmény, a helyzetek, a szereplők megfigyelése, megnevezése, jellemzése elbeszélő művek olvasása és dramatizált alkotások, színdarabok, tévéjátékok megtekintése alapján. Érzelmek, gondolatok megjelenítésének megfigyelése irodalmi művekben, a tapasztalatok megbeszélése, a vélemények összehasonlítása különféle műfajú olvasmányélményekkel kapcsolatban. Szövegelemzési, -átalakítási gyakorlatok a mű szövegére és hatására irányuló figyelem fejlesztésére: képzettársítások, érzelmi tapasztalatok előhívása. a képzelet mozgósítása. Drámajátékok helyzetek megalkotásával, dramatizálással, improvizációval, utánzással.

Ismeretek az irodalomról

Az irodalom középpontjában még mindig a történetmondás, az epika áll. A lírai alkotásokat a történelmi eseményekhez, Petőfi és Arany barátságához kapcsoljuk. A 6. osztályban az epika műnemébe tartozó alkotásokat rendszerezzük, az ismereteket kiegészítjük. A tananyag középpontjában az epikai műnem áll, de bevezetjük a lírai műnemet. A hangsúly a művek olvasásán van. Nem tanítunk irodalomtörténetet, de ez nem jelenti azt, hogy nem közlünk háttérismertetet. A tananyag két fő alakja: Petőfi és Arany, barátságuk és műveik kapcsán életpályájuk áll a középpontban.

Tematikai egység:	Ballada	óraszám: 6
ismeretek	követelmények	kapcsolódási pontok

<p>témák</p> <p>Egy népballada értelmezése és előadása. (1 óra) A műfaji sajátosságok megfigyelése, elemzése (szaggatottság, kihagyás, elhallgatás stb.). (1 óra) Több műballada értelmezése és előadása. (3 óra) Egyszólamú, egyenes vonalú (lineáris) szerkezet. Műfaji sajátosságok (pl. kihagyásosság) és művészi megoldások (pl. ismétlés, fokozás, szórendcsere/inverzió, versforma, zeneiség). Magatartásformák; bűn és bűnhődés, lélektaniség.</p>	<p>nevelési célok:</p> <p>A ballada műfaji jellemzőinek, sajátos szerkesztés- és előadásmódjának megismerése; magatartásformák, erkölcsi értékek elemzése. Memoriterek kifejező tolmácsolása, különböző előadásmódok megvitatása. Arany János: <i>A walesi bárdok</i> című balladájának értelmezése, a felvetett szempontok befogadásával, megértésével (szerkezet, műfaji jellemzők, magatartásformák).</p>	<p><i>Erkölcstan:</i></p> <p>bűn, erény, lelkiismeret.</p> <p><i>Ének-zene:</i></p> <p>népdal, népballada.</p>
<p>A szövegalkotás műfajai (3 óra)</p> <p>kulcsfogalmak</p> <p>Időmértékes verselési rendszer, versláb, jambus, jambikus verselés, spondeus, félrím, belső rím, alliteráció, szórendcsere.</p> <p>elbeszélés, leírás, jellemzés, kreatív írások</p> <p>olvasmányok:</p> <p><i>Kőműves Kelemen</i> Arany János: <i>A walesi bárdok</i> Vörösmarty Mihály: <i>Szép Ilonka</i></p>	<p>fejlesztési követelmények:</p> <p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – megismeri a ballada műfaji jellemzőit, sajátos szerkesztés- és előadásmódját; – tudja, hogy a népköltészeti alkotások többféle változatban létezhetnek; – elő tud adni egy népballadát (memoriter); – értelmezi Arany János <i>A walesi bárdok</i> című balladáját; <p>műismereti minimuma: egy népballada és egy Arany-ballada.</p>	

Tematikai egység:	Monda, rege		óraszám: 6
ismeretek	követelmények	kapcsolódási pontok	
<p>témák Magyar mondák, pl. őstörténeti mondák/eredetmondák, történeti mondák, helyi mondák (3 óra) Arany János: <i>Rege a csodaszarvasról</i> – műértelmezés. A csodaszarvas-monda feldolgozása(i) és a történeti források. (2 óra) legenda (1 óra) A szövegalkotás műfajai (1 óra)</p> <p>kulcsfogalmak Monda, rege, eredetmonda, felező 8-as ritmus. elbeszélés, leírás, jellemzés, kreatív írások</p> <p>olvasmányok Arany János: <i>Rege a csodaszarvasról</i> <i>A csóri boszorkány</i> <i>Csörsz és Délibáb,</i> <i>Fehér ló mondája</i> <i>Szent László legendája,</i></p>	<p>nevelési célok: Annak belátása, hogy a múlt megismerése segíti a jelenben való eligazodást, önmagunk megismerését. Olvasmányélmények célirányos felidézése, következtetések megfogalmazása, korábbi és új szövegek megismerése alapján mondatípusok rendszerezése.</p> <p>fejlesztési követelmények: A képzelet, a kreativitás, az íráskészség fejlesztése. A kritikai gondolkodás fejlesztése: a történeti forrás és a mondafeldolgozás különbségének beláttatása. A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – a már korábbról ismert művek olvasásával felidézi a műfaji sajátosságokat; – felidéz népköltészeti műfajokat; – megismer, rendszerez mondatípusokat; – kreatív írásokat készít (pl. helyi monda, keletkezéstörténet); <p>képes Arany János <i>Rege a csodaszarvasról</i> című művének elemző bemutatására (részletek, memoriter is), a mondai anyag és a művészi feldolgozás összevetésére.</p>	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> forrástípusok, forráselemzés; történetek és magyarázatok a magyarság vándorlásáról és a honfoglalásról.</p>	

Tematikai egység:	Arany János: <i>Toldi</i>		óraszám: 18
ismeretek	követelmények		kapcsolódási pontok
<p>témák</p> <p>A <i>Toldi</i> cselekménye, szerkezete.</p> <p>Toldi Miklós helyzete, tettei, magatartása (értelmezés, jellemzés); kapcsolatai, konfliktusai (elemzés).</p> <p>Arany lélekábrázolása (családi kapcsolatok; bűn és megtisztulás).</p> <p>A megjelenítés eszközei (az egységenkénti feldolgozás során a poétikai eszközök elemzése: képek, pl. hasonlat, megszemélyesítés, metafora; alakzatok, pl. ellentét, párhuzam, túlzás, felsorolás, részletezés, szótöismétlés).</p> <p>Verselési elemzések, ritmizálási gyakorlatok.</p> <p>A szövegalkotás műfajai (3 óra)</p> <p>kulcsfogalmak</p> <p>Előhang, mottó, expozíció, kaland, allegória, epizód, késleltetés, körülírás, felező 12-es, sormetszet.</p> <p>elbeszélés, leírás, jellemzés, kreatív írások</p> <p>olvasmányok</p> <p>Arany János: <i>Toldi</i></p>	<p>nevelési célok:</p> <p>Magatartásformák (indulat, hirtelen harag) elutasítása, erkölcsi értékek (szeretet, helytállás) vállalása.</p> <p>fejlesztési követelmények:</p> <p>A szövegközeli olvasás, a szövegértelmező, műértelmező képesség fejlesztése (tér- és időviszonyok, cselekmény, a szereplők kapcsolatai; magatartások értelmezése; lélekábrázolás). A szókincs, az esztétikai és erkölcsi érzék, az ítélőképesség fejlesztése.</p> <p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – felismeri az elbeszélő költemény műfaját; – elemzi a tér- és időviszonyokat; ismeri a cselekményt; jellemzi a szereplőket és minősíti kapcsolataikat a <i>Toldi</i> részletes feldolgozása során; – alkalmazza a kapcsolódó elméleti fogalmakat (pl. verses epika; elbeszélő költemény); – felismeri a poétikai eszközöket (szóképek, 		<p><i>Erkölcstan:</i></p> <p>bűn és erény, lelkiismeret, megtisztulás.</p> <p><i>Ének-zene:</i></p> <p>ritmizálási gyakorlatok.</p>

	<p>alakzatok), a versritmust;</p> <ul style="list-style-type: none"> – képes önálló szövegalkotási feladatok megoldására (különbféle közlésformák; nézőpontváltás stb.); – képes saját véleményének megfogalmazására; <p>tud memoritereket előadni (szövegrészletek a műből).</p>	
--	---	--

Tematikai egység:	Érzelmekek, hangulatok, gondolatok	óraszám: 10
ismeretek	követelmények	kapcsolódási pontok
<p>témák</p> <p>Témák, motívumok lírai alkotásokban (pl. természet, évszakok, napszakok, szerelem).</p> <p>A lírai műnem sokszínűsége: változatos szerkezeti megoldások, képiség, zeneiség, hangnemek – eltérő alkotói magatartások.</p> <p>Értelmezések, poétikai és verstani gyakorlatok.</p> <p>A választott művekhez kapcsolódó fogalmi ismeretek.</p> <p>kulcsfogalmak</p> <p>Líra, lírai alany, téma, motívum, versforma, rímszerkezet.</p> <p>olvasmányok</p>	<p>nevelési célok:</p> <p>Annak belátása, hogy az irodalmi művek olvasása gazdagítja érzelmi életünket. A befogadási képességek növelése különböző kifejezőmódú szövegek olvasásával, feldolgozásával. Jellemző motívumok, témák azonosítása. Képesség az epikai és lírai műnem megkülönböztetésére (az ábrázolás irányultsága alapján).</p> <p>fejlesztési követelmények:</p> <p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – megkülönbözteti az epikai és lírai műnemet (az ábrázolás irányultsága alapján); 	<p><i>Ének-zene:</i></p> <p>megzenésített versek.</p>

<p>Csokonai Vitéz Mihály: <i>Zsugori uram</i> Radnóti Miklós: <i>Virágének</i> Áprily Lajos: <i>Március</i> Nemes Nagy Ágnes: <i>Tavaszi felhők</i> Varró Dániel: <i>Email</i></p>	<ul style="list-style-type: none">– felismeri a lírai műnemnek a líra alanyára vonatkoztatottságát (bármely líratípusban, pl. gondolat- vagy hangulatlíra);– bővíti ismereteit a kifejezésmódokról;– felismer jellemző témákat, motívumokat (pl. természet, évszakok, napszakok); <p>felismeri a művészi stíluseszközöket és elemzi azok hatását.</p>	
--	---	--

Tematikai egység:	Próbatételek, kalandok, hősök		óraszám: 15
ismeretek	követelmények	kapcsolódási pontok	
<p>témák</p> <p>A hősiesség magatartás néhány példája, változata; a próbatételek, kalandok szerepe különböző irodalmi művekben. (10 óra)</p> <p>Fazekas Mihály: <i>Lúdas Matyi</i> – műértelmezés. (5 óra)</p> <p>Szerkezet (a négy levonás kapcsolódása; ismétlés és fokozás);</p> <p>a konfliktusok jellege; népiesség és időmértékes forma</p> <p>kulcsfogalmak</p> <p>Próbatétel, kaland (cselekményszervező), ismétlődő motívum, vándortéma, daktilus, spondeus, kötött verssor, hexameter.</p> <p>olvasmányok</p> <p>Fazekas Mihály: <i>Lúdas Matyi</i></p> <p><i>Csanád</i></p> <p>D. Defoe: <i>Robinson</i> – részlet</p> <p><i>Dávid király</i></p> <p><i>Dugovics Titusz hőstette</i></p> <p>Gion Nándor: <i>Postarablók</i></p> <p><i>Heraklész</i></p>	<p>nevelési célok:</p> <p>A „próbatétel, kaland, hősiesség” tematika alapján is emberi alaphelyzetek, irodalmi témák, formák felismerése, a tematika sok szempontú megközelítése (pl. jellemformálás, archetipikus helyzetek). Felkészítés a téma megjelenésének változatosságára; különböző korszakban írott, eltérő műfajú művek befogadására. A befogadói tapasztalatok, a szókincs, a poétikai ismeretek bővítése a <i>Lúdas Matyi</i> feldolgozása révén.</p> <p>fejlesztési követelmények:</p> <p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – megismer az irodalmi művek segítségével néhány példát a hősiesség magatartására; – megfigyeli, hogy a próbatételek, kalandok miként formálják a személyiséget, jellemet; – a „próbatétel, kaland, hősiesség” tematika alapján is felismer emberi alaphelyzeteket és irodalmi témákat, formákat; felismeri az emberi kapcsolatok sokféleségét és a téma megjelenésének változatosságát korszaktól, műfajtól és formától függetlenül; – felfedez archetipikus helyzeteket bibliai, 	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i></p> <p>hősök, történetek, legendák elemzése.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i></p> <p>hősök, próbatételek, kalandok képzőművészeti megjelenítése.</p> <p><i>Erkölcstan:</i></p> <p>a próbatétel, kaland, hősiesség lehetséges összefüggései.</p>	

	<p>mitológiai történetekkel;</p> <ul style="list-style-type: none">– részt vesz ajánlott olvasmányok közös feldolgozásában (tér- és időviszonyok, cselekmény, szereplők, elbeszélői nézőpont, szerkezet stb. elemzésében);– választhatja klasszikus és népszerű ifjúsági regények bemutatását (szemelvények vagy egyéni beszámolók, ajánlások); az érdeklődés felkeltésének céljából is (a mű hatása);– gyakorolja a jegyzetelést, vázlatkészítést;– képes Fazekas Mihály <i>Lúdas Matyi</i> című művének elemző bemutatására, esetleg egyik levonásának dialogikus megjelenítésére; <p>képes vélemény szóbeli és írásbeli megfogalmazására az olvasott szövegek szereplőinek tetteiről, érzelmeiről, gondolatairól, a megjelenített emberi helyzetekről, folyamatos fejlesztési célként.</p>	
--	--	--

Tematikai egység:	Gárdonyi Géza: <i>Egri csillagok</i> – házi olvasmány	óraszám: 10
ismeretek	követelmények	kapcsolódási pontok
<p>témák</p> <p>Gárdonyi Géza: <i>Egri csillagok</i> – sok szempontú megközelítés.</p> <p>Tér- és időviszonyok (cselekményidő/külső, történelmi idő), cselekmény, szerkezet; a szereplők csoportjai, kapcsolataik; konfliktusok.</p> <p>Elbeszélői nézőpont, jellemábrázolás, ábrázolásmód.</p> <p>Bornemissza Gergely életútja.</p> <p>A mű fontos témái (történelem, hősiesség, barátság, szerelem, árulás stb.) és motívumai (pl. hold, csillag, gyűrű).</p> <p>kulcsfogalmak</p> <p>Történelmi regény, ifjúsági regény, kalandregény; téma, motívum.</p> <p>olvasmányok</p> <p>Gárdonyi Géza: <i>Egri csillagok</i></p>	<p>nevelési célok:</p> <p>Alapvető erkölcsi értékekkel való azonosulás (szerelem, hazaszeretet, hűség, helytállás), az emberi magatartások megítélése és értékelése. A házi olvasmányok korábban megismert megközelítési lehetőségeinek felidézése, alkalmazása. Felkészítés a mű sok szempontú befogadására, értelmezésére; az olvasottak önálló dokumentálására (pl. motívumok azonosítása, jegyzetelés, vázlat). Kreativitás fejlesztése szövegalkotási gyakorlatokkal.</p> <p>fejlesztési követelmények:</p> <p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – alkalmazza a házi olvasmányok korábban megismert megközelítési lehetőségeit; – előzetesen felkészül a mű sok szempontú értelmezésére (feladatok; adatkeresés, jegyzetelés, vázlatkészítés stb.); – képes szövegalkotási feladatok megoldására (szóban/ írásban), pl. leírás, jellemzés, elbeszélés nézőpontváltással, levél, kreatív írás; képes szövegrészlet megtanulására, esetleg jelenet, dialógus előadására, dramatikus játékra. 	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i></p> <p>adott történetekben a valós és fiktív elemek megkülönböztetése.</p> <p><i>Informatika:</i></p> <p>egynyelvű szótárak (pl. jelképszótár, szimbólumszótár) használata.</p> <p><i>Természetismeret:</i></p> <p>a regényhez kapcsolódó topológia.</p>

Tematikai egység:	Szövegalkotás <i>A Szövegalkotás témakörhöz tartozó ismeretek és fogalmak feldolgozása a Ballada, a Monda, rege, valamint a Toldi témakörökön belül történik.</i>		óraszám: 5 bontva
ismeretek		követelmények	kapcsolódási pontok
<p>témák</p> <p>Irodalmi művekhez kapcsolódó szövegalkotási feladatok készítése, különféle műfajokban (elbeszélés, leírás, jellemzés, levél). Érvelő szövegek. Kreatív írások.</p> <p>kulcsfogalmak</p> <p>Írásbeli kapcsolattartás, elbeszéléstípusok, érv, nézőpont, érvelés.</p>		<p>nevelési célok:</p> <p>A kommunikációs képességek fejlesztése; az önismeret, a nyelvi kultúra növelése. Elbeszélés, leírás, jellemzés közlésformáinak folyamatos gyakorlása, rövid érvelő szövegek készítése. A kapcsolattartás digitális műfajainak alkalmazása.</p> <p>fejlesztési követelmények:</p> <p>A tanuló képes</p> <ul style="list-style-type: none"> – az elbeszélés, leírás, jellemzés közlésformáinak folyamatos gyakorlására; – rövid érvelő szövegek készítésére; – néhány, különféle típusú, a mindennapokban megjelenő írott és elektronikus szöveg elkészítésére (meghívó, e-mail stb.); saját hibáinak felismerésére, javítására, igényli ezek kiküszöbölését gyakorlással, feladatmegoldással, és törekszik készség szintjének folyamatos fejlesztésére. 	<p><i>Informatika:</i></p> <p>a digitális írásbeliség kapcsolattartó műfajainak ismerete.</p>

Tematikai egység:	Összefoglalás, gyakorlás, ismétlés	óraszám: 7
--------------------------	---	-------------------

Memoriter

Tizenöt-husz versszak a *Toldi* című műből. Arany János: *A walesi bárdok*.

Tananyagok listája:

Posta István, Postáné Pető Györgyi: **Sokszínű irodalom 6.** Mozaik Kiadó Bp. 2012 (tankönyv)

[Postáné Pető Györgyi](#): **Sokszínű irodalom 6.** Mozaik Kiadó Bp. 2012 (munkafüzet)

[Postáné Pető Györgyi](#): Tudásszintmérő **Sokszínű irodalom 6. AB** Mozaik Kiadó Bp. 2012

Értékelési módszerek:

Dolgozat, röpdolgozat, szóbeli felelet, projektmunka produktuma, portfólió, számítógépes (on-line) feladatok, tesztek és feladatlapok, kiselőadás.

Ismeretek a magyar nyelvről

A 6. osztályos nyelvtani anyag a 3. és 4. osztályos anyag kibővítése és rendszerezése. A nyelvtan gerincét a szófajtan alkotja, a szófajokhoz kapcsolódnak az alaktani ismeretek (képzés, jelezés, ragozás). Az ötödikben tanult jelentéstani és alaktani ismeretek biztos tudása alapkövetelmény. A helyesírás tanítása a nyelvtani anyaghoz kapcsolódik, elsősorban a szófajok helyesírását tartalmazza.

Tematikai egység:	Beszédkészség, szóbeli szövegek megértése és alkotása	óraszám: 4
ismeretek	követelmények	kapcsolódási pontok
<p>témák</p> <p>Mindennapi kommunikációs szituációk különféle helyzetekben történő gyakorlása: kapcsolatfelvétel, kérdés, kérés, beszélgetés.</p> <p>Felnőttek és gyermekek kommunikációjának különbözőségei, kommunikációs (illem)szabályok (férfiak és nők, felnőttek és gyermekek, gyermekek és gyermekek) között.</p> <p>Tanult szövegek szöveghű és kifejező tolmácsolása.</p> <p>A kommunikáció céljai (tájékoztatás, felhívás, érzelmkifejezés), megvalósulásuk a kommunikáció során.</p> <p>kulcsfogalmak</p> <p>Beszédhelyzet, kommunikációs (illem)szabályok, kommunikációs célok</p>	<p>nevelési célok:</p> <p>A kommunikációs helyzetnek megfelelő helyes beszédlegzés, hangképzés, hangsúlyozás, tempó és szünettartás kialakulásának segítése: pl. beszédgyakorlatokkal, dramatikus játékkal, hangos szövegmondással.</p> <p>Törekvés a különböző beszédhelyzetekben a jól formált, a kommunikációs célt közvetítő beszéd alkottatására. A kifejező kommunikáció, a megfelelő szókincs alkalmaztatása személyek jellemzésekor.</p> <p>A magyar nyelv kiejtési sajátosságainak (hangsúly, hanglejtés) tudatosításán keresztül a nemzeti identitás erősítése.</p> <p>Kommunikációs (illem) szabályok tudatosítása.</p> <p>fejlesztési követelmények:</p> <p>Különböző hallott szövegek, információk megértése, rövid összefoglaló reprodukálása.</p>	<p><i>Dráma és tánc:</i></p> <p>kommunikációs kapcsolatteremtés, szituációk, helyzetgyakorlatok.</p> <p><i>Erkölcstan:</i></p> <p>önismeret, a személyes kapcsolatok, a beszélgetés jelentősége.</p>

	<p>Aktív részvétel különféle kommunikációs helyzetekben. Alkalmazkodás a beszédhelyzethez, a kommunikációs célhoz. A közlési szándéknak megfelelő szókincs, kiejtés (hangsúly, tempó, hangerő stb.), valamint nem nyelvi jelek alkalmazása.</p> <p>A társas viselkedés szabályozásához szükséges nyelvi kompetenciák fejlesztése, a konfliktusok kezelése képességének fejlesztése.</p> <p>A kiejtés, a szöveg és a nem nyelvi jelek közötti összhang kialakulásának fejlesztése</p>	
--	--	--

Tematikai egység:	Olvasás, az írott szöveg megértése. Olvasás, szövegértés		óraszám: 4
	ismeretek	követelmények	kapcsolódási pontok
<p>témák</p> <p>Különféle szövegek néma és a szöveg üzenetének megfelelő hangos olvasása.</p> <p>Olvasási, szövegértési stratégiák alkalmazása, gyakorlása és bővítése különböző témájú és típusú nyomtatott és elektronikus szövegeken.</p> <p>Tájékozódás, információkeresés (betűrend, tartalomjegyzék, utalók használatával) a különféle dokumentumtípusokban (AV és online dokumentum), korosztálynak szóló kézikönyvekben (szótár, lexikon),</p>	<p>nevelési célok:</p> <p>A számítógépes szövegek olvasási sajátosságainak felismertetése.</p> <p>A webes felületek nem lineáris szövegeinek olvasási sajátosságainak felismertetése, a nehézségek tudatosítása.</p>	<p><i>Matematika;</i> <i>természetismeret:</i></p> <p>szövegértés, a feladatok szövegének értelmezése.</p>	<p><i>Informatika:</i></p> <p>tájékozódás, információkeresés.</p>
	<p>fejlesztési követelmények:</p> <p>Az olvasási technika fejlesztése különféle folyamatos és nem folyamatos szövegeken többféle szövegértési eljárással.</p>		

<p>ismeretterjesztő forrásokban.</p> <p>Újabb szövegfeldolgozási stratégiák (szintézis, szelektív olvasás) alkalmazása.</p> <p>A szöveg megértésének monitorizálása. A hibás olvasási, szövegértési technika felismerése, a megfelelő javító stratégia megtalálása és alkalmazása.</p> <p>Az információhordozók kommunikációs funkcióinak és az olvasott szövegek tipológiai és műfaji különbségének megfigyelése, a szöveg mondanivalójának saját szavakkal történő megfogalmazása.</p> <p>kulcsfogalmak</p> <p>Üzenet, szövegkép.</p>	<p>A szöveghez tartozó kép és szöveg közötti összefüggés felismertetése, egyszerűbb ábrák, grafikonok értelmezése.</p> <p>Az olvasási, a szövegértési hibák felismerésének fejlesztése, és a megfelelő javítási stratégia megismertetése, alkalmazásának elősegítése.</p> <p>A tömegkommunikációs szövegekben rejlő manipulációk felismerésének képességének fejlesztése. (Médiatudatosság.)</p>	
--	--	--

Tematikai egység:	Írás, fogalmazás		óraszám: 2
ismeretek	követelmények		kapcsolódási pontok
<p>témák</p> <p>Törekvés az esztétikus, olvasható kézírásra.</p> <p>Gyakorlatok a vázlat kifejtéséhez, kiegészítéséhez.</p> <p>Néhány internetes szövegtípus formai és tartalmi jellemzőinek megfigyelése. Az írott és nyomtatott szöveg formájának üzenete.</p> <p>Az írásmű üzenetének, céljának, befogadójának megfelelő</p>	<p>nevelési célok:</p> <p>Az ismert fogalmazási műfajokban történő változatos, kreatív szövegalkotás támogatása. Újabb szövegalkotási eljárások megismertetése, alkalmazásának segítése.</p>	<p><i>Informatika:</i></p> <p>internetes források adatainak megkeresése; új internetes kapcsolattartó műfajok nyelvi jellemzői.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i></p> <p>a szöveg képe.</p>	
	<p>fejlesztési követelmények:</p>		

<p>szókincs használata.</p> <p>Személyes élmények megfogalmazása különböző szöveg-típusokban: jellemzés.</p> <p>Szövegalkotás az internetes műfajokban: pl. komment.</p> <p>Az írás nem nyelvi jeleinek (betűforma, -nagyság, sorköz, margó, távolság, színek, kiemelések stb.), a szöveg képének az írott üzeneten túli jelentése.</p> <p>A kézzel írt és a számítógépes szövegek különbözőségei, hasonlóságai.</p> <p>kulcsfogalmak</p> <p>Vázlat, jellemzés,</p> <p>Az írás nem nyelvi jelei: sorköz, betű, margó stb.</p>	<p>A kialakult egyéni írástechnika további fejlesztése</p> <p>Digitális kompetencia fejlesztése: néhány internetes szövegtípus formai és tartalmi jellemzőinek megfigyelése.</p> <p>Az írástechnika tempójának, esztétikai megjelenésének fejlesztése, javítása.</p>	
--	--	--

Tematikai egység:	Helyesírás		óraszám: 10
ismeretek	követelmények		kapcsolódási pontok
<p>témák</p> <p>Az alapvető helyesírási szabályok (kiejtés elve, szóelemzés eleve, hagyomány elve, egyszerűsítés) alkalmazása főleg a szófajtani ismeretek elsajátításához kapcsolódóan.</p> <p>A tulajdonnév értelemtükrözőtető helyesírási alapjainak megismerése.</p> <p>A megismert helyesírási esetek felismerése és tudatos</p>	<p>nevelési célok:</p> <p>A szófajokhoz kapcsolódó legalapvetőbb és leggyakoribb helyesírási szabályok, normák megismertetése.</p> <p>A helyzetnek megfelelő, pontos helyesírás iránti igény kialakítása,</p>		<p><i>informatika:</i></p> <p>a tantárgyra jellemző tulajdonnevek, digitális kifejezések helyesírása.</p>

<p>alkalmazása az írott szöveg megértése és szövegalkotási folyamatában; az önkontroll és szövegjavítás fokozatos önállósággal.</p> <p>Hibajavítási gyakorlatok segédeszközök használatával.</p> <p>Törekvés a mindennapi írásbeli alkotásokban az igényes helyesírásra.</p> <p>kulcsfogalmak</p> <p>Helyesírási alapelv (kiejtés elve, szóelemzés elve, hagyomány elve, egyszerűsítés elve), elválasztás.</p>	<p>fejlesztési követelmények:</p> <p>A leggyakrabban előforduló, a helyesírási alapelvekre épülő helyesírási szabályok tudatosítása, azok fokozatos önálló alkalmazásának fejlesztése az írott kommunikációban.</p> <p>A helyesírást segítő segédeszközök (helyesírási szabályzat, szótár stb.) önálló használatának fejlesztése.</p>	
---	--	--

Tematikai egység:	A szavak szerkezete és jelentése	óraszám: 3
ismeretek	követelmények	kapcsolódási pontok
<p>témák</p> <p>Az ige és főnév szemantikája. A leggyakoribb mindennapi metaforák jelentésszerkezetének megfigyelése a beszélt és írott szövegekben.</p> <p>kulcsfogalmak</p> <p>beszélt nyelvi metafora, állandósult szókapcsolat, közmondás, szólás;</p>	<p>nevelési célok:</p> <p>Szókincsbővítés, annak megtapasztaltatása, hogy ugyanazt a tartalmat többféle szerkezettel, más-más szavakkal is ki lehet fejezni. Néhány, mindennapi metafora jelentésszerkezetének megfigyeltetése. A magyar és valamely tanult, ismert idegen nyelv szerkezete közötti hasonlóságok és különbségek fölfedeztetése.</p> <p>fejlesztési követelmények:</p> <p>könyvtári kutatás, szójelentések csoportos és önálló feltárása.</p>	<p><i>Idegen nyelv:</i></p> <p>a tanult idegen nyelv szókincse, néhány állandósult szókapcsolata.</p>

Tematikai egység:	A nyelv szerkezete	óraszám: 42
ismeretek	követelmények	kapcsolódási pontok
<p>témák</p> <p>jelek világa (3), szófajok világa (15)</p> <p>kulcsfogalmak</p>	<p>nevelési célok:</p> <p>A szavak egy lehetséges osztályának, a szófajok legjellemzőbb csoportjainak áttekintése, szövegbeli és kommunikációs szerepük megfigyelése, alkalmazásuk a kommunikációban. A szófaji</p>	<p><i>Idegen nyelv:</i></p> <p>a tanult idegen nyelv hangállománya, hangtani, szótani szerkezete.</p>

<p>Az alapszófajok: ige, főnév, melléknév, számnév, határozószó, névmás, igenév/igenevek.</p> <p>mondatszók: kapcsolatteremtő, indulatszavak, módosítószók</p> <p>viszonyozók: névelő, névutó, igekötő, segédige, kötőszó</p>	<p>csoportok jellemző alaktani viselkedésének megfigyelése, főbb jellemzőinek megnevezése.</p> <p>Az alapszófajok típusai, szerkezetük, szerepük a szövegalkotásban.</p> <p>Az ige szerkezete, az igekötők szerepe az ige folyamatosságának, az irányultságának kifejezésében; az ige aspektualitása.</p> <p>A főnevek kategóriái, a tulajdonnevek néhány tipikus fajtája, szerkezete.</p> <p>A névmások szövegszervező szerepének megfigyelése, alkalmazása a szövegalkotásban.</p> <p>A tanult alapszófajok leggyakoribb képzőinek megismerése, szóalkotási gyakorlatok.</p> <p>A magyar nyelv szerkezetének összehasonlítása a tanult idegen nyelv hangtani, szótani szerkezetével.</p> <p>fejlesztési követelmények:</p> <p>Elemző képesség fejlesztése: a szófaji csoportok jellemző alaktani viselkedésének megfigyeltetése.</p>	<p><i>Természetismeret:</i> az ember hangképző szervei.</p>
---	---	---

<p>Tematikai egység:</p>	<p>Összefoglalás, gyakorlás, ismétlés</p>	<p>óraszám: 7</p>
---------------------------------	--	--------------------------

Tananyagok listája:

[Lénárd Judit](#), [Nyemcsokné Bernáth Magdolna](#), [Patonainé Kőkényesi Katalin](#): **Sokszínű magyar nyelv 6.** Mozaik Kiadó Bp. 2012 (tankönyv)

Lénárd Judit, Nyemcsokné Bernáth Magdolna, Patonainé Kökényesi Katalin: **Sokszínű magyar nyelv mf. 6.** Mozaik Kiadó Bp. 2012 (munkafüzet)

Értékelési módszerek:

Dolgozat, röpdolgozat, szóbeli felelet, projektmunka produktuma, portfólió, számítógépes (on-line) feladatok, tesztek és feladatlapok.

7. évfolyam

Belépő tevékenységformák

Kulturált nyelvi magatartás

Gyakorlatok a vitakultúra fejlesztésére: saját álláspont kialakítása és korrigálása, az ellenvélemény mérlegelése. Különböző beszédműfajok kommunikációs technikáinak megfigyelése, alkalmazása elsősorban a szándékkifejezés és a hatáskeltés szempontjából. Az írásbeli és a szóbeli közlésmód különbségeinek ismerete és tudatos alkalmazása. Részvétel irodalmi művek közös feldolgozásában, csoportmunkában, a társakkal és a tanárral való kommunikációban. Az emberi érzelmeket, viszonyulásokat megjelenítő nem nyelvi kifejezőeszközök ábrázolásának megfigyelése irodalmi művekben, jelentésük értelmezése írásban és szóban. Egy-egy drámai vagy dramatizált részlet (dialógus vagy monológ) kifejező előadása: az érzelmek visszaadása, a szereplők közötti viszonyok érzékeltetése a nem nyelvi és a verbális kifejezés eszközeivel (hangsúly, hangerő, dallam, beszédtempó, szünettartás).

Szövegértés

Minél teljesebb megértést biztosító néma olvasás, kifejező felolvasás; a szövegek tolmácsolása kifejező szövegmondással, megjelenítéssel. Különböző műfajú és rendeltetésű (szépirodalmi, ismeretterjesztő, értekező) művek szerkezetének és jelentésének feltárása. A szövegelemző eljárások bővítése szakmai-tudományos, gyakorlati és szépirodalmi művek feldolgozásában: összetettebb logikai kapcsolatok felismerése, eltérő

álláspontok elkülönítése, érvek és ellenérvek feltárása. A hétköznapi és az irodalmi kommunikáció sajátosságainak megfigyelése, különbségtétel az irodalmi kontextusban megjelenő és az egyéb nyelvi közlések értelmezése között. Szó szerinti és átvitt jelentés megkülönböztetése: áttételes jelentések, jelentésmozzanatok keresése és felfedezése irodalmi szövegekben.

Szövegalkotás

Véleménynyilvánítás a mindennapi élet megadott vagy választott témáiról: saját álláspontt érvelő megfogalmazása, cáfolat és ellenvélemény kifejtése írásban. Hozzászóláshoz, felszólaláshoz, kiselőadáshoz vázlat készítése és felhasználása a szóbeli előadáskor. Párbeszéd, érvelés az irodalmi művek formájáról és a bennük megjelenített mögöttes tartalomról a megismert szakszókincs alkalmazásával. Cselekményvázlat, olvasónapló készítése önállóan. Kreatív szövegalkotás a tartalomhoz, a kommunikációs alkalomhoz illő nyelvi, stilisztikai eszközök megfelelő kiválasztásával, összehangolásával. Epikus részletek dramatizálása, illetve drámai jelenetek tartalom- és stílushű visszaadása epikus formában.

Tanulási képesség

Önálló olvasmányválasztás, segédletek, képzőművészeti ábrázolások felkutatása megadott témához. Beszámoló, fiktív tudósítás, újságcikk stb. készítése egy adott irodalmi alak életéről, egy korszakról, eseményről korabeli dokumentumok, irodalmi művek, naplók, a témával foglalkozó, a korosztálynak szóló szakmunkák felhasználásával, önálló vagy csoportos vizsgálódás útján. Érvek, bizonyító erejű példák gyűjtése a könyvtárban, rendszerezésük vázlat és jegyzet készítésével - más tantárgyak témáiból, tankönyveiből is. A könyvtár nyomtatott dokumentumainak (segédkönyv, kézikönyv, ismeretterjesztő könyv, folyóirat), elektronikus információhordozóinak felhasználásával egyszerűbb téma önálló vagy csoportos feldolgozása: problémafelvetés, forrásválasztás és -feldolgozás segítséggel, beszámoló készítése szóban vagy írásban, hivatkozás a forrásra az idézés megfelelő módjával.

A magyar nyelv életének, rendszerének ismerete

Az egyszerű mondat részeinek és szintagmáinak biztos elemzése, értelmezése. A mondat szó szerinti és pragmatikai jelentésének felismerése, az elsődleges és másodlagos jelentés megkülönböztetése. A mondatfajták és kifejezőeszközök felismerése, megnevezése, helyes használatuk. Mondat átalakítás rokon és ellentétes értelmű mondatokkal szóban és írásban. A mondatalkotáshoz kapcsolódó nyelvhelyességi ismeretek biztonságos alkalmazása. A szóalkotási módok ismerete, a szóösszetétel, a szóképzés és a jelentés összefüggésének elemzése szépirodalmi és nem irodalmi szövegekben; szógyűjtés és játékos szóalkotás képzéssel, összetétellel. Szóösszetétel, alapszó, képzett szó, szókapcsolat

megkülönböztetése. Biztonság az egyszerű mondat központozásában, a gondolat jel, zárójel, kettőspont, pontosvessző értelmező szerepének ismerete és helyes használatuk. A tulajdonnevek és a belőlük képzett melléknevek nehezebb eseteinek helyesírása. Az egybe- és különírás elveinek ismerete és biztos alkalmazása a tanult esetekben.

Az irodalom és az olvasó kapcsolata

Az olvasott irodalmi művekben megjelenő szituációk és jellemeik, érzelmek, gondolatok és a köznapi, tapasztalati úton megismert "valóság" egyszerűbb összefüggéseinek felfedezése és bemutatása. A verselés, a zeneiség elemeinek és hatásának felismerése verses alkotásokban. A lírai formanyelv változásának vizsgálata (szerkezeti változatok, szókincs, a képiség eszközei). Ismeretek az irodalmi élet legfőbb szereplőiről, fórumairól. Beszámoló epikus és drámai művekről, tévéjátékokról: a szerkezet, a cselekményt alkotó elemek, fordulatok, a szereplők, a főhős(ök), a mellékszereplő(k), a mű kezdete és befejezése bemutatásával; a szereplők önálló jellemzése.

Az irodalmi kifejezésformák sajátosságai

A műfajoknak mint a műnemek alá rendelt kategóriáknak ismerete tanult, olvasott művek esetében. Az olvasott művek legfontosabb ismérveinek megnevezése: szerző, műfaj, téma. A cselekmény legfontosabb szerkezeti elemeinek elkülönítése, azonosítása, szerepének, tartalmának értékelése. Az egyes kompozíciós elemek közötti összefüggés, strukturális kapcsolat felfedezése, végigkövetése drámákban, nagyobb terjedelmű epikai művekben. Tér- és időviszonyoknak és ábrázolási módjuknak felismerése, összefüggésének keresése a jelentései a műben megjelenő tartalmakkal. A túlzás és általánosítás szerepének megértése, bemutatása egyes típusok ábrázolásában, a komikum tartalmi és nyelvi eszközeinek felismerése. Párhuzamok keresése a romantikus irodalom, zene és képzőművészet alkotási között - a más tárgyakban tanult ismeretek és önálló könyvtári gyűjtőmunka felhasználásával. Különböző típusok megjelenítése a tartás- és járásmód megfigyelését követően. Improvizáció a megismert drámai konvenciók és színházi formanyelv elemeinek alkalmazásával

Ismeretek az irodalomról

A hetedik osztály irodalmi anyagában főleg a XIX. század alkotói szerepelnek. Az epikai műnemet most elsősorban a nagyobb regények és a különböző válfajú kisprózai írások képviselik. Ebben az évfolyamban nagyobb szerepet kap a lírai műnem különböző műfajaival, főleg a klasszikus nagy alkotások példái alapján. A szoros irodalomtörténeti rendet most sem követjük, de módot adunk a történeti rendszerezésre is.

Tematikai egység:	Kisepikai alkotások (pl. kisregény, elbeszélés, novella, legenda, anekdota)	óraszám: 10
ismeretek	követelmények	kapcsolódási pontok
<p>témák</p> <p>Az egyes kisepikai műfajok sajátosságai (pl. tér-, időviszonyok, előreutalás, késleltetés, nézőpont, szerkesztésmód, szereplők, hangnem, téma, motívumok).</p> <p>kulcsfogalmak</p> <p>Kisepika, mese, monda, legenda, anekdota, novella, elbeszélés, kisregény, szerkezet, időrend, elbeszélői nézőpont, beszédhelyzet.</p> <p>olvasmányok:</p> <p>Mikszáth Kálmán: <i>A néhai bárány, Bede Anna tartozása</i> Jókai Mór: <i>A nagyenyedi két fűzfa</i> Csehov: Egy kereskedelmi vállalat története Hašek: Hogyan főztem magamnak lágy tojást</p>	<p>nevelési célok:</p> <p>Az érzelmi tartalmak felismerésének (pl. indulatok, szeretet, együttérzés, segítőkészség, félelem, bizalom, hála), az erkölcsi választások értelmezésének és véleményezésének fejlesztése. Az irodalmi élmény befogadásának és megosztásának fejlesztése.</p> <p>fejlesztési követelmények:</p> <p>A tanuló kisepikai alkotásokban</p> <ul style="list-style-type: none"> – azonosítja, elemzi az idő- és térviszonyokat; – érzékeli az elbeszélés és a történet időrendje közötti eltérést; – azonosítja az előreutalásokat, késleltetéseket; – felismeri az elbeszélői nézőpontot, 	<p><i>Erkölcstan:</i> nemzedékek, család, felnőttek, gyerekek kapcsolatai.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> érzelmi tartalmak kifejezése drámajátékban, szerepjátékban.</p>

	<p>beszédhelyzetet;</p> <ul style="list-style-type: none"> – műelemzések nyomán rögzíti az egyes műfajok sajátosságait; – azonosítja az irodalom nagy témáit, pl. család, iskola, gyerekek és felnőttek, próbatételek; – képes az irodalmi élmény megosztására; – képes érzelmi tartalmak felismerésére, erkölcsi választások értelmezésére és véleményezésére, pl. indulatok, szeretet, együttérzés, segítőkészség, félelem, bizalom, hála; <p>memoriterek (prózaepikai szövegrészletek) előadására.</p>	
--	---	--

Tematikai egység:	Nagyepikai alkotás – regényelemzés PORTFÓLIÓ	óraszám: 8
ismeretek	követelmények	kapcsolódási pontok
<p>témák</p> <p>Mikszáth Kálmán: <i>Szent Péter esernyője</i> – sok szempontú megközelítés. Tér- és időviszonyok, cselekmény, szerkezet, anekdotikusság. A szereplők jellemzése (egyéni állásfoglalással). Elemzések, értelmezések és kreatív írások.</p>	<p>nevelési célok:</p> <p>Annak felismerése és tudatosítása, hogy az elemző-értelmező olvasás elmélyíti az élmény- és tapasztalatszerzést, hogy az irodalomolvasás érzelmi, gondolati, erkölcsi, esztétikai élmények forrása. Epikai alkotások elemző, értelmező képességének fejlesztése. Nagyepikai alkotás(ok)ban az idő- és térviszonyok azonosítása, elemzése; az elbeszélés és a történet időrendje közötti eltérés érzékeltetése; az</p>	<p><i>Informatika:</i> források önálló feltárása és felhasználása. <i>Földrajz:</i> az olvasott művek topológiája. <i>Erkölcstan:</i> erkölcsi dilemmák.</p>

<p>kulcsfogalmak</p> <p>Nagyepika, szerkezet, időviszony, térviszony, cselekmény, fordulat, epizód, kitérő, késleltetés, előreutalás; anekdotikus; magatartásforma.</p> <p>olvasmányok:</p> <p>Mikszáth Kálmán: <i>Szent Péter esernyője</i></p>	<p>előreutalások, késleltetések szerepét azonosító szövegértelmező képességek fejlesztése. A műelemzések alapján műfaji, poétikai, tematikai, erkölcsi következtetések megfogalmazásának képessége.</p> <p>Az irodalmi élmény megosztása, önálló olvasmányválasztás indoklása, olvasmányainak ajánlása</p>	
	<p>fejlesztési követelmények:</p> <p>A tanuló nagyepikai alkotás(ok)ban</p> <ul style="list-style-type: none"> – azonosítja, elemzi az idő- és térviszonyokat; – érzékeli az elbeszélés és a történet időrendje közötti eltérést; – azonosítja az előreutalásokat, késleltetéseket; – felismeri az elbeszélői nézőpontot, beszédhelyzetet; – a műelemzés nyomán rögzíti a műfaji sajátosságokat; – azonosítja az irodalom nagy témáit (pl. család, gyerekek és felnőttek, próbatételek, szerelem); – képes az irodalmi élmény megosztására; – képes a szereplők jellemzésére, tetteik minősítésére; erkölcsi választások értelmezésére és véleményezésére; – memoriterek (prózaepikai szövegrészletek) előadására; 	

	<ul style="list-style-type: none">– képes annak felismerésére és tudatosítására, hogy az elemző-értelmező olvasás elmélyíti az élmény- és tapasztalatszerzést;– képes az irodalmi élmény megosztására, olvasmányainak ajánlására; alkalmas az önálló olvasmányválasztás indoklására	
--	--	--

Tematikai egység:	Lírai műfajok (óda, himnusz, elégia, dal, epigramma)	óraszám: 22
ismeretek	követelmények	kapcsolódási pontok
<p>témák</p> <p>Alkotások műfaji szempontokból a magyar irodalom különféle korszakaiból, műveiből és kortárs magyar lírai alkotásokból.</p> <p>Tematikus, motivikus kapcsolódások felismerése – a műválasztás felölel alapvető lírai témákat (pl. természet, évszakok és napszakok, szülőföld, haza, család, szerelem, öntudat, költősors, költészet/ars poetica).</p> <p>Nemzeti himnuszunk, ódáink. Műértelmezések, sok szempontú elemzések (pl. vershelyzet, szerkezet, műfaji változat, poétikai megoldások, versforma).</p> <p>kulcsfogalmak</p> <p>Óda, himnusz, elégia, dal, epigramma; verselési rendszer, rímes időmértékes verselés, rímtelen időmértékes verselés, versláb, spondeus, trocheus, trochaikus verselés, daktilus, kötött verssor, hexameter, pentameter, disztichon; rím, rímelhelyezkedés; szókép, hasonlat, megszemélyesítés, metafora; alakzat, ismétlés, párhuzam, ellentét, fokozás, szórendcsere.</p> <p>olvasmányok:</p>	<p>nevelési célok:</p> <p>Az alapvető lírai műfajok sajátosságainak (pl. beszédhelyzet, megszólított; tematika, motívumok, műfaji és tematikus kapcsolatok) felismerése különböző korok alkotóinak művei alapján. A ritmusérzék, a belső hallás fejlesztése. Szövegértési és szövegelemző képességek fejlesztése: alakzatok, képek azonosítása, a jelentésteremtő szerep elemzése, a kompozíció meghatározó elemeinek értelmezése, érzelmi tartalmak megértése. Szövegelemzések, értelmezések sok szempontú megközelítésben. A szöveghű, kifejező szövegmondás fejlesztése.</p> <p>fejlesztési követelmények:</p> <p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – felismeri az alapvető lírai műfajok sajátosságait különböző korok alkotóinak művei alapján (elsősorban 19-20. századi alkotások); – felismeri néhány lírai mű beszédhelyzetét, a megszólító-megszólított viszony néhány jellegzetes típusát; – azonosítja a művek tematikáját, meghatározó 	<p><i>Ének-zene:</i> ritmusok, ritmusfajták azonosítása.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> a kompozíció szerepe a festészetben, építészetben.</p>

<p>Arany János: Szondi két apródja Ady Endre: A magyar Ugaron; Csokonai Vitéz Mihály: A Reményhez Janus Pannonius: Pannónia dicsérete Kölcsey: <i>Hymnus</i>; Emléklapra Orbán Ottó: A XX. század költői Petőfi Sándor: a XIX. század költői, <i>Nemzeti dal</i>, Szeptember végén Vörösmarty: <i>Szózat</i></p>	<p>motívumait; felfedez műfaji és tematikus-motivikus kapcsolatokat;</p> <ul style="list-style-type: none"> – azonosítja a zenei és ritmikai eszközök típusait, felismeri funkciójukat, hangulati hatásukat; – azonosít képeket, alakzatokat, szókincsbeli és mondattani jellegzetességeket, a lexika jelentésteremtő szerepét megérti a lírai szövegekben; – megismeri a kompozíció meghatározó elemeit (pl. tematikus szerkezet, tér- és időszerkezet, logikai szerkezet, beszédhelyzet és változása); – felismer érzelmi tartalmakat; – sok szempontú megközelítésben elemez, értelmez különféle műfajú lírai alkotásokat és meg is tanul néhányat (pl. elégia/Csokonai Vitéz Mihály: <i>A Reményhez</i>; epigramma/Janus Pannonius: <i>Pannónia dicsérete</i>); <p>sok szempontú megközelítésben értelmezi, elemzi nemzeti himnuszunkat, ódáinkat (Kölcsey: <i>Hymnus</i>; Vörösmarty: <i>Szózat</i>; Petőfi: <i>Nemzeti dal</i>; memoriterek is).</p>	
--	---	--

Tematikai egység:	Egy korstílus – a romantika	óraszám: 6
ismeretek	követelmények	kapcsolódási pontok
<p>témák</p> <p>Egy korstílus – a romantika. Egy-két szemelvény a korszak jellemző alapvetéseiről, törekvéseiről (pl. szabadság az irodalomban; új, jellegzetes műfajok; kevertség, töredékesség; romantika és népiesség).</p> <p>Szemelvények Kölcsey, Vörösmarty, Petőfi korstílusra jellemző, különféle műfajú, tematikájú alkotásaiból</p> <p>kulcsfogalmak</p> <p>Műfaji fogalmak (pl. óda, epigramma, rapszódia); romantikus ellentétezés, romantikus képalkotás.</p> <p>olvasmányok:</p> <p>Kölcsey Ferenc: Huszt Kölcsey Ferenc: Parainesis Kölcsey Kálmánhoz Petőfi: <i>Egy gondolat bánt engemet...</i> Petőfi Sándor: Megy a juhász a számaron Lackfi János: Megy Béla bá Trabanton</p>	<p>nevelési célok:</p> <p>Az irodalmi művek megismerése során a múlt értékes törekvéseinek megbecsülése, azonosulás a máig ható értékekkel.</p> <p>Ismerkedés egy korstílussal, korstílus és mű/vek összefüggéseivel. Romantikus jegyek, vonások azonosítása, megnevezése, művészeti kapcsolódások feltárása. Képesség az önálló ismeretszerzésre, digitális források használatával.</p> <p>fejlesztési követelmények:</p> <p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – ismerkedik egy korstílussal, a korstílus és egy-egy mű közötti összefüggéssel; – ismerkedik a korszak irodalmi életével (pl. folyóiratok, színházi élet, irodalmi kapcsolatok); – megismeri a korszakolás nehézségeit; a romantika háttérét, esztétikai elveit, törekvéseit, ábrázolásmódját, hangnemeit; a stílus formajegyeit; – ismerkedik romantika és népiesség, romantika és reformkor összefüggésével; – jellemző műveken felismeri a legjellemzőbb romantikus jegyeket, vonásokat; 	<p><i>Vizuális kultúra:</i> romantikus festmények, épületek, viseletek.</p> <p><i>Ének-zene:</i> a zenei romantika.</p> <p><i>Informatika:</i> önálló ismeretszerzés, a források azonosítása.</p>

	<ul style="list-style-type: none"> – felismer zenei és képzőművészeti vonatkozásokat, kapcsolódásokat; az önálló ismeretszerzés többféle módszerével (pl. internet, elektronikus könyvtár) is gyűjt információkat.	
--	---	--

Tematikai egység:	Nagyepikai alkotás – egy Jókai-regény és a romantikus korstílus (regényelemzés)	óraszám: 8
ismeretek	követelmények	kapcsolódási pontok
<p>témák</p> <p>Nagyepikai alkotás (regényelemzés) - sok szempontú megközelítés.</p> <p>Jókai Mór: <i>A kőszívű ember fiai</i></p> <p>Tér- és időviszonyok, cselekmény, szerkezet.</p> <p>Hősök, magatartásformák, erkölcsi választások – a szereplők jellemzése (egyéni állásfoglalással).</p> <p>Regényműfaji változat (pl. heroikus regény, irányregény, utópia stb.).</p> <p>A romantika megjelenési formái (pl. szerkezet, cselekményfordulatok, jellemek, hangnem, előadásmód).</p> <p>Elemzések, értelmezések és kreatív írások.</p> <p>kulcsfogalmak</p> <p>Romantikus regény; regényműfaji változat, pl. heroikus</p>	<p>nevelési célok:</p> <p>Fogékonyság a tematikai és erkölcsi megközelítésre, értékek azonosítására, megvitatására, a szereplők erkölcsi dilemmáinak, döntéseinek mérlegelésére.</p> <p>Komplex képességfejlesztés: egy Jókai-regény sok szempontú megközelítése, elemzése (pl. idő- és térviszonyok, előreutalások, késleltetések, elbeszélői nézőpont, stílusjellemzők).</p> <p>fejlesztési követelmények:</p> <p>A tanuló egy Jókai-regényben</p> <ul style="list-style-type: none"> – azonosítja, elemzi az idő- és térviszonyokat, az előreutalásokat, késleltetéseket, epizódokat; a szereplők kapcsolatait, a cselekmény elemeit; – felismeri az elbeszélői nézőpontot, beszédhelyzetet; 	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> a történelmi regény eseményei és a történelem.</p> <p><i>Földrajz:</i> az olvasott Jókai-regény topológiája.</p> <p><i>Mozgóképkultúra és médiaismeret:</i> Jókai-regények filmes adaptációi.</p>

<p>regény; romantikus hős, jellem, ábrázolásmód.</p> <p>olvasmányok:</p>	<ul style="list-style-type: none"> – műelemzés nyomán rögzíti a műfaji sajátosságokat és romantikus epika jellemzőit; – azonosítja a műben megjelenő tematikát (pl. család, szerelem, hősiesség, hazafiság, önfeláldozás); – képes a szereplők jellemzésére, tetteik minősítésére; erkölcsi választások értelmezésére és véleményezésére; – alkalmas a megjelenített értékek, erkölcsi kérdések, motivációk, magatartásformák felismerése, értelmezésére; – alkalmas az irodalmi élmény megosztására; beszámoló, ajánlás készítésére, különféle vélemények összevetésére; – képes memoriterek (prózaepikai szövegrészek) előadására; <p>képes annak felismerésére és tudatosítására, hogy az elemző-értelmező olvasás elmélyíti az élmény- és tapasztalatszerzést.</p>	
---	--	--

Tematikai egység:	Drámai műfajok (egy komédia)		óraszám: 8
ismeretek	követelmények	kapcsolódási pontok	
<p>témák</p> <p>Drámai műfajok - egy komédia sok szempontú megközelítése</p>	<p>nevelési célok:</p> <p>Drámai mű/vek közös és önálló olvasása, befogadása, feldolgozása; a műnem jellemzőinek (pl.</p>	<p><i>Dráma és tánc:</i></p> <p>dráma és színház, a színházi megjelenítés, szituáció,</p>	

<p>Tér- és időviszonyok, szereplők rendszere, alapszituáció, cselekmény, konfliktusok. Drámai szerkezet.</p> <p>A komikum megjelenési formái (pl. helyzet- és jellemkomikum).</p> <p>Komikus jellem, jellemtípus.</p> <p>kulcsfogalmak</p> <p>Dráma, komédia, dialógus, konfliktus, alapszituáció, helyzetkomikum, jellemkomikum, típus, jellemtípus.</p> <p>olvasmányok: <i>Shakespeare: Szentivánéji álom</i></p>	<p>szerkezet, jellem, szituáció, nyelv) feltárása. Képesség az epikai és a drámai történetmegjelenítés közötti hasonlóságok és eltérések azonosítására. A műben megjelenített konfliktusok, döntések felismerése és mérlegelése. A komikum mint műfajformáló minőség felismerése, formáinak megkülönböztetése. Részvétel megjelenítésben (drámajátékban), színházi előadás megbeszélésében.</p> <p>fejlesztési követelmények:</p> <p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – megismeri a drámai műnem legfontosabb jellemzőit, a komédia műfaját közös és önálló olvasással, feldolgozással, műelemzéssel; – képes az epikai és a drámai történetmegjelenítés közötti hasonlóságok és eltérések azonosítására; – a drámai szerkezet, drámai jellem és nyelv néhány jellemzőjének felismerésére; – a komikum mint műfajformáló minőség felismerésére, formáinak megkülönböztetésére; – egy jellemtípus azonosítására; – képes szituációk és instrukciók értelmezésére, esetleg megjelenítésére; <p>alkalmas részlet megtanulására, esetleg jelenet előadására az olvasott drámai műből, valamint egy látott jelenet (színházi előadás vagy felvétele) értelmezésére.</p>	<p>jellem, díszlet, színházi szövegmondás.</p>
---	--	--

Tematikai egység:	A média kifejezőeszközei (1) Történet és elbeszélés a mozgóképen	óraszám: 3
ismeretek	követelmények	kapcsolódási pontok
<p>témák</p> <p>Helyszín- és időviszonylatok, illetve jellemek és konfliktusviszonylatok felismerése, megfigyelése a médiaszövegekben (pl. rádióműsorban, riportban).</p> <p>Átélt, elképzelt vagy hallott esemény mozgóképi megjelenítésének megtervezése az életkornak megfelelő szinten (pl. story-board, animáció, interjú alkalmazásával).</p> <p>A beállítás (snitt; a kamera által rögzített folyamatos tér és idő), a jelenet (nagyobb tér és/vagy időugrások által határolt szerkezeti egység), a fordulat és epizód fogalmának magyarázata.</p> <p>kulcsfogalmak</p> <p>Jellem, hős, konfliktus, cselekmény, történet, elbeszélés, narráció, expozíció, bonyodalom, lezárás, beállítás, jelenet, epizód, fordulat.</p>	<p>nevelési célok:</p> <p>Annak felismerése, hogy a média nyújtotta lehetőségek közti választás erkölcsi-esztétikai felelősséget is jelent.</p> <p>Az életkornak megfelelő mozgóképi (film, televízió, videó, komputerjáték, web) szövegértés képességének fejlesztése, az önálló és kritikus attitűd kialakítása, a mediális írás-olvasástudás fejlesztése.</p> <p>A médiumok nyelvi apparátusára vonatkozó alapszintű tájékozottság megszerzése.</p> <p>A korosztálynak megfelelő mozgóképi szövegeken a cselekmény- és történet szervezés, valamint az elbeszélés (narráció) megfigyelése és tudatosítása, és mindezzel összefüggésben konkrét szövegek elemzése során az expozíció, bonyodalom, lezárás már ismert fogalmainak alkalmazása.</p> <p>fejlesztési célok:</p>	<p><i>Vizuális kultúra:</i> idő- és térbeli változások megjelenítése képsorozatokkal.</p> <p><i>Dráma-tánc:</i> az alapvető fogalmak (történet, cselekmény, szándék, feszültség, konfliktus, fordulópont stb.) ismerete és alkalmazása a saját játékok értékelő megbeszélése során</p>

	Egyszerűbb médiaszövegek létrehozásával (pl. interjú, újságcikk, közösségi portálra készülő adatlap, önportré) a képzelőerő, kifejezőképesség fejlesztése.	
--	--	--

Tematikai egység:	Összefoglalás, gyakorlás, ismétlés	óraszám: 7
--------------------------	---	-------------------

Memoriter:

Egy Petőfi-vers, Janus Pannonius: *Pannónia dicsérete*, Csokonai Vitéz Mihály: *A Reményhez*

Tananyagok listája:

Posta István, Postáné Pető Györgyi: **Sokszínű irodalom 7.** Mozaik Kiadó Bp. 2012 (tankönyv)

[Postáné Pető Györgyi](#): **Sokszínű irodalom 7.** Mozaik Kiadó Bp. 2012 (munkafüzet)

[Postáné Pető Györgyi](#): Tudásszintmérő **Sokszínű irodalom 7. AB** Mozaik Kiadó Bp. 2012

Értékelési módszerek:

Dolgozat, röpdolgozat, szóbeli felelet, projektmunka produktuma, portfólió, számítógépes (on-line) feladatok, tesztek és feladatlapok, kiselőadás.

Ismeretek az anyanyelvről

A 7. osztályos nyelvtani anyag gerincét a mondatrészek tanítása képezi, hozzákapcsolva az összetett szavakat. A helyesírás tanítása a nyelvtani anyaghoz kapcsolódik. Az előző évek nyelvtani ismereteit állandóan a felszínen kell tartani.

Tematikai egység:	Beszédkészség, szóbeli szövegek megértése és alkotása	óraszám: 6
ismeretek	követelmények	kapcsolódási pontok
<p>témák Kommunikációs helyzetek (1 óra) Az érvelés (1 óra) Kiselőadás szerkezete (1 óra)</p> <p>kulcsfogalmak Vélemény, vita, érv; megbeszélés, kiselőadás,</p>	<p>nevelési célok:</p> <p>A társas viselkedés szabályozásához szükséges nyelvi kompetenciák fejlesztése, a kulturált véleménynyilvánítás, vitázás alapelveinek tudatosítása, a konfliktuskezelés képességének fejlesztése.</p> <p>Különbféle iskolai közéleti és kisközösségi beszédhelyzetek sémái, a helyzetnek és a kommunikációs célnak megfelelő beszédmód, szókincs, nyelvi viselkedés gyakoroltatása. A magyar nyelv kiejtési sajátosságainak (hangsúly, hanglejtés) tudatosításával a nyelvi, nemzeti identitás erősítése.</p> <p>A nyelvjárási változatok (pl. hangkészlet) felismertetése, az elfogadó attitűd, a másság iránti tisztelet erősítése.</p>	<p><i>Minden tantárgy:</i> felszólalás, kiselőadás, (ünnepi) beszéd, részvétel beszélgetésben, vitában.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> szöveg és kép kapcsolata a vizuális médiumokban.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> kifejező szövegmondás dramatikus játékokban.</p>
	<p>fejlesztési követelmények:</p> <p>Kifejező, a beszéd zenei eszközeit, a nem verbális jeleket a beszédhelyzetnek megfelelően használó</p>	<p><i>Ének-zene:</i> beszédhang, énekhang, beszédtempó,</p>

	<p>megnyilatkozás.</p> <p>A különféle mindennapi megnyilatkozások, üzeneteinek dekódolása.</p> <p>Az érvelés alapjainak megismerése. Részvétel beszélgetésben, vitában, a saját álláspont előadása, megvédése, esetleges korrigálása a témának, a kommunikációs helyzetnek megfelelő kifejezésmóddal.</p> <p>Reagálás mások véleményére kisközösségi (iskolai, családi, baráti) helyzetekben.</p> <p>A közéleti kommunikáció iskolai helyzetei és műfajai: megbeszélés, vita, kiselőadás, a helyzetnek és a kommunikációs célnak megfelelő beszédmód, szókincs használata.</p>	<p>ritmus.</p>
--	--	----------------

Tematikai egység:	Olvasás, szövegértés		óraszám: 4
ismeretek	követelmények	kapcsolódási pontok	
<p>témák Szövegfeldolgozás módszerei (1 óra) Kritikai gondolkodás fejlesztése (1 óra)</p> <p>kulcsfogalmak Adatkeresés, szótár, folyamatos szöveg, nem folyamatos szöveg, szövegfeldolgozás.</p>	<p>nevelési célok:</p> <p>Szövegfeldolgozási módok, adatkeresési technikák, olvasási formák (intenzív és extenzív olvasás) megismertetése. A kifejező szövegtolmácsolás képességének fejlesztése. A tanulási képesség fejlesztése: adatkeresési technikák, információkezelési módok megismertetése, gyakorlati alkalmazása nyomtatott és elektronikus szövegekben. Kritikai gondolkodás fejlesztése: az elektronikus, internetes információforrások kezelése a megbízhatóság, hitelesség szempontjából. A tömegkommunikációs szövegekben rejlő manipulációk felismerésének képességének fejlesztése. A webes felületek nem lineáris szövegeinek olvasási sajátosságainak felismertetése, a nehézségek tudatosítása.</p> <p>fejlesztési követelmények:</p> <p>A megismert szövegfeldolgozási módok gyakorlása, újabb technikák, olvasási formák megismerése (intenzív és extenzív olvasás), azok gyakorlatban</p>	<p><i>Minden tantárgy:</i> az egyes tantárgyakban olvasott szövegek feldolgozásának tantárgyi sajátosságai.</p> <p><i>Informatika:</i> keresési ismeretek alkalmazása.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> ábrák, képek, illusztrációk értelmezése.</p>	

	<p>történő alkalmazása.</p> <p>A szöveg érzelmi-gondolati tartalmát kifejező olvasás.</p> <p>A különféle szövegfeldolgozási módok (szó szerinti, kritikai, kreatív olvasás) használata elektronikus és nyomtatott, folyamatos és nem folyamatos szövegeken.</p> <p>Az olvasott szöveg tartalmának és az azt kiegészítő képek, ábrák összefüggéseinek felfedése, értelmezése.</p> <p>Adatkeresés technikái (szelektív olvasás, átfutás).</p> <p>Az internetes adatkeresés, szöveghálók, az intertextualitás kezelése, a különböző forrásokból származó adatok megbízhatóságának és használhatóságának kérdése.</p> <p>Ismeretterjesztő szövegek jellemzői és feldolgozási technikái.</p> <p>Elektronikus és nyomtatott szótárhasználat.</p>	
--	--	--

Tematikai egység:	Írás, fogalmazás		óraszám: 4
ismeretek	követelmények		kapcsolódási pontok
<p>témák</p> <p>A kommunikációs céloknak megfelelő papíralapú és elektronikus szövegek írása. Forrásjegyzék önálló elkészítése.</p> <p>A tanulást segítő papíralapú és számítógépes jegyzetelés gyakorlása, törekvés a legoptimálisabb egyéni forma kialakítására.</p> <p>Különböző nézőpontú és műfajú szövegek alkotása</p> <p>Az írásban történő bemutatkozás szabályai a papíralapú és az online felületen (önéletrajz, blogbejegyzés, internetes közösségi portál).</p> <p>kulcsfogalmak</p> <p>Jegyzet, vélemény, elektronikus szöveg, komment, önéletrajz.</p>	<p>nevelési célok:</p> <p>A társas kultúrában való részvételhez szükséges <i>írástechnikai</i> kompetenciák fejlesztése: az érzelmek hiteles kifejezésének képessége, a szeretetteljes emberi kapcsolatok ápolásának képessége, konfliktuskezelés képessége, udvariassági formulák ismerete, alkalmazása stb.</p>	<p><i>Informatika:</i> a szövegszerkesztő programok lehetőségei.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> tipográfia ismeretek.</p>	
<p>fejlesztési követelmények:</p> <p>Néhány tömegkommunikációs műfaj jellemzőinek megismertetése, a műfaji sajátosságoknak megfelelő szövegalkotás.</p> <p>Többféle jegyzetelési technika, forma elsajátíttatása, a célnak megfelelő kiválasztása, alkalmazása tanári segítséggel.</p>			

Tematikai egység:	Helyesírás		óraszám: 8
ismeretek	követelmények		kapcsolódási pontok
<p>témák</p> <p>A helyesírás értelemtükröztető szerepének felhasználása különféle írásbeli műfajokban.</p> <p>Az írásjelek, a szöveg központosításának legfontosabb szabályai.</p> <p>kulcsfogalmak</p> <p>Központosítás, írásjel (vessző, pont, kérdőjel, felkiáltójel, kettőspont, gondolatjel).</p>	<p>nevelési célok:</p> <p>A nyelvi tudatosság növelése: a normakövető és a normától eltérő helyesírás értelemtükröztető szerepének értelmezése.</p> <p>Írásjelhasználat; a szöveg központosításának, leggyakoribb szabályainak megismertetése.</p>	<p><i>Informatika:</i> a helyesírási ellenőrző programok.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> tipográfiai ismeretek – esztétikus és célszerű íráskép.</p>	
	<p>fejlesztési követelmények:</p> <p>Szövegértelmezési képességek fejlesztése:</p>		

Tematikai egység:	A nyelv szerkezete és jelentése		óraszám: 42
ismeretek	követelmények		kapcsolódási pontok
<p>témák</p> <p>A mondat nyelvi funkciója, felépítése, szerkezete, mondatfajták, szövegszervező ereje.</p> <p>Mondatátalakítási gyakorlatok a beszédhelyzetnek és a kommunikációs szándéknak megfelelően szóban és írásban.</p> <p>Szószerkezetek típusai, fajtái: mellérendelés, alárendelés. A szószerkezet típusok felépítésének megfigyelése, felismerésük és alkotásuk.</p> <p>A fő mondatrészek szerepének és mondatbeli viszonyainak, a hozzájuk kapcsolódó vonzatok jellemzőinek tanulmányozása.</p> <p>Fő mondatrészek szerepe, funkciója és fajtái, mondatbeli viszonyaik, vonzatok.</p> <p>kulcsfogalmak</p> <p>Mondatfajta, kijelentő, kérdő, felszólító, felkiáltó, óhajtó mondat.</p> <p>Egyszerű mondat; tagolt és tagolatlan mondat; minimális és bővített mondat.</p> <p>Mondatrész, alany, állítmány, tárgy, jelző (minőség,</p>	<p>nevelési célok:</p> <p>A nyelv szerkezetének, változó egységeinek megfigyeltetése mondat- és szövegépítő eljárásokkal. A mondatfajták közlési szándékának felismertetése a beszélt és írott nyelvben, alkalmazásuk a mindennapi kommunikációban.</p>	<p><i>Vizuális kultúra:</i> vizuális kommunikáció, a vizuális közlések felépítése.</p> <p><i>Idegen nyelvek:</i> a tanult idegen nyelv szóalkotása.</p>	
	<p>fejlesztési követelmények:</p> <p>A mondat szó szerinti és pragmatikai jelentésének felismertetése, az elsődleges és másodlagos jelentés megkülönböztetése.</p> <p>A modalitásnak (a mondatfajtáknak) megfelelő akusztikai eszközök tudatosítása</p>		

birtokos, mennyiség), határozó (idő, hely, mód, társ, eszköz, állapot, eredet, eredmény, részes, állandó). Szó szerkezet, mellérendelő és alárendelő szó szerkezet.		
--	--	--

Tematikai egység:	Összefoglalás, gyakorlás, ismétlés	óraszám: 8
--------------------------	---	-------------------

Tananyagok listája:

[Lerchné Dr. Egri Zsuzsanna](#): **Anyanyelv felsősöknek 7.** Szeged, 2012

[Lerchné Dr. Egri Zsuzsanna](#): **Anyanyelv felsősöknek 7.** munkafüzet. Szeged, 2012

Értékelési módszerek:

Dolgozat, röpdolgozat, szóbeli felelet, projekt munka produktuma, portfólió, számítógépes (on-line) feladatok, tesztek és feladatlapok, kiselőadás.

8. évfolyam

Belépő tevékenységformák

Kulturált nyelvi magatartás

Tájékozódás az alapvető tömegkommunikációs műfajokban; a tömegkommunikáció szerepének és hatásának fölismerése. Együttműködés a beszédpartnerekkel, a másik ember közlésének egyre pontosabb felfogása a mindennapi helyzetekben, képesség az önellenőrzésre a kommunikációs magatartásban. Irodalmi művekben, filmekben megjelenő emberi kapcsolatok, cselekedetek, érzelmi viszonyulások, konfliktusok összetettségének felfogása, értelmezése és megvitatása. A nyelvváltozatok szókészletének tudatos használata a különféle kommunikációs helyzetekben - a nyelvi illemnek megfelelően. Együttműködés a társakkal például szituációs vagy szerepjátékban.

Szövegértés

A gyakoribb tömegkommunikációs műfajok elemzése, jelentésének kibontása, hatáskeltő eszközeinek fölismerése, megnevezése, értékelése tanári segítséggel. A tájékoztató és a véleményt közlő műfajok elkülönítése: hír, tudósítás; cikk, kommentár; riport, interjú. Az olvasott szépirodalmi és egyéb szövegek mögöttes jelentéseinek tudatos keresése, önálló megfogalmazása. A művészi kifejezésmódok, stíluseszközök funkcióinak megfigyelése, értelmezése. Az adott műhöz kötődő kifejezésmód néhány jellemzőjének értelmezése, értékelése a szükséges fogalmak használatával az egyéni vélemény néhány szavas megfogalmazásával.

Szövegalkotás

Tapasztalatszerzés a mindennapi élet alapvető hivatalos iratainak (kérdőív, nyugta, kérvény, önéletrajz) megfogalmazásában. Mindennapi élethelyzetekhez, irodalmi olvasmányokhoz kapcsolódó véleményalkotás és -nyilvánítás árnyalt kifejezésmódjainak ismerete és használata. Ismertetés, könyvajánlás, kritika írása, kiselőadás tartása irodalmi művekről különféle idézési módok alkalmazásával, például egyenes és függő idézet, teljes mondat, kulcsszó stb. idézésével. Irodalmi és filmszereplők jellemének megítélése, érvelés a saját álláspont mellett a szöveg felhasználásával. Olvasmányválasztás indoklása néhány szempont felsorolásával.

Tanulási képesség

Mindennapi, közéleti és szakmai problémákról vagy irodalmi témákról ismeretek, érvek, példák gyűjtése a könyvtári tárgyi katalógus segítségével. Önálló problémafelvetés, források kiválasztása, többféle forrásból gyűjtött anyag válogatása, feldolgozása önállóan vagy csoportmunkával, az összegyűjtött anyagról szóbeli és/vagy írásos beszámoló készítése. A tanult művek közvetlen és tágabb kontextusára vonatkozó ismeretek bővítése önálló könyvtári munkával; az adatok felhasználása az értelmezésben, elemzésben.

A magyar nyelv életének, rendszerének ismerete

Mondatelemzési jártasság az összetett mondat feldolgozásában: a tagmondatok sorrendjének, a szintagmák szerkezetének és jelentésének fölismerése, értelmezése, fogalmi szintű megnevezése. A magyar nyelv legfőbb szórendi szabályainak helyes alkalmazása. A mondattani és nyelvhelyességi ismeretek biztonságos alkalmazása a szóbeli és írásbeli megnyilatkozásokban. Az idézés és a párbeszéd írásmódjának helyes alkalmazása. A helyesírás értelemtükröző szerepének belátása és felhasználása. Tájékozottság a magyar nyelv életére vonatkozó alapvető nyelvtörténeti tényekről, a magyar nyelv jellemző sajátosságairól (nyelvtípusáról). Igény a magyar nyelv és a tanult idegen nyelvek nyelvtani szerkezetének összehasonlítására. Tájékozottság a tanulók nyelvhasználatában előforduló nyelvváltozatok nyelvhelyességi kérdéseiben.

Ismeretek az irodalomról

A 8. osztály irodalmi anyagában főleg a XX. század alkotói szerepelnek. Az epikai műnemet a regények és a novellák, valamint más különböző válfajú kisprózai írások képviselik. Ebben az évfolyamban is nagyobb szerepet kap a lírai műnem különböző műfajaival. Előterbe kerülnek a magyar irodalom jelenkorához közeli alkotói pályák is. A szoros irodalomtörténeti rendet most nem követjük, de mód nyílik a történeti rendszerezésre is.

Tematikai egység:	Kisepikai alkotások - prózai és verses, pl. novella, elbeszélés, kisregény, anekdota, karcolat, komikus eposz, ballada	óraszám: 13
ismeretek	követelmények	kapcsolódási pontok
<p>témák Kisepikai alkotások - prózai és verses műfajok. Novella, elbeszélés, kisregény, anekdota, karcolat, egyperces novella, komikus eposz, ballada - műfaji rendszerezés.</p> <p>Tematikus kapcsolódások, archetipikus helyzetek felismerése (pl. gyerekkor-felnőttkor, szegénység-gazdagság, bűn-bűnhődés, házastársi kapcsolatok, hűség, kitartás, beavatás).</p> <p>Kosztolányi Dezső, Móricz Zsigmond, Mikszáth Kálmán, Örkény István műveiből</p> <p>Karinthy Frigyes: <i>Tanár úr kérem</i> – házi olvasmány. A karcolatgyűjtemény szerkezete; pár-novellák összevetése.</p>	<p>nevelési célok:</p> <p>Tematikus kapcsolódások, alapvető élethelyzetek, érzelmi tartalmak felismerése, erkölcsi választások értelmezése, és véleményezése (pl. indulatok, szeretet, együttérzés, segítőkészség, félelem, bizalom, hála).</p> <p>Kisepikai művek műelemzése eljárássainak alkalmazása, a műelemzések alapján következtetések, általánosan érvényes megállapítások megfogalmazása. Szövegtudás megosztása kifejező előadással.</p> <p>fejlesztési célok:</p> <p>A tanuló</p>	<p><i>Vizuális kultúra:</i> témák, tematikus kapcsolódások a festészetben.</p> <p><i>Erkölcstan:</i> beavatás; bűn, bűnhődés, lelkiismeret.</p>

kulcsfogalmak

Kisepika, anekdota, novella, egyperces novella, komikus eposz, szerkezet, időrend, elbeszélői nézőpont, beszédhelyzet.

olvasmányok

Kosztolányi Dezső: Sakk-matt, A kulcs,

Móricz Zsigmond: Hét krajcár,

Mikszáth Kálmán: A néhai bárány,

Örkény István: Egyperces novellák, Tóték

Karinthy Frigyes: *Tanár úr kérem*

- műelemzések során rögzíti az egyes műfajok sajátosságait is;
- felismeri az epikus közlésformát, valamint a verses és a prózaforma műfajmegkötő vagy műfaj-független szerepét;
- alkalmazza a művek már ismert értelmezési szempontjait (elemzi az idő- és térvizonyokat, szerkezeti megoldásokat, előreutalásokat, késleltetéseket);
- felismeri az elbeszélői nézőpontot, beszédhelyzetet;
- azonosítja az irodalom nagy témáit, pl. család, iskola, gyerekek és felnőttek, szegénység;
- a kisepikai műfajok rendszerezésével (eredet, forma, műfaji jellemzők) összefoglalja, átismétli a négy év során megszerzett ismereteit;
- képes az irodalmi élmény megosztására;
- képes érzelmi tartalmak felismerésére, erkölcsi választások értelmezésére és véleményezésére, pl. indulatok, szeretet, együttérzés, segítőkészség, félelem, bizalom, hála stb.;

memoriterek (verses és prózaepikai szövegrészletek) előadására.

Tematikai egység:	Nagyepikai alkotás - regényelemzés	óraszám: 8
ismeretek	követelmények	kapcsolódási pontok
<p>témák Nagyepikai alkotás – egy regény sok szempontú megközelítése. Tamási Áron: <i>Ábel a rengetegben</i> vagy Örkény István: <i>Tóték</i></p> <p>Tér- és időviszonyok, cselekmény, szerkezet, elbeszélői nézőpont, hangnem, ábrázolásmód.</p> <p>Hősök, tettek, magatartásformák – a szereplők jellemzése (egyéni állásfoglalással).</p> <p>Regényműfaji változat (pl. fejlődésregény, történelmi regény, példázatos regény). Elemzések, értelmezések és kreatív írások.</p> <p>kulcsfogalmak</p> <p>Elbeszélői nézőpont, hangnem, ábrázolásmód; fejlődésregény, humor, példázat / parabola, történelmi regény.</p> <p>olvasmány</p>	<p>nevelési célok:</p> <p>Az emberismeret, az önismeret fejlesztése: képesség a szereplők jellemzésére, tetteik minősítésére; alapvető emberi helyzetek, erkölcsi választások értelmezésére, megbeszélésére, véleményezésére.</p> <p>Nagyepikai alkotások elolvasása, több szempontú megközelítése, feldolgozása, a narráció sajátosságainak megbeszélése, megvitatása. Az irodalmi nagy témáinak felismerése, azonosítása pl. szülő és gyerek, gyerekek és felnőttek, iskola és nevelés; beavatás, próbatételek, szerelem. Az emberismeret, az önismeret fejlesztése: képesség a szereplők jellemzésére, tetteik minősítésére; alapvető emberi helyzetek, erkölcsi választások értelmezésére és megbeszélésére, véleményezésére.</p> <p>fejlesztési célok:</p> <p>A tanuló nagyepikai alkotás(ok)ban – azonosítja, elemzi az idő- és térviszonyokat, a narráció sajátosságait (az elbeszélés és a történet időrendje, előreutalások, késleltetések); a műfaji változatot;</p>	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> nagyepikai alkotások társadalomképe.</p> <p><i>Erkölcstan:</i> hősök, tettek, magatartásformák értelmezése.</p> <p><i>Mozgóképkultúra és médiaismeret:</i> nagyepikai alkotások filmes feldolgozásai és hatásuk.</p>

<p>Tamási Áron: Ábel a rengetegben</p>	<ul style="list-style-type: none"> – felismeri az elbeszélői nézőpontot, beszédhelyzetet; – azonosítja az irodalom nagy témáit, pl. szülő és gyerek, gyerekek és felnőttek, iskola és nevelés; beavatás, próbatételek, szerelem. <p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – képes a szereplők jellemzésére, tetteik minősítésére; alapvető emberi helyzetek, erkölcsi választások értelmezésére és megbeszélésére, véleményezésére; – felidézi és rendszerezi az olvasott, feldolgozott regényeket (összefoglalás); – képes az irodalmi élmény megosztására, olvasmányainak ajánlására; – alkalmas az önálló olvasmányválasztás indoklására; <p>memoriterek (prózaepikai szövegrészek) előadására.</p>	
--	--	--

Tematikai egység:	Lírai és átmeneti műfajok, műtípusok - óda, dal, epigramma, elégia, ekloga, életkép, tájlíra, hangulatlíra, gondolati líra	óraszám: 17
ismeretek	követelmények	kapcsolódási pontok
<p>témák</p> <p>Lírai és átmeneti műfajok, műtípusok, pl. óda, dal, epigramma, elégia, ekloga, életkép, tájlíra, hangulatlíra, gondolati líra - műfaji rendszerezés.</p> <p>Tematikus, motivikus kapcsolódások felismerése (a műválasztás felőlel alapvető lírai témákat, pl. természet, évszakok és napszakok, szülőföld, haza, család, szerelem, háború, szabadság, öntudat, költősors, költészet / ars poetica).</p> <p>Verstani, poétikai fogalmak rendszerezése.</p> <p>Szemelvények Ady Endre, Arany János, Csokonai Vitéz Mihály, Janus Pannonius, József Attila, Kölcsey Ferenc, Petőfi Sándor, Radnóti Miklós, Szabó Lőrinc, Vörösmarty Mihály, Weöres Sándor műveiből és kortárs magyar lírai alkotásokból.</p> <p>Szemelvények a reklám és a popzene új szóbeli költészetéből.</p>	<p>nevelési célok:</p> <p>Annak felismerése, hogy líra különböző műfajai az emberi érzelmek, erkölcsi döntések átélésének és a velük való azonosulás lehetőségét teremtik meg.</p> <p>Az alapvető lírai műfajok sajátosságainak (pl. beszédhelyzet, megszólított; tematika, motívumok, műfaji és tematikus kapcsolatok) felismerése különböző korok alkotóinak művei alapján. A ritmusérzék, a belső hallás fejlesztése. Szövegértési és szövegelemző képességek fejlesztése: alakzatok, képek azonosítása, a jelentésteremtő szerep elemzése, a kompozíció meghatározó elemeinek értelmezése, az érzelmi intelligencia, az empátia fejlesztése, az érzelmi tartalmak megértése révén. Szövegelemzések, értelmezések sok szempontú megközelítésben. A szöveghű, kifejező szövegmondás fejlesztése.</p> <p>Képesség a reklám, a popzene új szóbeli költészetének értelmezésére, közműveltségi helyének, szerepének megértésére.</p>	<p><i>Ének-zene:</i> dallam- és ritmusvariációk; énekelt versek, ritmushatások; a rockzene néhány jellemzője.</p> <p><i>Társadalomismeret;</i> <i>mozgóképkultúra</i> és <i>médiaismeret:</i> a reklámeszközök és hatásuk.</p>

<p>kulcsfogalmak</p> <p>Óda, himnusz, elégia, dal, epigramma, ekloga, verselési rendszer, rímes és rímtelen időmértékes verselés, versláb, spondeus, trocheus, trochaikus verselés, daktilus, kötött verssor, hexameter, pentameter, disztichon, rím, rímelhelyezkedés, alliteráció; szókép, hasonlat, megszemélyesítés, metafora, alakzat, ismétlés, párhuzam, ellentét, fokozás, figura etymologica, inverzió.</p> <p>olvasmányok</p> <p>Ady Endre: Párisban járt az Ősz, Szeretném, ha szeretnének, A magyar Ugaron, A föl-földobott kő, Lédával a bálban, Őrizem a szemed</p> <p>Arany János: Tetemre hívás, Vörös Rébék, Tengeri hántás</p> <p>Csokonai Vitéz Mihály: Tartózkodó kérelem, Szegény Zsuzsi a táborozáskor</p> <p>Janus Pannonius: Búcsú Váradtól</p> <p>József Attila: Tiszta szívvel, Ringató, Levegőt!, A Dunánál, Születésnapomra, Óda</p> <p>Radnóti Miklós: Tétova óda, Nem tudhatom, Hetedik ecloga, Erőltetett menet, Razglednicák</p> <p>Szabó Lőrinc: Semmiért egészen</p> <p>Vörösmarty Mihály: A Guttenberg-albumba, Gondolatok a könyvtárban</p> <p>Weöres Sándor: Az éjszaka csodái</p> <p>Pilinszky János: Francia fogoly</p>	<p>fejlesztési célok:</p> <p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – elemzi az alapvető lírai műfajok sajátosságait különböző korok alkotóinak művei alapján, értelmezi néhány lírai mű beszédhelyzetét, a megszólító-megszólított viszony néhány jellegzetes típusát; – azonosítja a művek tematikáját, meghatározó motívumait; felfedez műfaji és tematikus-motivikus kapcsolatokat; – elemzi a zenei és ritmikai eszközök típusait, felismeri funkciójukat, hangulati hatásukat; – elemzi a képeket, alakzatokat, szókincsbeli és mondattani jellegzetességeket, a lexika jelentésteremtő szerepét megérti a lírai szövegekben; – elemzi a kompozíció meghatározó elemeit (pl. tematikus szerkezet, tér- és időszerkezet, logikai szerkezet, beszédhelyzet és változása); – elemzi a művekből feltáruló érzelmi tartalmakat; – sok szempontú megközelítésben elemez, értelmez különféle műfajú lírai alkotásokat és meg is tanul néhányat (Ady Endre, József Attila, Kosztolányi Dezső, Weöres Sándor egy-egy 	
--	--	--

<p>Illyés Gyula: Egy mondat a zsarnokságról Csanádi Imre: Az 56-os évre Nemes Nagy Ágnes: Fák Nagy László: Tűz</p>	<p>művét, Radnóti Miklós <i>Nem tudhatom</i> című alkotását és kortárs magyar szerzők néhány költeményét;</p> <p>– rendszerezi műfajelméleti, verstani, poétikai ismereteit (ismétléssel is);</p> <p>ismerkedik a reklám és a popzene új szóbeli költészetével, illetve ennek helyével, szerepével, hatásával a közműveltségben.</p>	
--	--	--

Tematikai egység:	Stílusirányzatok a 20. század elején (klasszikus modernség)		óraszám: 6
	ismeretek	követelmények	kapcsolódási pontok
<p>témák</p> <p>Stílusirányzatok a 20. század elején (klasszikus modernség).</p> <p>Az impresszionizmus, szimbolizmus, szecesszió stílus- és formajegyei.</p> <p>Jellemző művek, ábrázolásmódok Ady, Babits, Juhász Gyula, Tóth Árpád műveiből.</p> <p>kulcsfogalmak</p> <p>Impresszionizmus, szimbolizmus, szecesszió, szinesztézia, allegória, szimbólum, összetett költői kép.</p> <p>olvasmányok</p> <p>Ady Endre: Párisban járt az Ősz Juhász Gyula: Milyen volt... , Tiszai csönd Babits Mihály: Messze... messze..., Új leoninusok Tóth Árpád: Körúti hajnal</p>	<p>nevelési célok:</p> <p>Annak megértése, hogy egy korszak sokféle módon vet fel erkölcsi és esztétikai kérdéseket, és sokféle műformában és hangnemben felelhet a problémákra.</p> <p>Megismerkedés egy korszak irodalmi életével és stílusirányzataival – pl. impresszionizmus, szimbolizmus, szecesszió –, az irányzatok és egy-egy mű összefüggésével. A stíluselemzési képességek fejlesztése. Az önálló ismeretszerzés, könyvtárhasználat és forráskezelés támogatása. A regionális és helyi kötődések elmélyítése a korszak irodalmi, művészeti, kulturális emlékeinek, emlékhelyeinek azonosításával.</p>	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismertek:</i> a korstílusok művelődéstörténeti, életmódbeli vonatkozásai.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> stílusirányzatok a 20. század elején.</p>	
	<p>fejlesztési célok:</p> <p>A tanuló megismerkedik</p> <ul style="list-style-type: none"> – egy korszak stílusirányzataival – pl. impresszionizmus, szimbolizmus, szecesszió –, az irányzatok és egy-egy mű összefüggésével; – ismerkedik a korszak irodalmi életével (pl. a 		

	<p><i>Nyugat</i> szerepe, hatása; irodalmi kapcsolatok);</p> <ul style="list-style-type: none"> – megismeri a korszakolás nehézségeit; – az irányzatok főbb esztétikai elveit, törekvéseit, ábrázolásmódját, stílus- és formajegyeit (szimbólumhasználat és szimbolizmus megkülönböztetésével); – jellemző műveken felismeri az irányzatok jellegzetességeit, főbb vonásait; – az önálló ismeretszerzés többféle módszerével (pl. internet, elektronikus könyvtár stb.) is gyűjt információkat; <p>keres a korszakhoz regionális és helyi kulturális kötődéseket (bármely művészeti ágból, pl. festészet, szobrászat, építészet is).</p>	
--	--	--

Tematikai egység:	Nagyepikai alkotás az ifjúsági és/vagy a szórakoztató irodalom köréből - magyar vagy világirodalom, regényelemzés	óraszám: 7
ismeretek	követelmények	kapcsolódási pontok
<p>témák</p> <p>Nagyepikai alkotás az ifjúsági és/vagy a szórakoztató irodalom köréből – egy magyar vagy világirodalmi regény sok szempontú megközelítése.</p>	<p>nevelési célok:</p> <p>A szociális képességek, az önismeret, az empátia, az erkölcsi tudatosság fejlesztése. Műmegközelítési, műelemzési eljárások alkalmazása, a személyes irodalmi élmények megosztása, olvasmányválasztás</p>	<p><i>Társadalomismeret:</i> a bűnügyi regények társadalomképe.</p>

<p>A népszerű irodalom műfajai (pl. ifjúsági, bűnügyi, fantasztikus regény, kalandregény, sci-fi), megoldásai, hatása; hangnemei (pl. humoros regény), formái (pl. naplóregény, levélregény).</p> <p>Golding: <i>A Legyek Ura</i>, Rejtő Jenő: <i>A tizennégy karátos autó</i> Verne: <i>Kétévi vakáció</i></p>	<p>önálló indoklása. Megbeszélésekben a tetszés- vagy véleménynyilvánítás árnyaltabb nyelvi formáinak alkalmazása, az eltérő ízlésítéletek különbözőségének megértése. A szórakoztató irodalom, a populáris irodalom egyes alkotásainak, különféle filmes feldolgozásoknak esztétikai szempontú, kritikus értékelése.</p>	<p><i>Vizuális kultúra; Ének-zene:</i> a populáris kultúra műfajai, jellemzői.</p> <p><i>Mozgóképkultúra és médiaismeret:</i> filmtípusok, műsortípusok (pl. sci-fi; krimi).</p>
<p>kulcsfogalmak Népszerű irodalom, bűnügyi történet, kalandregény, fantasztikus regény, tudományos-fantasztikus irodalom, humoros hangnem.</p> <p>olvasmányok Golding: <i>A Legyek Ura</i>, Rejtő Jenő: <i>A tizennégy karátos autó</i> Verne: <i>Kétévi vakáció</i></p>	<p>fejlesztési célok:</p> <p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – tudja alkalmazni a művek megközelítésének (korábban gyakorolt) lehetőségeit; – képes az irodalmi élmény megosztására, olvasmányainak ajánlására; – alkalmas az önálló olvasmányválasztás indoklására; – képes memoriterek (prózaepikai szövegrészek) előadására; – tud tájékozódni erkölcsi kérdésekben, és ezt igényli is; megérti az igazság és nézőpont, a személyes és a közösségi igazság konfliktusát; – képes az önálló műbefogadás mind teljesebb élményére, a hatás feldolgozására (csoportos beszélgetésben való részvétellel és egyéni 	

	<p>szövegalkotással egyaránt);</p> <p>– képes a tetszés- vagy véleménynyilvánítás árnyaltabb nyelvi formáinak alkalmazására, az eltérő ízlésítéletek különbözőségének megértésére;</p> <p>képes a szórakoztató irodalom, a populáris irodalom egyes alkotásainak, különféle filmes feldolgozásoknak esztétikai szempontú, kritikus értékelésére.</p>	
--	--	--

Tematikai egység:	Drámai műfajok egy tragédia	óraszám: 7
ismeretek	követelmények	kapcsolódási pontok
<p>témák</p> <p>Drámai műfajok - egy tragédia sok szempontú megközelítése.</p> <p>Shakespeare: <i>Romeo és Júlia</i></p> <p>Tér- és időviszonyok, szereplők rendszere, alapszituáció, cselekmény, konfliktusok. Drámai szerkezet.</p> <p>A meghatározó minőség szerepe (tragikus/komikus cselekmény; tragikus/komikus hős).</p>	<p>nevelési célok:</p> <p>A drámában megjelenített konfliktusok, erkölcsi választások mérlegelése és értékelése, azonosulás a műben megjelenített pozitív értékekkel, magatartásokkal.</p> <p>Drámai mű közös és önálló olvasása, befogadása, feldolgozása; a műnem jellemzőinek (pl. szerkezet, jellem, szituáció, nyelv) feltárása. Képesség drámai hősök jellemzésére, kapcsolataik, konfliktusaik elemzésére. A tragikum mint műfajformáló minőség megértése, műbeli megjelenési formáinak felismerése. Különböző dramaturgiai formák</p>	<p><i>Erkölcstan:</i></p> <p>tragikus/komikus történet, cselekmény; érték, értékvesztés.</p>

<p>Hősök (egyéni és tipikus vonások). Tragikus bukás, értékvesztés/komikus lelepleződés.</p> <p>kulcsfogalmak</p> <p>Dráma, komédia, tragédia, komikum, tragikum, dialógus, konfliktus, alapszituáció, drámai nyelv, drámai jellem.</p>	<p>kipróbálása révén (pl. helyzetgyakorlat, stílusgyakorlat, dramatikusan improvizáció) az empatikus készségek fejlesztése.</p>	
	<p>fejlesztési célok:</p> <p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ felismeri és elemzi a drámai műnem főbb jellemzőit, a választott alkotás műfaját közös és önálló olvasással, feldolgozással, műelemzéssel; ☐ elemzi a drámai szerkezet, drámai jellem és nyelv néhány jellemzőjét; ☐ felismeri a tragikumot/komikumot mint műfajformáló minőséget, elemzi a műbeli megjelenési formáit; ☐ tudja jellemezni a drámai hősöket, elemezni kapcsolataikat, konfliktusaikat; ☐ képes szituációk és instrukciók értelmezésére, esetleg megjelenítésére; ☐ tud elemezni és értelmezni egy látott jelenetet (színházi előadás vagy felvétele); ☐ alkalmas egy szövegrészlet megtanulására, jelenet előadására az olvasott drámai műből vagy annak alapján; ☐ különféle dramatikusan formák kipróbálása révén (pl. helyzetgyakorlat, stílusgyakorlat, dramatikusan improvizáció) fejlődik empatikus készsége. 	

Tematikai egység:	A média kifejezőeszközei (2) A mozgóképi és az írott sajtó szövegeinek rendszerezése	óraszám: 3
ismeretek	követelmények	kapcsolódási pontok
<p>témák Mozgóképismeret Sajtóműfajok</p> <p>kulcsfogalmak</p> <p>Dokumentum, fikció, műfaji, western, sci-fi, melodráma, burleszk, thriller; szerzői, ábrázolási konvenció; tudósítás, riport, kritika, publicisztika.</p>	<p>nevelési célok:</p> <p>Annak belátása, a mozgóképi és írott szövegek közti választás erkölcsi-esztétikai mérlegelést és értékelést igényel.</p> <p>Az életkornak megfelelő mozgóképi (film, televízió, videó, komputerjáték, web) szövegértés képességének fejlesztése, önálló és kritikus attitűd kialakítása, a mediális írás-olvasástudás fejlesztése.</p> <p>A médiumok nyelvi apparátusára vonatkozó alapszintű tájékozottság megszerzése.</p> <p>A tudatos szövegválasztás képességének fejlesztése.</p> <p>fejlesztési követelmények:</p> <p>Annak tudatosítása és próbája, hogy noha a mozgóképi szövegeknek nincs minden szövegre alkalmazható osztályozása, a filmek értelmezését, elemzését segíti a rendszerezés néhány alapszempontja (a valóságanyag természete, dokumentumfilm-fikció; az alkotói szándék és nézői elvárás – műfajfilm, szerzői film).</p>	<p><i>Ének-zene:</i> zenei stílusok, műfajok ismerete - dal, kánon, kórusmű, szimfónia, más hangszeres és zenekari művek, opera.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> Képzőművészeti ágak, az építészet, a design főbb jellemzőinek ismerete.</p>

	<p>A szerzői és a műfajfilm néhány meghatározó jellemzőjének meghatározása (a nézők számára ismerős témák, szériaszerű filmalkotások, könnyen befogadható ábrázolási konvenciók, illetve a személyesebb, a szerzővel azonosítható eredeti formanyelv használata).</p> <p>A meghatározó sajtóműfajok felismerése, alapvető jellemzőik tudatosítása (tudósítás, riport, publicisztika, kritika).</p>	
--	--	--

Tematikai egység:	A média társadalmi szerepe, használata A média nyelve, a médiaszövegek értelmezése	óraszám: 4
ismeretek	követelmények	kapcsolódási pontok
<p>témák</p> <p>Médiaszövegek, műsorok</p> <p>kulcsfogalmak</p> <p>Szimbolikus kód, technikai kód, mágikus gondolkodás, értelmezési keret, egyirányú kommunikáció, interaktív</p>	<p>nevelési célok:</p> <p>Annak belátása, hogy a média nagyfokú társadalmi szerepet játszik; a szerep megítéléséhez elvi-erkölcsi alapon nyugvó mérlegelés szükséges.</p> <p>A média, kitüntetetten az audiovizuális média és az internet társadalmi szerepének, működési módjának tisztázása.</p> <p>Alapszintű, a média művelődéstörténetére vonatkozó tájékozottság megszerzése, a naiv fogyasztói szemlélet átértékelése.</p>	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> a médiumok hírei és a környezetben tapasztalt valóság összehasonlítása.</p> <p><i>Informatika:</i> algoritmus kódolása a számítógép számára egyszerű</p>

<p>kommunikáció, sztereotípiák, reprezentáció.</p>	<p>Önálló és kritikus attitűd kialakítása, a kritikai médiatudatosság fejlesztése. A résztvevő és aktív állampolgári szerep elsajátítása, kritikai képességek fejlesztése.</p>	<p>programozási nyelven.</p>
	<p>fejlesztési követelmények:</p> <p>Annak felismerése, hogy a médiaszövegek megformálásához („írásához”) és megértéséhez („olvasásához”) az adott médiumra vonatkozó nyelvismeretre van szükség, és a tömegkommunikáció médiumai más- és más jelrendszert, kódokat használnak írott, szimbolikus – , például egy képen látható tárgy – és technikai –, például a kameramozgás – kódokat).</p> <p>Annak tudatosítása, hogy a technikai úton rögzített képeket (is) alkalmazó kommunikáció sajátossága, hogy a képeken, mozgóképeken látható formáknak, motívumoknak nincs pontosan meghatározott értelme – a jelentés nagymértékben függ a befogadótól.</p> <p>A mágikus gondolkodás fogalmának vizsgálata, meghatározása (a tárgyak képének azonosítása az ábrázolttal, a kép és a valóság öntudatlan azonosítása).</p>	

Annak felismerése, hogy míg a művek esetében a befogadó a szerző által megjelenített cselekményvilág eseményeiből maga konstruálja a történetet, a média direkt értelmezési kereteket kínál a fogyasztónak a közrebocsátott történetjavaslatok értelmezésére.

Kérdések és állítások megfogalmazása a mediatizált kommunikáció egyirányú és/vagy interaktív jellegével kapcsolatban.

Annak megismerése és aktuális médiaesemények feldolgozásával tudatosítása, miért és hogyan érvényesül a médiában a sztereotip megfogalmazás kényszere, milyen veszélyekkel járhat mindez.

A nemeknek, foglalkozásoknak, életmódmintáknak, kisebbségeknek a tapasztalati valóságtól eltérő megjelenítésének felismerése a médiában, annak tudatosítása, hogy a médiaszövegek a közösség kulturális képviselői (reprezentánsai).

A sztereotípiák és a reprezentáció fogalmának meghatározása, annak érzékelése, miért problematikus, hogy a világ nem olyan módon jelenik meg a médiában, mint a tapasztalati valóságban.

Élmények és tapasztalatok összevetése a média által közvetített, megjelenített világokkal (pl. hírműsorok, talk-showk, reality-showk, életmód magazinok, közösségi portálok alapján az azonosságok és az

	eltérések megfigyelése, megbeszélése). Azonos események eltérő megfogalmazásainak összevetése, ésszerű indoklás az egyszerűbb reprezentációk különbözőségeire (érdekek, nézőpontok, politikai és gazdasági érintettség), illetve műfaji, nyelvi különbségek feltárása a hírműsorokban, hírportálokon, napisajtóban).	
--	---	--

Tematikai egység:	Összefoglalás, gyakorlás, ismétlés	óraszám: 7
--------------------------	---	-------------------

Memoriter:

Ady Endre egy verse, Radnóti Miklós: Nem tudhatom, József Attila egy verse, további versek a XX. És XXI. századból.

Tananyagok listája:

Posta István, Postáné Pető Györgyi: **Sokszínű irodalom 8.** Mozaik Kiadó Bp. 2012 (tankönyv)

[Postáné Pető Györgyi](#): **Sokszínű irodalom 8.** Mozaik Kiadó Bp. 2012 (munkafüzet)

[Postáné Pető Györgyi](#): Tudásszintmérő **Sokszínű irodalom 8. AB** Mozaik Kiadó Bp. 2012

Értékelési módszerek:

Dolgozat, röpdolgozat, szóbeli felelet, projektmunka produktuma, portfólió, számítógépes (on-line) feladatok, tesztek és feladatlapok, kiselőadás.

Ismeretek az anyanyelvről

A 8. osztály nyelvtani anyaga a megelőző években jelen lévő ismeretek nyelvi szintek szerinti elmélyítése, rendszerezése és összefoglalása. Gerincét az összetett mondatok tanítása képezi, mégpedig a rendszermondat és a szövegmondat vonatkozásában (vö. a mondat megszerkesztettsége és beszerkesztettsége). A helyesírás tanítása a nyelvtani anyaghoz kapcsolódik; a régebbi ismereteket állandóan a felszínen kell tartani.

Tematikai egység:	Beszédkészség, szóbeli szövegek megértése és alkotása	óraszám: 7
ismeretek	követelmények	kapcsolódási pontok
<p>témák Kommunikációs helyzetek (1 óra) Az érvelés (1 óra) Kiselőadás szerkezete (1 óra)</p> <p>kulcsfogalmak Vélemény, vita, érv; megbeszélés, kiselőadás,</p>	<p>nevelési célok:</p> <p>A társas viselkedés szabályozásához szükséges nyelvi kompetenciák fejlesztése, a kulturált véleménynyilvánítás, vitázás alapelveinek tudatosítása, a konfliktuskezelés képességének fejlesztése.</p> <p>Különféle iskolai közéleti és kisközösségi beszédhelyzetek sémái, a helyzetnek és a kommunikációs célnak megfelelő beszédmód, szókincs, nyelvi viselkedés gyakoroltatása. A magyar nyelv kiejtési sajátosságainak (hangsúly, hanglejtés) tudatosításával a nyelvi, nemzeti identitás erősítése.</p> <p>A nyelvjárási változatok (pl. hangkészlet) felismertetése, az elfogadó attitűd, a másság iránti tisztelet erősítése.</p>	<p><i>Minden tantárgy:</i> felszólalás, kiselőadás, (ünnepi) beszéd, részvétel beszélgetésben, vitában.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> szöveg és kép kapcsolata a vizuális médiumokban.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> kifejező szövegmondás dramatikus játékban.</p>

	<p>fejlesztési követelmények:</p> <p>Kifejező, a beszéd zenei eszközeit, a nem verbális jeleket a beszédhelyzetnek megfelelően használó megnyilatkozás.</p> <p>A különféle mindennapi megnyilatkozások, üzeneteinek dekódolása.</p> <p>Az érvelés alapjainak megismerése. Részvétel beszélgetésben, vitában, a saját álláspont előadása, megvédése, esetleges korrigálása a témának, a kommunikációs helyzetnek megfelelő kifejezésmóddal.</p> <p>Reagálás mások véleményére kisközösségi (iskolai, családi, baráti) helyzetekben.</p> <p>A közéleti kommunikáció iskolai helyzetei és műfajai: megbeszélés, vita, kiselőadás, a helyzetnek és a kommunikációs célnak megfelelő beszédmód, szókincs használata.</p>	<p><i>Ének-zene:</i> beszédhang, énekhang, beszédtempó, ritmus.</p>
--	--	---

Tematikai egység:	Olvasás, szövegértés		óraszám: 2
ismeretek	követelmények	kapcsolódási pontok	
<p>témák Szövegfeldolgozás módszerei (1 óra) Kritikai gondolkodás fejlesztése (1 óra)</p> <p>kulcsfogalmak Adatkeresés, szótár, folyamatos szöveg, nem folyamatos szöveg, szövegfeldolgozás.</p>	<p>nevelési célok:</p> <p>Szövegfeldolgozási módok, adatkeresési technikák, olvasási formák (intenzív és extenzív olvasás) megismertetése. A kifejező szövegtolmácsolás képességének fejlesztése. A tanulási képesség fejlesztése: adatkeresési technikák, információkezelési módok megismertetése, gyakorlati alkalmazása nyomtatott és elektronikus szövegekben. Kritikai gondolkodás fejlesztése: az elektronikus, internetes információforrások kezelése a megbízhatóság, hitelesség szempontjából. A tömegkommunikációs szövegekben rejlő manipulációk felismerésének képességének fejlesztése. A webes felületek nem lineáris szövegeinek olvasási sajátosságainak felismertetése, a nehézségek tudatosítása.</p> <p>fejlesztési követelmények:</p> <p>A megismert szövegfeldolgozási módok gyakorlása, újabb technikák, olvasási formák megismerése (intenzív és extenzív olvasás), azok gyakorlatban történő alkalmazása.</p>	<p><i>Minden tantárgy:</i> az egyes tantárgyakban olvasott szövegek feldolgozásának tantárgyi sajátosságai.</p> <p><i>Informatika:</i> keresési ismeretek alkalmazása.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> ábrák, képek, illusztrációk értelmezése.</p>	

	<p>A szöveg érzelmi-gondolati tartalmát kifejező olvasás.</p> <p>A különféle szövegfeldolgozási módok (szó szerinti, kritikai, kreatív olvasás) használata elektronikus és nyomtatott, folyamatos és nem folyamatos szövegeken.</p> <p>Az olvasott szöveg tartalmának és az azt kiegészítő képek, ábrák összefüggéseinek felfedése, értelmezése.</p> <p>Adatkeresés technikái (szelektív olvasás, átfutás).</p> <p>Az internetes adatkeresés, szöveghálók, az intertextualitás kezelése, a különböző forrásokból származó adatok megbízhatóságának és használhatóságának kérdése.</p> <p>Ismeretterjesztő szövegek jellemzői és feldolgozási technikái.</p> <p>Elektronikus és nyomtatott szótárhasználat.</p>	
--	--	--

Tematikai egység:	Írás, fogalmazás		óraszám: 2
ismeretek	követelmények		kapcsolódási pontok
<p>témák</p> <p>A kommunikációs céloknak megfelelő papíralapú és elektronikus szövegek írása. Forrásjegyzék önálló elkészítése.</p> <p>A tanulást segítő papíralapú és számítógépes jegyzetelés gyakorlása, törekvés a legoptimálisabb egyéni forma kialakítására.</p> <p>Különböző nézőpontú és műfajú szövegek alkotása</p> <p>Az írásban történő bemutatkozás szabályai a papíralapú és az online felületen (önéletrajz, blogbejegyzés, internetes közösségi portál).</p> <p>kulcsfogalmak</p> <p>Jegyzet, vélemény, elektronikus szöveg, komment, önéletrajz.</p>	<p>nevelési célok:</p> <p>A társas kultúrában való részvételhez szükséges <i>írástechnikai</i> kompetenciák fejlesztése: az érzelmek hiteles kifejezésének képessége, a szeretetteljes emberi kapcsolatok ápolásának képessége, konfliktuskezelés képessége, udvariassági formulák ismerete, alkalmazása stb.</p>	<p><i>Informatika:</i> a szövegszerkesztő programok lehetőségei.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> tipográfia ismeretek.</p>	
<p>fejlesztési követelmények:</p> <p>Néhány tömegkommunikációs műfaj jellemzőinek megismertetése, a műfaji sajátosságoknak megfelelő szövegalkotás.</p> <p>Többféle jegyzetelési technika, forma elsajátíttatása, a célnak megfelelő kiválasztása, alkalmazása tanári segítséggel.</p>			

Tematikai egység:	Helyesírás		óraszám: 9
ismeretek	követelmények		kapcsolódási pontok
<p>témák</p> <p>A helyesírás értelemtükröztető szerepének felhasználása különféle írásbeli műfajokban.</p> <p>Az írásjelek, a szöveg központosításának legfontosabb szabályai.</p> <p>kulcsfogalmak</p> <p>Központosítás, írásjel (vessző, pont, kérdőjel, felkiáltójel, kettőspont, gondolatjel).</p>	<p>nevelési célok:</p> <p>A nyelvi tudatosság növelése: a normakövető és a normától eltérő helyesírás értelemtükröztető szerepének értelmezése.</p> <p>Írásjelhasználat; a szöveg központosításának, leggyakoribb szabályainak megismertetése.</p>	<p><i>Informatika:</i> a helyesírási ellenőrző programok.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> tipográfiai ismeretek – esztétikus és célszerű íráskép.</p>	
	<p>fejlesztési követelmények:</p> <p>Szövegértelmezési képességek fejlesztése:</p>		

Tematikai egység:	A nyelv állandósága és változása		óraszám: 7
ismeretek	követelmények	kapcsolódási pontok	
<p>témák Nyelvcsaládok A magyar nyelv eredete Nyelvtörténeti korszakok</p> <p>kulcsfogalmak Nyelvváltozat, nyelvcsalád, uráli nyelvcsalád.</p>	<p>nevelési célok:</p> <p>A mai és korábbi nyelvállapot különbségének felismertetése.</p> <p>A nyelvi tudatosság fejlesztése: a nyelv állandóságának éssváltásának megfigyelése, értelmezése különböző régi és mai szövegeken.</p> <hr/> <p>fejlesztési követelmények:</p> <p>A nyelv állandóságának és változásának megfigyelése különböző régi és mai szövegeken. A nyelvi változás bizonyítékainak értelmezése különböző korokból származó írott szövegeken és irodalmi példákon.</p> <p>Nyelvhasználatunk, a környezetünkben lévő nyelvváltozatok néhány jellemzőjének megfigyelése, megnevezése.</p> <p>A Magyarországon élő nemzetiségek nyelve, nyelvhasználat.</p> <p>A szókincs változása: régi és új szavak, kifejezések gyűjtése, összehasonlítása.</p> <p>A magyar nyelv eredete (finnugor rokonság), helye a nyelvek között. Nyelvünk agglutináló (ragasztó) jellegének bizonyítékai példákkal.</p>	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> a magyarság történetének kezdetei.</p> <p><i>Ének-zene:</i> régi és új stílusú népdalok.</p>	

Tematikai egység:	A nyelv szerkezete és jelentése		óraszám: 29
ismeretek	követelmények	kapcsolódási pontok	
<p>témák Összetett mondatok Az alárendelés és a mellérendelés fajtái A szóösszetétel típusai</p> <p>kulcsfogalmak</p> <p>Összetett mondat; alárendelő és mellérendelő mondat.</p>	<p>nevelési célok:</p> <p>A nyelv szerkezetének, változó egységeinek megfigyeltetése mondat- és szövegépítő eljárásokkal. A szóalkotási módok megismertetése.</p> <hr/> <p>fejlesztési követelmények:</p> <p>A mondat nyelvi funkciója, felépítése, szerkezete, mondatfajták, szövegszervező ereje. Mondatátalakítási gyakorlatok a beszédhelyzetnek és a kommunikációs szándéknak megfelelően szóban és írásban. A szóösszetételek típusai, jelentésük változása, helyesírási szabályai. A szóösszetétel, a szóképzés és a jelentés összefüggésének elemzése szépirodalmi és nem irodalmi szövegekben; szógyűjtés és játékos szóalkotás-képzéssel, összetétellel. Szóösszetétel, alapszó, képzett szó, szókapcsolat megkülönböztetése.</p>	<p><i>Vizuális kultúra:</i> vizuális kommunikáció, a vizuális közlések felépítése.</p> <p><i>Idegen nyelvek:</i> a tanult idegen nyelv szóalkotása.</p>	

Tematikai egység:	Helyesírás	óraszám: 9
ismeretek	követelmények	kapcsolódási pontok
<p>témák Írásjelek használata, központosítás Az idézés szabályai Összetett szavak helyesírása</p> <p>kulcsfogalmak</p> <p>Központosítás, írásjel (vessző, pont, kérdőjel, felkiáltójel, kettőspont, gondolatjel). Egyenes, szabad függő, függő idézet.</p>	<p>nevelési célok:</p> <p>A nyelvi tudatosság növelése: a normakövető és a normától eltérő helyesírás értelemtükrözőtető szerepének értelmezése. Szövegértelmezési képességek fejlesztése: a mondatfajták, a mondat szerkezeti típusainak írásjelhasználata; a szöveg központosításának, a párbeszéd és az idézetek leggyakoribb szabályainak megismertetése.</p> <p>A nyelvtani ismeretek alapján megismert összetett szavak helyesírása, az értelemtükrözőtető rendszer megismertetése.</p> <p>fejlesztési követelmények:</p> <p>A helyesírás értelemtükrözőtető szerepének felhasználása különféle írásbeli műfajokban. Az írásjelek, a szöveg központosításának legfontosabb szabályai. Az idézetek (egyenes, szabad függő, függő) írásmódja. Összetett szavak helyesírásának alapvető szabályainak megismerése, alkalmazása.</p>	

Tematikai egység:	Összefoglalás, gyakorlás, ismétlés	óraszám: 7
-------------------	------------------------------------	------------

Memoriter:

Halotti beszéd és könyörgés (részlet), Ómagyar Mária-siralom

Tananyagok listája:

[Lerchné Dr. Egri Zsuzsanna](#): **Anyanyelv felsősöknek 8.** Szeged, 2012

[Lerchné Dr. Egri Zsuzsanna](#): **Anyanyelv felsősöknek 8** munkafüzet. Szeged, 2012

Pojják Klára – Szabó M. Ágnes: **Magyar felvételi feladatsorok 3.** M.R.O Kiadó, 2010

Értékelési módszerek:

Dolgozat, röpdolgozat, szóbeli felelet, projektmunka produktuma, portfólió, számítógépes (on-line) feladatok, tesztek és feladatlapok.

MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM

Az alábbi helyi tanterv a gimnázium 9-12. évfolyamai számára készült.

Az anyanyelvi nevelés alapvető feladata a nyelv mint változó rendszer megismerése, illetve a nyelvi kompetencia fejlesztése annak érdekében, hogy a tanulók életkoruknak megfelelő szinten birtokolják azt írásban és szóban egyaránt. Így képessé válnak a nyelv funkcionális elemzésére, gyakorlati alkalmazására. Mindez segíti és megalapozza a tanulók önálló ismeretszerzését, tanulását, valamint a velük szoros összefüggésben levő differenciált gondolkodást, az élethosszig tartó tanulás képességét és igényét.

Az anyanyelvi nevelés tudatosítja a diákokban: a nyelv változó, fejlődő rendszer, eszközszerű használata elengedhetetlen a világról való tudás megszerzéséhez és a hatékony kifejezőképesség fejlesztéséhez. A nyelvi rendszer nem értelmezhető a beszélőtől független létező jelenségként, a nyelvi jelentés a nyelv szóbeli és írásos működése során jön létre. Feladata továbbá, hogy tudatosítsa és rendszerezze a korábban megszerzett tudást a nyelv társas, társadalmi szerepéről, a nyelv és gondolkodás viszonyáról, az anyanyelv jelenbeli és múltbeli változásairól, más nyelvekkel való azonosságairól és különbözőségeiről.

A magyar nyelvi képzés célja a szövegelemzési jártasság fokozatos bővítése a tanult szövegtani, jelentéstani, stilisztikai, retorikai ismeretekkel; a kritikai érzék továbbfejlesztése különféle műfajú és témájú és megjelenésű (pl. multimédiás-digitális, audiovizuális) szövegek értelmezésében, szerkezeti és stíláriis minőségének értékelésében, saját szövegek alkotásában.

Az irodalom műveltségterület tartalmi hozzájárulnak a tanulók lelki-érzelmi nevelődéshez. Ez pedig, különösen a pszichoszomatikus problémákra érzékeny serdülőkorban, támogatja a testi-lelki egészség megőrzését, fenntartását. Az irodalmi olvasmányok, élmények belső tartalékok is, fejlesztik az önismeretet, a valóságismeretet, összességükben az élet értékét sugallják.

Az irodalomtanítás alapvető célja irodalmi művek olvasása, értelmezése, megvitatása. A műveltségépítés szempontja a hagyományos műnemi és műfaji keretek átalakulásának, megszűnésének megfigyelése, megnevezése és értelmezése: új regénytípusok és regényszerkezetek, a tárgyias líra, az összetett hangneműség, a groteszk és az irónia szerepének megértése.

A tantárgy azzal is számol, hogy az elektronikus információhordozók, a világháló térhódításának és napi használatának közegében működik. E kihívás ugyanis jelentős erővel alakítja az anyanyelvi kultúrát és hat az irodalomolvasás szellemi jelentőségére. A digitális kultúrát és a hatékony önálló tanulást egyaránt fejlesztik az önálló adatgyűjtés módszerei, a könyvtári szolgáltatások, katalógusok, bibliográfiák használata mellett az internet kínálta lehetőségek alkalmazása. A tantárgy kínálta lehetőség és feladat is egyúttal a megfelelő információk kiválasztása, rendszerezése, egyszerűbb bibliográfia, forrásjegyzék összeállítása, az információfeldolgozás, az idézés technikai szabályainak, etikai normáinak ismerete és alkalmazása.

A magyar nyelv és irodalom tantárgy a tartósan elfogadott értékekkel szerves egységben, párhuzamosan közvetíti a jelenben alakuló, változó nyelvi és irodalmi kultúrát.

A tanterv a **vizsgakövetelmények témaköreit is figyelembe véve** tartalmazza a tananyagot, az egyes anyagrészek sorrendjét, a ráfordítható óraszámot, a fejlesztési feladatokat és a tantárgyon belüli, esetleg tantárgyak közötti kapcsolódási lehetőségeket.

9–10. évfolyam

Tankönyvek:

- **Magyar nyelv:**
- **Irodalom:**

A magyar nyelvi tanulmányok, a nyelvvel és a nyelv megismerésével kapcsolatos tevékenységek célja a tanulók szövegértési technikáinak, szókincsének, befogadói érzékenységének, fogalomértésének és fogalomhasználatának bővítése, fejlesztése. Kiemelt cél továbbá az anyanyelvű írásbeliség normáinak alkalmazása, olvasható írás, biztos, problémaérzékeny helyesírás. Elvárt az olvasási és szövegértési képességek folyamatos differenciálása és mélyítése; az értő hangos és néma olvasás, amely magában foglalja a különféle nyelvi szintek jelenségeinek felismerését, azonosítását, jelentésadó és jelentésmódosító szerepükre való reflexiót, a megértés szóbeli és írásbeli alkalmazását az elemi feladatmegoldástól a beszélgetésen át az önálló írásműig. Az anyanyelvi képzés kiemelt területe különféle hosszúságú, bonyolultságú, műfajú, rendeltetésű (pl. szépirodalmi, dokumentum- és ismeretterjesztő) különféle hordozókon közzétett szövegek olvasása, illetve megértésének, értelmezésének fejlesztése. A szövegalkotási képesség fejlesztésével összefüggő, azt megelőző, illetve kísérő feladat az önálló jegyzet és vázlatkészítés fejlesztése, az olvasott szöveg tartalmával kapcsolatos saját vélemény megfogalmaztatása szóban és írásban.

A kulturált nyelvi magatartás kialakítása feltételezi az önkifejezéshez és a társas-társadalmi párbeszédhez szükséges szóbeli nyelvi képességek fejlesztését. Átfogó cél a beszédpartnerekhez alkalmazkodó, a beszédhelyzetnek megfelelő nyelvi magatartás kialakítása, hangzó szövegek verbális és nem verbális kódjainak megértése és értelmezése, a hangzó szöveg különféle kommunikációs helyzetekben, beszédszándékokkal és célokkal, a beszédpartnerek kommunikációs szándékának, nem nyelvi jeleinek felismerése, azonosítása.

Elvárt feladat a mai magyar nyelv árnyalt és igényes használatához szükséges nyelvi, nyelvtani ismeret továbbépítése, fejlesztése; felkészítés a nyelvtani ismereteik önállóan alkalmazására a nyelvi-nyelvhasználati jelenségek megközelítésében. Cél az önálló kézikönyvhasználat mellett a biztos helyesírású szövegek megírása. A nyelvi tudatosság fejlesztésének része, hogy a tanuló képessé váljon szövegformálási, szövegszerkesztési és helyesírási problémák megnevezésére a hibák önálló javítására.

A magyar nyelvi fejlesztés és ismeretanyag tartalmazza szakmai-tudományos, publicisztikai, közéleti, szépirodalmi szövegek földolgozását, értelmezését, értékelését jelentéstani és stilisztikai szempontok érvényesítésével (pl. szinonimitás, többértelműség, konkrét és átvitt jelentés; szóképek, alakzatok, hangszimbólumok, jóhangzás). A szövegek feldolgozásának célja az analízis, jelentésfeltáró és a szöveget egybevető (holisztikus) szövegelemzési eljárások alkalmazása, a fent mondottakkal egybehangzóan szakmai-tudományos, ismeretterjesztő, publicisztikai, közéleti szövegek jelentésének értelmezésében. Cél a szövegelemzés már ismert módszereinek gazdagítása a stilisztikai és szövegtani ismeretek alkalmazásával. E tevékenységekhez járul a szöveg vizuális összetevőinek értelmezése különféle digitális, informatikai alapú műfajokban. A szövegértés fejlesztése eljut oda, hogy a tanuló kritikai és kreatív olvasással képes szakmai-tudományos, publicisztikai – írott, audiovizuális, digitális környezetben megjelenő – szövegek, metaforikus, metonimikus jelentésének feltárására, értelmezésére,

manipulációs szándékok, technikák felfedezésére, szépirodalmi, szakmai, publicisztikai szóbeli és írásos szövegek értékelésében a szerkezeti és stiláris egység, a vizuális megformáltság, a kifejtettség és információs gazdagság fölismerésére, értékelésére. Ismeri hivatalos írásművek (meghatalmazás, elismervény, jegyzőkönyv, szakmai önéletrajz) jellemzőit, és képes önálló (kézi és digitális) szövegalkotásra e műfajokban. Képes a konnotatív jelentések felfedezésével a szépirodalmi művek üzenetének teljesebb megértésére.

Az irodalomtanítás feladata – szoros együttműködésben az anyanyelvi képesséssel – az olvasott, feldolgozott irodalmi művek érzelmi, gondolati befogadásának támogatása, a művek műfaji természetének megfelelő szöveg-feldolgozási eljárások megismerése, alkalmazása (pl. a kontextus, a téma, a műfaj megállapítása, jelentésrétegek feltárása). E szövegfeldolgozási eljárások keretében különböző műfajú és hangnemű lírai alkotások értelmezése, költői képek, alakzatok, szókincsbeli és mondattani jellegzetességek jelentésteremtő szerepének megértését elősegítő elemző-értelmező tevékenységek, a költői nyelvhasználat összetettségének felismertetése, a grammatikai eszközök funkciójának tudatosítása.

A 9–10. évfolyam továbbfejleszti a narratív és a dráma műneméhez tartozó művek megértését, melynek része az epikus és a drámai történetmondás, idő-, tér- és cselekményszervezés, illetve jellemalkotás közötti különbségek megfigyelése, a drámai közlésmód jellemző szövegtípusainak felismertetése különböző szövegfeldolgozási eljárásokkal, kreatív tevékenységekkel. Mind a művek hatásának, mind mélyebb megértésének feltétele az előreutalások, késleltetések és az elbeszélő művek motivikus-metaforikus szintjének értelmezése, továbbá a művekben megjelenített értékek, erkölcsi kérdések, motivációk, magatartásformák megbeszélése, értelmezése, megvitatása.

Az irodalmi műveltség épüléséhez hozzájárul, ha a tanulók képessé válnak az olvasott, különböző korú és világlátású művekben megjelenített témák, élethelyzetek, motívumok, formai megoldások közötti kapcsolódási pontok azonosítására, megértésére, a megismert korszakok, művek máig tartó kulturális, irodalmi hatásának megértésére, konkrét példák felidézésére. Kívánatos, hogy tudásukat alkalmazzák, például szövegek kapcsolatának és különbségének felismerésében, értelmezésében (pl. tematikus, motivikus kapcsolatok, utalások, nem irodalmi és irodalmi szövegek, tények és vélemények összevetése). A gondolkodási képességet, az önkifejezést, a kreativitást fejlesztő feladathelyzet a megismert formák és stilisztikai, nyelvi sajátosságok alkalmazása a mindennapi történetmondásban, a kreatív írásban.

A tanulási képesség fejlesztéséhez, az önállóság növeléséhez járul hozzá a felkészítés egy-egy nagyobb anyaggyűjtést, önálló munkát igénylő, terjedelmesebb szöveg (pl. beszámoló, ismertetés, esszé, egyszerűbb értekezés) írására; verbális és nem verbális (hangzó és képi) információk célszerű gyűjtésére, szelekciójára, rendszerezésére, kritikájára és felhasználására. Mind a magyar nyelv, mind az irodalomtanítás feladata az információ-felhasználás normáinak (pl. a források megjelölését, idézést) közvetítése. Elvárható önálló műelemzés készítése adott szempont/ok szerint.

11–12. évfolyam

Tankönyvek:

- **Magyar nyelv:**
- **Irodalom:**

A **magyar nyelvi** képzés célja a szövegelemzési jártasság fokozatos bővítése a tanult szövegtani, jelentéstani, stilisztikai, retorikai ismeretekkel; a kritikai érzék továbbfejlesztése különféle műfajú és témájú és megjelenésű (pl. multimédiás-digitális, audiovizuális) szövegek értelmezésében, szerkezeti és stiláris minőségének értékelésében, saját szövegek alkotásában.

A tevékenységek iránya kiterjed a nyelvi norma és a társadalmi igény összefüggéseinek vizsgálatára, a saját nyelvhasználat kontrollja; a kommunikációs helyzetnek megfelelő nyelvváltozatok szókincsének, elem- és szabálykészletének tudatos használata. A nyelvi tudatosság fejlesztésének része a helyesírási ismeretek kibővítése. A tanulási képesség továbbfejlesztése, az önálló adatgyűjtés módszereinek kiegészítése a könyvtári katalógusok, bibliográfiák használata mellett a számítógépes adatbázisokkal, az internet kínálta lehetőségekkel.

A nyelvi képzés életszerű, gyakorlati tudásösszetevője a kommunikációs zavarok felfedezése, értelmezése, kezelési módok keresése.

A nyelvi magatartás és az általános nyelvi kultúra részeként cél a retorikai tudás növelése, ennek keretében néhány klasszikus és mai szónoki beszéd, értekezés műfaji jellemzőinek megfigyelése (szerkesztésmód, nyelvi kifejezésmód, retorikai eszközök használata); az érvelés technikájának megismerése és alkalmazása: érvek, ellenérvek felsorakoztatása. Mind a problémamegoldó gondolkodást, mind a kreativitást növeli, ha a tanuló ismeri a deduktív vagy induktív érvelést, a cáfolat módszereit; képes szónoklatnak, alkalmi beszédnek vagy ezek egyes részleteinek önálló kidolgozására. Retorikai tudását megfelelően képes használni a tanulásban és a társadalmi nyilvánosságban.

Elvárt a kellő tájékozottság a magyar nyelv rokonságáról, típusáról, helyéről a világ nyelvei között, továbbá a legfontosabb nyelvemlékeink (*A Tihanyi apátság alapítólevele, Halotti beszéd, Ómagyar Mária-siralom*) megismerése.

A nyelvi tanulmányok eredményeképpen a tanuló képes hosszabb fölkészülést igénylő szóbeli és írásbeli feladatokhoz adott, illetve önállóan kialakított szempontokat követő anyaggyűjtésre és válogatásra többféle forrásból, jegyzet, vázlat, hivatkozás, forrásjegyzék készítésére.

A nyelvtörténeti és leíró nyelvtani ismeretek birtokában kész felelős magatartásra a magyar nyelv értékeinek őrzésében. A magyar nyelv rendszeréről, a beszédnek a társadalomban és az egyén életében betöltött szerepéről tanultak áttekintésével fölkészül az érettségire és a továbbtanulásra.

Az **irodalomtanítás** alapvető célja irodalmi művek olvasása, értelmezése, megvitatása. A műveltségépítés szempontja a hagyományos műnemi és műfaji keretek átalakulásának, megszűnésének megfigyelése, megnevezése és értelmezése: új regénytípusok és regényszerkezetek, a tárgyias líra, az összetett hangneműség, a groteszk és az irónia szerepének megértése.

Az irodalmi olvasmányok jellegéből következően fejlesztési cél a magyar és az európai hagyományok és a modernség együtthatásának, egyedi megjelenési formáinak észrevétele, megnevezése az életművekben, az egyes alkotásokban; stílusirányzatok jellemző, esetleg

mozgalomszerű vonásainak bemutatása néhány irodalmi és képzőművészeti alkotásban; a tárgyalt korszak stílusirányzati sokszínűségének megismerése, az egyes irányzatok egymás mellett éléséből néhány következtetés megfogalmazása.

Az irodalomértést elmélyítő, az önkifejezést, a gondolkodást támogató tevékenység művek összehasonlítása adott tematikai, poétikai szempont követésével szóban és írásban; nagyepikai és drámai művek szóbeli és írásbeli (pl. prezentáció) bemutatása különböző nézőpontból, illetve különféle címzetteknek, önálló műelemzés készítése közösen fel nem dolgozott kisepikai és lírai alkotásról többféle elemzési szempont alkalmazásával. Mind az érvelő lépeiséget, mind a szociális kompetenciák, mind az erkölcsi gondolkodás fejlesztését támogatja a jellemző hóstípusok, jellegzetes élethelyzetek, konfliktushelyzetek (pl. szerelem, megbocsátás, felnőtté válás, bűn, bűnhődés, hazugság, kiszolgáltatottság), személyiségdilemmák felfogása, értelmezése, megvitatása.

Az ítélőképesség, az erkölcsi, esztétikai és történeti érzék fejlesztését célozza néhány szerző és mű utóéletének, hatásának megfigyelése az irodalmi hagyományban, a kortárs irodalomban, más művészeti ágakban.

Alapvető irodalomszemlélet az irodalmi művek egymásra utaltságának megértése és ennek példáiként az irodalmi szövegek összekapcsolódását bizonyító szövegek gyűjtése, megfigyelése, a rájátszás, az evokáció, intertextualitás, reflexió példáinak elemzése, végül annak néhány példával való bizonyítása, hogy az irodalom egyrészt folyamatos, másrészt történetileg változó hagyomány. E témakörbe tartozó tevékenység műfaji, poétikai fogalmak változó jelentésének megfigyelése, bizonyítása, a szépirodalom nyelvének megváltozását jelző jelenségek megfigyelése. Az önálló ismeretszerzés elengedhetetlen feltétele a rendszeres könyvtárhasználat (ide értve az internet adta lehetőségeket is), azaz az ismeretterjesztő (például műelemző, művelődéstörténeti, művészettörténeti, nyelvészeti) irodalom – audiovizuális, digitális források – alkotó felhasználása feljegyzés, beszámoló, értekezés, kiselőadás, hozzászólás, prezentáció formájában. E tevékenység része a hosszabb főkészülést igénylő szóbeli és írásbeli feladatokhoz adott, illetve önállóan kialakított szempontokat követő anyaggyűjtés és válogatás többféle forrásból, jegyzet, vázlat, hivatkozás, forrásjegyzék készítése.

Az önálló tájékozódás igényével is összefügg a nyitottság a jelenkori irodalmi szövegek befogadásában, megértésében a szokatlan szerkezetű, nyelvhasználatú művek, a magyar és az európai szöveghagyományt újraíró, újraértelmező művek befogadása iránt. E témakörben is kívánatos a tájékozódás a kortárs irodalmi nyilvánosságban, például antológiákban, az irodalmi ismeretterjesztés (könyvajánlás, könyvismertetés) műfajaiban, a televíziós, a filmes adaptáció néhány kérdésében.

Cél az irodalom határterületeihez tartozó modern kori alkotások feldolgozása, egy-két tipikus írott, digitális és filmes-audiovizuális műfaj megismerése. A kortárs irodalmi élethez tartozik az irodalom megjelenéseinek kutatása, felismerése más közegekben (pl. filmen, rajzfilmen, televízióban, képregényben, hangzó közegben – pl. hangoskönyv, rádiójáték, megzenésített vers –, digitális közegben – pl. internetes közlés, multimédiás kiadás –); az adaptáció, a műfajcsere jelensége, jellegzetes megoldásai a posztmodern, kortárs magas művészeti és szórakoztató művekben. Fontos feladat a szórakoztató irodalom hatásának, vonzerejének és csapdáinak értelmezése (pl. tipikus műfajainak, helyzeteinek, motívumainak bemutatása, kultuszalkotások megismerése).

A továbbtanulásra való főkészülésként feladattá tehető egyéni „kutatómunka” alapján nagyobb lélegzetű dolgozat megírása, prezentáció készítése a könyvtárhasználat, digitális források alkalmazása, szakszerű anyaggyűjtés, rendezés, kidolgozás, forrásjelölés tudásanyagának

hasznosításával; tematikus tájékozódás nyomtatott és elektronikus ismeretterjesztő információforrásokban (például irodalmi adatbázisok, CD-ROM, magyar elektronikus könyvtár), irodalmi és más kérdések megvitatásához információk kiválasztása és újrendezése.

A szűkebb régióhoz, településhez, a hazához való kötődés érzését erősíti a tájékozódás a régió, a település kulturális, irodalmi hagyományaiban a helyi kultúráközvetítő intézmények körében.

9. évfolyam
(heti 2 óra)

1. Tematikai egység: Kommunikáció, tömegkommunikáció		Órakeret: 12 óra
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><u>Témák:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • A beszédhelyzet • Az élőszó zenei kifejezőeszközei • A nonverbális kommunikáció • A kommunikáció folyamata • A kommunikáció típusai, jellemzői • A tömegkommunikáció jellemzői, funkciói, megjelenési formái, nyelvi és képi kifejezési formái • A tömegkommunikációs műfajok • Az új „szóbeliség” (skype, chat) jelenségei és jellemzői <p><u>Kulcsfogalmak:</u></p> <p>Kommunikáció, kommunikációs tényező (adó, vevő, kód, csatorna, üzenet, kapcsolat, kontextus, a világról való tudás).</p> <p>Kommunikációs cél és funkció (tájékoztató, felhívó, kifejező, metanyelvi, esztétikai szerep, kapcsolatfelvétel, -fenntartás, -zárás), nem nyelvi jel (tekintet, mimika, gesztus, testtartás, térköz, emblémák),</p>	<p><u>Fejlesztési követelmények:</u></p> <p>A beszédhelyzetnek megfelelő adekvát nyelvhasználat: szövegszerkesztés élőszóban, szó- és beszédfordulatok, kommunikációs helyzetek a kommunikációs helyzet tér, idő és résztvevői szerepek (kontextus) megfigyelése.</p> <p>A kommunikációt kísérő nem nyelvi jelek lehetőségeinek és korlátainak megtapasztalása: az élőszó zenei kifejezőeszközei, nonverbális kommunikáció.</p> <p>A testbeszéd, a térközsabályozás szerepének ismerete, tudatos alkalmazása különféle kommunikációs helyzetekben; dekódolása a hétköznapi kommunikációs helyzetekben és a tömegkommunikációban.</p> <p>A különféle kommunikációs helyzetekben elhangzó üzenetek céljának dekódolása, az üzenetek manipulatív szándékának felismerése.</p> <p>A személyközi kommunikációs helyzetek megfigyelése, a kommunikáció folyamatának elemzése a tanult szakkifejezések alkalmazásával.</p> <p>A kommunikáció típusainak, jellemzőinek megismerése: személyes, csoportos, nyilvános és tömegkommunikáció.</p> <p>A tömegkommunikáció jellemzői, funkciói, megjelenési formái, nyelvi és képi kifejezési formái.</p> <p>Néhány tömegkommunikációs műfaj megismerése.</p>	<p><i>Mozgóképkultúra és médiaismeret:</i> médiaműfajok és jellemzőik; médiatudatosság, a média társadalmi hatása.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> A vizuális kommunikáció különböző formái; megkülönböztetés, értelmezés</p>

<p>tömegkommunikáció. Tájékoztató műfaj (hír, közlemény, tudósítás, riport, interjú). Véleményközlő műfaj (kommentár, glossza, jegyzet, olvasói levél, ismertetés, ajánlás).</p>	<p>szóbeliség” (skype, chat) jelenségei és jellemzői Az új „, A hallott szöveg megértésének fejlesztése (üzenet, szándék, hatás). A szövegértési és szövegalkotási készségek fejlesztése annak érdekében, hogy önállóan, illetve másokkal együttműködve a tanuló képes legyen a verbális és nem verbális kommunikáció kódjainak, kapcsolatainak, tényezőinek azonosítására, tudatos alkalmazására, a különböző szövegek megértésére, elemzésére, illetve kritikai feldolgozására a kommunikációs helyzet tér, idő és résztvevői szerepeinek (kontextus) megfelelően.</p>	
--	--	--

2. Tematikai egység: Nyelvi szintek, a nyelv grammatikai jellemzői		Órakeret: 20 óra
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><u>Témák:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • A hangok és a hangtörvények • Alaktani sajátosságok – a szóelemek • A szószerkezetek fogalma, a szintagmák típusai • A mondatok • A nyelvi szintek endszerező áttekintése <p><u>Kulcsfogalmak:</u></p> <p>Hang, fonéma, hangtörvény, szóelem (morféma): szabad és kötött morféma, szótő, képző, jel, rag. Szófaj: alapszófaj, viszonyzó, mondatszó. Szószerkezet (szintagma): alárendelő, mellérendelő szintagma. Mondatrész: alany, állítmány, tárgy, határozó, jelző. Vonzat. Mondat, a mondat szerkesztettsége, mondatfajta; egyszerű mondat, összetett mondat.</p>	<p><u>Fejlesztési követelmények:</u></p> <p>Hangtani ismeretek: a magyar hangállomány ismerete, magánhangzók és mássalhangzók rendszere, a hangok alapvető képzési, ejtési jellemzői. A hangkapcsolódási szabályosságok típusai és a helyesírás összefüggése. A magyar hangrendszer nyelvjárási eltéréseinek megfigyelése, valamint egy tanult idegen nyelvi hangrendszerrel történő összehasonlítás. Alaktani sajátosságok: a szótő, a szóelemek szerepe és funkciója, kapcsolódási szabályaik. A szavak szófaji rendszerbe sorolásának kritériumai, hagyományai, egy lehetséges szófaji rendszer megismerése. A szószerkezet fogalma, a szintagmák típusai, szerepük a mondat felépítésében, mondatbeli viszonyaik, a vonzatok. A mondatrészek fogalma, fajtái, felismerésük mondatban, helyes használatuk a mondatok felépítésében. A mondat fogalma, a mondat szerkesztettség és mondatfajta szerinti típusai, az egyszerű és összetett mondatok típusainak felismerése, elemzése, a helyes mondatszerkesztés a gyakorlatban. A magyar nyelv szerkezetének összehasonlítása a tanult idegen nyelv hangtanával, alaktani szerkezetével, szóalkotási módjaival, mondatszerkezetével. A nyelvi szintek elemkészletéről, rendszeréről tanultak</p>	<p><i>Idegen nyelvek:</i> a tanult idegen nyelv hangtana, alaktani szerkezete, szóalkotási módjai, mondatszerkezete.</p>

	<p>fogalmi szintű megnevezése, rendszerező áttekintése.</p> <p>A nyelvi szintek elemző áttekintése révén az analitikus gondolkodás, a nyelvi tudatosság fejlesztése.</p> <p>A nyelvi elemek értő, elemző használatának fejlesztése.</p> <p>A mondat szó szerinti és pragmatikai jelentésének felismertetése, az elsődleges és másodlagos jelentés megkülönböztetése.</p>	
--	--	--

3. Tematikai egység: Szövegértés, szövegalkotás		Órakeret: 13 óra
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><u>Témák:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • A szöveg és a kommunikáció • A szöveg szerkezete • A szövegtípusok • Szövegátalakító gyakorlatok • Könyv és könyvtárhasználat – az anyaggyűjtés módjai • Vázlatírási technikák • Az esszé típusai, jellemzői, az esszéírás folyamata • A tanulmány, az értekezés jellemzői, kidolgozásának állomásai • Internetes szövegalkotási gyakorlatok (pl. szöveges adatbázis, forrásjegyzék összeállítása, fórum, blogbejegyzés írása) <p><u>Kulcsfogalmak:</u></p>	<p><u>Fejlesztési követelmények:</u></p> <p>A szöveg tartalmának, céljának megfelelő jegyzetelési technika kialakítása.</p> <p>A társalgás általános szerkezetének, szabályszerűségének megfigyelése.</p> <p>A leggyakoribb hivatalos szövegtípusok szerkezetének, formájának megismertetése, tárgyyszerű és funkcionális hivatalos szövegek alkotásának képessége.</p> <p>Az esszéírás technikájának megismerése és alkalmazása különböző témájú és típusú esszé írásakor.</p> <p>A kritikai gondolkodás és a felelősségérzet fejlesztése elektronikus, internetes szövegtípusok hitelességének, megbízhatóságának vizsgálata, az internetes szövegek adta nyilvánosság etikai, jogi kérdéseinek értelmezése során.</p> <p>Önálló szövegfeldolgozás a szövegbefogadás céljának megfelelő olvasási stratégia és szöveg-feldolgozási mód</p>	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> különböző típusú források feldolgozása; esszéírás.</p> <p><i>Valamennyi tantárgy:</i> vázlatírás, jegyzetelés.</p> <p><i>Informatika:</i> információkezelés, forrásfelhasználás, hivatkozás, szöveges adatbázis, az internethasználat jogi, etikai kérdései.</p>

<p>Hivatalos levél, kérvény, önéletrajz, motivációs levél, meghatalmazás, elismervény. Esszé, értekezés, tanulmány.</p>	<p>megválasztásával.</p> <p>A szöveg és kép összefüggése. Hatékony jegyzetelési és vázlatírási technikák megismerése, adekvát alkalmazásuk. Különböző magánjellegű és hivatalos szövegek szerkezetének, jellemzőinek megismerése, hivatalos szövegek alkotásának képessége.</p> <p>Szövegátalakító gyakorlatok szempontváltással, a kommunikációs célnak megfelelően: adott szempontok és terjedelem szerinti szövegtömörítés, szövegbővítés.</p> <p>Az anyaggyűjtés módjai írott és nem írott források felhasználásával, az idézés szabályai.</p> <p>Önálló, több forrástípusra is kitérő könyvtári anyaggyűjtés (katalógus- és adatbázis-használat, forráskiválasztás, visszakeresést biztosító jegyzetelés) és az információknak a feladatnak megfelelő alkotó és etikus felhasználása. Pontos forrásmegjelölés.</p> <p>Az esszé típusai, jellemzői, az esszéírás folyamata.</p> <p>A tanulmány, az értekezés jellemzői, kidolgozásának állomásai.</p> <p>Néhány, gyakoribb internetes szöveg szerkezetének, megjelenésének, közlési szándékának megfigyelése, a tapasztalatok felhasználása a szövegbefogadáskor, az internetes szövegek nyilvánosságának kérdése, etikája.</p> <p>Internetes szövegalkotási gyakorlatok (pl. szöveges adatbázis, forrásjegyzék összeállítása, fórum, blogbejegyzés írása).</p>	
---	---	--

4. Tematikai egység: Helyesírási ismeretek		Órakeret: 8 óra
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><u>Témák:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • A helyesírás alapelvei • Az írásjelek funkciója, központosítás. • Egybe- és különírás • Tulajdonnevek helyesírása • Idegen szavak helyesírása • Helyesírási szótárak, elektronikus helyesírás-ellenőrző programok • Az internetes szövegek eltérő helyesírása <p><u>Kulcsfogalmak:</u></p> <p>Helyesírási alapelv, nyelvi norma</p>	<p><u>Fejlesztési követelmények:</u></p> <p>A nyelvi normaérzék, a normakövető írás fejlesztése. A helyesírás rendszerszerűségének megismertetése. A hibajavítási képesség és az önkorrekció fejlesztése. Helyesírási szótárak, elektronikus helyesírás-ellenőrző programok szerkezetének és működésének megismerése.</p> <p>A normától való eltérés stilisztikai hatásának felismerése, értelmezése.</p>	<p><i>Minden tantárgy:</i> helyesírás.</p> <p><i>Informatika:</i> helyesírás-ellenőrző programok ismerete, használata.</p>

5. Tematikai egység: Jelentésstan		Órakeret: 8 óra
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><u>Témák:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Jelek és jelrendszerek • A szavak jelentésének szerkezete, jelentéselemek • A hangalak és jelentés viszonya • A metaforikus kifejezések szerkezete, jellemző 	<p><u>Fejlesztési követelmények:</u></p> <p>A hangalak és jelentés viszonyának felismerése, értelmezése különböző beszédhelyzetekben. A mondat és szövegjelentést meghatározó tényezők felismerése.</p> <p>Motivált és motiválatlan szavak felismerése, használata. A magyar szórend megváltozása és az üzenet</p>	<p><i>Idegen nyelvek:</i> motivált, motiválatlan szavak, szórend.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek;</i> <i>Etika; Filozófia:</i></p>

5. Tematikai egység: Jelentés		Órakeret: 8 óra
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>típusai, használati köre</p> <ul style="list-style-type: none"> • A mondat és szövegjelentés • A jelentés és a nyelvi-grammatikai funkció összefüggése • A szórend jelentésváltozatai <p><u>Kulcsfogalmak:</u></p> <p>Jelentésszerkezet, jelentéselem, jelentésmező, jelhasználati szabály, denotatív, konnotatív jelentés, metaforikus jelentés, motivált és motiválatlan szó, hangutánzó, hangulatfestő szó, egyjelentésű, többjelentésű szó, homonima, szinonima, hasonló alakú szópár, ellentétes jelentés</p>	<p>jelentésváltozása közötti összefüggés felismerése mondat-átalakítási gyakorlatokkal.</p> <p>Nyelvünk gyakori metaforikus kifejezéseinek és használati körének megfigyelése, értelmezése.</p>	<p>kifejezések köznyelvi és tantárgyi jelentése.</p>

10. évfolyam
(heti 1 óra)

1. Tematikai egység: Helyesírási ismeretek		Órakeret: 4 óra
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><u>Témák:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Az elválasztás • A számok helyesírása • A rövidítések és a mozaikszók helyesírása <p><u>Kulcsfogalmak:</u></p> <p>Helyesírási alapelv, nyelvi norma</p>	<p><u>Fejlesztési követelmények:</u></p> <p>A nyelvi normaérzék, a normakövető írás fejlesztése. A helyesírás rendszerszerűségének megismertetése. A hibajavítási képesség és az önkorrekciónak fejlesztése.</p>	<p><i>Minden tantárgy:</i> helyesírás.</p>
2. Tematikai egység: A szöveg		Órakeret: 22 óra
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><u>Témák:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • A szöveg fogalma, jellemzői • A szóbeli és írott szövegek eltérő jegyei • A szövegfonetikai eszközök és az írásjegyek szövegértelmező szerepe • A szöveg szerkezete, a szövegegységek • A szövegértelmezés összetevői: pragmatikai, 	<p><u>Fejlesztési követelmények:</u></p> <p>A szövegszervező erők megismertetése és alkalmazása a gyakorlatban. A szöveg általános szerkezetének, a szövegértelmezés összetevőinek megfigyelési és értelmezési képességének fejlesztése a legjellemzőbb szövegtípusokon. A valamilyen szempontból egymással összefüggő szövegek közötti értelemhálózat felismertetése.</p>	<p><i>Történelem:</i> a forrásszövegek típusai.</p> <p><i>Idegen nyelvek:</i> az idegen nyelvi szöveg/ek kultúrafüggő felépítése.</p> <p><i>Biológia; Fizika; Kémia; Földrajz:</i> a</p>

<p>jelentésbeli és nyelvtani szintje</p> <ul style="list-style-type: none"> • Szövegtípusok jellemzői • Szövegköziség, az internetes szövegek jellemzői • Az internetes adatkeresés, szövegahlók • Szövegek összefüggése, értelemhálózata; intertextualitás • A szövegértés, szövegfeldolgozás technikája, olvasási típusok és stratégiák <p><u>Kulcsfogalmak:</u></p> <p>Szöveg, szövegösszefüggés, beszédhelyzet, szövegmondat, bekezdés, tömb, szakasz, szövegkohézió (témahálózat, téma-réma, szövegtopik, szövegfókusz, kulcsszó, cím), szövegpragmatika (szövegvilág, nézőpont, fogalmi séma, tudáskeret, forgatókönyv), nyelvtani (szintaktikai) tényező (kötőszó, névmás, névelő, határozószó, előre- és visszautalás, deixis, egyeztetés), intertextualitás, szövegtípus (monologikus, dialogikus és polilogikus; beszélt, írott, elektronikus; spontán, tervezett), szövegműfaj (elbeszélő, leíró, érvelő). nyelvhasználati színterek szerinti szövegtípus (mindennapi, közéleti és hivatalos, tudományos, sajtó és média, szépirodalmi), szövegfonetika (hangsúly, hanglejtés, hangerő, szünet, beszédtempó)</p>	<p>A szövegelemző képességek fejlesztése: a szövegfeldolgozás módjainak gyakorlása a feladatnak megfelelő leghatékonyabb olvasástípus alkalmazásával.</p> <p>Az írott és internetes szövegek összehasonlítása, az eltérő és azonos jegyek megfigyelése, megnevezése.</p> <p>A különböző forrásból származó információk megadott szempontok szerint való összehasonlítása, megvitatása, kritikai következtetés levonása.</p>	<p>természettudományos ismeretterjesztő, illetve szakszövegek témahálózata, szókinccse, felépítése.</p>
---	---	---

3. Tematikai egység: Stilisztikai alapismeretek		Órakeret: 10 óra
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><u>Témák:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Stílusrétegek és stílusárnyalatok • A szövegformálás mint stílus eszköz • Stílushatás – stílusgyakorlatok • A stíluselemek, stílus eszközök szerepe • A metafora funkciója és használata <p><u>Kulcsfogalmak:</u></p> <p>Stílus, stilisztika, stílustípus (bizalmas, közömbös, választékos stb.), stílusérték (alkalmi és állandó), stílusréteg (társalgási, tudományos, publicisztikai, hivatalos, szónoki, irodalmi), stílushatás, szóképek (metafora, hasonlat, szinesztézia, metonímia, szinekdoché, összetett költői kép, allegória, szimbólum), alakzat (ellipszis, kötőszóhiány, ismétlődés, gondolatritmus, oximoron), mondatstiliszttikai eszköz (verbális stílus, nominális stílus, körmondat), hangszimbolika, hangutánzás, hangulatfestés, alliteráció, áthajlás, figura etimologica, expresszivitás, eufemizmus, evokáció, archaizálás, egyéni szóalkotás, poétizáció,</p>	<p><u>Fejlesztési követelmények:</u></p> <p>A leggyakoribb stílusrétegek jellemzőinek megismerése, felismerése, elemzése, összefüggésben a szövegtani jellemzőkkel.</p> <p>Annak megtapasztalása, hogy a nyelvi elemek stílusértéke a konkrét szövegben, nyelvhasználatban kap szerepet; a stílust befolyásolja a beszélő, a kommunikációs helyzet, a megnyilatkozás célja.</p> <p>A megismert jelentéstani, stiliszttikai, a szövegtani jelenségek felismerése és alkalmazása a műelemzésben, a mindennapi élet nyelvi jelenségeinek megítélésében, szövegalkotásban.</p> <p>A közlési szándéknak és beszédhelyzetnek megfelelő stílusréteg, stílusárnyalat és stílus eszköz használata.</p> <p>A fogalmi, a kreatív gondolkodás, a szövegértelmező képesség fejlesztése.</p> <p>A helyzetnek, kommunikációs célnak megfelelő stílus eszközök tudatos használata a szövegalkotásban</p>	<p><i>Történelem:</i> különböző forrásszövegek stílusjellemzői.</p> <p><i>Idegen nyelvek:</i> beszélt nyelvi stílusjellemzők</p> <p><i>Biológia; Fizika; Kémia; Földrajz:</i> metaforák a természettudományos szövegekben.</p> <p><i>Mozgókép kultúra és médiaismeret:</i> nyilvános megnyilatkozások, különféle műsортípusok, illetve internetes felületek jellemző stílusregiszterei.</p> <p><i>Informatika, könyvtár:</i> kézikönyvek, egynyelvű szótárak használata.</p>

11. évfolyam
(heti 1 óra)

1. Tematikai egység: Kommunikáció		Órakeret: 4 óra
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><u>Témák:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • A nyelv és a kommunikáció • A nyelv és a társadalom • A nyelv és a gondolkodás <p><u>Kulcsfogalmak:</u></p> <p>Kommunikációs zavar, manipuláció</p>	<p><u>Fejlesztési követelmények:</u></p> <p>Tájékozottság különféle beszédhelyzetek megítélésében; megfelelő stílus és magatartás megtalálása ismeretlen kommunikációs helyzetben is.</p> <p>A különböző kommunikációs színtereknek és helyzeteknek megfelelő nyelvi és nem nyelvi jelek használata. Az egyes helyzetek által megkívánt formák megsértésének dekódolása, a szándék felismerése, megfelelő kezelése. A reklámok, internetes felületek verbális és nem verbális közlési szándékának felismerése.</p> <p>A kommunikációs zavarok felismerésére és feloldására néhány taktika elsajátítása.</p> <p>A manipulációs szándékok felismerése.</p>	<p><i>Mozgóképkultúra és médiaismeret: reklám, meggyőzés, manipuláció.</i></p> <p><i>Vizuális kultúra: képi közlés.</i></p>
2. Tematikai egység: Retorika		Órakeret: 12 óra
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><u>Témák:</u></p>	<p><u>Fejlesztési követelmények:</u></p>	<p><i>Történelem: antik szónokok, neves magyar</i></p>

<ul style="list-style-type: none"> • Retorika és kommunikáció • A nyilvános megszólalás szövegtípusai • A szónok tulajdonságai, feladatai • A szónoki beszéd felépítése • A vita • Az érvelés fajtái, módszerei • A cáfolat módszerei • A kiselőadás és a vizsgafelelet felépítése • A hatásos előadásmód eszközei • A hatásos meggyőzés és véleménynyilvánítás nyelvi (mondat- és szövegfonetikai eszközök) és nem nyelvi kifejezésbeli eszközei a különféle szövegműfajokban, az audiovizuális és multimédiás közlés különböző formáiban. • A hozzászólás és felszólalás • A monologikus szöveg (előadás, beszéd) <p><u>Kulcsfogalmak:</u></p> <p>Retorika, szónok, beszéd fajta (bemutató, tanácsadó, törvényszéki), alkalmi beszéd, meggyőző szövegműfaj (vita, ajánlás), szónoklat, bevezetés (az érdeklődés felkeltése, a jóindulat megnyerése, témamegjelölés), elbeszélés, érv, cáfolat, befejezés (összefoglalás, kitekintés), érv, tétel, bizonyítás, összekötőelem, érvelés, indukció, dedukció</p>	<p>A klasszikus retorika alapfogalmainak megismertetése, ezek alkalmazása a tanulók életével, mindennapjaival összefüggő nyilvános megszólalásokban.</p> <p>A hatásos érvelés technikájának, a legfőbb érvelési hibáknak a megismertetése.</p> <p>Önálló beszéd megírásához, annak a hatásos előadásához szükséges nyelvi, gondolkodási képességek fejlesztése.</p> <p>A kulturált vita, véleménynyilvánítás gyakorlása.</p> <p>A hivatalos felszólalás, hozzászólás gyakorlása különböző helyzetekben.</p>	<p>szónoklatok (pl. Kölcsey, Kossuth, Deák). Közéleti megnyilatkozások retorikája.</p> <p><i>Mozgóképkultúra és médiaismeret:</i> a meggyőzés, befolyásolás, a hatás eszközei.</p> <p><i>Matematika:</i> bizonyítás, érvelés, cáfolat.</p>
---	---	--

3. Tematikai egység: Általános nyelvészeti ismeretek		Órakeret: 4 óra
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><u>Témák:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Az ember és a nyelv • A nyelv mint jelrendszer • Nyelvtipológia, főbb nyelvtípusok és jellemzőik • Nyelvi identitás • Korlátozott kódú nyelvek: gesztusnyelvek, jelnyelvek. <p><u>Kulcsfogalmak:</u></p> <p>Nyelvtípus (agglutináló, izoláló, flektáló). Korlátozott kód, gesztusnyelv, jelnyelv.</p>	<p><u>Fejlesztési követelmények:</u></p> <p>A rendszerező, szintetizáló képesség fejlesztése: általános, összefoglaló ismeretek a nyelvről, a nyelv és az ember viszonyáról. Az anyanyelvhez és más, tanult, ismert nyelvek jellemző tulajdonságainak összehasonlító megfigyelése.</p>	<p><i>Idegen nyelvek:</i> nyelvtípus, kommunikáció, nyelvi tolerancia.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> a vizuális nyelv összetevői.</p>

4. Tematikai egység: Pragmatikai ismeretek		Órakeret: 7 óra
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><u>Témák:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • A beszédaktus • A társalgásban előforduló néhány jellemző deixis forma szerepe • Az udvariassági formák használata 	<p><u>Fejlesztési követelmények:</u></p> <p>A nyelv működésének, a nyelvhasználatnak a megfigyelése különböző kontextusokban, különböző cél elérésére. Annak megtapasztalása, hogy az emberek hogyan képesek a nyelvi szöveg által közvetített jelentésen túl is</p>	<p><i>Idegen nyelvek:</i> idegen nyelvi kommunikáció, udvariassági formák.</p>

<p><u>Kulcsfogalmak:</u></p> <p>Megnyilatkozás, társalgás, társalgási forduló, szóátvétel, szóátadás, beszédaktus (lokúció, illokúció, perlokúció), deixis, együttműködési elv (mennyiségi, minőségi, mód, kapcsolódási).</p>	<p>hatni, befolyásolni partnerüket, hogyan képesek megnyilatkozásaikkal akár cselekvéseket is végrehajtani. A kulturált nyelvi magatartás fejlesztése: a magyar nyelv leggyakoribb udvariassági formái használati körének, nyelvi formáinak megfigyelése.</p>	
--	---	--

5. Tematikai egység: Szövegalkotás		Órakeret: 7 óra
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><u>Témák:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Az esszé szerkezete • Kreatív gyakorlatok a mondat- és szövegszerkezet stiláris lehetőségeinek figyelembevételével • A fejelet <p><u>Kulcsfogalmak:</u></p> <p>Szövegalkotás, szövegszerkesztés, érvelő esszé</p>	<p><u>Fejlesztési követelmények:</u></p> <p>Gondolkodásfejlesztés, az önkifejezés fejlesztése: a papíralapú és elektronikus szövegek eltérő és hasonló jellemzőinek megfigyelése.</p> <p>A szövegalkotási képesség fejlesztése: a megismert szövegtípusokban a közlés céljának, a helyzetnek megfelelő stílusban történő szövegalkotás. Esszéírási gyakorlatok.</p>	<p><u>Informatika:</u></p> <p>szövegszerkesztési, könyvtárhasználati, információkeresési ismeretek.</p>

6. Tematikai egység: Nyelv és társadalom		Órakeret: 2 óra
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><u>Témák:</u></p>	<p><u>Fejlesztési követelmények:</u></p>	

<ul style="list-style-type: none">• A nyelv művelés fogalma, kérdései, feladata, szinterei; a nyelvi norma. <p><u>Kulcsfogalmak:</u> nyelv művelés, nyelvtörvény, norma</p>	<p>A nyelvhasználat társadalmi jelenségként való szemlélete. A vitakészség, a meggyőző érvelés fejlesztése: ismeret és véleményalkotás a nyelvtervezés néhány alapvető kérdéséről (nyelvvédelem és nyelv művelés).</p>	
--	--	--

12. évfolyam
(heti 1 óra)

1. Tematikai egység: Nyelv és társadalom		Órakeret: 7 óra
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><u>Témák:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Fejlődési irányok, változások a mai magyar nyelvben • Nyelvünk helyzete a határon túl • Hazánkban élő nemzetiségek nyelvhasználata • A nyelvi tervezés elvei és feladatai • A nyelvváltozatok rendszere • A köznyelv jellemzői, használati területe • A csoportnyelvek • A nyelv területi tagolódása: a leggyakoribb nyelvjárásaink jellemzői • A határon túli magyar nyelvhasználat főbb adatai, tendenciái, a kétnyelvűség, kettősnyelvűség, kevert nyelvűség kérdései • A nyelvváltozatot bemutató nyomtatott és elektronikus források (pl. szótárak, kézikönyvek, adatbázisok, honlapok) tanulmányozása. • A tömegkommunikáció, valamint az információs társadalom hatása a nyelvhasználatra. <p><u>Kulcsfogalmak:</u></p>	<p><u>Fejlesztési követelmények:</u></p> <p>Nyelvi tudatosság növelése: a saját és a közvetlen környezet nyelvhasználatának azonos és eltérő vonásainak, valamint nyelvjárási szövegek jellemzőinek megfigyelése.</p> <p>Rendszerező, szintetizáló képesség fejlesztése: a tömegkommunikáció, valamint az információs társadalom nyelvhasználatra gyakorolt hatásának megfigyelése, érvek, adatok értelmezése.</p>	<p><i>Történelem:</i> történelmi nemzetiségek, bevándorló magyarság, szórványmagyarság kialakulásának történelmi, társadalmi okai, tendenciái.</p> <p><i>Mozgóképkultúra és médiaismeret:</i> az információs társadalom, mediatizált nyelvhasználat.</p> <p><i>Földrajz:</i> a magyar nyelvhasználat területi tagolódása.</p>

<p>Nyelvi tervezés, nyelvpolitika, nyelvváltozat, vízszintes és függőleges tagolódás (standard köznyelv, társalgási nyelv, irodalmi nyelv, dialektus, szociolektus), nyelvjárás, regionális köznyelv, tájszó, csoportnyelv, szaknyelv, hobbinyelv, rétegnyelv, szleng, argó, kettősnyelvűség, kétnyelvűség, kevert nyelvűség</p>		
--	--	--

2. Tematikai egység: Nyelvtörténet		Órakeret: 8 óra
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><u>Témák:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Nyelvtípusok és nyelvcsaládok • A magyar nyelv jellemzői • A magyar nyelv eredete, finnugor rokonságának bizonyítékai, története, kutatói. A nyelvrokonság bizonyítékainak tudományos eszközei • A nyelvtörténeti kutatások forrásai: kézírásos és nyomtatott nyelvemlékek • A magyar nyelv történetének főbb korszakai, a legfontosabb nyelvemlékeink (<i>A tihanyi apátság alapítólevele, Halotti beszéd, Ómagyar Mária-siralom</i>) megismerése • Nyelvtörténeti-nyelvtudományi kézikönyvek (pl. A magyar nyelv történeti-etimológiai szótára – TESZ) megismerése, használata • Az összehasonlító nyelvtudomány módszerei • A szókincs jelentésváltozásának főbb típusai, 	<p><u>Fejlesztési követelmények:</u></p> <p>A szinkrón és diakrón nyelvszemlélet fejlesztése. Kellő tájékozottság a magyar nyelv rokonságáról, típusáról, helyéről a világ nyelvei között. A magyar nyelv történeti korszakairól szerzett tudás összekapcsolása az irodalomtörténeti és történelmi tanulmányokkal.</p> <p>A problémamegoldó gondolkodás fejlesztése: a magyar nyelv eredetéről kialakított elméletek ismeretében elhatárolódás a tudománytalan nyelvrokonítástól, de nyitottság az újabb tudományos kutatások irányában.</p>	<p><i>Történelem:</i> a magyar nép vándorlásának története, nyelvemlékek, kódexek.</p>

<p>tendenciái</p> <ul style="list-style-type: none"> • A nyelvújítás története, hatása, értékelése, ortológus-neológus vita főbb állomásai és szereplői, a magyar nyelv sztenderdizációja • A mai nyelvállapot néhány jellemzője <p><u>Kulcsfogalmak:</u></p> <p>Nyelvtípus, nyelvcsalád, uráli nyelvcsalád, finnugor rokonság, ősmagyar, ómagyar, középmagyar kor, újmagyar kor, újabb magyar kor, nyelvemlék (szórványemlék, vendégszöveg, kódex, ősnymtatvány), ősi szó, belső keletkezésű szó, jövevény- és idegen szó, nyelvújítás, ortológus, neológus, szinkrón és diakrón nyelvszemlélet</p>		
<p>3. Tematikai egység: Ismeretek a nyelvről</p> <p>Készülünk az érettségire – ismétlés, rendszerezés</p>		<p>Órakeret: 16 óra</p>
<p>Ismeretek</p>	<p>Fejlesztési követelmények</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p><u>Témák:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • A tanult nyelvészeti, kommunikációs, szövegértési és szövegalkotási, nyelvi ismeretek rendszerező áttekintése. <p><u>Kulcsfogalmak:</u></p> <p>Nyelv, beszéd, kommunikáció, szöveg, nyelvi szint, retorika, stílus, jelentés, nyelv és társadalom, magyar nyelv, nyelvtörténet, nyelvi változás.</p>	<p><u>Fejlesztési követelmények:</u></p> <p>Rendszerező képesség, önálló tanulás fejlesztése: az érettségi témaköreinek és a követelményeknek megfelelő tételvázlatok összeállítása.</p>	<p><i>Történelem: Etika; Idegen nyelvek: a nyelvről, a nyelvhasználatról szerzett ismeretek.</i></p>

**9. évfolyam
(heti 2 óra)**

Világirodalom		
1. Tematikai egység: Görög mitológia, antik görög epika és líra		Órakeret: 10 óra
Ismeretek	Nevelési célok és fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><u>Témák</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Mitológiai történetek és hősök különféle feldolgozásokban; történettípusok. • Homérosz: <i>Iliász</i>, <i>Odüsszeia</i> (részletek). • Egy szemelvény a görög lírából (Anakreón, Szimónidész) és prózaepikából (Aiszóposz fabuláiból). • A szerzőkhöz, illetve hősökhöz kapcsolódó toposzok. • Irodalmi alapformák, történetek és motívumok hatása, továbbélése többféle értelmezésben az európai és a magyar irodalomban, képzőművészetben, filmen. <p><u>Kulcsfogalmak:</u></p> <p>Szóbeliség, írásbeliség, antikvitás, mítosz, mitológia, eposz, eposzi konvenciók, kaland, utazás mint cselekményszervező elv; dal, elégia, epigramma, himnusz, hexameter, fabula, archetípus, toposz.</p>	<p><u>Nevelési célok:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Annak felismerése és tudatosítása, hogy az irodalomolvasás érzelmi, gondolati, erkölcsi és esztétikai élmények forrása. - Más kultúrák megismerése iránti igény erősítése. - Alapvető emberi magatartásformák felismertetése, megvitatása révén az erkölcsi és esztétikai érzék fejlesztése. - Az irodalmi alapműveltség építése. <p><u>Fejlesztési követelmények:</u></p> <p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – felismer és azonosít alapvető emberi magatartásformákat mitológiai történetekben és eposzokban – megismer irodalmi alapformákat, műfajokat és motívumokat; – elemzi a történetmesélés formáit, az elbeszélői nézőpontokat és a narratív struktúra szerepét; – felismeri a görög kultúra máig tartó hatását: pl. archetipikus helyzetek, mitológiai és irodalmi adaptációk, intertextualitás; mai magyar szókincs. 	<p><i>Vizuális kultúra:</i> az antik-görög művészet néhány alkotása; illusztrációk és irodalmi művek párhuzamai, későbbi korok témafeldolgozásai.</p> <p><i>Földrajz:</i> topológiai tájékozódás.</p> <p><i>Történelem:</i> az antik világ nagy szónokai, történetírói.</p> <p><u>Tantárgyon belül:</u></p> <p>Mitológiai ismeretek, műnemek, epika (elbeszélés, monda), líra (dal, elégia, epigramma, himnusz, óda), időmértékes verselés. Műfordítás. Elbeszélés és történet. A kompozíció meghatározó elemei. Zeneiség, ritmus. <i>Költői képek típusai.</i></p>

Színház- és drámatörténet		
2. Tematikai egység: Az antik színház és dráma		Órakeret: 6 óra
Ismeretek	Nevelési célok és fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><u>Témák</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Az antik görög színház jellemzői. • Drámai előadások (tragédia és komédia), versenyjátékok. • Szophoklész: <i>Antigoné</i> (és az <i>Oidipusz király</i> részlete). • Az antik dráma hatása a drámatörténetre. <p><u>Kulcsfogalmak:</u></p> <p>Színjátás kezdetei, esztétikai minőség, tragikum, komikum, tragédia, komédia, dialógus, akció, dikció, alapszituáció, konfliktus, drámai szerkezet, kar, katarzis, harmónia, mértéktartás, hübrisz</p>	<p><u>Nevelési célok:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Alapvető erkölcsi értékek képviselője, azonosulás a példaadó emberi magatartásformákkal. - Dialogikus művek befogadásának, értelmezésének képessége, az erkölcsi gondolkodás fejlesztése. <p><u>Fejlesztési követelmények:</u></p> <p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – képes dialogikus mű olvasására, befogadására, értelmezésére, egy drámarészlet előadására; – felismer különböző magatartásformákat, konfliktusokat, értékeket és hibákat (harmónia, mértéktartás, hübrisz); ezek elemzésével, értékelésével fejlődik erkölcsi érzéke; – pontosítja a katarzis fogalmát; felismeri, hogy a befogadóra tett hatások változatosak; – képes a műről szóló vélemények kritikus befogadására. 	<p><i>Vizuális kultúra:</i> <i>Történelem:</i> görög és római színházépítéset.</p> <p><i>Földrajz:</i> egy-két fennmaradt antik színház topológiája.</p> <p><i>Tantárgyon belül:</i> Dráma, tragédia, komédia, színház, előadás, párbeszéd, helyzet, jelenet, konfliktus.</p>

Világirodalom		
3. Tematikai egység: Antik római irodalom		Órakeret: 4 óra
Ismeretek	Nevelési célok és fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok

<p><u>Témák</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Horatius és Vergilius egy műve, továbbá Catullus, Ovidius – művek vagy részletek. • A római irodalom műfajainak, témáinak, motívumainak hatása, továbbélése. <p><u>Kulcsfogalmak:</u></p> <p>Dal, óda, strófaszerkezet, elégia, ekloga, episztola, ars poetica, átváltozás-történet.</p>	<p><u>Nevelési célok:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Különböző magatartásformák megértésének és értékelésének képessége, azonosulás a példaadó erkölcsi értékekkel. - Hatásértelmezés, kapcsolatkeresés az antik római és a mai kultúra nagy hagyományaival, kódjaival. <p><u>Fejlesztési követelmények:</u></p> <p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – azonosít, értékeli emberi magatartásformákat a művek, illetve a szerzők portréi alapján; véleményezi a horatiusi életelvek érvényességét; – megismer irodalmi műfajokat, versformákat; – értelmezi a görög és római kultúra viszonyát; – felismeri a római kultúra máig tartó hatását (mitológiai és irodalmi adaptációk, intertextualitás; Catullus / Horatius noster; latinizmusok a mai magyar szókincsben). 	<p><i>Történelem, Földrajz:</i> az antik római kultúra topológiája.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> korabeli művek és későbbi feldolgozások</p> <p><i>Tantárgyon belül:</i> antik görög irodalom, homéroszi eposzok, műnemek, műfajok, időmértékes verselés.</p>
---	---	--

<p style="text-align: center;">Világirodalom</p> <p style="text-align: center;">4. Tematikai egység: Biblia</p>		<p style="text-align: right;">Órakeret: 10 óra</p>
<p style="text-align: center;">Ismeretek</p>	<p style="text-align: center;">Nevelési célok és fejlesztési követelmények</p>	<p style="text-align: center;">Kapcsolódási pontok</p>
<p><u>Témák</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Szemelvények az Ószövetségből • (<i>Teremtéstörténet, Káin és Ábel; A vízözön, Bábel tornya, József története, Mózes és a tízparancsolat, próféták, Jónás története, zsoltárok</i>). • Szemelvények az Újszövetségből • (<i>Máté evangéliuma; példabeszédek, A tékozló</i> 	<p><u>Nevelési célok:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - A bibliai történetek etikai vonatkozásainak tudatosítása. - Bibliai élethelyzetek, magatartásformák, témák, motívumok megismertetése, befogadásának képessége, továbbélő hatásuk tudatosítása. <p><u>Fejlesztési követelmények:</u></p>	<p><i>Vizuális kultúra; Ének-zene:</i> különböző korok bibliai témafeldolgozásai</p> <p><i>Tantárgyon belül:</i> Bibliai történetek, az Ó- és Újszövetség néhány szereplője.</p>

<p><i>fiú, Az irgalmas szamaritánus; a passió, Pál apostol „szeretethimnusza”; az Apokalipszis egy részlete).</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • A bibliai hagyomány továbbélése az európai és a magyar szóbeli és írásos kultúrában (szókincsben, szövegekben, témákban, motívumokban). <p><u>Kulcsfogalmak:</u></p> <p><i>Biblia, Ószövetség, Újszövetség, kánon, teremtéstörténet, pusztulástörténet, zsoltár, próféta, evangélium, apostol, példabeszéd, apokalipszis.</i></p>	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – megismer/felismer bibliai élethelyzeteket, magatartásformákat, témákat, motívumokat; – tudja néhány közkeletű bibliai szöveg, állandósult kifejezés eredetét és jelentését; – ismeri a Bibliához kapcsolódó ünnepek, hagyományok (karácsony, húsvét, pünkösd, vízkereszt stb.) eredetét, tartalmát; – tudatosítja a bibliai motívumok, témák, műfajok továbbélését a kultúrában; – ismeri a Biblia máig tartó hatását az európai irodalomra és művészetre (zene, képzőművészet, film; dramatikus hagyomány; parafrázisok, adaptációk többféle művészeti ágból). 	
<p>Világirodalom</p> <p>5. Tematikai egység: Az európai irodalom a 4–15. században (középkor)</p>		<p>Órakeret: 6 óra</p>
<p>Ismeretek</p>	<p>Nevelési célok és fejlesztési követelmények</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p><u>Témák</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Himnuszköltészet, vallomás, legendák; hősi ének • Trubadúr- és lovagi költészet, vágánsdalok • Dante: <i>Isteni színjáték</i> (részlet/ek a <i>Pokolból</i>). • Villon művei (részlet a <i>Nagy testamentumból</i>). <p><u>Kulcsfogalmak:</u></p> <p>Középkori irodalom, himnusz, legenda, vallomás, trubadúr, lovagi költészet, vágánslíra, nyugat-európai verselés, rím, tercina, testamentum, balladaforma, refrén.</p>	<p><u>Nevelési célok:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Kapcsolatkeresés az európai és a magyar irodalom nagy hagyományaival, kódjaival; - érzékenyítés a középkori irodalom sajátosságaira, műfajok, világkép, értékrend, néhány alkotás befogadásának támogatása. <p><u>Fejlesztési követelmények:</u></p> <p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – megérti a történelmi és művelődéstörténeti korszakolás problémáit (ókor- középkor- reneszánsz fogalmak koordinátái); – megismerkedik a középkori irodalom jellegével az ókeresztény és középkori szakaszban; a vallásos és 	<p><i>Vizuális kultúra; Ének-zene:</i> a középkori építészet, képzőművészet, zene néhány alkotása.</p> <p><i>Informatika, könyvtár:</i> tájékozódás a Villon-fordításokról.</p> <p><u>Tantárgyon belül:</u> himnusz, verses epika, rím, középkor.</p>

	<p>világi irodalom együttthatásával;</p> <ul style="list-style-type: none"> – felismeri az antikvitás hatását a középkorra (pl. Vergilius-Dante); – néhány szemelvény alapján értékeli Dante és Villon életművének jelentőségét. 	
Világirodalom		
6. Tematikai egység: AZ európai irodalom a 14–16. században (reneszánsz)		Órakeret: 5 óra
Ismeretek	Nevelési célok és fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><u>Témák</u></p> <p>Az itáliai kora reneszánsz irodalomból:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Petrarca: <i>Daloskönyv</i> (egy-két szonett), • Boccaccio: <i>Dekameron</i> (egy novella). <p><u>Kulcsfogalmak:</u></p> <p>Reneszánsz, humanizmus, humanista, novella, szonett, versciklus.</p>	<p><u>Nevelési célok:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Az eszménykép és műalkotás helyének tudatosítása a hétköznapi életben. - A reneszánsz eszmények, értékek, témák, alkotások, alkotói magatartások befogadása révén az azonosulás és kritikai érzék fejlesztése. <p><u>Fejlesztési követelmények:</u></p> <p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – tudatosítja a legfontosabb reneszánsz eszményeket, értékeket, tárgyakat, témákat; – Petrarca és Boccaccio néhány műve alapján megismerkedik a kor lehetséges/sajátos alkotói magatartásaival (kettősségek: tudós humanizmus és személyes élményanyag, illetve a szórakoztatás szándéka); – pontosítja ismereteit műelemzés alapján a novella műfajáról; felismeri a szonettformát. 	<p><i>Vizuális kultúra; Ének-zene:</i> a reneszánsz építészet, képzőművészet, zene néhány alkotása.</p> <p><i>Tantárgyon belül:</i> szerkesztett ciklus, kötet, versszerkezet, rím, rímképlet, lírai én, novella, reneszánsz.</p>

Színház- és drámatörténet		
7. Tematikai egység: Középkori színháztípusok		Órakeret: 4 óra
Ismeretek	Nevelési célok és fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><u>Témák</u></p> <ul style="list-style-type: none"> Néhány sajátos színháztípus a 10–16. században (a középkor és reneszánsz vallásos és világi előadási formái). Rögtönzés cselekményváz alapján. <p><u>Kulcsfogalmak:</u></p> <p>Commedia dell'arte, farce, misztériumjáték, moralitás, passió, rögtönzés, állandó típusok, színpadformák.</p>	<p><u>Nevelési célok:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> A helyzetfelismerés és rögtönzés szerepe hétköznapi szituációkban, váratlan helyzetek kezelése. A megismert emberi magatartásformák mérlegelő megítélése. <p><u>Fejlesztési követelmények:</u></p> <p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> részt vesz a témakörhöz kapcsolódó drámajáték előkészítésében és előadásában; képes rögtönzésre (cselekményváz és adott állandó típusok alapján); megismer néhányat az európai színháztípusok máig élő hagyományaiból; felismeri az előadásmódok és színpadformák sokféleségét a középkori játéktípusokban. 	<p><u>Tantárgyon belül:</u></p> <p>dramatikus megjelenítés, előadási formák.</p>

8. Tematikai egység: Középkori nyelvemlékeink		Órakeret: 3 óra
Ismeretek	Nevelési célok és fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><u>Témák</u></p> <p>Középkori írásbeliség, műfajok, nyelvemlékek.</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Halotti beszéd és könyörgés;</i> • <i>Ómagyar Mária-siralom.</i> <p><u>Kulcsfogalmak:</u></p> <p>Írásbeliség, szóbeliség, nyelvemlék, szövegemlék, kódex, prédikáció.</p>	<p><u>Nevelési célok:</u></p> <p>A nyelvi és irodalmi hagyomány megbecsülése.</p> <p><u>Fejlesztési követelmények:</u></p> <p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – értelmezi a magyar nyelvű kultúra legkorábbi írásos emlékeit (kötelező művek: <i>HB; ÓMS</i>); – megismeri a középkori írásbeliség sajátosságait; – tudatosítja a nyelvemlékek szerepét, jelentőségét és továbbélésüket későbbi korokban (lásd. „Halotti beszéd”-ek Máraitól, Kosztolányitól) 	<p><i>Történelem:</i> a könyvnyomtatás történetéről; könyvtártörténet.</p> <p><i>Tantárgyon belül:</i> Nyelvtörténeti alapismeretek, szórványemlék, szövegemlék, legenda, himnusz, kódex.</p>

9. Tematikai egység: Janus Pannonius portréja		Órakeret: 6 óra
Ismeretek	Nevelési célok és fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><u>Témák</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Janus Pannonius humanista portréja; Lírája, jellemző témái (pl. öntudat, békevágy, betegség). • Epigrammák és elégiák (<i>Pannónia dicsérete, Egy dunántúli mandulafáról, Búcsú Váradtól</i>). • A költő pécsi vonatkozásai <p><u>Kulcsfogalmak:</u></p> <p>Elégia, epigramma, búcsúzásvers, refrén, disztichon, költői magatartás, irónia, gúny, interkulturalitás, újplatonizmus.</p>	<p><u>Nevelési célok:</u></p> <p>Az emberi lét és az embert körülvevő világ lényegi kérdéseinek különböző megközelítési módokat felölelő megvitatása, test és lélek viszonyának értelmezési lehetőségei.</p> <p><u>Fejlesztési követelmények:</u></p> <p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – megismeri egy humanista alkotó portréját, költői és emberi szerepvállalását; személyes élményanyagának költészetformáló szerepét; – tudatosítja, értékeli az életmű néhány fontos témáját, a 	<p><i>Történelem:</i> a 15. sz. kulturális élete Magyarországon.</p> <p><i>Vizuális kultúra; Ének-zene:</i> a reneszánsz kultúra Magyarországon.</p> <p><i>Tantárgyon belül:</i> Időmértékes verselés, disztichon, epigramma, elégia, ars poetica. Humanizmus, humanista.</p>

	lírai alany magatartását (pl. költői öntudat, művészi becsvágy, búcsúzás, betegség, katonáskodás, test és lélek); – megismeri néhány fogalom változó jelentését (pl. elégia, epigramma); – elemzési minimuma: <i>Pannónia dicsérete</i> és Janus Pannonius még egy műve.	Pannónia dicsérete
--	--	--------------------

10. Tematikai egység: Balassi Bálint portréja		Órakeret: 8 óra
Ismeretek	Nevelési célok és fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><u>Témák</u></p> <p>Balassi Bálint lírája:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Egy katonaének</i> (kompozíció, értékrend). • szerelmi tematika, pl. Júlia-vers / Célia-vers; • istenes tematika, zsoltárparafrázis vagy könyörgésvers: <i>Adj már csendességet</i> <p><u>Kulcsfogalmak:</u></p> <p>költői tudatosság, kötetkompozíció, dallamvers, szövegvers, ütemhangsúlyos verselés, rímelhelyezkedés, Balassi-strófa, hárompillérű kompozíció, aranymetszés</p>	<p><u>Nevelési célok:</u></p> <p>A Balassi-versekben megjelenített magatartásformák és értékek felismerése. Életformák találkozásai, értelmezései: végvári élet, költő lét.</p> <p><u>Fejlesztési követelmények:</u></p> <p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – megismeri az alkotó költői portréját és magatartását (az életmű 3-4 darabja nyomán); – tudatosítja az életmű megközelítési problémáit (kötetkompozíció; kéziratos énekeskönyv; különféle felfogások: kompozíció / tematika); – megkülönbözteti a dallamvers és szövegvers fogalmát; – tud ritmizálni ütemhangsúlyos formákat, felismeri a Balassi-strófát; – elemzési minimuma: <i>Egy katonaének</i> és még egy-két mű. 	<p><i>Történelem:</i> a 16. sz. kulturális élete Magyarországon.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> a reneszánsz kultúra Magyarországon; az aranymetszés.</p> <p><i>Tantárgyon belül:</i> Reneszánsz, kompozíció, ütemhangsúlyos verselés, lírai én, téma, motívum.</p>

Világirodalom		
11. Tematikai egység: Késő reneszánsz, barokk, klasszicizmus (16–17. század)		Órakeret: 3 óra
Ismeretek	Nevelési célok és fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><u>Témák</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • A reneszánsz kései szakasza (manierizmus). • Szemelvény a korszakból: Cervantes: <i>Don Quijote</i> (részlet). • Barokk és klasszicizmus a 17. században (háttér, tematika, stílus- és formajegyek). <p><u>Kulcsfogalmak:</u></p> <p>Barokk, klasszicizmus; korstílus, stílusirányzat.</p>	<p><u>Nevelési célok:</u></p> <p>A reneszánsz, barokk, klasszicista életeszemély mai tanulságai.</p> <p><u>Fejlesztési követelmények:</u></p> <p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – ismeri a fogalomhasználati problémákat (művelődéstörténeti korszak, korstílus, stílusirányzat); – tisztában van irányzatok egymás mellett élésével; – meg tudja különböztetni a reneszánsz / barokk / klasszicizmus alapvető formai és stílusjegyeit, ismeri ezek esztétikai háttérét; – műismereti minimuma: Cervantes: <i>Don Quijote</i> (részlet). 	<p><i>Vizuális kultúra; Ének-zene:</i> az irányzatokhoz kapcsolódó, jellemző alkotások formajegyei (minden művészeti ágból).</p> <p><i>Tantárgyon belül:</i> Reneszánsz, humanizmus, reformáció.</p>

**10. évfolyam
(heti 3 óra)**

Színház- és drámatörténet		
1. Tematikai egység: Az angol színház a 16–17. században és Shakespeare		Órakeret: 6 óra
Ismeretek	Nevelési célok és fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><u>Témák</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Az angol színház a 16–17. században (színház, előadás és dramaturgia összekapcsolódása). • Shakespeare: <i>Hamlet</i> (esetleg <i>Rómeó és Júlia</i>). <p><u>Kulcsfogalmak:</u></p> <p>Drámai műfajok, drámai szerkezet, drámai nyelv, drámai jellem, blank verse.</p>	<p><u>Nevelési célok:</u></p> <p>A végzettség és az egyéni felelős cselekvés dilemmája. A szeretetteljes kapcsolat próbái. Konfliktushelyzetek kezelésének módjai. A művekben felvetett erkölcsi problémák mérlegelő megítélése.</p> <p><u>Fejlesztési követelmények:</u></p> <p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – ismer néhány Shakespeare-témát, szállóigét; – képes egy mű részletes elemzése kapcsán a hősök jellemzésére, magatartásuk értékelésére; – részt vesz egy jelenet kidolgozásában és előadásában; – felismeri a dráma másik létformáját (színház, film) lehetőség szerint megtekint egy színházi előadást (vagy felvételét); – műismereti minimuma: egy Shakespeare-dráma elemző feldolgozása és memoriter: egy monológ/részlete; – alkalmassá válik az adott műről szóló vélemények kritikus befogadására 	<p><i>Vizuális kultúra; Ének-zene; Mozgókép-kultúra és médiaismeret:</i></p> <p>illusztrációk, zenei és filmes feldolgozások Shakespeare-művekből.</p> <p><u>Tantárgyon belül:</u></p> <p>A drámai műnem. A tragédia műfaja, alapfogalmai. Egy dráma ismerete.</p>

Színház- és drámatörténet		
2. Tematikai egység: A francia klasszicista színház (17. század)		Órakeret: 6 óra
Ismeretek	Nevelési célok és fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><u>Témák</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • A klasszicizmus elvárásai. • A francia színház a 17. században (színház, előadás és dramaturgia összekapcsolódása). Tragédia és komédia. • Molière: <i>Tartuffe</i>. A komikum megjelenési formái. <p><u>Kulcsfogalmak:</u></p> <p>Felvonás, jelenet, díszlet, jelmez, szerzői utasítás, hármas egység, mértéktartás, helyzetkomikum, jellemkomikum, nyelvi komikum, jellemtípus, bizalmas, rezonőr.</p>	<p><u>Nevelési célok:</u></p> <p>Az emberi magatartások sokféleségének belátása és felelős megítélése. Kötelesség és szenvedély, egyén és közösség viszonya.</p> <p><u>Fejlesztési követelmények:</u></p> <p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – felismeri a klasszicista normatív esztétika sajátosságait (műfaji hierarchia, szabályok); a korabeli elvárások és a dramaturgia összefüggését; – megérti a komikum műfajformáló minőségét és változatait (helyzet- és jellemkomikum); – képes egy mű részletes elemzése kapcsán a hősök jellemzésére, magatartásuk, konfliktusaik értékelésére; – lehetőség szerint megtekint egy színházi előadást (vagy felvételét); – műismereti minimuma: egy Molière-mű elemző feldolgozása és memoriter: egy részlet; – alkalmassá válik az adott műről szóló vélemények kritikus befogadására 	<p><u>Tantárgyon belül:</u></p> <p>Barokk és klasszicizmus a 17. században. Ars poetica. Komikum és tragikum.</p>

Látásmód		
3. Tematikai egység: Zrínyi Miklós: <i>Szigeti veszedelem</i>		Órakeret: 6 óra
Ismeretek	Nevelési célok és fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><u>Témák</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Magyar barokk irodalom. • Szemelvény: Pázmány Péter értekező prózájából (hitvita, prédikáció). • Zrínyi Miklós: <i>Szigeti veszedelem</i> (részletek); a barokk eposz (szerkezet; koncepció; embereszmény /a főhős mint Krisztus katonája; értékrend). <p><u>Kulcsfogalmak:</u></p> <p>Barokk eposz, eposzi konvenciók a barokkban, erkölcsi érték, heroizmus, körmondat.</p>	<p><u>Nevelési célok:</u></p> <p>A társadalmi, közösségi és egyéni konfliktusok megértése, a morális gondolkodásra és ítéletalkotásra való képesség fejlesztése.</p> <p>A hazához való kötődés erősítése, a Zrínyi által képviselt értékek elfogadása.</p> <p><u>Fejlesztési követelmények:</u></p> <p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – felismeri a barokk formajegyeit az irodalmi művekben és más művészeti ágakban is, összhangban az irodalommal; – megismeri világkép és műfajok, poétikai / retorikai megoldások összefüggését; – tisztában van az eposzi kellékek hagyományozódásával, az antik és barokk eposzok különbségével (koncepció, szerkezet, értékrend, embereszmény); – műismereti minimuma: Zrínyi Miklós: <i>Szigeti veszedelem</i> (részlete). 	<p><i>Vizuális kultúra; Ének-zene:</i> a barokk formajegyei a festészetben, építészetben, a zenében</p> <p><u>Tantárgyon belül:</u></p> <p>Barokk, eposz, eposzi konvenciók (kellékek).</p>

Világirodalom		
4. Tematikai egység: Az európai irodalom a 18. században		Óraszám: 8 óra
Ismeretek	Nevelési célok és fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><u>Témák</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Összehasonlítás és megkülönböztetés: az eszmetörténeti korszak, filozófiai irányzat és stílusirányzat kategóriáinak megkülönböztetése, összefüggések • A felvilágosodás irodalmának jellemző műfajai és stílusirányzatai: klasszicizmus, szentimentalizmus (érzékenység), rokokó. • Szemelvények az angol és a francia irodalomból: Defoe, Swift; Voltaire, Rousseau különféle műfajú alkotásaiból. <p><u>Kulcsfogalmak:</u></p> <p>Felvilágosodás, klasszicizmus, szentimentalizmus, rokokó, valóság és fikció, elbeszélői nézőpont, kalandregény, robinzonád, fejlődésregény, éregény, levélregény, tézisregény, ellenutópia, szatíra (szatirikus hangnem).</p> <p>A választott szerzőkhöz, művekhez kapcsolódó fogalmi ismeretek.</p>	<p><u>Nevelési célok:</u></p> <p>Különböző világlátású művek megjelenített témáinak, élethelyzeteknek elhelyezése többféle értelmezési kontextusban;</p> <p>Az erkölcsi és esztétikai ítélőképesség fejlesztése.</p> <p><u>Fejlesztési követelmények:</u></p> <p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – megkülönbözteti az eszmetörténeti korszak, filozófiai irányzat és stílusirányzat kategóriáit; – megismeri a bölcséleti háttér és a stílusirányzat, műfaj, tematika néhány összefüggését, az egyes irányzatok jellemző tendenciáit, irodalmi műfajait, máig ható kérdésfeltevéseit az európai irodalmakból vett egyes szemelvények alapján; – választható beszámolót készíthet olvasmányélménye vagy látott színházi élménye alapján (pl. Defoe, Jane Austen, Schiller művei); – műismereti minimuma: Swift, Voltaire, Goethe egy-egy művének /részletének ismerete. (Goethe → német irodalom) 	<p><i>Vizuális kultúra; Ének-zene:</i> klasszicizmus, rokokó más művészeti ágakban; megzenésített irodalmi művek (pl. Schiller alkotása).</p> <p><i>Történelem:</i> a felvilágosodás korának bölcsellete; értekezések a kor szerzőitől</p> <p><i>Tantárgyon belül:</i> Felvilágosodás, klasszicizmus, regény, regényműfaji változatok</p>

Magyar irodalom a 18. században – portrék		
5. Tematikai egység: Csokonai Vitéz Mihály, Berzsenyi Dániel		Órakeret: 20 óra
Ismeretek	Nevelési célok és fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><u>Témák</u></p> <p>A 18. század irodalma a felvilágosodás előtt</p> <ul style="list-style-type: none"> • (a kuruc költészethez kapcsolódó irodalmi formák; Mikes Kelemen: <i>Törökországi levelek</i> részlete). <p>A felvilágosodás korának irodalma.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Művelődési programok. Bessenyei György értekező prózai művének részlete (<i>Magyarság</i>). • Alkotói csoportok, irodalmi központok, sajátos életutak (Batsányi János). • Kazinczy Ferenc irodalomszervező tevékenysége és írói munkássága (<i>Tövisek és virágok</i>). • Csokonai Vitéz Mihály portréja; életművének műfaji, formai és stiláris sokszínűsége <i>A Reményhez, A tihanyi Ekhóhoz, Az estve, Tartózkodó kérelem</i> alapján. • Berzsenyi Dániel portréja; jellemző műfajok, témák, életérzések költészetében. <i>A közelítő tél, A magyarokhoz I. és Osztályrészem</i>) értelmezése. • Csokonai és Berzsenyi hatása, továbbélése a későbbi magyar költészetben. <p><u>Kulcsfogalmak:</u></p> <p>Nyelvújítás, irodalmi élet, művelődési program,</p>	<p><u>Nevelési célok:</u></p> <p>Az európai és a magyar irodalom összekapcsolódásának felismerése által a nemzeti és az európai identitás erősítése. Az egyén és közösség problémáinak európai és hazai dimenziói: polgárosodás, parlagiasság. Az anyanyelv és az anyanyelvi kultúra fejlesztésére irányuló törekvések megbecsülése.</p> <p><u>Fejlesztési követelmények:</u></p> <p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – ismeri a magyar nyelv ügyében született legfontosabb programok, értekezések gondolatait; Kazinczy tevékenységét; a magyar felvilágosodás időszakának, irodalmi életének néhány sajátosságát; – tudatosítja a nyelvújítási mozgalom jelentőségét; – tisztában van Csokonai és Berzsenyi életművének jellegével, az alkotók helyével, szerepével a magyar irodalom történetében; felismer jellemző stílusirányzatokat, műfajokat, verstípusokat és versformákat; – műismereti minimuma: Mikes Kelemen: <i>Törökországi levelek</i> (részlet), Kazinczy Ferenc egy epigrammája; Bessenyei György egy értekező prózai részlete; 	<p><i>Földrajz:</i> a témakörhöz, az alkotókhoz kapcsolódó topológia</p> <p><u>Tantárgyon belül:</u></p> <p>Barokk és felvilágosodás. Anakreón és Horatius életművének néhány jellemzője. Csokonai Vitéz Mihály: <i>A Reményhez</i></p>

<p>értekezés, szentencia, szimultán ritmus, bölcséleti óda, elégiko-óda, elégia, dal, episztola, létösszegzés, időszembesítő verstípus.</p>	<p>Csokonai Vitéz Mihály: <i>A Reményhez</i>; <i>A tihanyi Ekhóhoz</i> és egy mű; Berzsenyi Dániel: <i>A közelítő tél</i>, <i>A magyarokhoz I.</i> és egy mű.</p> <p>– Csokonai és Berzsenyi kapcsán alkalmassá válik legalább 3-4 alkotásuk és a műveikről szóló vélemények, elemzések értelmezésére; egy-egy szóbeli témakör kifejtésére; memoriterek tolmácsolására</p>	
---	--	--

Világirodalom		Órakeret: 12 óra
6. Tematikai egység: az európai irodalom a 19. század első felében (romantika; romantika és realizmus)		
Ismeretek	Nevelési célok és fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><u>Témák</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • A romantika irodalmának jellemzői (esztétikai elvek, művészi szabadság, stílus- és formajegyek; ironikus látásmód, groteszk minőség). • Társadalmi típusok (felesleges és karrierista hősök, hivatalnokok) megjelenése a romantikával egyidejű, realista szemléletű művekben. • Poe és a bűnügyi történet • Shelley, Keats lírája • Puskin Anyegin című verses regénye • Részletek Victor Hugo, Balzac, Stendhal, Gogol műveiből. <p><u>Kulcsfogalmak:</u></p> <p>Műfajkeveredés, hangnemi kevertség, groteszk, irónia, bűnügyi történet, történelmi regény, verses regény, regényciklus, analitikus regény.</p> <p>A választott szerzőkhöz, művekhez kapcsolódó fogalmi ismeretek.</p>	<p><u>Nevelési célok:</u></p> <p>A nemzeti és az európai identitás erősítése. Eszmény és valóság viszonyának értelmezése.</p> <p>Embertípusok, életvezetési stratégiák, eszmei és erkölcsi törekvések értékelése.</p> <p><u>Fejlesztési követelmények:</u></p> <p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – felismeri az életművek egymásmellettségét az 1830-as években (klasszika, romantika, realizmus tendenciái; Hugo/Stendhal, Balzac) és a romantika korstílus-jellegét, jelentőségét; a romantika és a kritikus, realista szemlélet együtthatását; – megismeri az irodalmi liberalizmus szerepét és hatását az esztétikára (új műfaji változatok; stiláris és hangnemi összetettség, irónia és groteszk); – műismerete: Shelley, Keats, Poe, V. Hugo, Puskin, illetve Balzac, Stendhal, Gogol egy-egy művének / részletének ismerete; – képes egy választott/kijelölt epikai alkotás (házi olvasmány) elemző bemutatására a közös értelmezés után; 	<p><i>Történelem, Vizuális kultúra; Ének-zene: a romantika művészete.</i></p> <p><u>Tantárgyon belül:</u></p> <p>Romantika, a romantikus korstílus néhány alapvető jellemzője.</p>

	<ul style="list-style-type: none"> – beszámolót/könyvajánlót készíthet egyéni olvasmányélménye alapján a korszak műveiből; – alkalmassá válik a korszakról, a szerzőkről, művekről szóló vélemények kritikus befogadására, egy lehetséges szóbeli tétel kifejtésére. 	
--	--	--

Színház- és drámatörténet		
7. Tematikai egység: Katona József: <i>Bánk bán</i>		Órakeret: 6 óra
Ismeretek	Nevelési célok és fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><u>Témák</u></p> <p>Sok szempontú műértelmezés.</p> <ul style="list-style-type: none"> • magánéleti és közéleti konfliktus; alapkérdések; • a szereplők körei; Bánk összeomlása; • a címszereplő megítélésének változatai; • felépítés, szerkezeti megoldások (az V. felvonás szerepe, sajátos lezárás, „megoldás) <p><u>Kulcsfogalmak:</u></p> <p>Vándorszínház, állandó színház, szerepkör, intrikus, naiva, késleltetés, drámai nyelv, klasszicizmus és romantika.</p>	<p><u>Nevelési célok:</u></p> <p>Élet-választatok a különböző helyzetekben. A tettek és a szavak közötti viszony szerepének felismerése. A „nemzeti dráma” mint közös ismeret. A tragédiában megjelenített magánéleti és közéleti konfliktus értékelése</p> <p><u>Fejlesztési követelmények:</u></p> <p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – ismeri a magyar színház történetének néhány sajátosságát (az állandó magyar színház hiányát, törekvéseket a létrehozására); – megismer néhány álláspontot a műértelmezéshez; – lehetőség szerint megtekint egy színházi előadást (vagy felvételét), és közös elemzéssel értékeli az adott interpretációt; – műismereti minimuma: a tragédia (házi olvasmány) 	<p><i>Ének-zene:</i> operafeldolgozás.</p> <p><i>Tantárgyon belül:</i> Klasszicizmus és romantika. Tragédia, drámai szerkezet. A tragikus hős összeomlása.</p>

	elemző feldolgozása és memoriter: részlet(ek) a műből	
--	---	--

Magyar irodalom a 19. század első felében – portrék		
8. Tematikai egység: Kölcsey Ferenc, Vörösmarty Mihály		Órakeret: 17 óra
Ismeretek	Nevelési célok és fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><u>Témák</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Orgánumok, folyóiratok, alkotói csoportok a 19. század első felében. • A reformkori nemzeti romantika. A népiesség programjai. • Kölcsey Ferenc alkotói portréja. Közéleti szerep, egyéni és közösségi sors: <i>Hymnus</i>, <i>Huszt</i> és <i>Vanitatum vanitas</i>. • Értekező prózája (a <i>Parainesis</i> részlete). • Vörösmarty Mihály portréja. Romantikus vonások, tematika és képalkotás a lírájában: <i>Szózat</i>; <i>Előszó</i>, <i>Gondolatok a könyvtárban és A vén cigány</i> alapján, • <i>Csongor és Tünde</i> értelmezése (romantikus világlátás, alapkérdések, értékszerkezet, motívumok, műfaji sajátosságok: mesejáték/drámai költemény). <p><u>Kulcsfogalmak:</u></p> <p>Irodalmi élet, népköltészet, népdalgyűjtés; nemzeti himnusz, értekezés, intellektus, értékszembesítő és</p>	<p><u>Nevelési célok:</u></p> <p>Törekvés a társadalmi, közösségi és egyéni konfliktusok, kérdésselvetések szellemi háttérének megértésére, a morális gondolkodásra és ítéletalkotásra.</p> <p>Az alkotók műveiben megjelenített egyéni és nemzeti sorsproblémák megértése és értékelése.</p> <p><u>Fejlesztési követelmények:</u></p> <p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – felismeri a reformkor-nemzeti romantika-népiesség fogalmak tartalmát, szerepét és jelentőségét; – tisztában van Kölcsey és Vörösmarty életművének jellegével, az alkotók helyével, szerepével a magyar irodalom történetében; – műismereti minimuma: Kölcsey: <i>Hymnus</i>, <i>Huszt</i> és még egy lírai mű, egy értekező prózai részlet; Vörösmarty: <i>Szózat</i>, <i>Előszó</i> és még egy-két lírai mű, valamint a <i>Csongor és Tünde</i>; memoriterek; – Kölcsey és Vörösmarty kapcsán alkalmassá válik legalább négy alkotásuk és a műveikről szóló 	<p><i>Vizuális kultúra; Ének-zene:</i> a magyar romantika más művészeti ágakban.</p> <p><i>Földrajz:</i> az alkotókhoz kapcsolódó topológia.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> a reformkori művelődés és társadalmi élet.</p> <p><u>Tantárgyon belül:</u></p> <p>Romantika; néhány népdal; ismeretek Kölcseyről, Vörösmartyról. Kölcsey Ferenc: <i>Hymnus</i>, <i>Huszt</i>; Vörösmarty Mihály: <i>Szózat</i></p>

időszembesítő verstípus, rapszódia, romantikus irónia, drámai költemény.	vélemények, elemzések értelmezésére; egy-egy szóbeli témakör kifejtésére; memoriterek tolmácsolására.	
--	---	--

Életmű		
9. Tematikai egység: Petőfi Sándor		Órakeret: 12 óra
Ismeretek	Nevelési célok és fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><u>Témák</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Pályaszakaszok (életérzések, költői magatartás) és jellemző alkotások. A népi szemléletmód hatása; romantika és népiesség. • Témák (pl. szerelem, táj, ars poetica), versciklusok; lírai műfajok és líratípusok (pl. dalok, helyzetdalok, ódák, elégiák, rapszodiák; tájlíra, forradalmi látomásvers) és versformák változatossága; • <i>A puszta, télen; A XIX. század költői; Európa csendes, újra csendes...; Szeptember végén, Egy gondolat., Szabadság, szerelem, Megy a juhász...</i>elemző feldolgozása. • Verses epika: <i>Az apostol</i> <p>Utalás egy-egy téma, motívum, poétikai jellemző kortárs irodalmi megjelenítésére; az evokáció, az intertextualitás néhány példája.</p> <p><u>Kulcsfogalmak:</u></p> <p>Népiesség, elbeszélő költemény, versciklus, helyzetdal,</p>	<p><u>Nevelési cél:</u></p> <p>A művekről szóló vélemények, értelmezések kritikus befogadása.</p> <p><u>Fejlesztési követelmények:</u></p> <p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – ismeri az életmű főbb alkotói korszakait; Petőfi helyét, szerepét a magyar irodalom történetében; költészetének jellegét; – tisztában van a romantikus korstílus és a népiesség stílustendenciájának együtthatásával; – műelemzések során megismeri Petőfi jellemző témáit, műfajait, poétikai megoldásait, versformáit; megkülönbözteti jellemző hangnemeit (pl. humor és irónia); – képes önálló műértelmezés megfogalmazására; – műismereti minimuma: <i>Az Alföld; Nemzeti dal ; János vitéz; A puszta, télen; A XIX. század költői; Európa csendes, újra csendes...; Szeptember végén</i> és még három-négy mű és memoriterek; 	<p><i>Földrajz:</i> Petőfi életútjának topológiája, Petőfi emlékhelyek.</p> <p><i>Vizuális kultúra; Ének-zene:</i> a romantika művészete, Petőfi művek feldolgozásai (hangoskönyv, színház, rajzfilm, dal).</p> <p><u>Tantárgyon belül:</u></p> <p>Romantika, népiesség, népdal, dal, helyzetdal, elbeszélő költemény, életkép, episztoła, felező tizenkettes versforma. Ismeretek Petőfi életútjáról, műveiről. Anyám tyúkja; Füstbe</p>

tájlíra, látomásköltészet, ars poetica, komikus eposz, költői szerep, váteszköltő.	– képessé válik Petőfi életművének bemutatására (legalább 10–12 lírai és 1–2 verses epikai alkotás alapján); a műveiről szóló vélemények, elemzések értelmezésére, kritikus befogadására; egy szóbeli témakörben kijelölt feladat kifejtésére, memoriterek tolmácsolására.	ment terv; János vitéz; Az Alföld; Nemzeti dal és más lírai alkotások.
Látásmód		
10. Tematikai egység: Jókai Mór		Órakeret: 8 óra
Ismeretek	Nevelési célok és fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><u>Témák</u></p> <ul style="list-style-type: none"> Jókai alkotásainak jellemzői, műfaji változatok az életművében; regényírói művészetének sajátosságai a romantikus prózaepika jegyében. <i>Az arany ember</i> elemző értelmezése sok szempontú megközelítéssel.: a romantika megjelenési formái; műfaji változat; szerkezet, jellemábrázolás, elbeszélés technika, nézőpont, közlésformák; hangnemi és motivikus összetettség. Problematika (pl. természet és civilizáció, bűn és büntetés, kettős jellem). <p><u>Kulcsfogalmak:</u></p> <p>Történelmi regény, vallomásregény, epizód, leírás, utópia, humor, anekdota.</p>	<p><u>Nevelési célok:</u></p> <p>A Jókai-regényekben fölmutatott erkölcsi, egyéni és nemzeti-közösségi problémakörök felismerése.</p> <p>Értékek és szerepek konfliktusai.</p> <p><u>Fejlesztési követelmények:</u></p> <p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> tisztában van a korabeli és a mai olvasóközönség befogadói elvárásainak különbségével; ismeri Jókai helyét a magyar regényirodalom történetében, alkotásmódjának jellemzőit; felismeri a romantikus ábrázolásmód sajátosságait és a romantikus regény jellemző műfaji változatait; képes egy regény sok szempontú megközelítésére, saját álláspont kifejtésére; műismereti minimuma: egy regénye egy regényelemzés kapcsán képes önálló szóbeli tétel keretében egy elemzési feladat kifejtő megoldására. 	<p><i>Vizuális kultúra; ének-zene:</i> a romantika művészete.</p> <p><i>Mozgókép-kultúra és médiaismeret:</i> Jókai-művek filmes feldolgozásai.</p> <p><u>Tantárgyon belül:</u></p> <p>Romantika, romantikus ábrázolásmód, romantika és népiesség, heroizmus és humor, regényműfaji változatok, történelmi regény, anekdota, anekdotikusság.</p> <p>A kőszívű ember fiai című regénye.</p>

**11. évfolyam
(heti 3 óra)**

Életmű		
1. Tematikai egység: Arany János		Órakeret: 10 óra
Ismeretek	Nevelési célok és fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><u>Témák</u></p> <p>Arany János életműve.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ismeretek életútjáról, műveiről; kapcsolat Petőfivel. • Pályaszakaszok (életérzések, költői magatartások) és jellemző alkotások. A romantika utáni költőszerep-lehetőségek és lírai tendenciák. • Jellemző lírai tematika (pl. ars poeticák), hangnemek, műfajok (pl. elégiko-óda, elégia) és szerkesztésmód, verstípusok (pl. idő- és értékszembesítés, létösszegzés) a nagykorösi és a kései költészetben (<i>Letésem a lantot</i>, <i>Epilogus</i> és legalább még két-három lírai alkotás). • A ballada műfaji sajátosságai; tematikus és szerkesztésmódbeli különbségek a két balladakorszak alkotásaiban (<i>A walesi bárdok</i> és még legalább 1–2 ballada). • A <i>Toldi estéje</i> elemző bemutatása. • Utalás egy-egy téma, motívum, poétikai jellemző kortárs irodalmi megjelenítésére; az evokáció, az 	<p><u>Nevelési célok:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Az Arany-életműben felvetett erkölcsi, magatartásbeli kérdések felvetése és értelmezése - A bűn és bűnhődés erkölcsi kérdései. <p><u>Fejlesztési követelmények:</u></p> <p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – ismeri az életmű főbb alkotói korszakait; Arany költői szerepét a magyar irodalom történetében; költészetének jellegét; – műelemzések során megismeri Arany jellemző lírai témáit, műfajait, poétikai megoldásait, versformáit és néhány verses epikai alkotását; – megismeri a lírikus és epikus költőszerep szembeállítását, változó megítélését; – képes lírai és epikai alkotások önálló értelmezésének megfogalmazására; a <i>Toldi</i> és a <i>Toldi estéje</i> néhány szempontú összevetésére; – műismereti minimuma: <i>A walesi bárdok</i>, <i>Rege a csodaszarvasról</i>, <i>Toldi</i>, <i>Családi kör</i>, további egy-két ballada; <i>Toldi estéje</i>; <i>Letésem a lantot</i>, <i>Epilogus</i> és 	<p><i>Informatika:</i> könyvtári és internetes tájékozódás.</p> <p><i>Etika:</i> bűn, bűnhődés, testvérféltékenység.</p> <p><u>Tantárgyon belül:</u></p> <p>Romantika, népiesség, elbeszélő költemény, életkép, episztola, ballada, ütemhangsúlyos és időmértékes verselési formák, felező tizenkettes versforma. Ismeretek Arany életútjáról, műveiről; kapcsolat Petőfivel.</p> <p>Arany: <i>A walesi bárdok</i>, <i>Rege a csodaszarvasról</i>, <i>Toldi</i>, <i>Családi kör</i>.</p>

<p>intertextualitás néhány példája.</p> <p><u>Kulcsfogalmak:</u></p> <p>Romantika, népiesség, elbeszélő költemény, életkép, episztola, verses regény, ballada; ütemhangsúlyos- és időmértékes formák (és együttthásuk), felező tizenkettes versforma; verstípusok (idő- és értékszembesítés, létösszegzés).</p>	<p>még két-három lírai alkotás (memoritek is);</p> <ul style="list-style-type: none"> – képessé válik a műveiről szóló vélemények, elemzések értelmezésére, kritikus befogadására; egy-egy szóbeli témakörben kijelölt feladat kifejtésére, memoritek tolmácsolására. 	
--	--	--

<p style="text-align: center;">Színház– és drámatörténet</p> <p style="text-align: center;">2. Tematikai egység: Madách Imre: <i>Az ember tragédiája</i></p>		<p style="text-align: center;">Órakeret: 6 óra</p>
<p style="text-align: center;">Ismeretek</p>	<p style="text-align: center;">Nevelési célok és fejlesztési követelmények</p>	<p style="text-align: center;">Kapcsolódási pontok</p>
<p><u>Témák</u></p> <p>Madách Imre: <i>Az ember tragédiája</i> – sok szempontú műértelmezés. Olvasás, szövegelemzés</p> <ul style="list-style-type: none"> • A magyar színház történetének néhány sajátossága.. A romantika műfaji kevertsége. • A drámai költemény műfajának következménye a szerkezetre és hősökre. • Felépítés (cselekmény-szerkezet: keret- és történeti színek, személyiségközpontúan / lírai szerkezet: tematikus, szétválás-sorozat). • Problematika, történelemszemlélet, bölcséleti háttér (szabadelvűség és pozitívizmus). • Az idő, tér, anyag szerepe az emberiség és különböző szellemi irányok történetében. <p><u>Kulcsfogalmak:</u></p>	<p><u>Nevelési célok:</u></p> <p>Az emberi létezés alapkérdéseinek értelmezése. Annak belátása, hogy a küzdés és a ráhagyatkozó hit egymás erősítői az ember életében.</p> <p><u>Fejlesztési követelmények:</u></p> <p>A tanuló megismeri a drámai költemény műfaji változatának jellemzőit (filozófiai, bölcséleti tartalmak), sajátos drámai hőseit; többféle világfelfogás egyidejű létezését; - értelmezi a művet (lehetőleg többféle megközelítésből); megismerkedik néhány műértelmezéssel, állásponttal; lehetőség szerint megtekint egy színházi előadást (vagy felvételét), és közös elemzéssel értékeli az adott interpretációt és a mű színpadra állításának</p>	<p><i>Etika:</i> filozófiai irányzatok a 19. században.</p> <p><i>Informatika, könyvtár:</i> tájékozódás a <i>Tragédia</i> hazai és nemzetközi színházi előadásairól, fordításairól, adaptációiról.</p> <p><u>Tantárgyon belül:</u> Színház-színjátás Magyarországon. Alapvető drámai műfajok és formák. Műfajkeveredés a romantikában.</p>

Alapvető drámai műfajok és formák; drámai költemény, lírai dráma, bölcséleti mondanivaló, falanszter, ellenutópia, pozitívizmus.	lehetőségeit; műismereti minimuma: a <i>Tragédia</i> (házi olvasmány) elemző feldolgozása és memoriter: részlet(ek) a műből, valamint szállóigévé vált sorok; alkalmassá válik a mű értelmezéseinek kritikus befogadására;	
--	--	--

Világirodalom		
3. Tematikai egység: Az európai epika és líra a romantika után (19. sz. második fele)		Órakeret: 12 óra
Ismeretek	Nevelési célok és fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><u>Témák</u></p> <p>A realista és naturalista epika jellemzői (esztétikai elvek, tematika, látásmód, stílus- és formajegyek) a 19. század közepétől</p> <ul style="list-style-type: none"> • A prózaepika újításai (nézőpontok, síkváltások, időszerkezet, polifónia; új műfaji változatok) a kis- és nagyepikában. Művek, szemelvények Dickens, Lev Tolsztoj, Dosztojevskij alkotásaiból. • Beszámoló / könyvajánló egyéni olvasmányélmény alapján a korszak szerzőinek műveiből (Emily Brontë, Flaubert, Zola) • Impresszionizmus, szimbolizmus és a lírai műnem megújítása (pl. a személyiség, a lírai közvetlenség háttérbe szorulása, a látomás felszabadítása, objektivizálódás). Szemelvények Baudelaire, Verlaine, Rimbaud, Rilke, Whitman 	<p><u>Nevelési célok:</u></p> <p>A környezet és származás hatása a hősök karakterére. Különböző világlátású művekben megjelenített témák, élethelyzetek értelmezése, a megjelenített erkölcsi, világgépi és esztétikai problémák mérlegelése és értékelése.</p> <p><u>Fejlesztési követelmények:</u></p> <p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – felismeri a romantika és realizmus együttthatását, folytonosságát az epikában; értelmezi a realista és naturalista stílusirányzat jellemzőit; – megismeri az impresszionista és (pre)szimbolista európai líra néhány sajátosságát; – képes egy választott/kijelölt epikai alkotás (házi olvasmány) elemző bemutatására a közös értelmezés után; néhány lírai alkotás értelmezésére; 	<p><i>Vizuális kultúra; Ének-zene:</i> impresszionizmus, szimbolizmus más művészeti ágakban.</p> <p><u><i>Tantárgyon belül:</i></u> Romantika és realizmus, hőstípusok (pl. karrierista hős, a felesleges ember, a hivatalnok), regényciklus, analitikus regény; impresszionizmus, szimbolizmus, szecesszió; a műfordítások szerepe.</p>

<p>műveiből.</p> <ul style="list-style-type: none"> • A választott szerzőkhöz, művekhez kapcsolódó fogalmi ismeretek. <p><u>Kulcsfogalmak:</u></p> <p>naturalizmus, impresszionizmus, szimbolizmus, szecesszió; eszmeregény, polifonikus regény, analitikus regény; tolsztojizmus, regényciklus, l'art pour l'art, tiszta költészet, kötetkompozíció, hangulatlíra, prózavers, szabad vers, objektív líra, tárgyvers, a műfordítások szerepe.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – alkalmassá válik a korszakról, a szerzőkről, művekről szóló vélemények kritikus befogadására 	
---	--	--

Színház- és drámatörténet		
4. Tematikai egység: Az európai dráma és színház a 19. sz. második felében		Órakeret: 8 óra
Ismeretek	Nevelési célok és fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><u>Témák</u></p> <p>Az európai dráma és színház a 19. sz. második felében – a korszak drámairodalmának újdonságai és két drámai alkotás, két szerző dramaturgiája.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ibsen: <i>Babaszoba/Nóra</i> – az ibseni dramaturgia sajátosságai: az analitikus szerkesztésmód felújítása, középponti szimbólumok alkalmazása, reformátorok és rezonőrök, hangnemkeveredés stb.; a szerző problémafelvetése, pl. házassági válság, élethazugság). • Csehov: <i>Három nővér</i> - a csehovi dramaturgia sajátosságai (pl. a drámaiság fogalmi változása; 	<p><u>Nevelési célok:</u></p> <p>A személyiség tisztelete. A megjelenített élethelyzetek, konfliktusok értő és felelős megítélése, például az élethazugság témakörének morális vonatkozásai különböző művekben.</p> <p>A férfi-női társadalmi szerepek megértése.</p> <p><u>Fejlesztési követelmények:</u></p> <p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – megismeri a romantika utáni drámatörténet néhány jellemző tendenciáját; – elemzi két jelentős szerző egy-egy alkotását, újításaik 	<p><u>Tantárgyon belül:</u></p> <p>Színháztörténet.</p> <p>Az európai dráma és színház néhány megelőző nagy korszaka (antikvitás, középkor, reneszánsz, klasszicizmus) és szerzője (Szophoklész, Shakespeare, Molière). A drámai műnem alapfogalmai (drámai szerkezet, jellem, nyelv). Arisztotelészi dramaturgia.</p>

<p>drámai/ lírai dráma; főszereplő-, konfliktusok és cselekmény-nélküliség; csoportképek/cselekvésképtelenség; párhuzamos monológok/fedett dialógusok, ironikus látásmód); új műfaji változatok, új játéktípus.</p> <p><u>Kulcsfogalmak:</u></p> <p>Drámai/ lírai dráma, analitikus drámai szerkezet, párhuzamos monológ, élethazugság.</p>	<p>figyelembevételével, bemutatja dramaturgiájuk sajátosságait;</p> <ul style="list-style-type: none"> – megismer néhány álláspontot a művek értelmezéséhez; – lehetőség szerint megtekint egy színházi előadást (vagy felvételét), és közös elemzéssel értékeli az adott interpretációt; – lehetőség szerint kidolgoznak egy-egy jelenetet az elemzett művekből; 	
--	--	--

<p style="text-align: center;">Magyar irodalom a 19. század második felében</p> <p style="text-align: center;">5. Tematikai egység: Vajda János; novellisztika; Mikszáth Kálmán – portré</p>		<p style="text-align: center;">Órakeret: 10 óra</p>
<p style="text-align: center;">Ismeretek</p>	<p style="text-align: center;">Nevelési célok és fejlesztési követelmények</p>	<p style="text-align: center;">Kapcsolódási pontok</p>
<p><u>Témák</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Vajda János alkotói helyzete, költészetének jellemzői <i>Húsz év múlva, Az üstökös</i>). • A századvég és századelő novellisztikája egy mű alapján (műelemzési lehetőségek, pl. Gótsdu, Petelei, Gárdonyi, Tömörkény, Bródy Sándor műveiből). • Mikszáth alkotásainak jellemzői, témák, motívumok és műfaji változatok az életművében; írásművészetének sajátosságai, stíluszintézise. <i>A jó palócok</i> novelláinak világa (két mű elemzése). • A <i>Beszterce ostroma</i> elemző értelmezése, sok szempontú megközelítéssel (műfaji változat; 	<p><u>Nevelési célok:</u></p> <p>Néhány alapvető emberi léthelyzet megismerése (élet és halál, család, férfi–nő, szerelem, gyermek, szülőföld, haza, törvény, bűn és bűnhődés Annak belátása, hogy a régióhoz kötődés egyetemes emberi kérdések felvetését is jelentheti.</p> <p><u>Fejlesztési követelmények:</u></p> <p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – tisztában van a 19. sz. második fele magyar irodalmának sajátosságaival, ismeri a korszak néhány jellemző tendenciáját; – megismeri a Petőfi és Ady közti, Arannyal részben párhuzamos líra helyzetét; Vajda és az Ady fellépése 	<p><i>Földrajz:</i> a földrajzi tér regionális szerveződése, a Mikszáth-regény/ek topológiája.</p> <p><i>Tantárgyon belül:</i> Mikszáth Kálmán : <i>Szent Péter esernyője</i></p>

<p>szerkezet, jellemábrázolás, elbeszélés-technika, nézőpont, közlésformák, hangnemek; problematika</p> <p><u>Kulcsfogalmak:</u></p> <p>Hangulatlíra, filozófiai dal, anekdotikusság.</p>	<p>előtti költők (pl. Reviczky, Komjáthy) szerepét;</p> <ul style="list-style-type: none"> – a századvég novellisztikájának néhány darabját értelmezve fejleszti novellaelemzési készségét; – ismeri Mikszáth helyét a magyar regényirodalom történetében, alkotásmódjának jellemzőit; képes egy regényének sok szempontú megközelítésére, saját álláspont kifejtésére és adott szempontú, önálló novellaértelmezésre; lehetőséget kap beszámoló / könyvajánló készítésére egyéni olvasmányélménye alapján; – műismereti minimuma: Vajda János egy műve; Mikszáth egy regénye (házi olvasmány) és két novellája; 	
--	---	--

Magyar irodalom		
6. Tematikai egység: A Nyugat és első nemzedéke		Órakeret: 7 óra
Ismeretek	Nevelési célok és fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><u>Témák</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • A <i>Nyugat</i> mint folyóirat és mozgalom; szerkesztési elvek, szerkesztők, kritikusok, nemzedékek; célkitűzések; filozófiai és stílusirányzatok hatása, megismertetése. • Juhász Gyula költészetének sajátosságai a <i>Tiszai csönd</i>, <i>Milyen volt</i> c. versek alapján (impresszionizmus, nosztalgia, emlékezés) • Tóth Árpád lírájának jellemzői; tematikája, hangnemei, formái (magányélmény, elégikusság, 	<p><u>Nevelési célok:</u></p> <p>A kozmopolitizmus és patriotizmus kérdésfelvetései. Annak felismerése, hogy a magyar kultúra sokszínű törekvések együttese.</p> <p><u>Fejlesztési követelmények:</u></p> <p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – felismeri a <i>Nyugat</i> jelentőségét a magyar kultúrtörténetben; alkalmazza a nemzedék-korszakolást későbbi tanulmányai során; 	<p><i>Vizuális kultúra; ének-zene:</i> impresszionizmus, szimbolizmus, szecesszió más művészeti ágakban.</p> <p><i>Informatika:</i> tájékozódás a <i>Nyugat</i> digitalizált változatában.</p> <p><u>Tantárgyon belül:</u> A klasszikus modernség</p>

<p>impresszionizmus stb.), két műve az alábbiak közül: <i>Hajnali szerenád</i>, <i>Esti sugárkoszorú</i>, <i>Elégia egy rekettyebokorhoz</i>, <i>Lélektől lélekig</i>.</p> <ul style="list-style-type: none"> • A Jelenkor című folyóirat periodicitása, felépítése, folyóiratcikkek visszakeresése, hivatkozása. <p><u>Kulcsfogalmak:</u> Impresszionizmus, szimbolizmus, szecesszió.</p>	<p>– tudja a korban megismert stílusirányzatok, filozófiai, lélektani iskolák (Freud, Bergson) néhány jellemzőjét;</p>	<p>néhány irányzata és alkotója, a századvég magyar irodalma.</p>
--	--	---

<p style="text-align: center;">Életmű</p> <p style="text-align: center;">7. Tematikai egység: Ady Endre</p>		<p style="text-align: center;">Órakeret: 10 óra</p>
<p style="text-align: center;">Ismeretek</p>	<p style="text-align: center;">Nevelési célok és fejlesztési követelmények</p>	<p style="text-align: center;">Kapcsolódási pontok</p>
<p><u>Témák</u></p> <p>Ady Endre életműve.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Meghatározó korszakok, kötetek, témák, motívumok költészetében • Jellemző alkotásainak értelmezése: <i>A Sion-hegy alatt</i>; <i>Góg és Magóg fia vagyok én...</i>; <i>Kocsi-út az éjszakában</i>, <i>Párisban járt az Ősz</i>, <i>A magyar ugaron</i>, <i>Harc a Nagyúrral</i>, <i>Hunn, új legenda</i>, <i>Az eltévedt lovas</i>; <i>Emlékezés egy nyár-éjszakára</i>, <i>Lédával a bálban</i> és egy-egy részlet publicisztikájából is. • Utalás egy-egy téma, motívum, poétikai jellemző kortárs irodalmi megjelenítésére; az evokáció, az intertextualitás néhány példája. 	<p><u>Nevelési célok:</u></p> <p>Annak megértése, hogy a kulturális hagyományhoz, a nemzethez kötődés, a sorsvállalás sokféle hangon és módon jelentkezhet. A hazaszeretet és haladás kérdései.</p> <p><u>Fejlesztési követelmények:</u></p> <p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – ismeri az életmű főbb alkotói korszakait; Ady helyét, költői szerepét a magyar irodalom történetében; költészetének jellegét; – tisztában van a 20. eleji magyar irodalom sajátosságaival és a megújítás szándékával; – műelemzések során megismeri Ady jellemző köteteit, szerkesztési módszereit, lírai témáit, motívumait, 	<p><i>Történelem:</i> társadalmi modernizáció, városiasodás, a modern újságírás.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> Ady-illusztrációk.</p> <p><i>Földrajz:</i> Ady-emlékhelyek topológiája.</p> <p><u>Tantárgyon belül:</u> <i>A Nyugat</i>; stílusirányzatok a századelőn</p>

<p><u>Kulcsfogalmak:</u></p> <p>Klasszikus modernség, szecessziós-szimbolista látásmód, tagoló vers, kötetkompozíció, ciklikus szerkesztés.</p>	<p>poétikai megoldásait;</p> <ul style="list-style-type: none"> – képes önálló versértelmezések megfogalmazására; – műismereti minimuma: <i>A Sion-hegy alatt; Góg és Magóg fia vagyok én...; Kocsi-út az éjszakában</i> és még 4-5 mű; – képessé válik az Ady-életmű jellemzőinek bemutatására (legalább 10 lírai alkotás alapján); a műveiről szóló vélemények, elemzések értelmezésére, kritikus befogadására; egy-egy szóbeli témakörben kijelölt feladat kifejtésére, memoriterek tolmácsolására. 	
--	---	--

Portré 8. Tematikai egység: Móricz Zsigmond		Órakeret: 6 óra
Ismeretek	Nevelési célok és fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><u>Témák</u></p> <p>Móricz alkotásainak jellemzői, írásművészetének sajátosságai; naturalista és realista ábrázolásmódja.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tárgykörök, témák (pl. paraszti, dzsenti; szegénység) és műfaji változatok (novella, elbeszélés, történeti példázat, idill-típusú regény stb.). • Novelláinak világa (két mű elemzése: <i>Tragédia, Barbárok</i>). • A <i>Rokonok</i> című regényének elemző értelmezése, sok szempontú megközelítéssel, pl. 	<p><u>Nevelési célok:</u></p> <p>A megjelenített létformák morális és társadalmi kérdései.</p> <p><u>Fejlesztési követelmények:</u></p> <p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – ismeri Móricz helyét a magyar epika történetében (<i>Nyugat; népi írók mozgalma, Kelet Népe</i>); alkotásmódjának jellemzőit; – képes néhány alkotásának sok szempontú megközelítésére, saját álláspont kifejtésére és adott szempontú, önálló műértelmezésre (novellaelemzések megfogalmazására); 	<p><i>Mozgóképkultúra és médiaismeret: Móricz-művek filmes, televíziós adaptációi (pl. <i>Pillangó, Égi madár, Rokonok, Barbárok, Árvácska</i>).</i></p> <p><u><i>Tantárgyon belül:</i></u></p> <p>Realista és naturalista epika, Móricz : <i>Hét krajcár, Légy jó mindhalálig</i></p>

<p>műfaji változat; szerkezet, jellemábrázolás, elbeszélés-technika, nézőpont, közlésformák, hangnemek, írói előadásmód; problematika (pl. vívódó hősök, dzsentri-ábrázolás).</p> <p><u>Kulcsfogalmak:</u></p> <p>Realista és naturalista ábrázolásmód, népi írók mozgalma.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – lehetőséget kap beszámoló / könyvajánló készítésére egyéni olvasmányélménye alapján; – műismereti minimuma: Móricz egy regénye (házi olvasmány) és egy novellája; – alkalmassá válik a művek értelmezéseinek kritikus befogadására; egy szóbeli érettségi témakör anyagának összeállítására és az abban megjelölt feladat kifejtésére. 	
--	--	--

Világirodalom		
9. Tematikai egység: Avantgárd irányzatok; a magyar avantgárd		Órakeret: 6 óra
Ismeretek	Nevelési célok és fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><u>Témák</u></p> <p>Avantgárd; formabontás és formaépítés (közös tendenciák a stílusirányzatokban).</p> <ul style="list-style-type: none"> • Futurizmus, expresszionizmus, szürrealizmus: néhány szemelvény az egyes irányzatok dokumentumaiból, illetve néhány irodalmi alkotás (pl. Marinetti, Majakovszkij; Trakl, G. Benn; Apollinaire, Éluard műveiből). • A jellemzően nem irodalmi irányzatok (kubizmus, konstruktivizmus, dada, stb.) néhány célkitűzése, formajegye. • A magyar avantgárd sajátosságai, az aktivizmus programja; Kassák Lajos szerepe, egy-két művének ismerete, <i>Mesteremberek; A ló meghal...</i>). 	<p><u>Nevelési célok:</u></p> <p>Modernség és hagyomány kérdésfelvetései</p> <p><u>Fejlesztési követelmények:</u></p> <p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – megismeri a 20. sz. eleji stílusirányzatok létrejöttét, a csoportok, programok szándékait, esztétikai elveit, poétikai megoldásait; – a magyar avantgárd sajátos helyzetét, Kassák szerepét. 	<p><i>Vizuális kultúra:</i> az avantgárd a képzőművészetekben (futurizmus, expresszionizmus, szürrealizmus, kubizmus, konstruktivizmus, dada); az expresszionista és szürrealista filmművészet.</p> <p><u>Tantárgyon belül:</u> Stílusirányzatok a századfordulón.</p>

<p><u>Kulcsfogalmak:</u></p> <p>futurizmus, expresszionizmus, szürrealizmus, aktivizmus, szabad vers, szimultanizmus, önműködő írás, képv.vers.</p>		
--	--	--

<p style="text-align: center;">Életmű</p> <p style="text-align: center;">10. Tematikai egység: Kosztolányi Dezső</p>		<p style="text-align: right;">Órakeret: 10 óra</p>
<p style="text-align: center;">Ismeretek</p>	<p style="text-align: center;">Nevelési célok és fejlesztési követelmények</p>	<p style="text-align: center;">Kapcsolódási pontok</p>
<p><u>Témák</u></p> <p>Kosztolányi Dezső életműve.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pályaszakaszok, életérzések, költői magatartásformák; világkép, művészetfelfogás (homo aestheticus); stílusirányzatok (pl. impresszionizmus, expresszionizmus); viszonya az anyanyelvhez. • Jellemző lírai tematika; hangnemek, műfajok, versciklusok, ars poetikák <i>A szegény kisgyermek panaszai</i>(részletek), <i>Boldog, szomorú dal</i>, <i>A bús férfi panaszai</i> (részletek), <i>Hajnali részegség</i>, <i>Halotti beszéd</i>, • Novellák: <i>A kulcs</i>, <i>Fürdés</i> és novellaciklusok (Esti Kornél-novellák). • Regény: az <i>Édes Anna</i> elemző értelmezése, sok szempontú megközelítéssel, pl. műfaji változat; szerkezet, jellemábrázolás, elbeszéléstechnika, nézőpont, közlésformák, hangnemek, írói 	<p><u>Nevelési célok:</u></p> <p>Törekvés a társadalmi, közösségi és egyéni konfliktusok szellemi hátterének megértésére, a morális gondolkodásra és ítéletalkotásra. A személyiség, az egyediség tisztelete, a közös emberi sorsból fakadó szolidaritás.</p> <p><u>Fejlesztési követelmények:</u></p> <p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – ismeri az életmű főbb alkotói korszakait; Kosztolányi helyét, szerepét a magyar irodalom történetében; írásművészetének jellegét; – tisztában van a <i>Nyugat</i> első nemzedéke tevékenységével, jelentőségével; – műelemzések során megismeri Kosztolányi jellemző lírai témáit, poétikai megoldásait; kis- és nagyepikájának néhány jelentős darabját; – képes lírai és epikai alkotások önálló értelmezésének megfogalmazására; 	<p><i>Történelem:</i> urbanizáció, kulturális élet, sajtó.</p> <p><i>Mozgóképkultúra és médiaismeret:</i> Kosztolányi-művek filmes feldolgozásai.</p> <p><i>Etika:</i> filozófiai, lélektani irányzatok, pl. a freudizmus és hatása.</p> <p><u>Tantárgyon belül:</u> A <i>Nyugat</i>. Kosztolányi egy novellája és lírai alkotása(i), memoriterek.</p>

<p>előadásmód; problematika.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Utalás egy-egy téma, motívum, poétikai jellemző kortárs irodalmi megjelenítésére; az evokáció, az intertextualitás néhány példája. <p><u>Kulcsfogalmak:</u></p> <p>Versciklus, novellaciklus, példázat, lélektan.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – műismereti minimuma: Kosztolányi egy regénye és két novellája; lírai alkotásai, <i>Hajnali részegség</i>, <i>Halotti beszéd</i> és még egy-két műve (memoriter is); – képessé válik a Kosztolányi-életmű jellemzőinek bemutatására (legalább 4 lírai alkotás, egy regény, két novella alapján); a műveiről szóló vélemények, elemzések értelmezésére, kritikus befogadására; egy-egy szóbeli témakörben kijelölt feladat kifejtésére, memoriterek tolmácsolására. 	
---	--	--

Látásmódok		
11. Tematikai egység: Karinthy Frigyes, Krúdy Gyula		Órakeret: 8 óra
Ismeretek	Nevelési célok és fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><u>Témák</u></p> <p>Az alkotói életútra összpontosító bemutatás: Karinthy és Krúdy helye a korszakban; alkotás- és látásmódjuk jellemzői.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Karinthy kisepikájának jellemzői választott novella (<i>Találkozás egy fiatalemberrel</i>) és a <i>Tanár úr kérem</i> karcolatgyűjtemény darabjai alapján. Humorfelfogása (humoreszkjei). • Irodalmi karikatúrák (néhány, már megismert szerző /mű és paródiája) az <i>Így írtok ti</i> szemelvényei alapján. • Krúdy Gyula írói világa, egyéni hangja egy Szindbád-novella alapján; anekdotikusság, az idő és az emlékezés formaalkotó szerepe. A Krúdy-művek atmoszférájának, témáinak, alakjainak, motívumainak megidézése (stílusimitációk, pl. Márai Sándor: <i>Szindbád hazamegy</i>; Huszárík Zoltán: <i>Szindbád</i>). <p><u>Kulcsfogalmak:</u></p> <p>Humor, paródia, karcolat, novellaciklus, hasonmásalak, nosztalgia.</p>	<p><u>Nevelési célok:</u></p> <p>A nosztalgia és humor szerepe az ember önértelmezésében.</p> <p><u>Fejlesztési követelmények:</u></p> <p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – kijelöli Karinthy és Krúdy helyét a korszakban (újságírás; <i>Nyugat</i>, illetve csoporthoz nem tartozás); ismeri alkotás- és látásmódjuk jellemzőit; – képes néhány alkotás értelmezésére, műelemzések kritikus befogadására, saját álláspont kifejtésére és adott szempontú, önálló műmegközelítésre (pl. novellaelemzések megfogalmazására); – képessé válik összehasonlító elemzésekre (párnovellák, pl. <i>A jó tanuló felel / A rossz tanuló felel</i>; ellentétesek, pl. <i>Magyar dolgozat / Röhög az egész osztály</i>); mű és paródiája összevetésére); novellaciklus és film összehasonlító elemzésére; – műismeret: Karinthy (választható valamely műve); Krúdy egy novellája. 	<p><i>Mozgóképkultúra és médiaismeret:</i> Huszárík Zoltán <i>Szindbádja</i>. Karinthy műveinek filmes adaptációi, műveinek előadó-művészeti példái.</p> <p><i>Történelem:</i> urbanizáció, városi élet Budapesten</p> <p><u>Tantárgyon belül:</u></p> <p><i>A Nyugat.</i> Karinthy Frigyes: <i>Tanár úr kérem</i>, részlet; karcolat, paródia; esetleg: <i>Ezeregyéjszaka</i> és Szindbád alakja.</p>

Életmű		Órakeret: 10 óra
12. Tematikai egység: Babits Mihály		
Ismeretek	Nevelési célok és fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><u>Témák</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Pályaszakaszok, kötetek, költői magatartásformák (pl. pályakezdés; világháborúk ideje; kései költészet); életérzések, világnézet, értékrend, művészetfelfogás (homo moralis); a bölcséleti, filozófiai érdeklődés hatásai. Magyarság és európaiság. • Szerepe a <i>Nyugat</i> mozgalmában; irodalmi kapcsolatai; esszé- és irodalomtörténet-írói, műfordító tevékenysége. • Stílusirányzati sokszínűsége (pl. impresszionizmus, szecesszió, szimbolizmus); klasszicizálás, antikizálás; hagyomány és modernség egysége. • Jellemző lírai tematika, költői magatartás, a próféta szerep elutasítása vagy vállalása, versszerkezetek, hangnemek, formák, motívumok gazdagsága: <i>Esti kérdés, Ősz és tavasz között</i>; ars poeticus alkotások: <i>A lírikus epilógja</i>; <i>Cigány a siralomházban</i>; <i>Csak posta voltál</i>. • <i>A Jónás könyve</i>, mint az ószövetségi példázat parafrázisa. Jónás és az Úr magatartása. Nyelvhasználati és hangnemi összetettség. 	<p><u>Nevelési célok:</u></p> <p>A lét erkölcsi aspektusai a háború, világegyetemes idején. Betegség és prófétai küldetés értelmezési lehetőségei. A vívódó, az örök értékeket védő, a magyarság sorsát egyetemes horizontba helyező művek megismerése.</p> <p><u>Fejlesztési követelmények:</u></p> <p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – ismeri az életmű főbb alkotói korszakait; Babits helyét, szerepét a magyar irodalom és a <i>Nyugat</i> történetében; írásművészetének jellegét; – tisztában van a <i>Nyugat</i> első nemzedéke tevékenységével, jelentőségével; – műelemzések során megismeri Babits jellemző lírai témáit, poétikai megoldásait és a <i>Jónás könyvét</i>; – képes Babits-művek önálló értelmezésének megfogalmazására; – műismereti minimuma: <i>Esti kérdés, Ősz és tavasz között</i> és még egy-két műve (memoriter is) és a <i>Jónás könyve</i>; – képessé válik a Babits-életmű jellemzőinek bemutatására (legalább négy lírai alkotás); a műveiről szóló vélemények, elemzések értelmezésére, kritikus befogadására; egy-egy szóbeli témakörben kijelölt 	<p><u>Tantárgyon belül:</u></p> <p>A <i>Nyugat</i> mint folyóirat és mozgalom.</p>

<p><u>Kulcsfogalmak:</u> Bergsoni időszemlélet, ditirambus, próféta-ság, küldetésstudat, rájátszás. A választott művekhez kapcsolódó fogalmi ismeretek (pl. gyász-dal, tárgyias költészet, ditirambus, könyörgésvers).</p>	feladat kifejtésére, memoriterek tolmácsolására.	
---	--	--

12. évfolyam
(heti 3 óra)

Életmű		
1. Tematikai egység: József Attila		Óraszám: 10 óra
Ismeretek	Nevelési célok és fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><u>Témák</u></p> <p>József Attila helye, szerepe a magyar irodalom történetében; írásművészetének jellege.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pályaszakaszok, életérzések, költői magatartásformák: <i>Tiszta szívvel; Tudod, hogy nincs bocsánat</i>; világkép, költészetfelfogás: <i>Ars poetica</i> • Stílusirányzatok (pl. expresszionizmus, szürrealizmus, <i>Medáliák</i>) és stílustendenciák (pl. újnépíesség - szegényemberversek) hatása. • Jellemző lírai tematika (<i>Külvárosi éj; Óda; Nem emel föl</i>); gondolati költészet 1932-1934 között (<i>Téli éjszaka, Reménytelenül; A város peremén</i>); • Kései költészet (közéleti: <i>Levegőt; A Dunánál; Hazám</i>; szerelmi: <i>Nagyon fáj</i>; tragikus önsors versek: <i>Karóval jöttél; Talán eltűnök hirtelen...</i>) <p><u>Kulcsfogalmak:</u></p> <p>Komplex kép, síkváltás, szabad vers, létösszegzés, időszembesítés, önmegszólítás.</p> <p>A választott művekhez kapcsolódó fogalmi ismeretek (pl. freudizmus, agitatív vers, szegényember-vers, szonettkoszorú).</p> <p>Versszerkezetek, verstípusok, hangnemek, formák, témák, motívumok (pl. gyermek, éjszaka, külváros, bűntudat) gazdagsága.</p>	<p><u>Nevelési célok:</u></p> <p>Az esztétikai élmény hatása az önismeretre, a világismeretre. Igény és képesség az ízlés önálló fejlesztésére. Egyén és közösség viszonyrendszerének ellentmondásossága. Annak felismerése, hogy a társadalmi-szociális elkötelezettség és az egyéni lét értelmezése egyszerre van jelen az életben.</p> <p><u>Fejlesztési követelmények:</u></p> <p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – ismeri az életmű főbb alkotói korszakait; József Attila helyét, szerepét a magyar irodalom történetében; írásművészetének jellegét; – műelemzések során megismeri József Attila jellemző lírai témáit, motívumait, poétikai megoldásait; – képes önálló versértelmezések megfogalmazására; – műismereti minimuma: <i>Külvárosi éj; Óda; Tudod, hogy nincs bocsánat</i> és még 4-5 műve (memoriter is); – képessé válik az életmű jellemzőinek bemutatására (legalább 12 lírai alkotás alapján); a műveiről szóló vélemények, elemzések értelmezésére, kritikus befogadására; egy-egy szóbeli témakörben kijelölt feladat kifejtésére, memoriterek tolmácsolására. 	<p><i>Informatika:</i> könyvtári és internetes tájékozódás József Attila dokumentumokról.</p> <p><i>Ének-zene:</i> megzenésített költemények.</p> <p><i>Etika; Filozófia:</i> korabeli irányzatok és hatásuk; filozófiai kérdésfelvetések.</p> <p><u>Tantárgyon belül:</u> József Attila: <i>Altató; Betlehemi királyok; Mama</i>; művek az 5–8. évfolyamról.</p>

Világirodalom		Óraszám: 8 óra
2. Tematikai egység: Epikai és lírai törekvések a 20. században és a kortárs irodalomban		
Ismeretek	Nevelési célok és fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><u>Témák</u></p> <p>A 20. századi irodalom néhány meghatározó tendenciájának megismertetése. Művek, műrészletek feldolgozása, alkotói nézőpontok, látásmódok, témák.</p> <p>Epikus művek / részletek</p> <ul style="list-style-type: none"> • Orwell: <i>Állatfarm</i> • Hemingway: <i>Az öreg halász és a tenger</i> <p>A választott szerzők jellemző tematikája, kérdésselvetése; formanyelvi, szóhasználati sajátosságai.</p> <p>Művek és adaptációik összevetése.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Egy lírikus látásmódja: T. S. Eliot: <i>A háromkirályok utazása</i>. • saját olvasmányélmény előadása (műbemutató / ajánlás) - pl. Bulgakov, Camus, Faulkner, Hrabal, Kafka, Thomas Mann <p><u>Kulcsfogalmak:</u></p> <p>Neoavantgárd, posztmodern, családragény, objektív líra, vezérmotívum, montázstechnika, abszurd.</p> <p>A választott szerzőkhöz, művekhez kapcsolódó fogalmi ismeretek (pl. intellektuális költészet, mitologizálás, parabola, egzisztencializmus).</p>	<p><u>Nevelési célok:</u></p> <p>Valóság és fikció, a büntelenség és bűnösség, létbe vetettség filozófiai kérdéseinek értelmezése</p> <p><u>Fejlesztési követelmények:</u></p> <p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – megismeri a 20. századi irodalom néhány meghatározó tendenciáját; – ismer néhány jellemző, jelentős 20. századi epikus művet, részletet és kortárs szerzők epikai és lírai alkotásait; – ismeri egy kiemelkedő lírikus portréját, egy-két művét – képes önálló műértelmezések megfogalmazására; 	<p><u>Tantárgyon belül:</u></p> <p>Avantgárd irányzatok.</p>

Színház- és drámatörténet		
3. Tematikai egység: A 20. századi és a kortárs drámairodalom néhány törekvése		Óraszám: 6 óra
Ismeretek	Nevelési célok és fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><u>Témák</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Beckett: <i>Godot-ra várva</i> • Brecht: csak drámarészletek <p><u>Kulcsfogalmak:</u></p> <p>Epikus színház, elidegenítő effektusok, abszurd dráma, példázatosság, groteszk komédia, paradoxon A választott szerzőkhöz, művekhez kapcsolódó fogalmi ismeretek</p>	<p><u>Nevelési célok:</u></p> <p>Annak megélése, hogy a művekben megjelenített konfliktusok átélése, megértése segítséget ad a saját életproblémák felismerésében, értelmezésében.</p> <p><u>Fejlesztési követelmények:</u></p> <p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – megismeri a 20. századi és/vagy kortárs dráma és színház néhány jellemző tendenciáját; – elemez egy-két jelentős 20. századi vagy kortárs alkotást, újításainak (vagy a hagyomány és újítás kettősségének) figyelembevételével; bemutatja dramaturgiájuk sajátosságait; – megismer néhány álláspontot a művek értelmezéséhez; – lehetőség szerint megtekint egy színházi előadást (vagy felvételét), és közös elemzéssel értékeli az adott interpretációt; – lehetőség szerint kidolgoznak egy-egy jelenetet az elemzett művekből; 	<p><i>Német irodalom:</i> Brecht: Kurácsi mama</p> <p><i>Tantárgyon belül:</i> Színház- és drámatörténet. Csehov és Ibsen dramaturgiája.</p>

Portré		
4. Tematikai egység: Radnóti Miklós		Óraszám: 4 óra
Ismeretek	Nevelési célok és fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><u>Témák</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Életút és életmű egysége. Jellemző műfajok, témák, életérzések költészetében; műveinek formai és stiláris sajátosságai. • A kor jellemzői (pl. <i>Töredék</i>), Radnóti tragédiája és költői magatartásformái (jószág, tiltakozás, lázadás, emlékezés, emberség, hazaszeretet (<i>Nem tudhatom</i>)) • Hitvesi költészet: <i>Tétova óda</i>, <i>Levél a hitveshez</i>). • Eklogaciklusa (a <i>Hetedik ecloga</i> és a bori notesz (pl. <i>Erőltetett menet</i>, <i>Razglednicák</i>)). <p><u>Kulcsfogalmak:</u></p> <p>Eklogaciklus, haláltudat, munkaszolgálat, idill és tragikum, lágervers, razglednica, avantgárd, szabad vers, klasszicizálás.</p>	<p><u>Nevelési célok:</u></p> <p><u>Fejlesztési követelmények:</u></p> <p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – tisztában van Radnóti életművének jellegével; a költő helyével, szerepével a magyar irodalom történetében; Vergilius rá tett hatásával; – felismeri jellemző műfajait, versformáit; – műismereti minimuma: <i>Nem tudhatom</i>, <i>Hetedik ecloga</i> és még két műve; – Radnóti kapcsán alkalmassá válik legalább 4 alkotásának és a műveiről szóló véleményeknek, elemzéseknek az értelmezésére; egy-egy szóbeli témakör kifejtésére; memoriterek tolmácsolására. 	<p><i>Történelem:</i> munkaszolgálat, munkatábor.</p> <p><i>Földrajz:</i> emlékhelyek, Radnóti életének, sorsának topológiája.</p> <p><u><i>Tantárgyon belül:</i></u></p> <p>Általános iskolai irodalomból: <i>Nem tudhatom</i> (memoriter is); Klasszicizálás, antikvitás; idill, tragikum; az ekloga műfajának története.</p>

Portrék		Óraszám: 15 óra
5. Tematikai egység: Szabó Lőrinc, Márai Sándor, Pilinszky János, Weöres Sándor, Ottlik Géza		
Ismeretek	Nevelési célok és fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><u>Témák</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Szabó Lőrinc költészetének jellege <i>Az Egy álmai</i>; a <i>Semmiért egészen</i> és versciklusainak (<i>Tücsökzene, Lóci-versek</i>) néhány darabja alapján. • Weöres Sándor költészetének tematikus és formai változatossága (a <i>Rongyszőnyeg</i> alapján); gondolati költészete; szerepversei, stílusutánezatai (a <i>Psyché</i> szemelvényei). • Pilinszky János világlátásának tükrözödése költészetében; alkotásmódjának, poétikai megoldásainak, motívumainak sajátosságai (a <i>Harmadnapon</i> és az <i>Apokrif</i> alapján). • Márai Sándor életműve néhány epikus szemelvény és lírai alkotás alapján (esszészlet : <i>Füves könyv</i>, vers: <i>Halotti beszéd</i>). • Ottlik Géza: <i>Iskola a határon</i> - sok szempontú regényértelmezés. <p><u>Kulcsfogalmak:</u></p> <p>A lírai beszédmód változatai, szerepvers, próteuszi költészet, stílusutánezás, négysoros, intertextualitás, emigráns léthelyzet</p>	<p><u>Nevelési célok:</u></p> <p>Az erkölcs, egyén és közösség viszonyának kérdései</p> <p><u>Fejlesztési követelmények:</u></p> <p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – tisztában van az adott 20. századi szerzők életművének jellegével; az alkotók helyével, szerepével a magyar irodalom történetében; – műismereti minimum: Szabó Lőrinc egy-két műve, Weöres Sándor egy-két műve; Pilinszky János <i>Harmadnapon</i> és még egy műve; – választhat: Márai Sándor egy-két alkotása; Ottlik Géza egyik műve; – a szerzők kapcsán alkalmassá válik a műveikről szóló véleményeknek, elemzéseknek az értelmezésére; egy-egy szóbeli témakör kifejtésére; memoriterek tolmácsolására. – A kreativitás, a képzelőerő, a képzettársítási képesség fejlesztése. – Az önálló olvasóvá válás támogatása 	<p>Bódy Gábor: <i>Psyché</i> c filmje.</p> <p><i>Informatika:</i> adattárak, honlapok, önálló tájékozódás pl. a Márai-és az Ottlik- kultuszról.</p>

Látásmódok		
6. Tematikai egység: Illyés Gyula, Németh László, Örkény István, Nagy László		Óraszám: 12 óra
Ismeretek	Nevelési célok és fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><u>Témák</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Illyés Gyula: <i>Egy mondat a zsarnokságról</i> - lírájának sajátosságai. Az irodalmi szociográfia műfaja: <i>Puszták népe</i> (vagy részletek). • Németh László egy drámája (<i>II. József</i> vagy <i>A két Bolyai</i>). • Örkény István groteszk látásmódja néhány egyperces novella és / vagy a <i>Tóték</i> alapján. • Nagy László költői világa, alkotásmódja (<i>Ki viszi át a szerelmet</i>, <i>Menyegző</i>). <p><u>Kulcsfogalmak:</u></p> <p>Népi írók mozgalma, népiesség, irodalmi szociográfia, hosszúének, montázstechnika, képrendszer, portrévers, képvers, groteszk látásmód, egyperces novella.</p>	<p><u>Nevelési célok:</u></p> <p>Az önálló olvasóvá válás támogatása</p> <p><u>Fejlesztési követelmények:</u></p> <p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – tisztában van az adott 20. századi szerzők életművének jellegével; az alkotók helyével, szerepével a magyar irodalom történetében; – műismereti minimuma: Illyés Gyula egy műve; – továbbá választhat: Németh László egy műve; Örkény István néhány műve; Nagy László egy-két műve; esszérészlet Illyés Gyula, Németh László műveiből; – a szerzők kapcsán alkalmassá válik a műveikről szóló véleményeknek, elemzéseknek az értelmezésére; egy-egy szóbeli témakör kifejtésére; memoriterek tolmácsolására. 	<p>Örkény műveinek filmes adaptációi.</p> <p><i>Informatika:</i> internetes közlés, adattárak –önálló tájékozódás.</p>

Művelődéstörténeti, irodalomtörténeti tájékozódás		
7. Tematikai egység: Portrék, látásmódok a 20. század magyar irodalmából (választható szerzők, művek)		Óraszám: 8 óra
Ismeretek	Nevelési célok és fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><u>Témák</u></p> <p>Művek, szemelvények 20. századi</p>	<p><u>Nevelési célok:</u></p> <p>A magyar irodalom sokféleségének, határokon átnyúló</p>	

<ul style="list-style-type: none"> szépprózai alkotásokból: Szabó Magda (<i>Abigél</i>), Sánta Ferenc (<i>Sokan voltunk</i>) lírikusok munkásságából: Nemes Nagy Ágnes, Orbán Ottó értekező prózai művekből, esszékből: Szerb Antal Művelődés- és irodalomtörténeti tájékozódás: a nemzeti konzervatív irodalom, a népi írók mozgalma, a határon túli és emigráns irodalom. <p><u>Kulcsfogalmak:</u></p> <p>Művelődéstörténet, irodalomtörténet, nézőpont, nézőpontváltás, nemzeti konzervatív irodalom, parabola, intertextualitás; költői attitűd, költői szerep; Kárpát-medencei, erdélyi irodalom; emigráns irodalom; „ötágú síp”.</p> <p>A választott szerzőkhöz, művekhez kapcsolódó fogalmi ismeretek.</p>	<p>egységének megbecsülése.</p> <p><u>Fejlesztési követelmények:</u></p> <p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> tisztában van a választott 20. századi szerzők életművének jellegével; az alkotók helyével, szerepével a magyar irodalom történetében; megismeri a század irodalmának néhány törekvését, sajátosságát (nemzeti konzervatív irodalom, népi írók mozgalma, határon túli magyar és emigráns irodalom); választhat műelemzést / műajánlást egyéni olvasmányélményei alapján; a szerzők kapcsán alkalmassá válik a műveikről szóló véleményeknek, elemzéseknek az értelmezésére; egy-egy szóbeli témakör kifejtésére, memoriterek tolmácsolására. 	
--	---	--

<p style="text-align: center;">Portrék, látásmódok</p>		
<p style="text-align: center;">8. Tematikai egység: Kortárs irodalom (választható szerzők, művek)</p>		<p style="text-align: center;">Óraszám: 10 óra</p>
<p style="text-align: center;">Ismeretek</p>	<p style="text-align: center;">Nevelési célok és fejlesztési követelmények</p>	<p style="text-align: center;">Kapcsolódási pontok</p>
<p><u>Témák</u></p> <ul style="list-style-type: none"> Szemelvények a kortárs szépprózai alkotásokból, lírai művekből, esszéirodalomból. A kortárs dráma és színház világa (egy választott mű elemzése). Irodalmi díjak és díjazottak (a Nobel-díjas: Kertész Imre <i>Sorstalanság</i> című regénye). Kortárs irodalmi élet. Önálló olvasmányválasztás szempontjai, 	<p><u>Nevelési célok:</u></p> <p>Tájékozódás az irodalmi és könyvtári adatbázisok, blogok, kritikai folyóiratok, internetes folyóiratok között.</p> <p><u>Fejlesztési követelmények:</u></p> <p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> tisztában van a kortárs irodalomból választott szerzők életművének jellegével; az alkotók helyével, 	

<p>indoklása, értékelése, mások szempontjainak értelmezése.</p> <p><u>Kulcsfogalmak:</u></p> <p>Kortárs nyilvánosság, nyomtatott és internetes folyóiratok, hangoskönyv, digitális közlés. A választott szerzőkhöz, művekhez kapcsolódó fogalmi ismeretek.</p>	<p>szerepével;</p> <ul style="list-style-type: none"> – megismeri a kortárs irodalom néhány törekvését, sajátosságát, a posztmodern, digitális irodalom, hangoskönyv fogalmát; – választhat műelemzést/műajánlást egyéni olvasmányélményei alapján; – értelmez egy kortárs drámai alkotást (lehetőleg megtekinti színházban/felvételről); – információkat szerez a kortárs irodalmi életről (könyvünnepek, sikerkönyvek); irodalmi díjakról; – a szerzők kapcsán alkalmassá válik a műveikről szóló véleményeknek, elemzéseknek az értelmezésére; egy-egy szóbeli témakör kifejtésére, memoriterek tolmácsolására. 	
---	---	--

Regionális kultúra		
9. Tematikai egység: Pécs irodalmi vonatkozásai és a régió kulturális élete		Óraszám: 2 óra
Ismeretek	Nevelési célok és fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><u>Témák</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Pécs kulturális, irodalmi, múltbeli és jelen hagyományai (szerzők, művek, múzeum, színház, folyóiratok) VAGY • Iskolánk névadója: Koch Valéria költő <p><u>Kulcsfogalmak:</u></p> <p>Régió, regionalitás, hagyomány, kisebbség, nemzetiség, folklór, az irodalom „földrajza”, interkulturalitás, kulturális emlékezet.</p> <p>A választott témához kapcsolódó fogalmi ismeretek. Irodalmi emlékhelyek (szülőház, emlékszoba, kiállítás,</p>	<p><u>Nevelési célok:</u></p> <p>Azonosulás a szűkebb-tágabb tájegység történeti és jelenkori értékeivel, a regionális kötődés erősítése.</p> <p><u>Fejlesztési követelmények:</u></p> <p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – tisztában van a város és az iskola kulturális, irodalmi hagyányaival, ismer irodalmi emlékhelyeket; – a tematika kapcsán alkalmassá válik egy szóbeli témakör kifejtésére (érettségi követelményrendszer). 	<p>Lokális kulturális szerveződések</p> <p>Emlékhely: Szederkény</p>

múzeum, temető, színház stb.).		
--------------------------------	--	--

Az irodalom határterületei		
10. Tematikai egység: Az irodalmiság változó fogalma. Tömegirodalom		Óraszám: 4 óra
Ismeretek	Nevelési célok és fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><u>Témák</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • A szórakoztató irodalom típusai, hatáskeltő eszközei és sajátos műfajainak jellemzői (fantasy-irodalom, detektívregény, sci-fi, lektűr; dalszöveg). • Az irodalom filmen; filmes feldolgozások. • Film- és könyvsikerek, divatjelenségek. • Az irodalmi ismeretterjesztés főbb nyomtatott és elektronikus műfajai. <p><u>Kulcsfogalmak:</u></p> <p>kulturális fogyasztás társadalmi jellemzői, ízlés, értelmezés, szórakoztatás, populáris kultúra, kultusz, divat, értékviták, irodalmi ismeretterjesztés, digitális kultúra, (filmes) adaptáció. A választott témához kapcsolódó fogalmi ismeretek.</p>	<p><u>Nevelési célok:</u></p> <p>Igény és képesség erősítése az ízlés önálló, tudatos fejlesztésére</p> <p><u>Fejlesztési követelmények:</u></p> <p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – tisztában van az irodalmiság változó fogalmával; – megérti az ízlés kontextuális függőségét; – alakul igénye és képessége az ízlés önálló fejlesztésére; – fejlődik médiatudatossága, esztétikai és művészeti tudatossága; – választhat műelemzést/műajánlást egyéni olvasmány-élményei/filmélményei alapján; – a tárgykör kapcsán alkalmassá válik a jelenségekről/művekről szóló véleményeknek, elemzéseknek az értelmezésére; egy-egy szóbeli témakör kifejtésére. 	<p><i>Vizuális kultúra:</i> kortárs művészet.</p> <p><i>Mozgóképkultúra és médiaismeret:</i> filmes feldolgozások, mediatizált kultúra.</p> <p><i>Ének-zene:</i> a zene fogyasztásának jelenségei, zenei szubkultúrák.</p>